

Π. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
EN ΑΘΗΝΑΙΣ 1959

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Π. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1959

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν Μεσογειακήν Εύρωπην,
εἶναι αἱ χερσόνησοι: Βαλκανική, Ἰταλική καὶ Πυρηναϊκή.

I. Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΤΑ ΚΡΑΤΗ

Α'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εἰσαγωγή.— 'Η Εύρωπαϊκή Τουρκία εἶναι τὸ τελευταῖον ὑπόλειμμα τῆς μεγάλης Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας, τὴν ὁποίαν κατεῖχον οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος. Αὕτη ἔξετείνετο ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ ἐπὶ ἐνὸς τμήματος τῆς περιοχῆς τῶν Καρπαθίων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ (Βαλκανικὸς πόλεμος, Α' παγκόσμιος πόλεμος) οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν δλίγον κατ' δλίγον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐν Εὐρώπῃ κτήσεών των καὶ περιωρίσθησαν κυρίως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. (Εύρωπαϊκή Τουρκία 23.975 τ. χμ., 1.250.000 κάτοικοι: Ἀσιατική Τουρκία 738.760 τ. χμ., 14.900.000 κάτοικοι).

Φυσικὴ Γεωγραφία.— 1) **"Ορια.** 'Η Εύρωπαϊκή Τουρκία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, ἡ ὁποία δρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐλλάδος (κοιλάς κάτω "Ἐβρου") καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὔξεινου Πόντου, τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Ἐλλησπόντου καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Σαφῇ φυσικὰ ὅρια μετὰ τῆς Ἐλλάδος καὶ

τῆς Βουλγαρίας δὲν ύπάρχουν, διότι τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι συνέχεια τῆς Δυτικῆς καὶ Βορείου Θράκης.

2) Γεωλογικὴ κατασκευή. Η Ἀνατολικὴ Θράκη εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἡνωμένη μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν γεωλογικὴν σύστασιν τῶν δύο αὐτῶν περιοχῶν. Ἀργότερον ἔλαβον χώραν καθιζήσεις, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὔξεινου Πόντου καὶ τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανούπολεως, ἡ ὁποία ἀρχικῶς ἐκαλύφθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Η θάλασσα αὗτη ἐπεκοινώνει μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἔβρου. Ἐκ τῶν καθιζήσεων ἐσχηματίσθησαν ἐπίσης καὶ ρήγματα, ἀπὸ τὰ βαθύτερα τῶν ὁποίων ἔξηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λυωμένα ύλικά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται εἰς τὴν παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον ὄρεινὴν περιοχὴν (Στράντζα ὅρ.). Ο πλήρης χωρισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔγινε διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν στενῶν Ἑλλησπόντου καὶ Βοσπόρου, τὰ ὁποῖα ἀλλοτε ἀπετέλουν κοιλάδα ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ. Οὕτος ἔρρεεν ἀπὸ τὴν παλαιὰν χώραν, ἡ ὁποία εύρισκετο εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τέλος ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανούπολεως, λόγω τοῦ σχετικῶς μικροτέρου βάθους της καὶ τῶν προσχώσεων τῶν εἰς αὐτὴν ρεόντων ύδάτων ἐκ τῶν πέριξ ύψηλῶν περιοχῶν, μετεβλήθη εἰς ξηράν.

3) Ή μορφὴ τοῦ ἔδαφους. Κατόπιν τῆς γεωλογικῆς του ἴστορίας, δυναμέθα νὰ διαιρέσωμεν τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἰς δύο φυσικὰς περιοχάς:

- α') τὰς παρακτίους ύψηλὰς περιοχάς,
- β') τὴν λεκάνην τῆς Ἀδριανούπολεως.

α') Αἱ παράκτιοι ύψηλαὶ περιοχαὶ περιβάλλουν τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανούπολεως καὶ ἀποτελοῦνται, λόγω τῆς διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ύπεστησαν, ἀπὸ χαμηλὰς ὁροσειράς. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: τῆς Στράντζας (Στράντζα - ντάγ 1.030 μ.) παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον — πετρώματα κυρίως κρυσταλλικά — καὶ τοῦ Ἱεροῦ ὅρους (Τεκίρ - ντάγ 920 μ.) παρὰ τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἰγαίον Πέλαγος — πετρώματα κυρίως ἀσβεστολιθικά. Η πρώτη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν ΝΑ. κλάδον τοῦ Αἵμου, σχηματί-

ζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ δευτέρα τὴν χερσόνησον τῆς Καλλιπόλεως.

‘Η χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἐν χαμηλὸν ὁροπέδιον (250 μ. περίπου), τὸ δόποιον κλίνει ὀμαλῶς ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. καὶ διασχίζεται ἀπὸ σειρὰν παραλλήλων κοιλάδων, τῶν δόποιων τὸ στόμιον κατεκλύσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μία τῶν κοιλάδων αὐτῶν, αἱ δόποιαι ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν τοῦ ἐδάφους, εἶναι καὶ ἡ σχηματίζουσα τὸν **Κεράτιον κόλπον**.

‘Η χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως εἶναι γενικῶς ὀρεινή, τὸ δὲ ὄψος τῆς ἀνέρχεται συνεχῶς ἀπὸ ΝΔ. πρὸς ΒΑ.

β') ‘Η λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως (μέσον ὄψος 40-100 μ.) εἶναι μία εὐρεῖα ταφροειδής περιοχή, ἡ δόποια ὀμοιάζει ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν τοποθεσίαν, μὲ τὴν Προποντίδα. Διαφέρει ὅμως ταύτης, διότι ὑπέστη μικροτέραν καθίζησιν*.

Τὸ ἔδαφος τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως δὲν εἶναι ἐντελῶς ἐπίπεδον, καθόσον ἔκ τῆς διαβρώσεως τῶν ὑδάτων, ἡ δόποια ἥρχισεν εὔθυς ὡς μετεβλήθη εἰς ξηράν, ἐσχηματίσθησαν μικραὶ κοιλάδες καὶ λοφοσειραί, μεταξὺ τῶν δόποιων ἐκτείνονται περιοχαὶ συνήθως ἐλώδεις. ‘Η λεκάνη αὕτη συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Δυτικῆς Θράκης διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κάτω “Εβρου καὶ μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ δύο στενωπῶν, αἱ δόποιαι ἀκολουθοῦν τὰς κοιλάδας τοῦ “Εβρου καὶ τοῦ Τόντζου. Σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ τῆς κοιλάδος τοῦ “Εβρου μεταξὺ Ροδόπης καὶ ΝΑ. διακλαδώσεων τοῦ Αἴμου, τὴν δόποιαν ἀκολουθεῖ ἡ διεθνῆς δόδος Κωνσταντινουπόλεως - Σόφιας - Κεντρικῆς Εύρωπης.

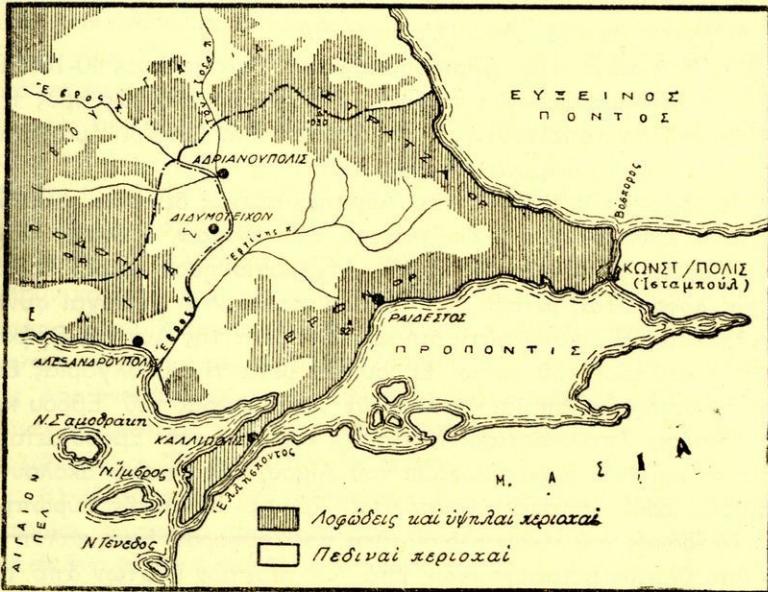
Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ὑπὸ ὑλικῶν μεταφερομένων ὑπὸ τῶν ρεόντων ὑδάτων ἀπὸ τὰς πέριξ ὑψηλὰς περιοχάς.

Τὰ Στενά.— Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας ἔχει διεθνῆ σημασίαν, ὅχι τόσον διὰ τὴν εὐφορίαν του, ὃσον διὰ τὴν θέσιν του, διότι δεσπόζει τῶν δύο στενῶν πορθμῶν, τοῦ ‘Ελλησπόντου, μήκους 60 χμ. περίπου καὶ πλάτους 1.200 ἵως 3.000 μ., καὶ τοῦ

* ‘Η λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἡ Προποντίς δύνανται νὰ παραβληθοῦν ὡς πρὸς τὴν γεωλογικὴν κατασκευὴν μὲ τὴν λεκάνην τῆς Βοιωτίας καὶ τὸν βόρειον Εύβοϊκὸν κόλπον.

Βοσπόρου, μήκους 30 χμ. περίπου και πλάτους 750 έως 3.500 μ. Τὸ βάθος τῶν εἶναι 50 - 60 μ.

Οι πορθμοί οὗτοι ἔχουν τεραστίαν οἰκονομικήν και στρατηγικήν ἀξίαν, καθόσον συνδέουν τὰς πλουσίας εἰς γεωργικά, δασικά, και δρυκτὰ προϊόντα χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης μετὰ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Και τοὺς δύο πορθμοὺς διατρέχουν ἰσχυρὰ ρεύματα, τὰ δόποια ὀφείλονται εἰς τὴν εἰσροήν τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἥ δόποια, ἐπειδὴ ὑφίσταται ἀσθενεστέραν ἔξατμισιν, λόγῳ τοῦ

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

ψυχροτέρου κλίματός της, και τροφοδοτεῖται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς, χύνει τὰ πλεονάζοντα τῶν ύδατων τῆς εἰς τὴν Μεσόγειον. Οἱ ΒΑ. ἄνεμοι, οἱ δόποιοι ἐπικρατοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, ἐπιταχύνουν τὰ ἀπὸ τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς τὴν Μεσόγειον ρεύματα.

Ποταμοί, αλιμα, βλάστησις.— Τὰ περισσότερα ρέοντα үδατα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδά-

φους της, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Ἐργίνη, ὁ ὄποιος εἶναι παραπόταμος τοῦ Ἐβρου.

Παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν ἀκτῶν (1 χμ. ἀκτῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς 30 τ. χμ. ἐδάφους), τὸ κλῖμα τῆς Θράκης εἶναι γενικῶς δριμύ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αὐτὴ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχρούς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. Οὗτοι εἶναι ψυχροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Σιβηρίαν.

Ἡ μέση ἑτησία θερμοκρασία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι 14 βαθμῶν (Ἀθῆναι 16 βαθμοί). Γενικῶς ἡ θερμοκρασία κατέρχεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Περισσοτέρας βροχὰς δέχονται αἱ ψυχραὶ καὶ ὑψηλαὶ παράκτιοι περιοχαὶ καὶ κυρίως ἡ τῆς Στράντζας, διότι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν ὑγροὺς θαλασσίους ἀνέμους (600 – 800 χιλιοστομ.). Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸ ὑψος τῆς ἑτησίας βροχῆς εἶναι διλιγότερον τῶν 500 χιλιοστομ., καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως.

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ νότια παράλια (παράλια τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως, ἀκταὶ τῆς Προποντίδος πρὸς Ν. τῆς Ραιδεστοῦ), λόγω τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μεσογείου θαλασσῆς, ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν· αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὔξεινου Πόντου ἀπὸ τῆς χερσονήσου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λόγω τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως τῶν ΒΑ. ἀνέμων, ἔχουν κλῖμα πόντιον (χειμῶν ψυχρός, μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας ἀπότομοι). τὸ λεκανοπέδιον τέλος τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπειδὴ δὲν εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπιδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλῖμα πόντικόν, τὸ ὄποιον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μεταβατικὸν ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη δὲν ἔχει ὁμοιόμορφον βλάστησιν εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, καθόσον δὲν ἔχει παντοῦ τὸ ἴδιον κλῖμα. Αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ καὶ κυρίως αἱ πρὸς τὸν Εὔξεινον ἐστραφμέναι κλιτύες τῆς Στράντζας, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχὰς των, καλύπτονται ἀπὸ δάση (πλάτανοι, πτελέαι, δρύες, πεῦκα, κυπάρισσοι κλπ.). Τὸ ἐσωτερικόν, λόγω τοῦ ὅτι δέχεται μικρὰν ποσότητα βροχῆς, εἶναι χώρα στεππώδης*.

* Στεππώδης χώρα ἡ ἀπλᾶς στέπη πή λέγεται ἡ ἔκτασις, ἡ ὄποια κατὰ τὴν

‘Ανθρωπογεωγραφία.— 1) Οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη, χάρις εἰς τὰ εὔφορα προσχωσιγενῆ ἐδάφη της, είναι χώρα γεωργική. Τὰ παραγόμενα προϊόντα ποικίλλουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοί καρποί, ὅσπρια, καπνός, ἄμπελοι καὶ μορέαι. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις εύδοκιμοῦν ἡ ὅρυζα, ὁ βάμβας καὶ τὰ λαχανικά. Εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν, ἡ γεωργία παρουσιάζει μεγαλυτέραν ποικιλίαν. Καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἐλαῖαι καὶ πολλὰ ὅπωροφόρα δένδρα (συκαῖ, ἀμυγδαλαῖ, ροδιαῖ κτλ.).

Γενικῶς ἡ γεωργία δὲν παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ καλλιέργεια δὲν γίνεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Τὸ εὔφορον ἐδάφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης δύναται νὰ παραγάγῃ μεγάλας ποσότητας σιτηρῶν, βάμβακος, καπνοῦ, οἴνου, ἡ δὲ καλλιέργεια τῆς μορέας δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς ἐντατικὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν.

Αἱ περιοχαί, αἱ ὅποιαι διατίθενται διὰ τὴν βοσκὴν τῶν ζῷων, κατέχουν μεγάλας ἐκτάσεις. Εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς τρέφονται κυρίως αἰγυπρόβατα, εἰς δὲ τὰς πεδινὰς βόες καὶ βούβαλοι, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας.

Ἡ συγκοινωνία τῶν παραλίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ δυσχεραίνεται ἔνεκα τῶν ὑψηλῶν παρακτίων περιοχῶν. Κυρία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶναι ἡ τοῦ Ὁριάν Ἐξπρές, ἡ ὅποια συνδέει τὰ δύο σπουδαιότερα κέντρα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἀφ' ἐνὸς καὶ μετὰ τῆς Ἀσίας ἀφ' ἐτέρου. Ἡ γραμμὴ αὕτη εἶναι σπουδαία διεθνής ὁδός. Εἰς τὸ Πύθιον διακλαδίζεται πρὸς τὴν Ἀλεξανδρούπολιν. Ἐκτὸς τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ὑπάρχουν καὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, αἱ ὅποιαι συνδέουν τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Ἡ μεγάλη βιομηχανία ὑστερεῖ λόγω ἐλλείψεως κινητηρίου δυ-

ἐποχὴν τῶν βροχῶν καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὴν καὶ ἀραιὰν χλόην καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας εἶναι γυμνή. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὸ ὅτι, λόγω τῆς μικρᾶς ποσότητος τῶν βροχῶν, δὲν δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν μεγάλα δένδρα.

νάμεως καὶ κεφαλαιών. Τὴν σπουδαιοτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ δόποιοι ἐπεξεργάζονται ἔγχωρια προϊόντα (δημητριακούς καρπούς, βάμβακα, μέταξαν, καπνόν). Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα είναι ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ Ἀδριανούπολις. Τὸ ἐμπόριον εύρισκεται κυρίως εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων, τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Εύρωπαίων. Σπουδαιότερος λιμὴν είναι ἡ Κωνσταντινούπολις, παρὰ τὰς ἀνεπαρκεῖς ἀποβάθρας τῆς. Μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἡ κίνησίς του είναι κατὰ πολὺ κατωτέρα τῆς τοῦ Πειραιῶς. Εἰσάγει κυρίως βιομηχανικά προϊόντα καὶ ἔξαγει γεωργικά. Ἡ μεγάλη διαφορά τῆς συγκομιδῆς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἔτους εἰς τὸ ἄλλο προξενεῖ μεγάλην αὔξομείωσιν εἰς τὴν ἔξαγωγήν.

2) Κάτοικοι. Μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἡ Τουρκικὴ Θράκη, πλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατοικεῖται ὑπὸ Τούρκων καὶ ὀλίγων Ἀρμενίων καὶ Ἰσραηλιτῶν. Τὴν μεγαλυτέραν πυκνότητα ἔχει ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθόσον, χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, ἔχει τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ σπουδαιότερον ἀστικὸν κέντρον ὀλοκλήρου τῆς Τουρκίας. Ἀκολουθοῦν ἡ περιοχὴ τῆς Ραιδεστοῦ καὶ ἡ στεππώδης περιοχὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τῆς ὁρεινῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς Κωνσταντινούπολεως, είναι χώρα ἀραιοκατωκημένη (52 κατ. εἰς 1 τ. χμ.).

Πόλεις.— Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ πλησίον τῶν Ἐλληνικῶν συνόρων κεῖται ἡ Ἀδριανούπολις (36.000 κ.), τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, καθόσον δεσπόζει τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Ἡ πόλις αὕτη, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται οἱ ποταμοὶ Ἀρδας, Τόντζος καὶ Ἐβρος, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁνομαστὸν είναι τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάνου Σελήμ. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἔχει ἀξιόλογα μεταξουργεία. Πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ἡ πόλις ἦτο ἀνθηροτέρα οἰκονομικῶς, διότι εἶχε μεγαλύτερον πληθυσμόν.

”Αλλαι πόλεις τοῦ ἑσωτερικοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης είναι αἱ **Σαράντα Ἐκκλησίαι** εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Στράντζας, αἱ ὅποιαι συνδέονται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς κυρίας γραμμῆς Ἀδριανούπολεως — Κωνσταντινουπόλεως, ἡ **Βιζύη**, ἡ **Ἀρκαδιούπολις** καὶ ἡ **Τυρολόη**. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντίδος ἡ **Ραιδεστὸς** καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἡ **Καλλίπολις**

Εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ Βοσπόρου πέριξ τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ εἰς γραφικωτάτην τοποθεσίαν κεῖται ἡ **Κωνσταντινού-**

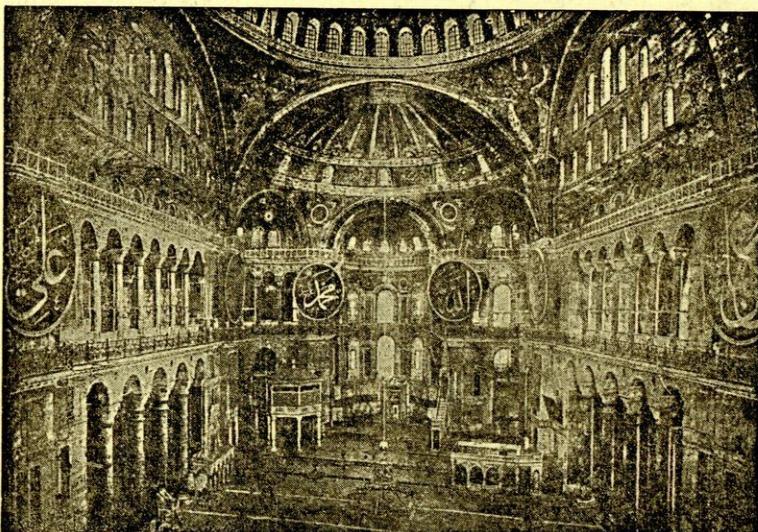

’Ο ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἐκτίσθη ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (532 – 537 μ. Χ.) καὶ μετεβλήθη εἰς τζαμίον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.

πολις (τουρκ. ’Ισταμπούλ, 740.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, «ἡ Βασιλίς τῶν πόλεων». Αὕτη ίδρυθη τὸ πρῶτον ἀπὸ Μεγαρεῖς ἀποίκους κατὰ τὸν 7ον π. Χ. αἰῶνα ὑπὸ τὸ δόνομα Βυζάντιον. Ἐπὶ μεγάλου Κωνσταντίνου (324 μ. Χ.) κατέστη ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἔπειτα τῆς Βυζαντινῆς. Ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τοῦ 1919 ἦτο πρωτεύουσα τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας (ἀπὸ τοῦ 1919 είναι ἡ ”Αγκυρα εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν”). Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ ὅποια ὀνομάζεται καὶ Ἐπτά-

λιοφος, διότι τὸ τοπίον, ἐπὶ τοῦ δποίου εἶναι ἔκτισμένη, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπτά λόφους, εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μεταξὺ τῶν Βυζαντινῶν μνημείων της τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὁ δποῖος ἔχει μεταβληθῆ ύπο τοῦ Κεμαλικοῦ καθεστῶτος εἰς μουσεῖον.

’Απὸ τῆς ἰδρύσεως της ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν ἔπαυσε νὰ παίζῃ σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν ἴστορίαν, διότι εἶναι μία ἀπὸ τὰς κλεῖ-

’Εσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας.

δας τοῦ κόσμου. Ἡ σπουδαιότης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὄφειλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον δεσπόζει διεθνῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ὁδῶν.

α') Αἱ κατὰ ξηρὰν ὁδοί. Μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁδός, ἡ ὁδοία ἀκολουθεῖ τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, Δουνάβιεως (μέχρι τοῦ Βελιγραδίου), Μοραύα, Νισαύα καὶ Ἐβρου, συναντᾶ τὴν Ἀσιατικήν, ἡ ὁδοία διὰ τῶν ὁροπεδίων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας φθάνει εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν.

‘Η δόδος αύτη είναι ή « παλαιά δόδος τῆς μετάξης », διὰ τῆς όποιας τὸ πολύτιμον προϊὸν μετεφέρετο ἀπὸ τὴν “Απω’ Ανατολὴν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης. ’Απὸ τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ Σουὲζ καὶ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου ἡ δόδος αὔτη ἔχασε τὴν παλαιάν της σημασίαν. ’Επὶ τῶν ἡμερῶν μας ὅμως διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς μεγάλης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως – Βαγδάτης, τῆς όποιας ἐλάχιστον τμῆμα ὑπολείπεται μεταξὺ Τουρκίας καὶ Μεσοποταμίας, ἐπανακτῷ τὴν σπουδαιότητά της, καθόσον είναι ἡ συντομωτέρα δόδος μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Περσικοῦ κόλπου.

β') ‘Η θαλασσία δόδος. ‘Ο Βόσπορος, ὁ όποιος είναι εἰς στενὸς πορθμός, συνδέει τὴν Μαύρην Θάλασσαν μὲ τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Λόγω τῆς θέσεώς του αὐτῆς, είναι, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἡ μόνη θαλασσία δόδος, διὰ τῆς όποιας διοχετεύονται τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Καρπαθίων πρὸς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς ΝΔ. Εὐρώπης πρὸς τὰς χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

Εἰς τὴν θέσιν λοιπὸν αὐτήν, εἰς τὴν όποιαν διασταυροῦνται δόδοι διεθνοῦς σημασίας, ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της ἡ Κωνσταντινούπολις, καθὼς καὶ τὴν σπουδαιότητά της ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ στρατηγικῆς ἀπόψεως.

Τὸ κέντρον τῆς πόλεως εὑρίσκεται ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου. ‘Η μεγαλυτέρα ὅμως ἐμπορικὴ κίνησις παρατηρεῖται εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς συνοικίας τοῦ **Πέραν** καὶ τοῦ **Γαλατᾶ**, αἱ όποιαι κεῖνται πρὸς Β. ‘Η Κωνσταντινούπολις, ἡ όποια ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς διὰ τοῦ προαστείου τῆς Χρυσοῦπόλεως, είναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ όποιον συναντᾶται ἡ Εὐρώπη μετὰ τῆς Ἀνατολῆς. ‘Η γραφικότης τῆς τοποθεσίας της θέλγει ὄλους τοὺς ἐπισκέπτας της.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν μέγα μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ όποιος ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον, κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομικὴ κίνησις τῆς πόλεως δὲν είναι τόσον ἀνθηρὰ ὥστον κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἐποχήν, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ λιμένος της.

Β'. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ιστορική άνασκόπησις. Κατά τους ιστορικούς, οι Βούλγαροι είναι λαός Ἀσιατικός. Ως πρώτη κατοικία των θεωρεῖται ἡ περιοχὴ παρὰ τὸν Βόλγαν ποταμόν, ἐκ τοῦ ὅποιου μερικοὶ παράγουν τὸ ὄνομά των. Εἰς τὴν Ἐλληνικὴν Χερσόνησον ἐνεφανίσθησαν κατὰ τὸν 7ον μ. Χ. αἰῶνα καὶ κατ' ἀρχὰς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον χώρας, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ τότε αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, καθόσον ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπερασπίζουν τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἄλλων βαρβάρων λαῶν. Ἀργότερον ἐπεξετάθησαν εἰς ὅλας τὰς μεταξὺ Δουνάβεως Αἴμου, Μαύρης Θαλάσσης καὶ Σερβίας χώρας, αἱ ὅποιαι ἐκ τοῦ ὄνοματός των ὀνομάσθησαν Βουλγαρία. Οἱ Βούλγαροι κατὰ τὴν ἐπέκτασίν των ἐγκατέλειπον τὰ ἴδια των ἥθη καὶ ἔθιμα, καθὼς καὶ τὴν γλῶσσάν των, καὶ ἐμάνθανον τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν πρότερον ἐγκατεστημένων Σλάβων, δηλαδὴ ἔξεσλαβίζοντο. Εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς λαούς συνέβη τὸ ἔντις παράδοξον. Οἱ μὲν Βούλγαροι διετήρησαν τὸ ὄνομά των καὶ ἀπώλεσαν τὴν γλῶσσάν των, οἱ δὲ Σλάβοι διετήρησαν τὴν γλῶσσάν των καὶ ἀπώλεσαν τὸ ὄνομά των. Ἀργότερον οἱ Βούλγαροι ἐδέχθησαν παρὰ τοῦ Βυζαντίου τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν Τούρκων ὑπετάγησαν εἰς αὐτούς.

Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς νεωτέρας ιστορίας τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὰ ἔντις: Κατὰ τὸ ἔτος 1878, χάρις εἰς τὴν ἐνεργὸν ἐπέμβασιν τῆς Ρωσίας, ἡ Βουλγαρία ἀπεσπάσθη τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ νέον Βουλγαρικὸν κράτος ἦτο ἡγεμονία ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν μεταξὺ Δουνάβεως καὶ Αἴμου περιοχὴν, ἐκτάσεως 64.390 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 κατελήφθη πραξικοπηματικῶς ἡ πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου περιοχὴ, ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία, ἐκτάσεως 35.000 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1908 ἡ Βουλγαρικὴ ἡγεμονία ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητον βασίλειον, κατὰ δὲ τοὺς πολέμους 1912 καὶ 1913 κατελήφθη ἡ Δυτικὴ Θράκη, ἡ ὅποια ἀπωλέσθη κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Τέλος κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον προστρέθη ἡ Δούρθουτσᾶ, ἡ ὅποια πρότερον κατείχετο ὑπὸ τῆς Ρουμανίας. Σήμερον ἡ ἔκτασις τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 110.000 τ. χμ. καὶ δὲ πληθυσμὸς της εἰς 6.900.000 κατοίκους.

Ορια.— Η Βουλγαρία συνορεύει πρὸς Ν. μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἐλλάδος, πρὸς Δ. μετὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας, πρὸς Β. μετὰ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Η Βουλγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν. Αὗται εἰναι: α') ἡ ὁδός, ἡ ὄποια συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου ποταμοῦ, β') ἡ ὁδός, ἡ ὄποια συνδέει τὴν Θεσσαλονίκην μετὰ τοῦ Βουκουρεστίου διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος καὶ "Ισκερ.

Φυσικαὶ περιοχαί.— Τὸ ἔδαφος τῆς Βουλγαρίας, σχήματος περίπου τετραπλεύρου, διαιρεῖται εἰς τρεῖς φυσικὰς περιοχάς: α') τὴν Νότιον Βουλγαρίαν, β') τὴν Βόρειον Βουλγαρίαν, καὶ γ') τὴν Δυτικὴν Βουλγαρίαν.

α') Νότιος Βουλγαρία. Η Νότιος Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ροδόπην καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ἄνω "Ἐβρου.

Η Ροδόπη. Η ὁροσειρὰ τῆς Ροδόπης, τῆς ὄποιας τὰ νότια ὑψώματα ἀνήκουν εἰς τὴν Ἐλλάδα, περιλαμβάνεται μεταξὺ τῶν κοιλάδων Νέστου πρὸς Δ. καὶ κάτω "Ἐβρου πρὸς Α. Η ὁροσειρὰ αὕτη μὲ τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α., περίπου, διεύθυνσίν της, τοὺς ἀραιοὺς καὶ ὑψηλοὺς αὐχένας τῆς καὶ τὴν ἔλλειψιν κοιλάδων, οἵ ὄποιαι νὰ τὴν διασχίζουν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., δυσχεραίνει τὴν μετὰ τοῦ Αίγαίου Πελάγους ἐπικοινωνίαν τῆς Βουλγαρίας. Τὰ πετρώματά της εἶναι παλαιὰ (εἴναι μία ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας ὁροσειρὰς τῆς Εύρωπης) καὶ ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικούς σχιστολίθους καὶ γρανίτας, ὅπως καὶ τῶν ὁρέων τῆς Μακεδονίας. Αἱ κορυφαί της, λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὄποιαν ὑπέστησαν, εἶναι γενικῶς χαμηλαὶ καὶ ἀπεστρογγυλωμέναι. Η ὑψηλοτέρα ἐξ αὐτῶν (2.190 μ.) εύρισκεται πρὸς Β. τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ "Αρδα, παραποτάμου τοῦ "Ἐβρου, τοῦ ὄποιου ἡ κοιλάς εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα περιοχὴ τῆς Ροδόπης. Αὕτη διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ ὀφείλεται εἰς ρῆγμα τοῦ ἔδαφους, τὸ ὄποιον ἡκολούθησαν τὰ ρέοντα ὕδατα.

Τὸ κλῖμα τῆς κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικὸν, καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Η ὁρεινὴ περιοχὴ ἔχει κλῖμα ὁρεινὸν (χειμῶν δριμὺς καὶ μακρᾶς διαρκείας, θέρος δροσερόν,

ένδιαμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι). Τὸ κλίμα αὐτὸ μεταβάλλεται ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας περιοχὰς πρὸς τὰς χαμηλοτέρας. Ἡ χιὼν πίπτει ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ἕως τὸν Μάιον· κατὰ τὸ θέρος δὲν ὑπάρχουν χιόνες. Λόγῳ τοῦ ἀρκετοῦ ὑψους αἱ βροχαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 0,80 μ. Χάρις εἰς τὰς πολλὰς βροχὰς καὶ εἰς τὰ κρυσταλλικὰ πετρώματα, τὰ ὅποια διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν, αἱ περιοχαὶ, αἱ δοποῖαι εὑρίσκονται κάτω τῶν 1.800 μ. καλύπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ πλούσια δάση (κυρίως δρυῶν καὶ δέντρων). Αἱ περιοχαὶ αἱ ὅποιαι δὲν ἔχουν δάση, καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ χρησιμεύουν

Φυσικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

ώς βοσκαὶ τῶν μικρῶν κυρίως ζῷων κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον.

Οἱ κάτοικοι τῶν ὁρειῶν περιοχῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ὑλοτομίαν, εἰς τὴν παρασκευὴν ἔυλων θράκων καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν πρὸ παντὸς μικρῶν ζῷων. Οἱ ὑλοτόμοι καὶ οἱ ἀνθρακεῖς κατοικοῦν εἰς τὰς δασώδεις περιοχὰς, οἱ δὲ κτηνοτρόφοι ζοῦν βίον νομαδικὸν (τὴν χειμερινὴν περίοδον εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς καὶ τὴν θερινὴν εἰς τὰς ὑψηλὰς). Ἡ γεωργία εἶναι ἀνεπτυγμένη μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀρδα καὶ τῶν παραποτάμων του, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόν-

των ύδατων. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως καπνός, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἀμπελοί. Ἡ περιοχὴ τῆς Ροδόπης, λόγω τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεώς της, εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη (30 περίπου κάτοικοι εἰς ἕκαστον τ. χμ.) καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἔχει μεγάλα ἀστικὰ κέντρα.

Ἡ κοιλάς τοῦ "Ἐβροῦ. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Νοτίου Αἴμου ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ "Ἐβρου, τῆς ὁποίας ὁ σχηματισμὸς ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ μῆκος αὐτῆς φθάνει τὰ 200 χμ., τὸ δὲ ὑψος της εἶναι περίπου 100 μ. Τὸ ἐδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑλικά, τὰ ὅποια μετέφερεν ὁ "Ἐβρος ποταμὸς μετὰ τῶν παραποτάμων του ἀπὸ τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ὅρη. Ὁ "Ἐβρος, ὁ ὅποιος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, πηγάζει ἀπὸ τὸ ὅρος Ρίλον καὶ χύνεται εἰς τὸ Αἰγαίον Πέλαγος. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βουλγαρίας εἶναι ὁ **Αρδας** καὶ ὁ **Τόντζος**, ὁ δόποιος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἴμον. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν διότι ἡ ὄροσειρὰ τῆς Ροδόπης ἐμποδίζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ὁ χειμὼν ὅμως δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, διότι ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Αἴμου προφυλάσσει τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου ἀπὸ τοὺς Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. Ἡ ἀνοιξις εἶναι γλυκεῖα καὶ τὸ φθινόπωρον σχετικῶς θερμὸν μὲν μέσην θερμοκρασίαν 12°. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, διότι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (500 περίπου χιλιοστόμ. εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Φιλιππούπολεως). Ὁ Βούλγαρος ὅμως γεωργὸς ἀναπτληρώνει τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν δι' ἀρδευτικῶν μηχανῶν (μαγκανοπήγαδα).

Χάρις εἰς τὴν εύφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὸ εύνοϊκὸν κλίμα παράγονται πολλὰ καὶ ποικίλα γεωργικὰ προϊόντα: δημητριακοὶ καρποί, καπνός, ζαχαροῦχα τεῦτλα, ὅρυζα, λαχανικά, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, οίνος, ὀπώραι, μορέαι κτλ. Ἐκ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχεται ὁ σῖτος. Εἰς τὰς πλευράς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται αἱ ἀμπελοί* καὶ εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν αἱ μορέαι. Οἱ ἀγροὶ τῆς ὁρύζης εύρισκονται εἰς τὰς παρὰ τὸν "Ἐβρον περιοχὰς διὰ νὰ ποτίζωνται εὐχερῶς, αἱ δὲ φυτεῖαι τῶν ὀπω-

* Αἱ ἀμπελοί δὲν εύδοκιμοῦν εἰς χαμηλὰς περιοχάς, διότι αὗται προσβάλλονται συχνὰ κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἀπὸ παγετούς.

ροφόρων δένδρων (δαμασκηνέαι, ροδακινέαι, καρυσί, συκαῖ κτλ.), περιβάλλουν τοὺς κατώκημένους τόπους.

Ἡ κοιλὰς τοῦ Ἐβρου, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα, εἶναι πυκνῶς κατώκημένη. Ό πληθυσμός, ἐπειδὴ ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, συγκεντροῦται ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς χωρία, τὰ δόποια δὲν ἀπέχουν πολὺ μεταξύ των. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ **Φιλιππούπολις**, ἡ δόποια κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου. Αὕτη ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, τοῦ πατρὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ εἶναι ἡ δευτέρα πόλις τῆς Βουλγαρίας (100.000 κ.). Ἡ καλὴ γεωγραφική της θέσις* καὶ τὰ πλούσια προϊόντα τῆς περιοχῆς της ἔχουν ώς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνάπτυξιν εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἀξιολόγου ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς κινήσεως. Τὸ ἐμπόριον, τὸ δόποιον εἶναι πολὺ παλαιόν, λόγω τῆς θέσεώς της, διενηργεῖτο ἀλλοτε κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, σήμερον ὅμως μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν περιέπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων. Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν σπουδαιοτέρα εἶναι : τῆς ζαχάρεως, τοῦ ἀλεύρου, τοῦ καπνοῦ, τῆς δρύζης καὶ τοῦ σάπωνος. Μετὰ τὴν Φιλιππούπολιν ἀξιολογώτεραι πόλεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου εἶναι : **Στάρα Ζαγόρα** (30.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Νοτίου Αἴμου, **Χάσκοβον** (27.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης καὶ **Τατάρ Παζαρτζίκ** (23.000 κ.) πρὸς Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως. Αὗται εἶναι ἀγοραὶ ἀνταλλαγῆς προϊόντων μεταξύ τῶν κατοίκων τῆς πεδιάδος καὶ τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν.

Εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὔξείνου Πόντου εἶναι ὁ **Πύργος** (46.000 κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας. Χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἔχυτηρετεί ὀλόκληρον τὴν χώραν, ἀφ' ὅτου ἡ Βουλγαρία ἔχασε τὴν Δυτικὴν Θράκην κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον.

β') Βόρειος Βουλγαρία. Ἡ Βόρειος Βουλγαρία περιλαμβάνει τὰς ἔξης περιοχάς : Τὸν Αἴμον, τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια.

Ο Αἴμος (βουλγαριστὶ Στάρα Πλάνινα), ἥτοι παλαιὸν ὅρος, ἡ Μπαλκάν (λέξις τουρκική, σημαίνουσα ὅρος), ἐκ τοῦ δόποιου ὅλως ἀκαλαισθήτως καὶ ζενικῶς ἡ Ἑληνικὴ Χερσόνησος

* Κεῖται ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ὁδοῦ Βελιγραδίου - Κωνσταντινουπόλεως.

ώνυμάσθη καὶ « Βαλκανική Χερσόνησος » ἢ « τοῦ Αἵμου », ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ὁροσειράν ὅχι μόνον τῆς Βουλγαρίας, ἀλλὰ καὶ δλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ **Τιμόκη**, παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὰ σερβοβουλγαρικὰ σύνορα, καὶ σχηματίζει τὸ νότιον ὄριον τῆς μεγάλης κοιλάδος τοῦ κάτω Δουνάβεως. Εἰς τὸ δυτικόν του τμῆμα ἔχει σχῆμα τόξου μὲ διεύθυνσιν πρὸς τὰ ΝΑ., ἔπειτα ὅμως διατηρεῖ μέχρι τοῦ Αίμονίου ἀκρωτηρίου τοῦ Εὔξείνου Πόντου, εἰς τὸ ὅποιον καὶ καταλήγει, γενικῶς διεύθυνσιν πρὸς Α. Ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ του τμήματος ἀναχωροῦν δύο κλάδοι : ὁ εἰς διευθύνεται πρὸς τὰ ΝΑ., ὁ δὲ ἄλλος πρὸς τὰ ΒΑ. Ὁ πρῶτος σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ὅρ. Στράντζα), ὁ δὲ δεύτερος τὸ ὁροπέδιον τῆς Δοβρούστσας, τὸ ὅποιον ἀναγκάζει τὸν Δούναβιν νὰ λάβῃ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν διεύθυνσιν πρὸς Β.

Τὸ μῆκος τοῦ Αἵμου ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀνέρχεται εἰς 550 χμ., τὸ δὲ πλάτος του κυμαίνεται μεταξὺ 20 καὶ 40 χμ. Τὰ πετρώματα, ἐκ τῶν ὅποιών ἀποτελεῖται, ποικίλουν : κρυσταλλοσχιστώδη, ψαμμιτικὰ * καὶ ἀσβεστολιθικὰ πρὸς τὸ δυτικόν τμῆμα αὐτοῦ, κρυσταλλικὰ εἰς τὸ μέσον καὶ ὑδατογενῆ πρὸς Ἀνατολάς. Ἡ ποικιλία αὗτη τῶν πετρωμάτων ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αἱ πτυχώσεις, αἱ ὅποιαι παρίγαγον τὴν ὁροσειράν αὐτήν, ἔλαβον χώραν εἰς διαφόρους γεωλογικὰς ἐπιοχάς.

Ἡ ὁροσειρά τοῦ Αἵμου, χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ σχετικῶς χαμηλοὺς αὐχένας της, δὲν ἀποτελεῖ τείχος ἀνυπέρβλητον μεταξὺ Βορρᾶ καὶ Νότου, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν ὁροσειράν τῆς Ροδόπης. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἔξ ὅδοι τὴν διασχίζουν, ἐκ τῶν ὅποιών σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ διερχομένη διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ **Ισκερ**, ὁ ὅποιος πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Ρίλον καὶ χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν. Αἱ κορυφαί, αἱ ὅποιαι ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μέτρα, εἶναι ὀλίγαι, ἡ ὑψηλοτέρα δὲ ἔξ αὐτῶν (2.375 μ., ὅσον καὶ ἡ κορυφὴ τῆς Κυλλήνης) εύρισκεται εἰς τὸν μέσον Αἵμον. Αἱ ἀνατολικαὶ περιοχαὶ εἶναι χαμηλότεραι λόγῳ τῆς ἔλαφρᾶς πτυχώσεως, τὴν ὅποιαν ὑπέστησαν.

* Ψαμμιτικά λέγονται τὰ πετρώματα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται ἀπὸ κόκκους ἀμμούς κολλημένους μεταξὺ των διὰ μιᾶς συνδετικῆς ούσίας.

‘Ο Αίμος, ώστε τῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. διευθύνσεώς του, ἡ ὅποια ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν πρὸς Ν. τῶν ψυχρῶν κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμων, ἀποτελεῖ κλιματικὸν ὅριον μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Βουλγαρίας. Εἰς ὕψος 1.500 περίπου μέτρων ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὸν Ἱανουάριον κατέρχεται εἰς 5 βαθμούς ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ τὸν Αὔγουστον δὲ δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 13 βαθμούς. Περισσότερον ψυχρὰ εἶναι ἡ βιορεία πλευρά, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονοι· ὑπερβαίνουν τὰ 800 χιλιοστόμετρα καὶ φθάνουν τὰ 1.500 χιλιοστόμετρα εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς. Τὰ πλουσιώτερα δάση ὑπάρχουν εἰς τὸν δυτικὸν καὶ κεντρικὸν Αἴμον λόγῳ τοῦ μεγαλυτέρου ὕψους, τὸ διποιὸν συντελεῖ εἰς τὸ νὰ δέχεται περισσοτέρας βροχάς, καὶ τῶν κρυσταλλικῶν του πετρωμάτων, τὰ δόποια διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δρῦς καὶ πεῦκα.

‘Ο πληθυσμὸς τοῦ Αἴμου ἔχει τὰς ἴδιας ἀσχολίας μὲ τὸν τῆς Ρόδοπης. Χάρις ὅμως εἰς τὴν εὐκολωτέραν συγκοινωνίαν του εἶναι περισσότερον κατῷ κημένος (40 κάτ. εἰς ἕκαστον τ. χμ. κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον). Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον οἱ ὑλοτόμοι καὶ οἱ πτοιμένες κατέρχονται εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ “Εβρου, κατὰ τὴν θερινὴν δὲ ἐπανέρχονται εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Ἀξιόλογα ἐμπορικὰ κέντρα δὲν ὑπάρχουν, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὁρεινῆς αὐτῆς περιοχῆς δὲν εἶναι μονίμως ἐγκατεστημένον.

‘Η κοιλαῖ τοῦ Δούναβεως. Πρὸς Β. τῆς ὁροσειρᾶς τοῦ Αἴμου, ἡ ὅποια πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν κατέρχεται ὁμαλῶς, ἐκτείνεται ἡ κοιλάδα τοῦ κάτω Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ εὐρείας τραπεζοειδεῖς ἐκτάσεις, διακοπτομένας ἀπὸ λοφοειδεῖς περιοχὰς μέσου ὕψους 250 περίπου μέτρων. ‘Η περιοχὴ αὐτη, ἡ ὅποια διασχίζεται ἀπὸ στενὰς καὶ βαθείας κοιλάδας τῶν ἐκ τῆς βιορείας πλευρᾶς τοῦ Αἴμου κατερχομένων ὑδάτων, κλίνει ὁμαλῶς πρὸς τὸν Δούναβιν καὶ ἀνυψοῦται ὀλίγον κατ’ ὀλίγον πρὸς τὴν Δοβρουστσᾶν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφόρον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα της εί-

νναι δριμὺς ἡπειρωτικόν, διότι είναι ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. 'Ο χειμών είναι δριμὺς καὶ μακρᾶς διαρκείας (ἀπὸ τὸν Ὁκτώβριον ἔως τὸν Μάρτιον), συνοδεύεται δὲ ἀπὸ ἀφθόνους χιόνιας, αἱ ὅποιαι καλύπτουν τὰς ὁδοὺς μὲ παχύτατον στρῶμα καὶ διακόπτουν τὰς μεταξὺ τῶν χωρίων συγκοινωνίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῆν, ὅταν πνέουν οἱ βόρειοι ἄνεμοι, τὸ θερμόμετρον δύναται ἐπὶ ἑβδομάδας ὀλοκλήρους νὰ κυμαίνεται μεταξὺ 15° καὶ 20° ὑπὸ τὸ μηδέν. 'Η ἄνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως, ἀπὸ τὰ μέσα δὲ περίπου τοῦ Μαΐου ἀρχίζει τὸ θέρος, τὸ ὅποιον είναι πολὺ θερμὸν καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου. 'Ο θερμότερος μὴν είναι ὁ Αὔγουστος, ὅπότε τὸ θερμόμετρον δύναται νὰ φθάσῃ τοὺς 40° ὑπὸ σκιάν. 'Η μεγαλυτέρα ποσότης τῶν βροχῶν πίπτει κατὰ τὸ θέρος. Αἱ θεριναὶ βροχαὶ είναι ραγδαῖαι καὶ διευθύνονται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. 'Η δρμητικότης των είναι τόσον μεγάλη, ὥστε πλημμυρίζουν οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ δρόμοι καθίστανται ἀδιάβατοι. "Επειτα ἀπὸ ὀλίγας ὥμως ἡμέρας, λόγω τῆς μεγάλης ἔξατμίσεως, τὸ ἔδαφος γίνεται πάλιν ξηρὸν καὶ κονιορτῶδες.

'Η κοιλὰς τοῦ Δουνάβεως, χάρις εἰς τὸ εὐφορον προσχωσιγενὲς ἔδαφός της, είναι πλουσία εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. 'Η παραγομένη ποσότης τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἀραβοσίτου ἀντιπροσωπεύει τὸ τρίτον περίπου τῆς ἑθνικῆς συγκομιδῆς τῶν δύο αὐτῶν προϊόντων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἡλιοτρόπια, ζαχαροῦχα τεῦτλα καὶ ἑκτρέφονται ζῶα. 'Η ἐκμετάλλευσις τοῦ ἔδαφους ἐκτελεῖται μὲ ἀρκετὴν ἐπιμέλειαν. Χάρις εἰς τὰ ἀφθονα γεωργικὰ προϊόντα ἡ περιοχὴ αὗτη ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν (60 κάτ. περίπου εἰς ἕκαστον τ. χμ.). Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ είναι πολὺ μεγαλυτέρα, διπλασία περίπου, χάρις εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν, τὴν ὅποιαν παρέχει ὁ ποταμός.

Αἱ πόλεις εύρισκονται εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι παρουσιάζουν τὰ περισσότερα πλεονεκτήματα διὰ τὴν ἀνάπτυξίν των. Αὗται εἰναι : α') Αἱ ὑπώρειαι τῆς ὁρεινῆς περιοχῆς, αἱ ὅποιαι συνδέονται δύο περιοχάς μὲ διαφορετικὰς ἀσχολίας (ὁρεινὴ περιοχή, κτηνοτροφικὰ καὶ δασικὰ κυρίως προϊόντα, πεδινὴ περιοχή, γεωργικὰ κυρίως προϊόντα). β') Αἱ ὄχθαι τοῦ Δουνάβεως καὶ τὰ παράλια, ἔνεκα τῆς καλῆς συγκοινωνίας των. Αἱ παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Αἵμου πόλεις

άρχικῶς ἔχρησίμευον ως δόχυρά λόγω τῆς στρατηγικῆς των θέσεως. Σήμερον, χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ καὶ ποικίλα προϊόντα τῶν περιοχῶν, τὰς δύοις ἔξυπηρετοῦν, χρησιμεύουν ως ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ καὶ ως κέντρα βιομηχανίας. Αὗται εἶναι : Ἡ ἱστορικὴ **Πλέβνα** (32.000 κ.), τὸ **Γκάμπροβον** καὶ τὸ **Τύρνοβον** (13.000 κ.), πρώτη πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας.

Αἱ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως πόλεις παρουσιάζουν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, καθόσον ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι διεθνῆς ὁδὸς μεγάλης σπουδαιότητος. Αὗται εἶναι ἐξ Α. πρὸς Δ.: Τὸ **Ρουστούκιον** (ἡ Ρουσέ), ἡ **Νικόπολις** καὶ τὸ **Βιδίνιον**. Σπουδαιοτέρα ἐξ ὅλων τῶν παραδουναβείων πόλεων τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὸ **Ρουστούκιον** (49.000 κ.), διότι συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Σόφιαν καὶ τὴν Βάρναν. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν του θέσιν καὶ εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά προϊόντα τῆς περιφερείας του εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανία παρασκευῆς ἀλεύρων, ζαχάρεως, ἐπεξεργασίας δερμάτων). Διὰ τοῦ λιμένος του εἰσάγονται ὑφάσματα, μέταλλα, μηχαναὶ καὶ λοιπὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἐκ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἔξαγονται δημητριακοὶ καρποὶ πρὸς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν. Τὸ **Ρουστούκιον** εἶναι ἐπίσης κέντρον ἀλιείας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

Ἐκ τῶν ἀλλων πόλεων σπουδαιοτέραν οἰκονομικὴν κίνησιν καὶ εὐρύτερον μέλλον παρουσιάζει ἡ **Λόδη** (17.000 κ.), καὶ τοῦτο διότι εἶναι ἐπίνειον τῆς Σόφιας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, καθόσον εύρισκεται πλησιέστερα πρὸς αὐτήν. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης κεῖται ἡ **Βάρνα** (72.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Βουλγαρίας. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος της εἶναι κατωτέρα τῆς τοῦ Πύργου. Πρὸ τῶν βαλκανικῶν πολέμων ἡ Βάρνα ἦτο ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας· μὲ τὴν ἀπώλειαν ὅμως τῆς Δοβρουτσᾶς, ἡ ἐμπορικὴ τῆς κίνησις περιωρίσθη κατὰ πολὺ. Σήμερον ὅμως, μετὰ τὴν ἐκ νέου προσάρτησιν τῆς Δοβρουτσᾶς, ἀνακτᾶ τὴν παλαιάν της ἐμπορικὴν κίνησιν. Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ της ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της (ὑφαντουργεῖα, κονσερβοποιεῖα λαχανικῶν) καὶ εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν προσφύγων τῆς Δοβρουτσᾶς. Αἱ προσπάθειαί της σήμερον στρέφονται κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ. Κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἡ παραλία της δέχεται ἀρκετοὺς ξένους (Γερμανούς, Αὐστριακούς, Τσέχους, Οὐγγρους, Ρουμάνους).

Τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκανικά
 Ἡ νοτία πλευρὰ τοῦ Αἴμου κατέρχεται ἀποτόμως εἰς ἐπίμηκες βύθισμα,
 τὸ δόποιον ὁφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ βύθισμα τοῦτο, τὸ
 δόποιον εἶναι παράλληλον καὶ ὅμοιον ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως μὲ
 τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου, λέγεται Βαλκανικὸν Βύθισμα. Πρὸς Ν.
 τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος καὶ εἰς ἀπόστασιν 20 - 30 χμ. ἀπὸ
 τὴν ὁροσειρὰν τοῦ Αἴμου ὑψοῦται ἔτερα ὁροσειρά, ἡ δόποια ὄνομά-

Συλλογὴ ρόδων
 εἰς τὴν « Κοιλάδα τῶν Ρόδων »

ζεται Νότιος Αίμος ἢ Ἀντιβαλκανικα. Ἡ ὁροσειρὰ αὐτῇ ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλοτέρα τοῦ Αἴμου καὶ ἔκτείνεται παραλήλως πρὸς αὐτὸν μέχρι τοῦ Εὔξείνου Πόντου. Εἰς πολλὰ σημεῖα διακόπτεται ὑπὸ κοιλάδων, σπουδαιοτέρα, τῶν δόποιων εἶναι ἡ τοῦ **Τόντζου**, παραποτάμου τοῦ "Ἐβρου.

Τὸ ἐδαφος τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος εἶναι πολὺ εὔφορον, ὅπως καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλῖμα δὲν εἶναι ἡπειρωτικόν, ὅπως συμ-

βαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου, ἀλλ' ἥπιον, χάρις εἰς τὴν ὁροσειρὰν τοῦ Αἴμου, ἡ δόποια τὸ προφυλάσσει τελείως ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. Εἰς τὸ Καζανλίκ ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι ἀνωτέρα τοῦ 0°, ἡ δὲ τοῦ Ἰουλίου φθάνει τοὺς 22°. Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος καὶ ἡ ἀρκετὴ ὑγρασία, ἴδιως κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους, εύνοοῦν πολὺ τὴν καλλιέργειαν τῶν ρόδων, τῶν δόποιων ἡ ἄνθησις διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας. Διὰ τοῦτο τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα λέγεται καὶ **Κοιλάς τῶν ρόδων**. Οἱ κάτοικοι τῆς μεταξὺ Καρλόβου καὶ Καζανλίκ περιοχῆς ζοῦν ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν ἀνθέων καὶ ἀπὸ τὸ ἐξ αὐτῶν ἔξαγόμενον ροδέλαιον. Ἐκτὸς τῶν ρόδων, καλλιεργοῦνται ἐπίσης καὶ δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἐδάφη τοῦ βυ-

θίσματος καὶ τῶν κοιλάδων· εἰς δὲ τὰς πλαγιὰς τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν, ὅταν δὲν εἶναι πολὺ ἀπότομοι, ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: τὸ **Κάρλοβον**, τὸ **Καζανλίκ** καὶ τὸ **Σλίβεν**.

γ') Δυτικὴ Βουλγαρία.

'Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Νότιον καὶ Βόρειον Βουλγαρίαν, τῶν ὁποίων τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ ζώνας παραλλήλους, ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ λεκανοπέδια, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἔδαφους. Ὡς ἐκ τούτου περιβάλλονται ἀπὸ ὑψηλὰ καὶ ὀγκώδη ὅρη. Δηλαδὴ ἡ περιοχὴ αὗτη παρουσιάζει γεωλογικὴν κατασκευὴν ἀνάλογον μὲ τὴν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, τῆς ὁποίας εἶναι συνέχεια. Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν λεκανοπεδίων εἶναι: τοῦ Νευροκοπίου, τὸ ὁποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Νέστος, τοῦ Πετριτσίου καὶ τῆς ἀνω κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος, τὰ ὁποῖα ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Στρυμών, καὶ τὸ σπουδαιότερον ὄλων τῆς Σόφιας, μέσου ὕψους 1.000 μέτρων, τὸ ὁποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Ἰσκερ. Τὰ μεγαλύτερα ὅρη τῆς περιοχῆς αὗτῆς εἶναι: δὸς **"Ορβηλος** (2.600 μ.) μεταξὺ τῶν κοιλάδων Νέστου καὶ Στρυμόνος καὶ πρὸς Β. αὐτοῦ τὸ **Ρίλον**, ὅπόθεν διασκορπίζονται τὰ ὄδατα τῶν ποταμῶν "Εβρου, Νέστου, Στρυμόνος καὶ Ἰσκερ. Τὸ ὅρος τοῦτο εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῆς Βαλκανικῆς (κορυφὴ Μοῦσας Ἀλὰ 2.930 μ., κατὰ 12 μέτρα ὑψηλότερον τοῦ Ὁλύμπου). Τὰ πετρώματα τῶν ὁρέων αὐτῶν εἶναι ὅμοια μὲ τὰ τῆς Ροδόπης, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἔχωρισθησαν διὰ ρηγμάτων. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις· τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι δὲν εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Περισσότερον ἡπειρωτικὸν εἶναι τὸ κλῖμα τοῦ ὁροπέδιου τῆς Σόφιας, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται πανταχόθεν ἀπὸ ὅρη. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σόφιας κατὰ τὸν Ἰανουάριον ἡ θερμοκρασία κατέρχεται εἰς 14° ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ δὲ τὸν Ιούλιον ὑπερβαίνει τούς 33° . Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑπὸ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ γενικῶς εἶναι ὀλίγατι, διότι οἱ πέριξ ὑψηλαὶ περιοχαὶ ἐμποδίζουν τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ίδιας εἰς τὸ ὁροπέδιον τῆς Σόφιας. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Γιουγκοσλαβίας μέχρι τῆς Σόφιας ἡ περιοχὴ εἶναι ξηρὰ καὶ γυμνὴ. Εἰς τὰ λεκανοπέδια τὰ ἀρδευόμενα ἀπὸ τὸν Στρυμόνα καὶ τὸν Νέστον, καθὼς καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν αὐτῶν καλ-

λιεργοῦνται, λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ καπνός, ὁ ὅποιος εἶναι ἔξαιρετικῆς ποιότητος, ἀνάλογος μὲ τὸν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σόφιας καλλιεργοῦνται κυρίως λαχανικὰ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τὰς εύρισκομένας πλησίον μεγάλων πόλεων. Οἱ νομὸς τῆς Σόφιας περιέχει τὸ τρίτον ἀπὸ τὰς φυτείας τῶν ὀπωροφόρων δένδρων τοῦ κράτους καὶ τὸ τέταρτον ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς τῶν γεωμήλων. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατέχουν μικρὰν ἐκτασιν, διότι αἱ ἀποδόσεις τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἶναι πολὺ ἀνώτεραι ἀπὸ τὰς τῶν δημητριακῶν. Χάρις εἰς τὴν ἀνε-

Σόφια. Γενικὴ ἀποψία.

πτυγμένην γεωργίαν ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 50 κατοίκους κατὰ τ. χμ. Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ εἶναι ἀραιῶς κατῳκημέναι, οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (ἰδίως τῶν μικρῶν ζώων) καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασικῶν προϊόντων. Σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νέστου εἶναι τὸ **Νευροκόπιον**, καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Στρυμόνος τὸ **Πετρίτσιον** καὶ τὸ **Μελένικον**.

Εἰς τὸ ὅμωνυμον λεκανοπέδιον εύρισκεται ἡ **Σόφια** (εἰς ὅψος 650 μ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους. Αὕτη κατέχει τὴν τοποθεσίαν, ἡ ὅποια δεσπόζει ὅλων τῶν Βουλγαρικῶν περιο-

χῶν, διότι κείται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν ὁδῶν ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Βουκουρέστιον διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος — "Ισκερ καὶ ἀπὸ Κεντρικῆς Εύρωπης εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων Νισαύα — "Εβρου. Κατὰ τὸ 1878, ὅτε ἔγινε πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους, εἶχε 16.000 κ. Κατὰ τὸ 1934 ἡρίθμει 290.000 κ. Ἡ μεγάλη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ της ὀφείλεται εἰς τὴν μετὰ τοὺς πολέμους ἐγκατάστασιν τῶν ἑκτὸς τῆς Βουλγαρίας διαμενόντων Βουλγάρων καὶ κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της. Ἡ ἀνάπτυξίς της ὀφείλεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ὅτι εἴναι τὸ μοναδικὸν πνευματικόν, ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Βουλγαρίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γειτονικάς της χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν δύο τοιαῦτα (Ἀθῆναι, Θεσσαλονίκη εἰς τὴν Ἑλλάδα, Κωνσταντινούπολις, "Άγκυρα εἰς τὴν Τουρκίαν, Βουκουρέστιον, Κλούζ εἰς τὴν Ρουμανίαν, Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν). Ἐπίσης ἔνεκα τῆς καλῆς γεωγραφικῆς της θέσεως εἴναι σπουδαῖος ἀεροπορικὸς σταθμὸς διὰ τὰς μεταξὺ Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἀεροπορικάς συγκοινωνίας.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.— 1) Πληθυσμός. Οἱ Βούλγαροι εἴναι λαὸς κυρίως γεωργικός. Ἡ ἐργασία τῆς γῆς, ἡ ὁποία τρέφει τὰ 80% τοῦ πληθυσμοῦ, γίνεται μὲν μεγάλην ἐπιμέλειαν, διότι ὁ Βούλγαρος χωρικὸς ἀγαπᾷ τὴν γῆν. Εἰς ὀλόκληρον τὴν Βουλγαρίαν ἐπικρατεῖ ἡ μικρὰ ἰδιοκτησία: διὰ τοῦτο ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἴναι σχετικῶς μεγάλη, δεδομένου ὅτι εἴναι χώρα γεωργική (59 κάτ. κατὰ τ. χμ.). Εἰς τοῦτο ἐπίσης συντελεῖ ἡ ὑπαρξία ἐκτεταμένων πεδιάδων καὶ ἡ φροντίς, μὲν τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖται ἡ καλλιέργεια. Ἀπὸ θεντικῆς ἀπόψεως ὁ πληθυσμὸς τῆς Βουλγαρίας ἀποτελεῖται ἀπὸ Βουλγάρους (84%), ἀπὸ Τούρκους (10%) καὶ ἀπὸ ὀλίγους Ἀθιγγάνους, Ρουμάνους, Ισραηλίτας, Ἀρμενίους, Ρώσους κ. ἄ. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως ὑπερισχύουν οἱ ὁρθόδοξοι (84%).

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ. A') Γεωργία. Ἡ Βουλγαρία, χάρις εἰς τὰς εύρειας καὶ εύφορους πεδινὰς περιοχάς, εἴναι χώρα γεωργική. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος, κριθή, σίκαλις). Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἡπειρωτικὸν κλῖμα, τὸ δποῖον

εύνοει τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται ἐν Βουλγαρίᾳ περισσότερον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, ὅπου ἡ δριμύτης τοῦ κλίματος δὲν ἐπιτρέπει μεγάλην ποικιλίαν καλλιεργειῶν.

Ἡ Βουλγαρία εἶναι χώρα ἔξαγωγῆς δημητριακῶν, μέχρι δὲ πρό τινων ἐτῶν τὰ σιτηρὰ κατεῖχον τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν τῆς ἑμπόριον. Ἀπὸ τοῦ πρώτου ὅμως παγκοσμίου πολέμου σημαντικαὶ ἐκτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἄλλοτε ἐκαλλιεργοῦντο δημητριακοὶ καρποί, διετέθησαν δι’ ἄλλας καλλιέργειας, περισσότερον ἐπικερδεῖς, καὶ εἰδικώτερον διὰ τὴν καλλιέργειαν βιομηχανικῶν φυτῶν (κα-

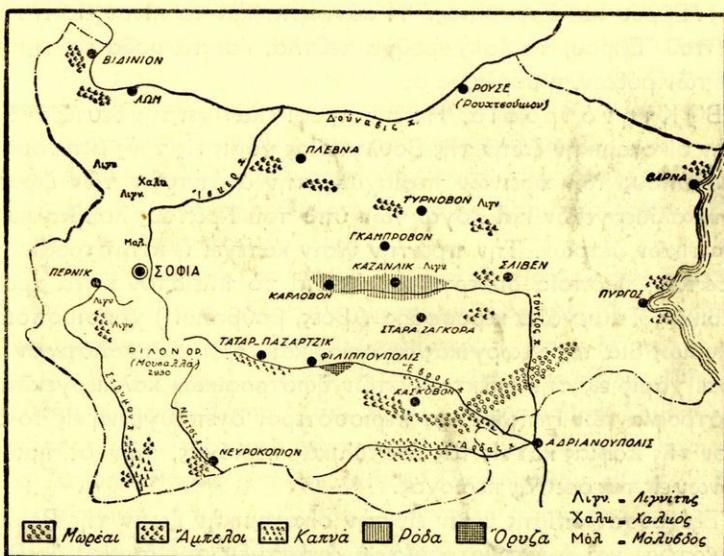
Χωρικαὶ τῆς Δυτικῆς Βουλγαρίας μὲ τὰς ἔθνικάς των ἐνδυμασίας.

πνοῦ, ἥλιοτροπίου, βάμβακος, σησαμίου, φιστικίων, ζαχαρούχων τεύτλων κτλ.), λαχανικῶν καὶ ἀμπέλων. Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τῆς Βουλγαρικῆς γεωργίας συνετέλεσαν αἱ εύνοϊκαι κλιματικαὶ συνθῆκαι τῶν νοτίων περιοχῶν, ὅπου εύδοκιμοῦν αἱ πολύτιμοι βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι, καθὼς ἐπίστης καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν μεθόδων καλλιεργείας.

Ἐκτὸς τῶν δημητριακῶν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας παίζουν τὰ κάτωθι προϊόντα :

α) Ὁ κα π ν ὁ σ. "Οπως εἰς τὴν χώραν μας, οὕτω καὶ εἰς τὴν

Βουλγαρίαν, τήν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον κατέχει ὁ καπνός, ὁ ὄποιος ἀνήκει εἰς τὰ ἀνατολικὰ καπνά. Εἰς αὐτὸν κυρίως στηρίζεται τὸ ἔθνικὸν νόμισμα καὶ ὁ δημόσιος προύπολογισμός. Ἡ ἔξαγομένη ποσότης ἀνέρχεται εἰς 25 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα περίπου (τὸ ἥμισυ τῆς ἐλληνικῆς ἔξαγωγῆς). Πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερπαραγωγῆς ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ περιορίζεται διὰ νόμου εἰς ὀρισμένας περιοχάς, αἱ ὄποιαι λόγῳ τῶν κλιματικῶν ἔδαφικῶν συν-

Οἰκονομικὸς Χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

θηκῶν παράγουν ἐκλεκτὴν ποιότητα. Αὗται εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν Ἀρδα, Νέστου, Στρυμόνος καὶ Ἐβρου.

β) Αἱ ὄπωραι, τὰ ὅσπρια καὶ τὰ λαχανικά. Τὰ προϊόντα αὐτὰ κατέλαβον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας. Μεταξὺ τῶν ὀπωρῶν ἀσυνήθη πρόοδον ἔσημείωσαν αἱ ἐπιτραπέζιοι σταφυλαί. Ἐκ τῶν ἀλλων ὀπωρῶν ἀξιολογώτεραι εἶναι τὰ μῆλα, τὰ δαμάσκηνα, τὰ καρύδια, τὰ βερύκοκκα, τὰ κυδώνια, τὰ χαμαικέρασα καὶ τὰ καρπούζια. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ καλλιέργεια τῶν ὀσπρίων καὶ

τῶν λαχανικῶν, καθόσον ταῦτα χρησιμεύουν ὡς βάσις τῆς τροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

γ) Τὰ βιομηχανικὰ φυτὰ εἶναι : Τὸ ἡλιοτρόπιον, ἐκ τῶν σπόρων τοῦ ὁποίου ἔξαγεται ἔλαιον φαγητοῦ. (Τὰ ὑπολείμματα μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἔλατος, χρησιμεύουν ὡς τροφὴ τῶν ζώων. ‘Η καλλιέργειά του εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν Β. καὶ ΒΑ. Βουλγαρίαν). Ό Βάμβαξ, ὁ ὁποῖος καλλιέργειται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας “Ἐβρου καὶ Στρυμόνος. ‘Η κάνναβις, καὶ τὸ λίνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ “Ἐβρου, τὰς ζακχαροῦχα τεῦτλα, καὶ τὰ ρόδα εἰς τὴν κοιλάδα τῶν ρόδων, ἥ μορέα, κ. ἄ.

Β') Κτηνοτροφία. ‘Η κτηνοτροφία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικήν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βιοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ζωοτροφικῶν καλλιέργειῶν καὶ λόγῳ τῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους λαμβανομένων ἐνισχυτικῶν μέτρων. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων, ἥ ὁποία διενεργεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τρόπον νομαδικόν. Τὰ μεγάλα κερασφόρα (βόες, βούβαλοι) χρησιμοποιοῦνται κυρίως διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας καὶ τρέφονται καλύτερον ἀπὸ ἄλλοτε χάρις εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν ζωοτροφικῶν καλλιέργειῶν. ‘Η κτηνοτροφία τῶν ἵππων εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Σόφιας καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχάς, τῶν δὲ ἡμιόνων καὶ ὄνων εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς.

‘Εξέχουσαν ἐπίσης θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικήν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας κατέχει καὶ ἡ πτηνοτροφία, ἥ ἀνάπτυξις τῆς ὁποίας ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Τὰ πτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸ ἔξογωγικὸν ἐμπόριον. Εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἥ πτηνοτροφία δὲν γίνεται παρ’ εἰδικῶν πτηνοτροφῶν, ἀλλ’ ἐκάστη χωρικὴ οἰκία τρέφει 15 - 20 ὄρνιθας, αἱ ὁποῖαι ζοῦν ἐλεύθεραι καὶ τρέφονται κυρίως ἀπὸ δημητριακούς καρπούς.

Γ') Φυσικὸς πλοῦτος. α) Δάση. Τὰ 28 % περίπου τῆς όλικῆς ἐκτάσεως τῆς Βουλγαρίας κατέχονται ἀπὸ δάση (‘Ελλὰς 14%). Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ ἐκτάσεις εἶναι ἡ Ροδόπη, τὸ Ρίλον καὶ ὁ Αἴμος, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας των βροχάς. Τὰ Βουλγαρικὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα (84%). ‘Η ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, λόγῳ ἐλ-

λείψεως μέσων συγκοινωνίας. Τὰ 75 % περίπου τῶν παραγομένων δασικῶν προϊόντων διατίθενται διὰ τὴν θέρμανσιν καὶ τὰ 25 % περίπου διὰ τὰς κατασκευάς ἐν γένει.

β) Ὁ ρυκτά. Μεταξὺ τῶν ὄρυκτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες (λιγνίτης καὶ γαιάνθραξ). Τὰ 80 % τῆς δόλικῆς παραγωγῆς προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὰ λιγνιτωρυχεῖα τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Στρυμόνος (περιοχὴ Πέρινος). — Ἐκτὸς τῶν γαιανθράκων ἔξαγονται καὶ μεταλλεύματα χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου, ἀλατος κ.ἄ. Αἱ σπουδαιότεραι μεταλλοφόροι περιοχαὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν Δυτικὴν Βουλγαρίαν (κοιλὰς Στρυμόνος, λεκανοπέδιον Σόφιας) καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἴμου. Γενικῶς ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὄρυκτοῦ πλούτου συναντᾶ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ) Ἄλιεία. Αἱ ἀλιευτικαὶ περιοχαὶ τῆς Βουλγαρίας εὐρίσκονται εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ εἰς τὸν Δούναβιν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ ἀλιεία εἶναι ἀσήμαντος.

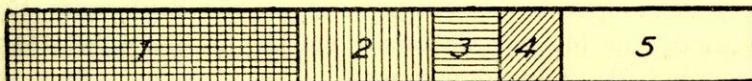
Γ') Βιομηχανία τῆς Βουλγαρίας ἔχει σημειώσει κατὰ τὰ μεταπόλεμικά ἔτη σημαντικὴν πρόοδον. Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι τοῦ ἀλεύρου (κυριώτερα κέντρα : Βάρνα, Πύργος, Ρουσέ), τῆς ζαχάρεως (Ρουσέ, Πλέβνα, Φιλιππούπολις, Πύργος), τοῦ ζύθου, (Ρουσέ, Σόφια), τοῦ ἐρίου (Γκάμπροβον, Σλίβεν), τοῦ ἐλαίου ἐκ τοῦ ἥλιοτροπίου, τοῦ καπνοῦ (Φιλιππούπολις, Χάσκοβον, Στάρα-Ζαγόρα, Βάρνα), τοῦ δέρματος (Γκάμπροβον). Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ ὅποιοι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα.

Δ') Συγκοινωνία. Τὸ μῆκος τοῦ ὀδικοῦ δικτύου τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 20.830 χμ. καὶ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀνήκει εἰς τὸ κράτος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 2.796 χμ. γραμμῆς κανονικοῦ πλάτους καὶ ἀπὸ 444 χμ. γραμμῆς ντεκοβίλ. Αἱ σπουδαιότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι αἱ Σόφιας — Ἀδριανούπολεως — Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σόφιας — Βάρνας, ἐκ τῆς ὅποιας ἀναχωροῦν πολλαὶ διακλαδώσεις πρὸς τοὺς λιμένας τοῦ Δουνάβεως.

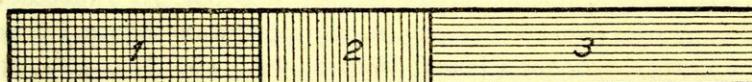
Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῆς Βουλγαρίας μετὰ τῆς Ἐλλάδος καὶ Ρουμανίας εἶναι ἔλλιπτης. Ἡ Ἑλλὰς σήμερον συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ τῶν γραμμῶν Θεσσαλο-

νίκης — Νίσσης — Σόφιας καὶ Θεσσαλονίκης — Ἀλεξανδρουπόλεως — Ἀδριανούπολεως — Σόφιας. Θὰ ἥτο ὅμως κατὰ πολὺ συντομωτέρα ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῶν δύο χωρῶν, ἐάν διήρχετο διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ κατασκευασθῇ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μήκους 53 χμ. ἀπὸ Κούλας, ἡ ὁποία κεῖται πλησίον τοῦ Σιδηροκάστρου, μέχρι Τσουμαγιᾶς. Διὰ νὰ βελτιωθῇ ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μετὰ τῆς Ρουμανίας, ἀπαιτεῖται ἡ κατασκευὴ γεφύρας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Διὰ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀνωτέρω ἔργων ὀφελεῖται τὰ μέγιστα δὲ λιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης, καθόσον ἀποκτοῦν διέξοδον δι' αὐτοῦ ὀλόκληρος ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία καὶ μέγα μέρος τῆς Νοτίου Ρουμανίας.

Ἐξαγωγὴ

Εἰσαγωγὴ

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας.

Ἄνω : 1 Καπνός. 2 Πτηνοτροφικὰ προϊόντα. 3 Ὁπῶραι.

4 Ἀραβόσιτος. 5 Λοιπὰ εἴδη.

Κάτω : 1 Ύφασματα. 2. Μηχαναὶ καὶ μέταλλα. 3 Λοιπὰ εἴδη.

Ἐ μ π ὁ ρ ι ο ν. ‘Η Βουλγαρία, χώρα κατ’ ἔξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική, ἔχάγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἀκατεργάστους πρώτας ὕλας καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ ἡμικατειργασμένα καὶ ἀποικιακὰ εἴδη. Τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον ἀκολουθεῖ δύο κυρίως δόδοις : ἡ μία διευθύνεται πρὸς τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης (Πύργον καὶ Βάρναν), ἡ ἄλλη πρὸς τὸν Δούναβιν, διὰ τοῦ δόποιου ἡ Βουλγαρία ἐπικοινωνεῖ μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Ἰδίως μὲ τὴν Γερμανίαν, ἡ ὁποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον.

Ε’) Ἐ μ π ὁ ρ ι ο ν μ ε τ ἄ τ ᷂ σ ‘Ε λ λ ἄ ἀ δ ο σ. ‘Η Ελλὰς εἰσάγει κυρίως ἐκ τῆς Βουλγαρίας ζῷα (βοῦς, ἀγελάδας, μόσχους, πρόβατα,

χοίρους), κτηνοτροφικὰ προϊόντα (βούτυρον, αὐγά), σῖτον, ἀραβόσιτον, ξυλάνθρακας, ἔξαγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, ἐλαίας, ἔλαιον, μαστίχην, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα κ.ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι μεγαλυτέρα τῆς τῶν ἔξαγωγῶν μας.

Γ'. ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Ίστορικὴ ἀνασκόπησις. — Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι νέον κράτος, τὸ ὅποιον ἐσχηματίσθη μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον διὰ τῆς ἐνώσεως ὅλων τῶν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν γειτονικῶν χωρῶν, αἱ ὅποιαι κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σέρβους, Κροάτας καὶ Σλοβένους. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὴν Σλαβικὴν φυλήν, ἡ ὅποια περιλαμβάνει ἐπίσης τοὺς Ρώσους, τοὺς Πολωνούς, τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν βορειοτέρας χώρας. Πρὸς διάκρισίν των οἱ Σέρβοι, οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι λέγονται Γιουγκοσλάβοι, δηλαδὴ Νοτιοσλάβοι καὶ ἡ χώρα των Γιουγκοσλαβίας, δηλαδὴ Νοτιοσλαβία.

Κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, ὅλοι οἱ Σλάβοι ἦσαν ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ΝΔ. Ρωσίας καὶ τῆς Α. Πολωνίας, πρὸς Β. τῶν Καρπαθίων καὶ μετοξὺ τῶν ποταμῶν Δνειπέρου πρὸς Α. καὶ Ὁδέρου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν κυρίως τῶν μεγάλων μεταναστεύσεων τῶν φυλῶν (6ον καὶ 7ον μ. Χ. αἰῶνας) ἐν μέρος ἐξ αὐτῶν, οἱ σημερινοὶ Γιουγκοσλάβοι μετηνάστευσαν βαθμηδὸν πρὸς Ν., πρὸς τὴν ἀραιῶς τότε κατωκημένην ΒΔ. Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Ἡ μετανάστευσις οὕτη ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς ἐσωτερικὰς διαμάχας ἀναπτυχθείσας μεταξὺ τῶν πληθυνθέντων Σλαβικῶν λαῶν, ἀφ' ἐτέρου εἰς πιέσεις, τὰς ὅποιας οὗτοι ὑφίσταντο ἀπὸ τὴν κάθοδον ἄλλων βορειοτέρων Εύρωπαϊκῶν λαῶν (Κελτῶν, Γερμανῶν). Οἱ ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον Σλάβοι ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἦσαν ὑποτελεῖς τοῦ Αύτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τὸν 12ον ὅμως αἰῶνα ἡ Παλαιὰ Σερβία κατέστη ἀνεξάρτητος χώρα, κατὰ δὲ τὸν 14ον (ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Ντουσάν) ἔλαβε τὴν μεγαλυτέραν της ἀκμήν. Ἡ ἀνεξαρτησία αὕτη διετρηρήθη μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων, οἱ ὅποιοι μετὰ τὴν μάχην τοῦ Κοσσόβου (1389) ὑπέταξαν τοὺς Σλάβους.

Οι σπουδαιότεροι ιστορικοί σταθμοί της έξελίξεως του σημερινού Γιουγκοσλαβικοῦ Κράτους είναι οι έξής : Κατά τὸ 1815, κατόπιν σειρᾶς ἀγώνων, ἵδρυθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ πασαλικίου τοῦ Βελιγραδίου, δηλαδὴ εἰς τὸ κέντρον τῆς Βορείου Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἡ Ἡγεμονία τῆς Σερβίας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου, ἐκτάσεως 24.000 τ. χμ. Μετὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878 ἡ μικρὰ αὕτη ἡγεμονία ηὔξηθη εἰς ἕκτασιν (47.740 τ. χμ.) καὶ κατέστη τελείως ἀνεξάρτητος, κατὰ δὲ τὸ 1882 ἀνεκηρύχθη βασίλειον. Οἱ νικηφόροι Βαλκανικοὶ πόλεμοι τοῦ 1912 καὶ 1913 συνετέλεσαν εἰς σημαντικὴν αὔξησιν τῆς ἐκτάσεως τοῦ Σερβικοῦ Βασιλείου (87.813 τ. χμ.), καθόσον, ἐπεξετάθη ἐφ' ὅλοκλήρου τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ. Τέλος, μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (1914 – 1918) ἐσχηματίσθη τὸ σημερινὸν Γιουγκοσλαβικὸν Κράτος, τὸ ὅποιον είναι τὸ μεγαλύτερον κράτος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἰς ἕκτασιν καὶ πληθυσμὸν (ἕκτασις 247.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 14.000.000.κ.). Ἡ Γιουγκοσλαβία περιλαμβάνει κυρίως τὸ παλαιὸν Βασίλειον τῆς Σερβίας, τὴν Ἡγεμονίαν τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν Ἐρζεγοβίνην, τὴν Βοσνίαν, τὴν Κροατίαν καὶ τὴν Σλοβενίαν. Ἐκ τούτων πρὸ τοῦ 1918 ἀπετέλουν ἀνεξάρτητα κράτη τὸ Βασίλειον τῆς Σερβίας καὶ ἡ Ἡγεμονία τοῦ Μαυροβουνίου. Αἱ ἄλλαι περιοχαὶ ἥσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Αὐστροουγγαρίας, ἡ ὅποια ἦτο μεγάλη αὐτοκρατορία.

“Ορια. — Ἡ Γιουγκοσλαβία ὁρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἐλλάδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Β ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ούγγαρίας. Ἡ Γιουγκοσλαβία κατέχει σπουδαιοτέραν γεωγραφικὴν θέσιν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν, καθόσον δεσπόζει τῶν δύο σπουδαιοτέρων κατὰ ἔηράν ὁδῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Πρῶτον, τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραύα, Νισαύα, Ἐβρου. Δεύτερον, τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὸ Αίγαον Πέλαγος διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραύα καὶ Ἀξιοῦ.

Φυσικαὶ περιοχαὶ. — Τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαβίας, τὸ ὅποιον ἐν τῷ συνόλῳ είναι ὀρεινὸν (τὰ 2/3 αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὑψη-

λάς περιοχάς), διαιρεῖται εἰς πέντε φυσικάς περιοχάς : α') τὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ παλαιὰ ὅρη, κυρίως κρυσταλλικά (Σερβικὴ Μακεδονία, Παλαιὰ Σερβία): β') τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον· γ') τὰς Ἀνατολικὰς "Αλπεις· δ') τὰς Διναρικὰς "Αλπεις καὶ ε') τὰς ἀκτάς.

α') Περιοχὴ τῶν παλαιῶν ὁρέων (Σερβικὴ Μακεδονία—Παλαιὰ Σερβία). Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἡ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας περιοχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ἀργότερον, ὅταν ἐσχηματίσθησαν αἱ Διναρικαὶ "Αλπεις καὶ τὰ Βαλκάνια, τὰ ὅποια εἶναι νεώτερα ὅρη, τὸ ἔδαφός της ὑπέστη πολλὰς διαταραχάς. Ἐκ τῶν διαταραχῶν αὐτῶν τοῦ ἔδαφους της ἐσχηματίσθησαν ρήγματα (δηλαδὴ ἐπιμήκεις βαθεῖαι σχισμαὶ) καὶ τοπικαὶ καθιζήσεις. Ἀποτέλεσμα τῶν τοπικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῶν λεκανοπεδίων (ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μεκεδονίαν), τῶν δὲ ρηγμάτων ὁ σχηματισμὸς κοιλάδων (Ἀξιοῦ, Μοραύα, Νισαύα κ.ἄ.). Κατ' ἀρχὰς τὰ λεκανοπεδία μετεβλήθησαν εἰς λίμνας, μερικαὶ τῶν ὅποιων σφέζονται ἀκόμη (Πρέσπα, Ἀχρίς, Δαιράνη), διότι τὰ εἰς αὐτὰ κατερχόνενα ἐκ τῶν πέριξ περιοχῶν ρέοντα ὄδατα δὲν εὑρίσκον διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν λιμνῶν αὐτῶν ἀπεξηράνθησαν ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ, εἴτε ὑπεργείως, εἴτε ὑπογείως εἰς παρακειμένους ποταμούς. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ παχύτατον στρῶμα προσχώσεων. Διὸ τοῦτο, αἱ περιοχαὶ αὗται εἶναι σήμερον τὰ σπουδαιότερα κέντρα πληθυσμοῦ. Ἐκ τῶν λεκανοπεδίων σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἔξης: Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν τοῦ **Περλεπὲ — Μοναστηρίου** (τὸ ὅποιον εἶναι συνέχεια τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Φλωρίνης), τῆς **Στρωμνίτσης**, τοῦ **Ιστίπ**, τῶν **Σκοπίων** καὶ τοῦ **Τετόβου**, εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν τοῦ **Κοσσυφοπεδίου** καὶ τῆς **Νίσσης**.

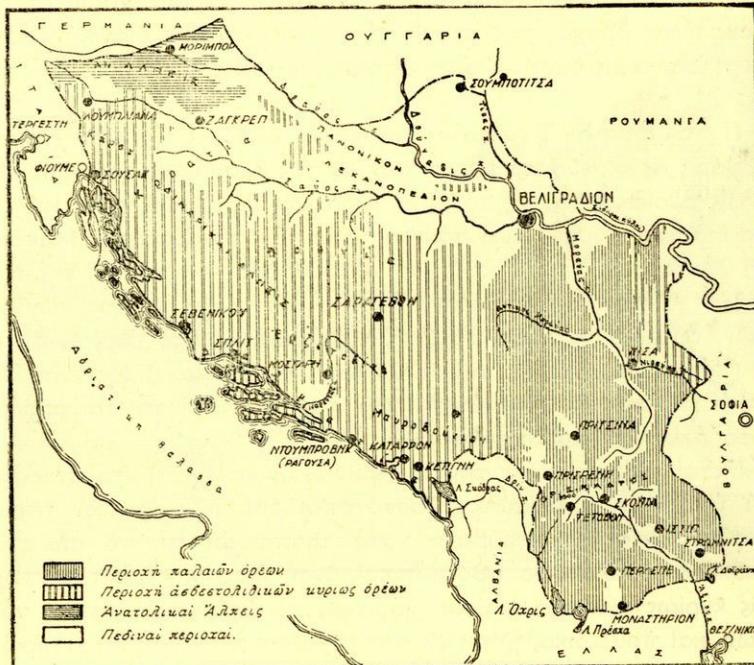
Τὰ ὅρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγω τῶν πολλῶν τοπικῶν καθιζήσεων καὶ ρηγμάτων, τὰ ὅποια ἔλαβον χώραν πρὸς ὅλας τὰς διεύθυνσεις, εἶναι μᾶλλον ὀγκώδη. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ πρὸς Δ. τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ κείμενα εἶναι συνέχεια τῶν ὁρέων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ τὰ πρὸς Α., συνέχεια τῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Τὰ ὑψηλότερα εύρισκονται εἰς τὴν Σερβικὴν Μα-

κεδονίαν. Ταῦτα εἶναι ὁ **Βόρας** (ὑψηλοτέρα κορυφὴ Καϊμακτσαλάν, 2.550 μ. ἐπὶ τῶν Ἐλληνογιουγκοσλαβικῶν συνόρων) καὶ ὁ **Σκάρδος** (Σὰρ Πλάνινα) εἰς τὴν ΒΔ. Μακεδονίαν (ὑψηλοτέρα κορυφὴ Λιουμπτοτέν (2.500 μ.). Οἱ Σλάβοι ὀνομάζουν τὰ ὅρη ταῦτα **Πλάνινα**, δηλαδὴ ὅρος ἢ ὅρεινή βοσκή, διότι ἐκτὸς τῶν δασῶν ὑπάρχουν καὶ ἐκτεταμένοι βοσκότοποι.

‘Γ δ α τ ο γ ρ α φ ί α.’ Ή πολύπλοκος μορφή, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς (ἀποτέλεσμα τῆς γεωλογικῆς του ἴστορίας), συντελεῖ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον διασπορᾶς εἶναι τὸ ὅρος Σκάρδος. Τὰ πρὸς Ν. αὐτοῦ ρέοντα ὕδατα (δηλαδὴ τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας) συλλέγουν οἱ ποταμοὶ **Αξιὸς** καὶ **Στρυμών**, οἱ ὅποιοι χύνονται εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος (ὁ Στρυμών συλλέγει μόνον τὰ ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Στρωμνίτσης). Τὰ πρὸς Β. ρέοντα ὕδατα (δηλαδὴ τῆς Παλαιᾶς Σερβίας) συλλέγει ὁ ποταμὸς **Μοραύας**, ὁ ὅποιος χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν πρὸς Α. τοῦ Βελιγραδίου. Οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν κυρίως Μοραύαν καὶ τὸν δυτικὸν Μοραύαν. Σπουδαιότερος παραπόταμος αὐτοῦ εἶναι ὁ **Νισαύας**, ὁ ὅποιος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἴμον. Τὰ πρὸς Δ. ρέοντα συλλέγει ὁ ποταμὸς **Δρίν**, ὁ ὅποιος χύνεται εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, διερχόμενος διὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔδαφους. Οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι πλωτοὶ (ἐκτὸς τοῦ Μοραύα εἰς μικρὰν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν του ἀπόστασιν), προσφέρουν ὅμως διὰ τῶν κοιλάδων των σπουδαιοτάτας ὑπηρεσίας, καθόσον αὗται ἀποτελοῦν τὰς μόνας ὅδοὺς συγκοινωνίας εἰς τὴν ὁρεινὴν αὐτοῦ περιοχήν. Σπουδαιότεραι ὅλων εἶναι οἱ κοιλάδες **Αξιοῦ** — Μοραύα, αἱ ὅποιαι ἀποτελοῦν τὴν μόνην φυσικὴν ὁδὸν μεταξὺ Αἰγαίου Πελάγους καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Νισαύα, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Βουλγαρίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην.

Κλῖμα καὶ βλάστησις. ‘Η περιοχή, ἡ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ἀξιοῦ, δηλαδὴ ἡ Σερβικὴ Μακεδονία, ἐπειδὴ κεῖται νοτιώτερον καὶ εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πνεόντων ἀνέμων, ἔχει κλῖμα ἡπιώτερον. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, ὁ χειμὼν ὅμως εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ ὀφείλεται εἰς τοὺς συχνοὺς ψυχροὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὅρη της πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (δηλ. εἰς τὸν γνωστὸν εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν Βαρδάρην). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ

τὴν χειμερινὴν περίοδον, ὅπως συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ περιοχὴ αὐτῆ ἔχει ἔνα ἐνδιάμεσον τύπον κλίματος μεσογειακοῦ καὶ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Οἱ μεσογειακὸι χαρακτήρει ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ θέρη τῆς καὶ τοὺς βροχεροὺς χειμῶνάς της, ὁ δὲ ἡπειρωτικὸς ἀπὸ τὴν μεγάλην διαφοράν θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους καὶ ἀπὸ τὴν βρα-

Φυσικὸς Χάρτης τῆς Γιουγκοσλαβίας.

χύτητα τῶν ἐνδιαμέσων ἐποχῶν (ἀνοίξεως, φθινοπώρου). Ἡ περιοχὴ, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Μοραύα ποταμοῦ, δηλαδὴ ἡ Παλαιὰ Σερβία, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον καὶ δὲν εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν. Εἰς τὸ Βελιγράδιον ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸ θέρος φθάνει τοὺς 41° καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα κατέρχεται εἰς 26° ὑπὸ τὸ μηδὲν (Θεσσαλονίκη 42° κατὰ τὸ θέρος, 9° ὑπὸ τὸ μηδὲν κατὰ τὸν χειμῶνα).

Αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλον τὸ ἔτος, εἴναι ὅμως ἀφθονώτεραι κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ ὀλιγώτεραι κατὰ τὸν χειμῶνα.

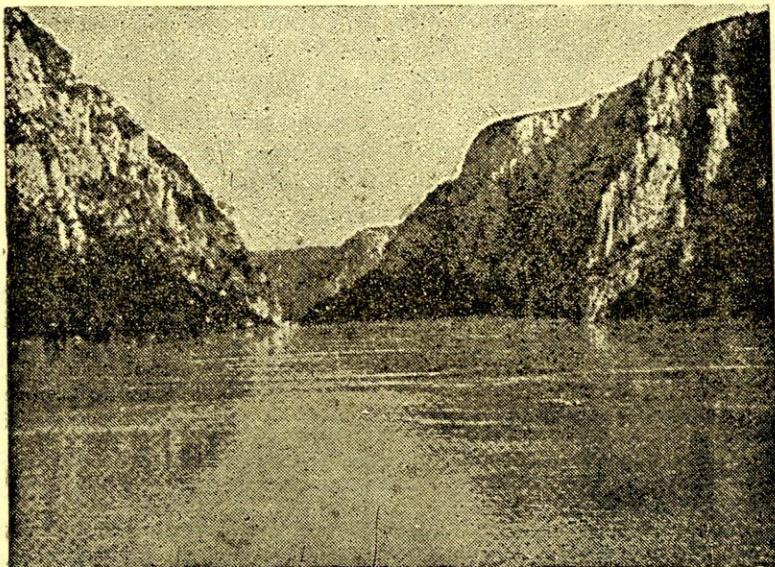
'Ανάλογος μὲ τὸ κλῖμα εἴναι καὶ ἡ βλάστησις. 'Η Σερβικὴ Μακεδονία, λόγω τῆς μικρᾶς σχετικῶς ποσότητος τῆς πιπτούστης βροχῆς καὶ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς της, εἴναι πτωχὴ εἰς δάση, τὰ δόποια ἀπαντῶνται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς. Αἱ χαμηλότεραι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ θάμνους καὶ βοσκοτόπους, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν. 'Η παλαιὰ Σερβία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς της καὶ εἰς τὴν κανονικωτέραν διανομήν των, εἴναι πλουσία εἰς δάση. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὁξυάς καὶ δρῦς.

Προϊόντα. Τὰ λεκανοπέδια καὶ αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς, χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη των, εἰς τὰς βροχὰς τοῦ φθινοπώρου καὶ τῆς ἀνοίξεως καὶ εἰς τὰ ξηρὰ σχετικῶς θέρη των, εἴναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν, λόγω τοῦ ἡπιωτέρου σχετικῶς κλίματός της, παρατηρεῖται μεγαλυτέρα ποικιλία καλλιεργειῶν. Καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν σιτηρῶν, ἄμπελοι, καπνός, βάμβαξ, στησάμιον, ὅρυζα, μορέαι, ὅπιον κ.ἄ. (δηλ. ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν). Μεγάλην ἔκτασιν κατέχουν εἰς δῆλην αὐτὴν τὴν περιοχὴν καὶ τὰ ὅπωροφόρα δένδρα (κυρίως δαμασκηνέαι καὶ μηλέαι).

Μετὰ τὴν γεωργίαν, τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία, διότι ὑπάρχουν ἐκτεταμένοι βοσκότοποι ἐπὶ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νομαδικόν, μεγάλα ζῆντα (βόες, ἵπποι, ὄνοι, ἡμίονοι) διὰ τὰς γεωργικὰς κυρίως ἀνάγκας, χοῖροι, χάρις εἰς τὰ ἀφθονα βαλανίδια τῶν δασῶν, καὶ πουλερικά, χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Σημαντικὴν ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν ἡ μεταξοσκωληκοτροφία, χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας, καὶ ἡ μελισσοκομία, χάρις εἰς τὸ ἡπιωτέρον κλίμα της.

Πόλεις. 'Η διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους εἰς πολλὰς λεκανοειδεῖς περιοχάς, αἱ ὄποιαι δυσκόλως συγκοινωνοῦν μεταξύ των, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς δύμωνύμου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πόλεως εἰς ἔκαστον λεκανοπέδιον, ἡ ὄποια χρησιμεύει κυρίως ὡς ἀγροτικὴ ἀγορὰ τῆς περιοχῆς της. 'Η σπουδαιότης της ἔξαρταται ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ λεκανοπεδίου καὶ κυρίως ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτοῦ

θέσεως. είς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν σπουδαιότεραι πόλεις ἀπὸ N. πρὸς B. εἶναι αἱ ἔξης: **Μοναστήριον** (32.000 κ.), **Περλεπές**, **Στρώμνιτσα**, **Γευγελῆ**, ἐπὶ τῶν Ἑλληνογιουγκοσλαβικῶν συνόρων, **Ιστίπ**, **Βελεσά**, **Σκόπια** (68.500 κ.), καὶ **Τέτοβον**, Σπουδαιοτέρα ὅλων εἶναι τὰ Σκόπια, χάρις εἰς τὸ εύρὺ λεκανοδέπιόν των καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικήν των θέσιν, καθόσον κεῖνται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὄποιον συναντοῦν τὴν διεθνῆ ὁδὸν Θεσσαλονίκης — Βελιγραδίου αἱ ἐκ τοῦ Τετόβου καὶ τοῦ Κοσσυφοπεδίου κατερχόμεναι ὁδοί.

Σιδηραῖ πύλαι τοῦ Δουνάβεως κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν συνόρων
Γιουγκοσλαβίας καὶ Ρουμανίας.

Εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν εἶναι ἡ **Πρισρένη**, ἡ **Πριστίνα**, ἡ **Μιτροβίτσα**, ἡ **Νίσσα** (35.000 κ.), ἡ ὄποια ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον τῆς διακλαδώσεως τῶν μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν (Βελιγραδίου — Θεσσαλονίκης καὶ Βελιγραδίου — Σόφιας), καὶ τὸ **Βελιγράδιον**, ἡ πρωτεύουσα τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ Κράτους, κείμενον εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὄποιον ὁ Σαῦσ ποταμὸς συναντᾷ τὸν Δούναβιν. Τὸ Βελιγράδιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέν-

τρον τῆς Γιουγκοσλαβίας. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον αἱ ἀπὸ Β. καὶ Δ. ὁδοὶ συναντοῦν τὴν Βαλκανικήν ὁδὸν Μοραύα — Ἀξιοῦ, ἔχει σδουδαίαν ἐμπορικήν καὶ βιομηχανικήν κίνησιν καὶ λαμπρὸν μέλλον. Ὁ πληθυσμός του ἀπὸ 60.000 κ. κατὰ τὸ ἔτος 1890, ἀνῆλθεν εἰς 320.000 κατὰ τὸ ἔτος 1934, καὶ 400.000 κατὰ τὸ ἔτος 1950.

β') **Τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον** (ἡ ὄνομασία του ὀφείλεται εἰς τὴν ἀρχαίαν Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν Πανονίαν). Τὸ λεκανοπέδιον τοῦτο, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται καὶ πέραν τῶν Γιουγκοσλαβικῶν συνόρων (μεταξὺ Καρπαθίων καὶ Ἀνατολικῶν "Αλπεων), ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Παλαιᾶς Σερβίας καὶ Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο, ἀρχικῶς εἶχε μετεβληθῆ εἰς μίαν μεγάλην λίμνην (ὅπως ἡ Θεσσαλία), τῆς ὅποιας τὰ πλεονάζοντα ὄντα ἔχύνοντο εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τοῦ χαμηλοτέρου αὐχένος τῶν νοτίων Καρπαθίων. Μὲ τὸν καιρὸν ὁ αὐχῆν, λόγῳ τῆς διαβρώσεως τὴν ὅποιαν ὑφίστατο, μετεβλήθη εἰς κοιλάδα (ὅπως ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν). Διὰ τῆς στενῆς αὐτῆς κοιλάδος διωχετεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν ὅλα σχεδὸν τὰ ὄντα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης, ἡ ὅποια μετεβλήθη οὕτω εἰς ξηράν. Τὴν στενὴν αὐτὴν κοιλάδα, ἡ ὅποια ὄνομάζεται «Σιδηραῖ Πύλαι*», ἀκολουθεῖ σήμερον ὁ Δούναβις ποταμός, ὁ ὅποιος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν Βόλγαν. Οἱ σπουδαιότεροι παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ **Σαῦος**, ὁ ὅποιος ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ τὸ βόρειον ὅριον τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ὁ **Δραῦος** καὶ ὁ **Τίσας**. Οἱ δύο πρῶτοι πηγάζουν ἀπὸ τὰς Ἀνατολικὰς "Αλπεις, ὁ δὲ τρίτος ἀπὸ τὰ Καρπάθια. "Ολοι οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ εἶναι πλωτοὶ εἰς μεγάλα ποταμόπλοια.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὄντων. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλεται ἀπὸ ὅρη, τὰ ὅποια ἐμποδίζουν τὴν

* Τὸ μῆκος τῆς κοιλάδος ὑπερβαίνει τὰ 100 χμ., τὸ δὲ πλάτος εἰς μερικὰ σημεῖα περιορίζεται εἰς 110 μ. περίπου. Λόγῳ τῆς στενότητος αὐτῆς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ ἀποκτᾷ ὑπερβολικὴν ταχύτητα καὶ μέγα βάθος. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν, διὰ νὰ καταστήσουν πλωτὸν τὸ τμῆμα αὐτὸ τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὅποιον ἀπὸ γραφικῆς ἀπόψεως εἶναι θαυμάσιον.

έπιδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ἡ περιοχὴ αὕτη, λόγῳ τοῦ εύφόρου ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματός της, παράγει κυρίως σιτηρὰ (σῖτον, ἀραβόσιτον). Εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαβίας. Εἰς τὰς πλαγιὰς μερικῶν λόφων οἱ ὅποιοι ὑψοῦνται ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, καλλιεργοῦνται κυρίως ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἵδιως δαμασκηνέαι, καθόσον αἱ περιοχαὶ αὗται δὲν προσβάλλονται συνήθως ἀπὸ παγετούς, ὥπως ἡ πεδιάς. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μικρῶν καὶ μεγάλων ζώων καθὼς καὶ τῶν πουλερικῶν).

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς περιοχῆς αὕτης εἶναι τὸ **Ζάγκρεμπ** (πρώην "Αγκραμ", 185.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Κροατίας καὶ δευτέρα πόλις τῆς Γιουγκοσλαβίας. Εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον, χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται δύο περιοχαὶ μὲ διαφορετικὰ προϊόντα (πεδιάς καὶ Ἀνατολικοὶ "Αλπεις") καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιοῦμε — Βουδαπέστης. Ἡ **Σιουμπότιτσα** (100.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ ἡ σπουδαιοτέρα ἀγροτικὴ ὁγορά τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον εἶναι κέντρον σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας. Ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ τὸ **Νόβι - Σάντ** ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

γ') **Ἀνατολικαὶ ἢ Σλοβενικαὶ "Αλπεις".** Αὗται ἀποτελοῦν τὸ ἀνατολικώτερον τμῆμα τῆς μεγάλης ὁροσειρᾶς τῶν "Αλπεων, μὲ ὑψηλοτέραν κορυφὴν τὸ **Τρίγκλαβ** (2.864 μ.). Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν αὐτῶν, αἱ ὅποιαι ὅσον προχωροῦν πρὸς Α., τόσον ἀπομακρύνεται ἡ μία τῆς ἄλλης, περικλείονται χαμηλαὶ περιοχαί, ὁφειλόμεναι εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν χαμηλῶν αὐτῶν περιοχῶν εἶναι τοῦ **Μάριμπορ** καὶ τῆς **Λιουμπλιάνας**. Τὸ ἔδαφος τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι εὔφορον, τὸ δὲ κλῖμα ἡπειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς καὶ δασικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἰς τὰς ὁρεινάς. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ **Λιουμπλιάνα** (60.000 κ.) ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Βιέννην.

δ') **Διναρικαὶ "Αλπεις".** Ἡ ὁρεινὴ αὕτη ζώνη, ἡ ὅποια εἶναι συνέχεια τῶν Ἀνατολικῶν "Αλπεων, διασχίζει λοξῶς τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς Λιουμπλιάνας μέχρι τῶν

‘Αλβανικῶν συνόρων. Ἀποτελεῖται ἀπὸ παραλλήλους ὄροσειράς ἐξ ἀσβεστολιθικῶν κυρίως πετρωμάτων, αἱ ὅποιαι διευθύνονται ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. Αὕται κατέρχονται πρὸς μὲν τὴν πλευρὰν τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης ἀποτόμως, πρὸς δὲ τὴν τοῦ Σαύου διαλῶς, συναντῶσαι οὕτως ἀνεπαισθήτως τὸ εύρυν Πανονικὸν λεκανοπέδιον.

· Η νψηλοτέρα κορυφή των εύρισκεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μαυροβουνίου (ὅρος Ντορμίτωρ 2.528 μ.). Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν περικλείονται ψηλὰ δροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑπεροχῆς τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, παρουσιάζει χαρακτηριστικὴν μορφὴν. Τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα ἔχουν τὴν ἴδιότητα λόγῳ τῆς ἀσθενοῦς συνεκτικότητός των νὰ διασχίζωνται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀπὸ σχισμὰς συνήθως ἀοράτους διὰ γυμνοῦ ὁφθαλμοῦ, ὁφειλομένας εἰς τὰς πιέσεις τὰς ὅποιας ὑπέστησαν κατὰ τὸν σχηματισμὸν των εἰς ὄροσειράς.

· Επίσης ἔχουν τὴν ἴδιότητα νὰ διαλύωνται ἐντὸς τοῦ ὄδατος, ὅπως ἐν τεμάχιον ζωχάρεως (εἰς μεγαλύτερον βεβαίως χρονικὸν διάστημα). Τὸ ὄδωρ. τῆς βροχῆς, τὸ ὅποιον πίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀκολουθεῖ τὰς σχισμὰς καὶ ἐπειδὴ διαλύει τὴν ἀσβεστον, τὰς μεγαλώνει εἰς βάθος καὶ εἰς πλάτος. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν σχισμῶν σχηματίζονται ὑπογείως σπήλαια, τῶν ὅποιών συχνὰ ἡ βροφή καταβυθίζεται. Οὕτω σχηματίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κοιλώματα ἐν εἴδει χωνίου, τὰ ὅποια λέγονται ν τ ο λ ί ν α i. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν ντολινῶν σχηματίζονται λεκανοπέδια, τὰ ὅποια εἶναι κλειστά πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ τὰ ὅποια λέγονται π ο λ ι ἑ. Τὸ ὄδωρ τῆς βροχῆς τὸ ὅποιον πίπτει εἰς τὰς ντολίνας καὶ τὰ πολιέ, διοχετεύεται εἰς παρακειμένους ποταμοὺς ἢ εἰς τὴν θάλασσαν δι’ ὑπογείων ὁχετῶν, οἱ ὅποιοι, ὡς γνωστόν, ὑπάρχουν ἐντὸς τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Τὸν χειμῶνα, ἐπειδὴ ἡ βροχὴ εἶναι ἀφθονωτέρα, δὲν προλαμβάνει νὰ διοχετευθῇ ἐξ ὅλοκλήρου καὶ οὕτω τὰ κοιλώματα αὐτὰ μεταβάλλονται ἐν ὅλῳ ἡ ἐν μέρει εἰς λίμνας (ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Τριπόλεως). Μόνον εἰς τὰ πολιέ σχηματίζεται λεπτὸν στρῶμα καλλιεργησίμου γῆς, κυρίως ἀργιλῶδες, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ ὑπόλειμμα τῆς διαλύσεως τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, καθόσον ταῦτα περιέχουν καὶ ἄλλας οὐσίας, μὴ διαλυομένας εἰς τὸ ὄδωρ. Εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἀσβεστολιθικοῦ τείχους, τὸ ὅποιον περιβάλλει τὰ πολιέ, συνήθως ἀναβλύ-

ζουν μεγάλαι πηγαί (κεφαλόβρυσα), διὰ τῶν ὅποίων ἔξερχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὅποιον κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν ὑπερκειμένων ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Ἡ μορφὴ τοῦ ^{εύδακτον} ὕδατος, τὴν ὅποιαν περιεγράψαμεν, παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ **Κάρστ**, εἶναι δὲ τόσον χαρακτηριστική, ὥστε οἱ γεωλόγοι καὶ οἱ γεωγράφοι ὀνομάζουν τὴν τοιούτου εἴδους μορφὴν κάρροστειον μορφήν.

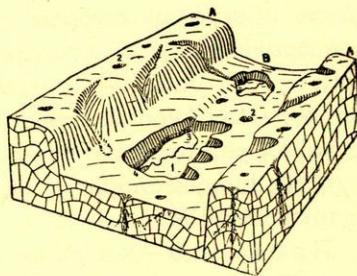
Ποταμοί. Είστην παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὁρεινὴν ζώνην τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἀραιά·

καὶ ἔξαφανίζονται κατὰ τὴν δια-

δρομήν των εἰς ὑπογείους καταβόθρας, αἱ ὅποιαι εἶναι συχναὶ εἰς τὰ ἀσβεστολιθικὰ ἔδάφη. Εἰς τὴν ὁρεινὴν ζώνην τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως εἰς τὴν Βοσνίαν τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἄφθονα, χάρις εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων μετὰ κρυσταλλικῶν, τὰ ὅποια δὲν διαπερῶνται καὶ δὲν διαλύονται ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρέοντων ὕδατων τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, λόγῳ τῆς ὁμαλῆς κλίσεως των πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον, συλλέγονται εἰς τὸν Σαῦον ποταμὸν διὰ τῶν παραποτάμων του **Κούπα**, **Ούνα**, **Βέρμπα**, **Βόσνα**, **Ντρίνια**, οἱ ὅποιοι ρέουν ἐντὸς στενῶν καὶ παραλλήλων κοιλάδων.

Κλῖμα τῶν ὁροπεδίων τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ πειρατικόν, διότι περιβάλλονται ἀπὸ ὁροσειράς, αἱ ὅποιαι ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ εἶναι ἄφθονοι εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς, καθόσον αὗται εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχεροὺς δυτικούς ἀνέμους. Ἡ ὅπισθεν τοῦ Καττάρου ὁρεινὴ περιοχὴ δέχεται τὰς περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ δλην τὴν Εύρωπην (4,64 μ. ἐτησίως).

Βλάστησις. Παρὰ τὴν μεγάλην ποσότητα τῶν βροχῶν ἡ βλάστησις δὲν εἶναι πλουσία εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὁρεινὴν ἡ βλάστησις εἶναι πτωχή,

Ἡ μορφὴ τοῦ Κάρστ τῆς Γιουγκοσλαβίας. (1 πολιέ. 2 ντολίναι. 3 πηγαί. 4 ἀποβάθραι).

ὅπως καὶ τὰ ρέοντα ὕδατα, διότι τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα διαπερῶνται εὐκόλως ἀπὸ τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς καὶ συνεπῶς δὲν διατηροῦν ἀρκετὴν ὑγρασίαν, ἡ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. "Ολας διαφορετικὴν ὅψιν παρουσιάζει ἡ ὁρεινὴ ζώνη τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως ἡ Βοσνία, ἡ ὅποια, χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν καὶ κρυσταλλικῶν πετρωμάτων, τὰ ὅποια διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν, εἶναι πλουσία εἰς δάση, ὅπως εἶναι πλουσία καὶ εἰς ρέοντα ὕδατα. Ἡ Βοσνία εἶναι ἡ πρώτη δασοφόρος περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαβίας (τὰ 2/3 περίπου τῆς ἐπιφανείας της καλύπτονται ἀπὸ δάση).

Προϊόντα καὶ τοικοι. Οἱ κυριώτεροι πόροι τῆς περιοχῆς εἶναι καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν εἰς τὰ ὄροπέδια καὶ τὰς κοιλάδας, λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, ἡ κτηνοτροφία (ἰδίως τῶν χοίρων, χάρις εἰς τὰ πολλὰ βαλανιδοφόρα δάση) καὶ ἡ ὑλοτομία εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχάς.

Γενικῶς ἡ περιοχὴ αὗτη εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη, ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ὁρεινὸν καὶ αἱ παράλληλοι ὁροσειραὶ δυσχεραίνουν πολὺ τὴν συγκοινωνίαν. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Βοσνίαν τὸ ἱστορικὸν **Σεράγεβον** (78.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας, χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς του καὶ τὴν καλήν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὸν λιμένα τῆς Ἀδριατικῆς **Ντουμπρόβνικ** μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Εἰς τὴν Ἐρζεγοβίνην εἶναι ἡ **Μοστάρη** (20.000 κ.) καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον ἡ **Κετίνη** (6.000 κ.). Ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἐρζεγοβίνη, ἐπειδὴ ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατείχοντο ὑπὸ τῶν Τούρκων, κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ ἔξισλαμισθέντας Σλάβους καὶ Μωαμεθανούς.

ε') **Αἱ ἀκταί.** Αἱ ἀκταὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας εἶναι στεναί, διότι δὲν χύνονται εἰς τὴν περιοχὴν αὔτην πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, ὥστε μὲ τὰ χώματα καὶ τὰ ἄλλα ὑλικά, τὰ ὅποια παρασύρουν, νὰ αὐξήσουν τὴν ἔκτασιν τῆς ξηρᾶς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ ὁρεινὴ ζώνη, ἡ ὅποια ἔκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν, ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα, τὰ ὅποια, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, διαπερῶνται εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς, λόγω τῶν πολλῶν σχισμῶν των. Οὕτω, δὲν σχηματίζονται μεγάλοι ποταμοί, διότι τὸ πλείστον μέρος τοῦ πίπτοντος ὕδατος κυκλοφορεῖ ὑπογείως. Σπουδαιοτέρα πεδινὴ περιοχὴ εἶναι ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ

Ναρέντα. Κατά μῆκος τῆς παραλίου αὐτῆς ζώνης, ἡ ὅποια λέγεται Δαλματία ἔκτείνονται πολλαὶ νῆσοι (600 περίπου, ἐκ τῶν ὅποιων 60 μεγάλαι). Αὗται εἶναι τὰ ὑπολείμματα τῶν δυτικωτέρων ὁροσειρῶν τῶν Διναρικῶν "Αλπεων, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὅποιων κατεπόντισθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν προϊστορικήν ἐποχὴν (ὅπως αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου Πελάγους).

Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει τὸ ἥπιώτερον κλῖμα ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γιουγκοσλαβίας. "Ολαι ὅμως αἱ ἀκταὶ δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον κλῖμα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἓνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν **Μπόρα** (ἀνάλογον μὲν τὸν Βαρδάρην τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας), ὁ ὅποιος τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχρός, καθόσον πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα βουνά τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Διναρικῶν "Αλπεων πρὸς τὴν Ἀδριατικήν Θάλασσαν. Αἱ πρὸς βορρᾶν τοῦ Καττάρου ἀκταί, ἐπειδὴ εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, ἔχουν κλῖμα ὅμοιον μὲν τὸ τῆς Θεσσαλονίκης (χειμῶν ἥπιος, διακοπτόμενος ἀπὸ ἀποτόμους πτώσεις τῆς θερμοκρασίας). Αἱ πρὸς Ν. τοῦ Καττάρου ἀκταί, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι, ἔχουν κλῖμα καθαρῶς μεσογειακόν. Χάρις εἰς τὸν ἥπιον γενικῶς χειμῶνά των αἱ ἀκταὶ καὶ αἱ νῆσοι παράγουν ποικίλα προϊόντα. Πολὺ εύδοκιμοῦν αἱ ἄμπελοι, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ λοιπὰ ὄπωροφόρα δένδρα, τὰ λαχανικά, κυρίως δὲ αἱ ἔλατται, αἱ ὅποιαι εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν δένδρον τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος. Εἰς τὰς πρὸς Β. τοῦ Καττάρου ἀκτὰς αἱ ἔλατται καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ καλλιεργοῦνται εἰς τὰς περιοχὰς, αἱ ὅποιαι δὲν εἶναι ἀμέσως ἔκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα.

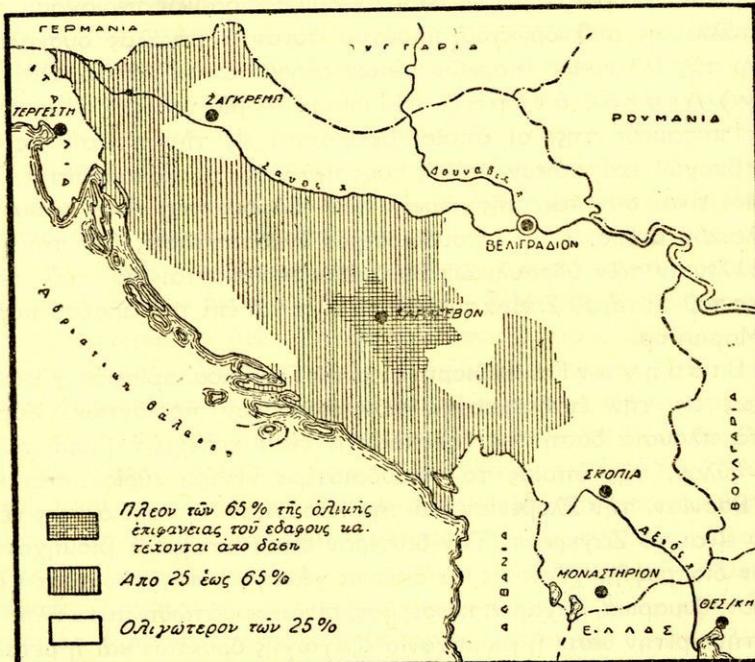
Εἰς τὴν περιοχὴν αὕτην, λόγῳ τῆς στενότητος τοῦ καλλιεργητίμου ἐδάφους, ἀνέκαθεν μεγαλυτέραν σημασίαν ἔχει ἡ θάλασσα. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀλιείαν καὶ ναυτιλίαν, πολλαὶ δὲ μικραὶ πόλεις εἶναι παρατεταγμέναι κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὸ **Σουύσαν** (16.000 κ.), παρὰ τὸ Φιούμε, ἡ **Ζάρα**, τὸ **Σεβενίκον** (37.000 κ.), τὸ **Σπλίτ** (Σπαλάτον 44.000 κ.), τὸ **Ντουμπρόβνικ** (Ρωγοῦσα 19.000 κ.) καὶ τὸ **Κάτταρον** (5.000 κ.). Αἱ πόλεις αὗται, ἀν καὶ εὐρίσκονται εἰς τοὺς μυχοὺς ἀσφαλεστάτων κόλπων, δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι τὸ τεῖχος τῶν Διναρικῶν "Αλπεων ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν ἐπικοινωνίαν των μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Οι κάτοικοι καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ.—**α')** **Οι κάτοικοι.** Η Γιουγκοσλαβία κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ τρεῖς δύμάδας Σλάβων: Τοὺς Σέρβους, τοὺς Κροάτας, καὶ τοὺς Σλοβένους. Ἡ διαίρεσις αὗτη στηρίζεται εἰς τὴν θρησκείαν (οἱ πρῶτοι εἶναι Ὁρθόδοξοι καὶ οἱ ὄλλοι Καθολικοί) καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς οἰκονομικῆς ἔξελίξεως. Οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι εἶναι περισσότερον πολιτισμένοι, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν πολιτισμένου λαοῦ, τοῦ Αὐστριακοῦ. Οἱ Σέρβοι ὑστεροῦν, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων. Ἡ ἐνωσίς των ὁφείλεται εἰς τὸ ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὴν ἴδιαν φυλὴν (τὴν σλαβικὴν) καὶ ὁμιλοῦν γλῶσσαν ἐπίστης σλαβικήν. Αἱ τρεῖς αὗται ὁμάδες ἀποτελοῦν τὰ 85 % τοῦ δλικοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ ὑπόλοιποι πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένων ἑθνικότητας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι εἰς τὰς παρὰ τὰ σύνορα περιοχάς. Γερμανοὶ πρὸς βορρᾶν, Ουγγροὶ καὶ Ρουμάνοι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, Ἀλβανοὶ καὶ Τούρκοι εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ ἐτήσια αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ὑπολογίζεται εἰς 200.000 κατοίκους, ἡ δὲ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 56 κατοίκους κατὰ τ. χμ.

β') **Οἰκονομικὴ ζωὴ.** Γεωργία, οὕτω, καὶ ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργική. Τὰ 80 % περίπου τοῦ πληθυσμοῦ της ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοί καρποί. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὰ εύφορα λεκανοπέδιά της καὶ εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐκτάσεως της. Μεταξὺ τῶν δημητριακῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σῖτος. Ἀκολουθοῦν ὁ ἀραβόσιτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις καὶ ἡ ὄρυζα, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀξιοῦ. Καλλιεργοῦνται ἐπίστης λαχανικά, ζωοτροφικά προϊόντα, ἄμπελοι, βιομηχανικά φυτά (κάνναβις, ζυθόχορτον, καπνός, ζαχαροῦχα τεῦτλα, ὅπιον, κ.ἄ.) καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ δαμασκηνέα (40.000.000 περίπου δένδρα εἰς δόλκληρον τὴν χώραν) καὶ τὴν δευτέραν ἡ μηλέα. Εἰς τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Παλαιάν Σερβίαν ἡ δαμασκηνέα καλλιεργεῖται ὅπως καὶ ἡ ἔλαια καὶ ἡ ἄμπελος εἰς τὴν Δαλματίαν. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δαμασκήνων χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν παρασκευὴν οἰνοπνευματώδους πποτοῦ (τακίλα) καὶ τὸ τέταρτον περίπου ἔξαγεται εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Κ τη ν ο τ ρ α φ ία. Μετά τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τὰ βαλανιδοφόρα δάση τῆς. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ αἴγο-πρόβατα, ἀκολουθοῦν οἱ βόες καὶ αἱ ἀγελάδες, οἱ χοῖροι, οἱ ἵπποι, οἱ ὄνοι καὶ οἱ ἡμίονοι. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ πουλερικὰ χά-ρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν.

Φυσικὸς πλοῦτος. α) Δάση. Ἡ Γιουγκοσλαβία λόγω

Χάρτης τῶν δασῶν τῆς Γιουγκοσλαβίας.

τοῦ δρεινοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐδάφους τῆς καὶ τῶν πολλῶν βροχῶν τῆς, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἀπὸ δασικῆς ἀπόψεως μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς. Τὰ 30% περίπου τοῦ ἐδάφους τῆς κατέ-χονται ἀπὸ δάση. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν αἱ ὅξαι. Ἀκολουθοῦν αἱ δρύες καὶ τὰ κωνοφόρα. Αἱ σπου-δαιότεραι δασικαὶ περιοχαὶ εἰναι ἡ Βοσνία, ἡ Παλαιὰ Σερβία καὶ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις.

β) Όρυκτά. Πλουσία είναι έπισης ή Γιουγκοσλαβία και είς όρυκτά. Μεταξύ αυτῶν τήν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες, οἱ όποιοι εύρισκονται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, ίδιως ὅμως εἰς τήν περιοχὴν τοῦ Δραύου ποταμοῦ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ μεταλλεύματα τοῦ σιδήρου (τὰ σπουδαιότερα εύρισκονται εἰς τήν Βοσνίαν), τοῦ χαλκοῦ (εἰς τήν περιοχὴν ιδίως τῆς λίμνης Ἀχρίδος), τοῦ χρωμίου (εἰς τήν περιοχὴν τῶν Σκοπίων), τοῦ μαγγανίου, τοῦ μολύβδου, τοῦ βωξίτου (εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ὁρεινὰς περιοχάς). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ όρυκτοῦ πλούτου συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ) Λευκός ἄνθραξ. Ἡ Γιουγκοσλαβία χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς ποταμούς της, οἱ όποιοι ὀφείλονται εἰς τήν πτῶσιν ἀφθόνων βροχῶν καὶ χιόνων, καὶ εἰς τοὺς πολλούς της καταρράκτας, οἱ όποιοι είναι συνέπεια τῆς μορφῆς τοῦ ἔδαφους της, είναι πλουσία εἰς λευκὸν ἄνθρακα. Αἱ σπουδαιότεραι ἐγκαταστάσεις διὰ τήν ἐκμετάλλευσιν τῶν ὑδραυλικῶν δυνάμεων εύρισκονται ἐπὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ Σετίνα παρὰ τὸ Σπλίτ καὶ ἐπὶ τοῦ Δραύου παρὰ τὸ Μαριμπόρ.

βιομηχανία τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τήν ἐπεξεργασίαν τῶν ἔγχωρίων προϊόντων. Χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της τήν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τοῦ ξύλου, τῆς όποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εύρισκονται εἰς τήν Βοσνίαν, τήν Σλοβενίαν καὶ τήν Κροατίαν. Ἐμπορικόν της κέντρον είναι τὸ Ζάγκρεμπ. Τήν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς, χάρις εἰς τὰ ἀφθονα γεωργικά της προϊόντα (ἄλευρον, ζυμαρικά, ζάχαριν, κονσέρβας, οἰνοπνευματώδη ποτὰ κλπ.), καὶ τήν τρίτην θέσιν ἡ βιομηχανία ἔξαγωγῆς όρυκτῶν καὶ ἡ μεταλλουργία, χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ όρυκτά της. Ἀκολουθοῦν κατόπιν οἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων, οἰκοδομησίμων ὑλῶν, δερμάτων κ.ἄ. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα είναι τὰ ἔξης : Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ, Λιουμπλιάνα, Νόβι-Σάντ, Μαριμπόρ καὶ Ζεμέν παρὰ τὸ Βελιγράδιον, χάρις εἰς τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ πλησίον εύρισκόμενα γαιανθρακωρυχεῖα, τὰ όποια προμηθεύουν τήν κινητήριον δύναμιν, εἰς τήν καλὴν συγκοινωνίαν καὶ τὰ πλούσια προϊόντα τῶν περιοχῶν των.

Συγκίνωνία. Ἡ Γιουγκοσλαβία, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ

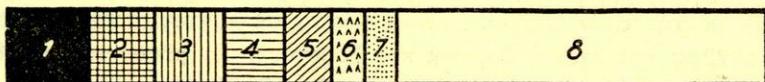
πιολάς φυσικάς περιοχάς, αἱ ὅποῖαι χωρίζονται μεταξύ τῶν δι᾽ ὑψηλῶν ὁροσειρῶν (Πανονικὸν λεκανοπέδιον, Ἀνατολικὴ Ἀλπεις, Διναρικαὶ Ἀλπεις, ἀκταί, λεκανοπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ), δὲν ἔχει ἀνεπιγμένην συγκοινωνίαν. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 9.000 χμ. περίπου. Αἱ σπουδαιότεραι γραμμαὶ εἰναι ἡ Διεθνής γραμμὴ Θεσσαλονίκη – Βελιγράδιον – Ζάγκρεμπ – Λιουμπλιάνα καὶ αἱ γραμμαὶ, αἱ ὅποῖαι συνδέουν τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς μὲ τὴν ἀνωτέρω γραμμὴν (Κάτταρον – Ντουμπρόβηνικ μέσῳ Σεραγέβου καὶ Σπλίτ, Σέβενικ καὶ Σούσακ). Τὸ μῆκος τῶν ἀμαξιῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 39.000 χμ., ἐκ τῶν ὁποίων 19.000 εὐρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν διὰ τὴν δι᾽ αὐτοκινήτων συγκοινωνίαν. Χάρις εἰς τοὺς πλωτούς ποταμούς της εἰναι ἀνεπτυγμένη ἡ ποταμοπλοΐα. Τὸ δύλικὸν μῆκος τῶν πλωτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 2.000 χμ. Τὸ Βελιγράδιον εἰναι σπουδαῖος λιμήν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀξιόλογον κέντρον ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας, λόγῳ τῆς καλῆς γεωγραφικῆς του θέσεως. Αἱ κυριώτεραι ἀεροπορικαὶ γραμμαὶ εἰναι : Βελιγράδιον – Σκόπια – Θεσσαλονίκη – Βελιγράδιον – Ζάγκρεμπ – Βιέννη· Ζάγκρεμπ – Λιουμπλιάνα καὶ Λιουμπλιάνα – Σούσακ.

Ἐμ πόρον. Ἡ Γιουγκοσλαβία, χώρα μὲ πλούσια δάση καὶ ἄφθονα γεωργικά, κτηνοτροφικὰ καὶ ὄρυκτὰ προϊόντα, ἔξαγει κυρίως : δασικὰ προϊόντα (ἴδιως ἔστιν οἰκοδομῶν), σιτηρά (ἴδιως ἀραβόσιτον καὶ σῖτον), ὀπώρας, χοίρους, ἀκατέργαστα ὄρυκτὰ (ἴδιως χαλκοῦ) καὶ τοιμέντα. Μεταξὺ τῶν εἰσαγωγῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικὰ εἴδη, καθόδον δὲν ἔχει ἀναπτύξει ὅλους τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας. Ταῦτα εἰναι : βαμβακερὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα, μηχαναὶ παντὸς εἶδους, πετρέλαιον, βενζίνη κτλ. Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀκολουθεῖ τρεῖς κυρίως ὁδούς. Ἡ σπουδαιοτέρα ἐξ αὐτῶν εἰναι ἡ ὁδός, ἡ ἀκολουθοῦσα τὸν Δούναβιν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, αἱ ὅποῖαι διευθύνονται πρὸς τὴν Γερμανίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Διὰ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ἡ Γιουγκοσλαβία ἀποστέλλει εἰς τὰς βιομηχανικὰς ταύτας χώρας τὰ γεωργικὰ προϊόντα τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπέδιου καὶ εἰς ἀντάλλαγμα δέχεται βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἡ δευτέρα ὁδὸς εἰναι ἡ ἀναχωροῦσα ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἔξαγονται κυρίως ἔστιν καὶ τοιμέντα. Ἡ τρίτη ὁδὸς εἰναι ἡ ἀκολουθοῦσα τὰς κοιλάδας Μοραύα – Βαρδάρη καὶ ἡ ὁποία κατα-

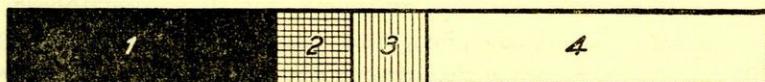
λήγει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, δπου ἡ χώρα μας ἔχει παραχωρήσει εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν ἐλευθέραν ζώνην. Αὕτη ἔξυπηρετεῖ τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Παλαιάν Σερβίαν.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει ἐκ τῆς Γιουγκοσλαβίας κυρίως κτηνοτροφικά προϊόντα (ζῷα, τυρόν,

Ἐξαγωγή

Εισαγωγή

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαβίας.

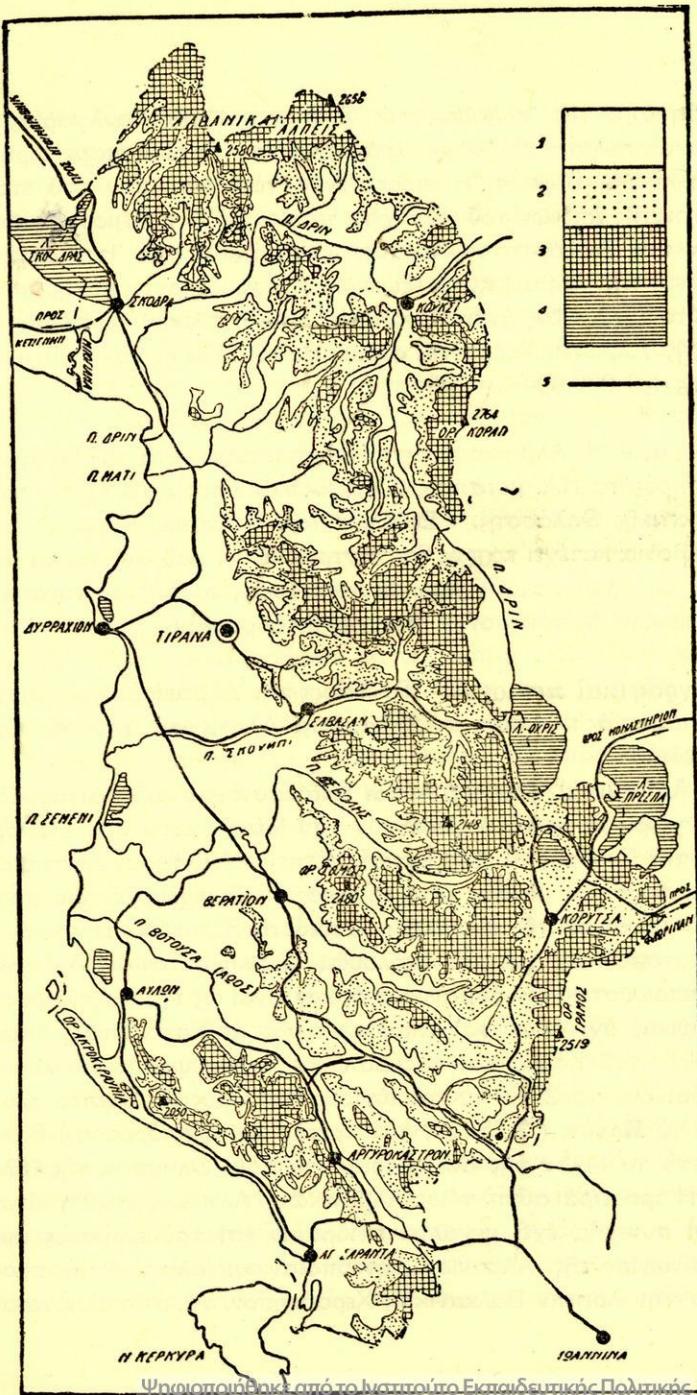
Ἄνω : 1. Ξυλεία οἰκοδομῶν. 2. Σῖτος. 3. Χοῖροι. 4. Μεταλλεύματα χαλκοῦ ἀκατέργαστα. 5. Κρέας νωπόν. 6. Ὀπῶραι. 7. Κάνναβις. 8. Λοιπὰ εἰδη.

Κάτω : 1. Ύφασματα καὶ εἰδη ὑφασμάτων. 2. Σιδηρος καὶ εἰδη σιδήρου. 3. Μηχαναί. 4. Λοιπὰ εἰδη.

βούτυρον, αὐγά), σιτηρά (σῖτον, ἄραβόσιτον, κριθήν), χορτονομάς, ξυλείαν κ.ἄ., ἔξαγει δὲ εἰς αὐτὴν ἑσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά ἐλαίσις, πυρηνέλαιον, κολοφώνιον, βάμβακα, νήματα βαμβακερὰ κ.ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἀξίας τῶν ἔξαγωγῶν μας εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν.

Δ'. ΑΛΒΑΝΙΑ

Ιστορικὴ ἀνασκόπησις. —Οἱ Ἄλβανοι (Σκιτετάρ) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀποτελοῦν τοὺς ἀρχαιοτέρους λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. "Οταν οἱ Τούρκοι ἐπέδραμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εύρωπην, ὑπέταξαν μεταξὺ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ τὴν Ἄλβανίαν καὶ ἔξισλάμισαν μέγα μέρος τῶν κατοίκων της. Μετὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913, ὁπότε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας

Φυσικός Χάρτης της Αλβανίας.
1. "Τύπος 0—500 μ., 2. "Τύπος 500—1000 μ., 3. "Τύπος όπως τῶν 1000 μ., 4. Δίμυνα, 5. Αμαξιτά σδόλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατελήφθη ύπό της Έλλαδος, της Σερβίας και της Βουλγαρίας, ή 'Αλβανία ἀπετέλεσεν ἐλεύθερον κράτος, εἰς τὸ ὅποιον παρεχωρήθη και ἡ Ἑλληνικὴ Βόρειος Ἡπειρος. Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1939 μέχρι τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἡ χώρα αὕτη δὲν ἦτο ἀνεξάρτητον Κράτος. Ο βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἦτο και βασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας, τὰ ἔξωτερικὰ δὲ συμφέροντα αὐτῆς ἐπροστατεύοντο ύπό τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους. Ἡ ἔκτασις τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχεται σήμερον εἰς 27.500 τ. χμ., δὲ πληθυσμός της εἰς 1.000.000 κ.

Ορια.— Η Ἀλβανία πρὸς τὰ ΒΑ.συνορεύει μετὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας, πρὸς τὰ ΝΑ. μετὰ τῆς Ἑλλάδος και πρὸς Δ. βρέχεται ύπό τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης. Ἐξ ὅλων τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν μόνον ἡ Ἀλβανία κατέχει κάπως ἀπόκεντρον θέσιν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων κατὰ ξηρὰν διεθνῶν ὁδῶν, αἱ ὅποιαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὴν λοιπὴν Εύρωπην.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.— Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς : Ἀπὸ τὰς Ἀλβανικὰς "Ἀλπεις και ἀπὸ τὰς παραλίους πεδιάδας.

α') Ἀλβανικαὶ Ἀλπεις. Αὗται εἶναι συνέχεια τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, χωρὶς ὅμως ὥλη ἀκολουθοῦν τὴν ἴδιαν διεύθυνσιν. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σκόδρας αἱ Ἀλβανικαὶ Ἀλπεις ἀλλάσσουν κατεύθυνσιν και διευθύνονται μᾶλλον ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Συνέχεια αὐτῶν πρὸς Ν. εἶναι ἡ ὁροσειρὰ τῆς Πίνδου, ἡ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Δεβόλη και ἀκολουθεῖ διεύθυνσιν ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. Τὰ πετρώματα τῶν ἀλβανικῶν ὁρέων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσβεστολιθικά, ὅχι ὅμως και ἀποκλειστικῶς ἀσβεστολιθικά, ὅπως τῆς περιοχῆς τοῦ Κάρστ και τῆς Δαλματίας. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 2.500 μ. και εύρισκονται πρὸς Β. Υψηλότερον ὄρος εἶναι τὸ **Κοράπ** (2.754 μ., τὸ τρίτον εἰς ὕψος ὄρος τῆς Βαλκανικῆς μετὰ τὸ Ρίλον τῆς Βουλγαρίας και τὸν Ὀλυμπον τῆς Ἑλλάδος). Η ὁροσειρὰ αὕτη τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ εἶναι ὑψηλὴ και συνεχής, ἔχει μεγάλην ἐπιδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος και τῆς συγκοινωνίας τῆς Ἀλβανίας, τὴν ὅποιαν κυριολεκτικῶς ἀπομονώνει ἀπὸ τὴν λοιπὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Αἱ σπουδαιότεραι

περιοχαὶ τῆς ὁρεινῆς αὐτῆς ζώνης εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, τὸ ὄποιον ὁφείλει τὸν σχηματισμόν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἔδαφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Μακεδονίας καὶ Παλαιᾶς Σερβίας. Διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός του εἶναι πολὺ εὔφορον, καθόσον καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν εἰς τὰς κοιλάδας καὶ ἴδιως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, διότι θαλάσσιοι ἀνεμοὶ δὲν δύνανται γὰρ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Αἱ βροχαὶ εἶναι ραγδαῖαι καὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Ἀφθονωτέρας βροχᾶς δέχονται αἱ ΝΔ. πλαγιαὶ τῶν ὀρέων, καθόσον αὔται εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους. Λόγω τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Αὔτη περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, ὅπου λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται κυρίως αἵγοπρόβατα κατὰ τρόπουν νομαδικὸν καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἀφθονα βαλανιδοφόρα δάση των. Ἐπειδὴ ὁ πληθυσμὸς ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν γεωργίαν δὲν ὑπάρχουν πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ **Κορυτσά** (22.700 κ.), σπουδαίᾳ ἀγροτικῇ ἀγορὰ χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τοῦ λεκανοπέδιου της καὶ τὸ **Άργυροκαστρον** (10.800 κ.) τὸ κέντρον τῆς Βορείου Ήπείρου, ὅπου πλεονάζει ὁ ἐλληνικὸς πληθυσμός.

β') Παράλιοι Πεδιάδες. Αἱ ἀλβανικαὶ ἀκταί, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς δαλματικάς, ἀποτελοῦνται ἀπὸ εὔρειας πεδιάδας, αἱ ὄποιαι ὁφείλονται εἰς τὴν διαφορετικὴν σύστασιν τῶν πετρώματων τῶν ὄροσειρῶν των. Ἐπὶ τῶν ἀλβανικῶν ὀρέων, ἐπειδὴ τὰ πετρώματά των περιέχουν ἀρκετὴν ποσότητα ἀργίλου, τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἀφθονώτατα. Ταῦτα, κατερχόμενα πρὸς τὴν θάλασσαν, μεταφέρουν καὶ διάφορα ύλικά, τὰ ὄποια ἀποτιθέμενα ἐπὶ τοῦ πυθμένος, μεταβάλλουν μὲ τὸν καιρὸν τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἰς ξηράν. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν εὔρεϊαι παρὰ τὰ παράλια ἀλβανικαὶ πεδιάδες (ὅπως αἱ πεδιάδες τῆς δυτικῆς Πελοποννήσου). Αἱ ἀλβανικαὶ ἀκταὶ διαφέρουν ἐπίσης ἀπὸ τὰς δαλματικάς, καθόσον στεροῦνται σχεδόν νήσων. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὰς ἀφθόνους προσχώσεις τῶν ποταμῶν

των, αἱ ὅποιαι συνετέλεσαν ὥστε αἱ νησίδες, αἱ ὅποιαι ὑπῆρξαν ἀρχικῶς παρὰ τὰς ἀκτάς, νὰ συνδεθοῦν με τὴν προεκταθεῖσαν ξηράν. Αἱ παλαιαὶ αὗται νῆσοι ἀποτελοῦν σήμερον τὰ μόνα ὑψώματα τῶν παραλίων πεδιάδων. Τὸ ἔδαφος τῶν πεδιάδων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ παχὺ στρῶμα προσχώσεων. Αἱ χαμηλαὶ ὅμως περιοχαί, λόγω τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι τὰς ἀρδεύουν, καλύπτονται ἀπὸ ἔλη.

Ἄπὸ τῶν ἔκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Δρὶν μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Αὐλῶνος ἡ ἀκτὴ διεθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅπως καὶ αἱ ὄροσειραι τοῦ ἐσωτερικοῦ) καὶ εἶναι ὁμαλή, καθόσον εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καταλήγουν πεδιάδες. Πρὸς Ν. ὅμως τῆς Αὐλῶνος, ὅπου καταλήγουν τὰ Ἀκροκεραύνια ὅρη, εἶναι βραχώδης καὶ ἀπότομος καὶ ἀκολουθεῖ τὴν διεύθυνσίν των (ΒΔ. — ΝΑ.). Τὰ Ἀκροκεραύνια ὅρη πρὸς τὰ ΒΔ. καταλήγουν εἰς τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον (κ. Γλώσσα), πρόεκτασις τοῦ ὅποιούν εἶναι ἡ νησίς Σάσσων, ἡ ὅποια λόγω τῆς στρατηγικῆς της θέσεως δεσπόζει τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὄτραντου.

Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν ἀργιλικῶν πετρωμάτων ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν αἱ ἀλβανικαὶ πεδιάδες διασχίζονται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς. Οἱ σπουδαιότεροι ἔξ αὐτῶν ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἶναι οἱ ἔξης : **Ο Βοϊοῦσα** (Ἀδρός), τοῦ ὅποιού τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Ἐλλάδα, ὁ **Σεμένι** (Ἀψος), ὁ **Σκούμπη** (Γενοῦσος), ὁ **Μάτι** καὶ ὁ μεγαλύτερος ὄλων **Δρίν**, ὁ ὅποιος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ποταμούς, τῶν ὅποιών τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν : ἀπὸ τὸν λευκὸν Δρίν, ὁ ὅποιος πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Σκάρδον, καὶ ἀπὸ τὸν μέλανα Δρίν, ὁ ὅποιος πηγάζει ἀπὸ τὴν λίμνην Ἀχρίδα. Παρὰ τὴν Σκόδραν ὁ Δρὶν διχάζεται εἰς δύο κοίτας, ἐκ τῶν ὅποιών ἡ βορειότερα ὀνομάζεται Μπογιάνα.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀλβανίας, λόγω τῆς ἀκανονίστου διανομῆς τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ τῆς ραγδαίας πτώσεώς των, πλημμυρίζουν καὶ μεταβάλλουν εἰς ἔλη τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις. Αἱ ραγδαῖαι βροχαὶ συντελοῦν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ εἶναι τὸ ρεῦμά των ὀρμητικὸν καὶ νὰ παρασύρῃ πολλὰς Ὂλας, αἱ ὅποιαι, ἀποτιθέμεναι παρὰ τὰς ἔκβολάς των, μεταβάλλουν τὰς περιοχάς αὐτῶν εἰς λιμνοθάλασσαν (ὅπως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου ἀπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Εύήνου).

Τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν, διότι ἡ περιοχὴ αὗτη εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ὀνέμων. 'Ο χειμὼν εἶναι ἥπιος (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ἀκτὰς 8°) καὶ αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους μικραί. "Οσον δῆμως προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἡ ἐπίδρασις τῶν θαλασσίων ὀνέμων ἔλαττοῦται καὶ συνεπῶς ὁ χειμὼν γίνεται ψυχρότερος καὶ τὸ θέρος θερμότερον (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων 4°). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Γενικῶς ἡ Ἀλβανία δέχεται περισσότερα βροχὰς ἀπὸ τὴν χώραν μας, διότι ὀλόκληρος εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τοὺς ὄγρους, δυτικούς καὶ ΝΔ. ὀνέμους.

Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός των καὶ εἰς τὸ μεσογειακόν των κλίμα αἱ ἀλβανικαὶ πεδιάδες ἔχουν περισσότερον ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν ἀπὸ τὰς ὅρεινάς περιοχὰς καὶ παράγουν ποικίλα προϊόντα. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἔλαια, ἐσπεριδοειδῆ, καπνός, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα καὶ ἄμπελοι.

Χάρις εἰς τὰ ἀφθονώτατα προϊόντα τῆς, ἡ Ἀλβανία ἔχει καὶ πυκνότερον πληθυσμόν, ὁ ὅποιος συγκεντροῦται κυρίως εἰς τὴν λοφώδη χώραν, τὴν εύρισκομένην παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων, διότι αἱ χαμηλότεραι παρὰ τὰ παράλια περιοχαὶ εἶναι συνήθως ἐλώδεις καὶ συνεπῶς ἀνθυγειειναί. Εἰς τὴν περιοχὴν αὕτην εύρισκονται καὶ αἱ περισσότεραι πόλεις τῆς Ἀλβανίας. Αὗται εἶναι : Τὰ **Τίρανα** (30.800 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας, ἡ **Σκόδρα** (29.000 κ.), τὸ **Ἐλβασάν** (13.000 κ.), τὸ **Βεράτιον** (10.500 κ.), καὶ εἰς τὰ παράλια τὸ **Δυρράχιον** (10.000 κ.), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας, καὶ ἡ **Αύλων** (9.000 κ.).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. - 1) **Πληθυσμός.** Οἱ Ἀλβανοὶ διαιροῦνται εἰς φυλάς. Πρὸς B. τοῦ Σκούμπη ποταμοῦ κατοικοῦν οἱ ὑψηλοὶ τὸ ἀνάστημα Γκέγκηδες· νοτίως αὐτοῦ κατοικοῦν οἱ ὀλιγώτερον ὑψηλοὶ Τόσκηδες καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἡπείρου "Ελληνες. Οἱ Ἀλβανοὶ ἔχουν ιδίαν γλῶσσαν, διὰ τὴν γραφὴν τῆς ὅποιας χρησιμοποιοῦν τὸ λατινικὸν ἀλφάβητον. 'Απὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως διαιροῦνται εἰς Μωαμεθανούς (56 %), εἰς Μωαμεθανούς αἵρετικούς, οἱ ὅποιοι δέν παραδέχονται τὸ Κοράνιον καὶ δὲν στρέφουν κατὰ τὴν προσευχὴν των πρὸς τὴν

Μέκκαν (12 %), εις Ὀρθοδόξους (21 %) καὶ εις Καθολικούς (11 %).

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ. Γεωργία. Ἡ Ἀλβανία δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὀρεινὸν ἔδαφος καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας καὶ συγχρονισμένων μεθόδων καλλιεργείας. Αἱ καλλιεργούμεναι περιοχαὶ ἀντιπροσωπεύουν μόλις τὰ 12 % τῆς ὁλικῆς ἐπιφανείας. Αὗται εύρισκονται κυρίως εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι ἔχουν εὔφορον ἔδαφος. Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρ-

Χωρικοὶ τῆς Ν. Ἀλβανίας χορεύοντες.

ποὶ καὶ ἴδιως ὁ ἀραβόσιτος. Ἡ παραγομένη ὅμως ποσότης τῶν σιτηρῶν δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τοῦ ἀραβοσίτου, ὁ βάμβακ καὶ ἡ ὅρυζα, εἰς δὲ τὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν, ἡ ἔλαια, τὰ ἑσπεριδοειδῆ καὶ διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα. Καλλιεργεῖται ἐπίσης ὁ καπνὸς (ἴδιως εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν) καὶ ἡ ἄμπελος. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, χάρις εἰς τὰς ἴδρυθείσας σχολάς, εἰς τὴν κατὰ τόπους ἐκτέλεσιν ὑδραυλικῶν ἔργων, εἰς τὴν κατασκευὴν ὁδῶν καὶ εἰς τὴν χρησιμοποίησιν μηχανικῶν μέσων ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ ἐσημείωσε σημαντικάς προόδους.

Κ τ η ν ο τ ρ ο φ i α. 'Η Ἀλβανία, χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους της ἐπὶ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὰ βαλανιδοφόρα δάση της, εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν κ τ η ν ο τ ρ ο φ i κ ḥ. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικόν της ἐμπόριον. Εἰς τὰς δασώδεις περιοχάς τρέφονται χοῖροι, χάρις εἰς τὰ ἀφθονα βαλανίδια, καὶ εἰς τοὺς βοσκοτόπους ἴδιως αἴγοπρόβατα, κατὰ τρόπον κυρίως νομαδικόν. Τρέφονται ἐπίστης καὶ μεγάλα ζῷα, διὰ τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας (ἵπποι, βούβαλοι, ἡμίονοι, βόες, ὅνοι).

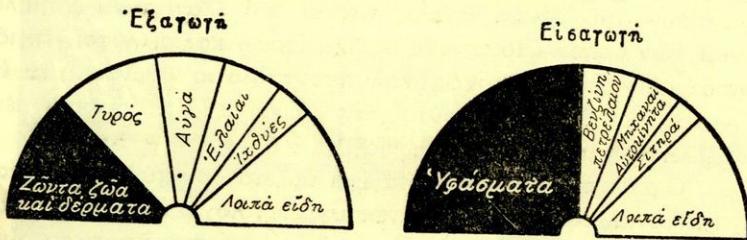
Φυσικὸς πλοῦτος. α) Δάση. Αἱ ἄνω τῶν 1.000 μ. περιοχαί, λόγῳ τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν, τὰς ὅποιας δέχονται, καλύπτονται ἀπὸ δάση διακοπτόμενα ἀπὸ βοσκοτόπους. Τὰ δάση τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δρῦς, τῶν δὲ ὑψηλοτέρων ἀπὸ ὀξυάς, ἀγρίας πεύκας καὶ ἐλάτας. Αἱ χαμηλαὶ πλαγιαὶ τῶν ὀρέων (ἴδιως τῆς Β. Ἡπείρου) καὶ οἱ λόφοι, ἐπειδὴ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ θάμνους. 'Η ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς χώρας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας.

β) Ορυκτά. 'Η Ἀλβανία ἔχει ἀρκετὰ ὀρυκτά, τῶν ὅποιών ὅμως ἡ ἐκμετάλλευσις δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων. Ἐκ τούτων τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἄνθραξ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βοϊούσα (περιοχὴ τοῦ Τεπελενίου), εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν Τιράνων καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα, σίδηρος εἰς τὰς περιοχὰς τῶν Ἀκροκεραυνίων ὀρέων, τῆς Σκόδρας καὶ τῆς Ἀχρίδος, χαλκὸς εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δρίν (πρὸς Α. τῆς Σκόδρας), χρώμιον εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα καὶ πισσάσφαλτος, νάφθα καὶ πετρέλαιον εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας τῆς Νοτίου καὶ Κεντρικῆς Ἀλβανίας.

γ) Άλιεία. Αἱ ἀκταὶ τῆς Ἀλβανίας καὶ αἱ λίμναι τῆς Σκόδρας, τῆς Ἀχρίδος καὶ τῆς Πρέσπας ἔχουν μέγαν πλοῦτον ἰχθύων. 'Αλιεύονται ἴδιως σαρδέλλαι. 'Η ἐτησία παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 5.000 στατῆρας περίπου.

Σ γ κ ο i n w n i α. 'Η Ἀλβανία στερεῖται σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. 'Υπὸ κατασκευὴν εἶναι ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Δυρραχίου — Τιράνων, ἡ ὅποια προεκτεινομένη μελλοντικῶς θὰ συναντήσῃ τοὺς Ἑλληνικοὺς σιδηροδρόμους εἰς Φλώριναν, συδέουσα οὕτω σιδηρο-

δρομικώς τὴν Ἀλβανίαν μετὰ τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ ἴδιως μετὰ τοῦ λιμένος τῆς Θεσσαλονίκης. Σήμερον ἡ κατά ξηράν συγκοινωνία, τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅσον καὶ μετὰ τῶν γειτονικῶν της χωρῶν, ἔκτελεῖται δι’ ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Τὸ δόλικὸν μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου ἀνέρχεται εἰς 1.400 χμ., ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ μίαν κυρίαν ἀρτηρίαν διευθυνομένην ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Σκόδραν εἰς τοὺς Ἀγίους Σαράντα. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν Ἰωαννίνων — Ἀργυροκάστρου, Ἰωαννίνων — Κορυτσᾶς καὶ Φλωρίνης — Κορυτσᾶς. Μετὰ τῶν γειτονικῶν της χωρῶν ἡ συγκοινωνία σήμερον ἔχει πηρετεῖται καλύτερον διὰ θαλάσσης. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἰναι : εἰς τὴν Νότιον Ἀλβανίαν οἱ “Ἄγιοι Σαράντα” καὶ ἡ Ἀύλων, καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀλβανίαν τὸ Δυρράχιον. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν ἡ Σκόδρα, ἃν καὶ εύρι-

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας.

σκεται 44 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, δέχεται κατά τινας ἐποχὰς ἀτμόπτοια διὰ μέσου τοῦ Μπογιάνα. Ἐπειδὴ ἡ Ἀλβανία δὲν διαθέτει παρὰ μικρὸν ἀριθμὸν ἴστιοφόρων, αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι της ἔχει πηρετοῦνται παρὰ ίταλικῶν, ἑλληνικῶν καὶ γιουγκοσλαβικῶν ἔταιρειῶν. Ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων πόλεων καὶ τῶν γειτονικῶν χωρῶν ἔχει πηρετεῖται ἐπίσης καὶ δι’ ἀεροπορικῶν γραμμῶν. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῆς ἀεροπορικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης — Τιράνων.

Ἡ Ἑλλειψις σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ τὸ ἀραιότατον ὁδικὸν δίκτυον τῆς Ἀλβανίας ὀφείλονται εἰς τὸ ὄρεινὸν ἔδαφός της καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Ἡ Ἀλβανία κείται μακρὰν τῶν μεγάλων ὁδῶν, αἱ ὅποιαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον μὲ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας.

Βιομηχανία. Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐπικρατεῖ ἡ οἰκιακὴ βιοτε-

χνία λόγω τῆς μικρᾶς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς συγκοινωνίας. Έσχάτως, χάρις εἰς τὴν ὑπαρξίν σπουδαίου ὄρυκτοῦ πλούτου, καταβάλλονται προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν βιομηχανικῶν κλάδων. Ἀξιόλογοι βιομηχανίαι εἶναι τοῦ ἀλεύρου, τῶν ζυμαρικῶν, τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, τοῦ πάγου, τῶν δερμάτων, τοῦ καπνοῦ, τῶν τοιμέντων καὶ ὅλων. Κέντρα τῶν ἀνωτέρω βιομηχανιῶν εἶναι : Τὰ Τίρανα, τὸ Δυρράχιον, ἡ Σκόδρα, ἡ Αύλών, οἱ "Αγιοι Σαράντα, ἡ Κορυτσά καὶ τὸ Βεράτιον. Λόγω τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας της καὶ τῆς γεωργίας της, ἡ Ἀλβανία ἔχει τὴν μικρότεραν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τῆς Βαλκανικῆς (36 κάτ. κατὰ τ.χ.).

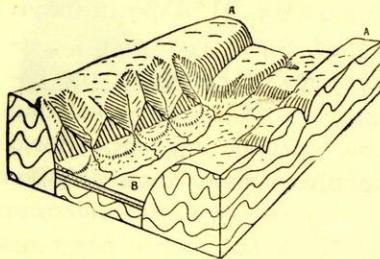
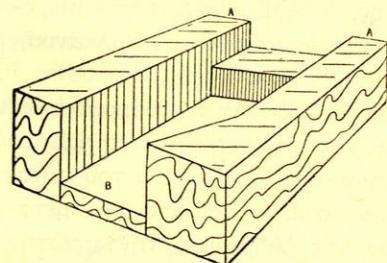
'Ε μ π ό ρ ι ο ν. 'Η Ἀλβανία, χώρα κατ' ἔξοχὴν κτηνοτροφική καὶ γεωργική, ἔξαγει κυρίως γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Αἱ εἰσαγωγαὶ εἶναι ἀνώτεραι τῶν ἔξαγωγῶν. Τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ της ίσοζυγίου καλύπτεται κυρίως ἀπὸ ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν. Εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἰταλία καὶ τὴν δευτέραν ἡ Ἐλλάς.

'Ε μ π ό ρ ι ο ν μετὰ τῆς Ελλάδος. 'Η Ἀλβανία ἔξαγει εἰς τὴν Ἐλλάδα ζῷα, πουλερικά, βούτυρον, τυρόν, ἰχθῦς, δσπρια, ἐλαιοπυρῆνας, καπνόν, δέρματα, ξυλάνθρακας κλπ. Εἰσάγει ἐκ τῆς Ἐλλάδος κατειργασμένα δέρματα καὶ δερμάτινα εἴδη, χάρτην καὶ εἴδη ἐκ χάρτου, βάμβακα, νήματα, σίδηρον, χάλυβα, μηχανάς, χημικὰ προϊόντα κ.ἄ. Αἱ εἰσαγωγαὶ μας ὑπερβαίνουν πολὺ τὰς εἰς Ἀλβανίαν ἔξαγωγάς μας.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Ορια. — 'Η Βαλκανική Χερσόνησος δὲν χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπον Εύρωπην. Τοῦτο δοfeίλεται ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὸ ὅτι τὸ πλάτος της αὐξάνει ἀπὸ Ν. πρὸς Β., ἀφ' ἐτέρου δὲ διότι αἱ σπουδαιότεραι δροσειραὶ της εἶναι συνέχεια τῶν Εύρωπαϊκῶν ὁρέων. Αἱ Διναρικαὶ Ἀλπεις εἶναι συνέχεια τῶν Ἀλπεων καὶ τὰ Βαλκάνια τῶν Καρπαθίων. Ως ὄρια πρὸς Β. λαμβάνονται αἱ κοιλάδες τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ παραποτάμου του Σαύου.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.— Τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου παρουσιάζει πολύπλοκον μορφήν. Τὸ νότιον τμῆμα διαιμελίζεται βαθέως ὑπὸ τῆς θαλάσσης, αἱ δὲ πεδιναὶ του περιοχαὶ εἰναι μικραὶ καὶ σχεδὸν ἀπομεμονωμέναι δι’ ὁροσειρῶν (Ἀρκαδίας, Ἀττικῆς, Βοιωτίας, Θεσσαλίας). Ἀπ’ ἐναντίας τὸ ἔδαφος τῶν βορειοτέρων περιοχῶν εἰναι ὅγκωδες καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὔρείας πεδιάδας (Δουνάβεως, Ἔβρου, Ἄδριανουπόλεως, Ἀξιοῦ κτλ.) καὶ μεγάλα ὁροπέδια (Σερβίας, Μακεδονίας).

Γεωλογικὴ ἐξέλιξις ἐνδὲ λεκανοπεδίου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου.

Γεωλογικὴ κατασκευή.— Η πολύπλοκος μορφή, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς, ὀφείλεται εἰς τὴν πολύπλοκον γεωλογικήν του ἴστορίαν, τῆς ὅποιας τὰ σπουδαιότερα σημεῖα εἰναι τὰ ἔντις: Εἰς πολὺ παλαιάν γεωλογικὴν ἐποχὴν ὑπῆρχεν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κυκλαδῶν, τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Παλαιᾶς Σερβίας μία ξηρά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ κρυσταλλικὰ κυρίως πετρώματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Ἀργότερον ἐσχηματίσθησαν αἱ ὁροσειραὶ τῶν Βαλκανίων πρὸς Β. καὶ τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, τῶν ἀλβανικῶν ὁρέων καὶ τῆς Πίνδου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν διάρκειαν

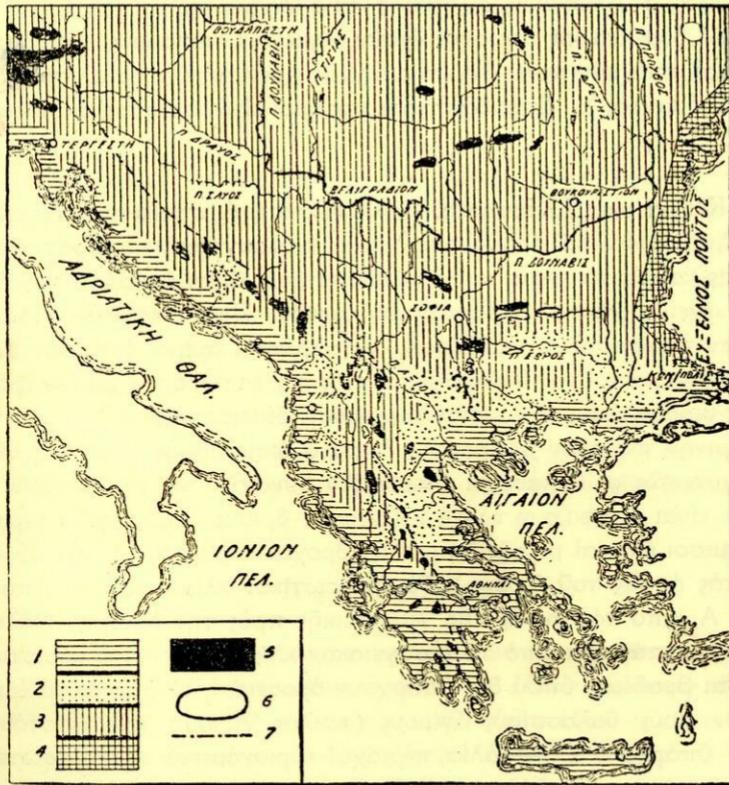
καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων ὁροσειρῶν ἔλαβον χώραν ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις εἰς διάφορα σημεῖα τῆς παλαιᾶς ξηρᾶς καὶ τῶν νεωτέρων ὁροσειρῶν. Τὰ τμήματα, τὰ ὅποια ἀνυψώθησαν, ἀποτελοῦν τὰς ὁρεινὰς περιοχάς. Τὰ τμήματα, τὰ ὅποια ὑπέστησαν καθίζησιν, μετεβλήθησαν τῶν μὲν περιοχῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς λίμνας, τῶν δὲ ἀκτῶν εἰς κόλπους. Ἀργότερον αἱ περισσότεραι λίμναι καὶ τὰ ἀβαθέστερα μέρη τῶν κόλπων

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ύδάτων. Ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς πολλῶν ἡφαιστείων, ἐκ τῶν ὅποιων ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον εἶναι τῆς

Κλιματολογικὸς χάρτης τῆς Βαλκανικῆς.

1. Κλῖμα μεσογειακόν.
2. Κλῖμα μᾶλλον ἡπειρωτικόν.
3. Κλῖμα ἡπειρωτικόν.
4. Κλῖμα πόντιον.
5. Κλῖμα τῶν ὑψηλῶν ὁρέων.
6. Περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲν ἥπιον κλῖμα.
7. "Ορίον πρὸς δυσμάς τοῦ ὅποιουν αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι.

νήσου Θήρας, καὶ οἱ πολλοὶ σεισμοί. Οὗτοι εἶναι συχνότεροι εἰς τὴν νότιον περιοχήν, καθόσον αὕτη ὑπέστη καὶ τὰς περισσότερας μεταβολάς.

Ύδρογραφία. — Η διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγάλην

ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὑδρογραφίας. Αἱ νοτιώτεραι περιοχαί, λόγῳ τοῦ μεγάλου θαλασσίου διαμελισμοῦ των, ἔχουν μικρούς ποταμούς, ἐκ τῶν δύοιων σπουδαιότεροι εἶναι : δὲ Ἔβρος, δὲ Ἀξιός, δὲ Στρυμών, δὲ Νέστος, δὲ Ἀλιάκμων, δὲ Πηνειός καὶ δὲ Ἀχελῶος.

Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ ἔχουν μεγάλους ποταμούς, καθόσον αἱ ἐκβολαὶ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὰς πηγὰς (θαλάσσιος διαμελισμὸς σχεδὸν ἀσήμαντος). Σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι δὲ Σαῦος, δὲ Μοραύας καὶ δὲ Ἰσκερ.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.— Η ἀντίθεσις, ἡ δύοις παρατηρεῖται εἰς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὴν ὑδρογραφίαν, παρατηρεῖται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ κλῖμα καὶ τὴν βλάστησιν, διότι ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπ’ αὐτῶν. Πρὸς Ν., ὅπου ἔλαβον χώραν περισσότεραι καθιζήσεις, οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἐπιδροῦν εὔκολώτερον. Διὰ τοῦτο τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακὸν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μεγάλης διαρκείας, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον). Πρὸς Β., ὅπου διαμελισμὸς εἶναι ἐλάχιστος καὶ συνεπῶς οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν, τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειραιώτικὸν (χειμῶν δριμύς, θέρος πολὺ θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μικρᾶς διαρκείας, βροχαὶ κυρίως κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους). Τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα αὐξάνει ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀδριατικῆς πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. Η μετάβασις ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν κλῖμα πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν γίνεται βραδέως, ὅπου δὲν ὑπάρχουν δροσειρά, αἱ δύοις νὰ ἐμποδίζουν τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (κοιλάς Ἀξιοῦ) καὶ ἀποτόμως, ὅπου ὑπάρχουν (Θεσσαλία, περιοχαὶ εύρισκομεναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων). Αἱ ἀκταὶ τοῦ Εύξείνου Πόντου ἔχουν κλῖμα διαφορετικόν, τὸ δύοις δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς κλῖμα πόντιον (χειμῶν ψυχρός, θέρος δροσερόν, βροχαὶ καθ’ ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Λόγῳ τῶν κλιματικῶν διαφορῶν ἔχομεν καὶ διάφορον βλάστησιν. Αἱ νότιοι περιοχαί, ἐπειδὴ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, ἔχουν πτωχοτέραν φυσικὴν βλάστησιν (τὰ δάση περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς, αἱ δὲ πλαγιαὶ καὶ οἱ λόφοι καλύπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ θάμνους). Λόγῳ ὅμως τοῦ ἡπιωτέρου κλίματός των εἶναι κατάλληλοι διὰ ποικίλας καλλιεργείας,

μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαῖον ρόλον παίζουν αἱ δευτέρωαι καλλιέργειαι (ἐλαῖαι, ἑσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι, ὀπωροφόρα δένδρα). Πρὸς Β. αἱ ὁρείναι περιοχαί, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας των βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση, αἱ δὲ πεδιναὶ, λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ των κλίματος, εἶναι κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν κυρίως τῶν σιτηρῶν, δηλαδὴ παρουσιάζουν μονοτονίαν ἀπὸ ἀπόψεως καλλιεργειῶν.

Κάτοικοι. — Ή Βαλκανική Χερσόνησος στερεῖται ὅχι μόνον ἐνότητος φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ ἔθνικῆς. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὸ ὅτι κεῖται μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εύρωπης, δηλ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ ὁποῖαι ἀφησαν ἐκεῖ τμῆματα ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σπουδαῖα, καὶ ἀφ' ἐτέρου εἰς τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους τῆς (μικραὶ πεδιάδες καὶ στεναὶ κοιλάδες περιβαλλόμεναι ἀπὸ ὁροσειράς), ἡ ὁποία ἐπέτρεψε εἰς τοὺς λαούς, οἵ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν, νὰ διατηρήσουν τοὺς ἀρχικοὺς ἔθνικοὺς των χαρακτήρας. Οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι οἱ "Ελληνες καὶ οἱ Ἰλυριοί. Ἐξ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ "Ελληνες.

Ἐρωτήσεις

- 1) Ποῖαι διαφοραὶ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν περιοχῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου; 2) Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη διὰ τὴν Τουρκίαν; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ φυσικοὶ λιμένες τῆς ΝΔ. Βούλγαριας καὶ τῆς Νοτίου Γιουγκοσλαβίας; 4) Διατί τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένον;

II. Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Είσαγωγή. — Η Ιταλική Χερσόνησος είναι ή περισσότερον κατώκημένη χώρα τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης, χάρις εἰς τὰ ἀφθονώτερα γεωργικὰ καὶ βιομηχανικὰ της προιόντα (Ίταλία 310.000 τ. χμ., 41.000.000 κάτ. Βαλκανικὴ Χερσόνησος 530.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ. Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος 590.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ.). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ή Ιταλία συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν μεγαλυτέρων δυναμέων τῆς Εύρωπης.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ή Ιταλία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμήν, ὅπως καὶ ἡ χώρα μας (Ρωμαϊκὴ Αύτοκρατορία). Η ἀκμή της ὁφείλεται κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, ή ὅποια διευκολύνει τὰς ἐμπορικὰς καὶ πνευματικάς της σχέσεις μὲ ἄλλας χώρας, καθόσον κείται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μεσογείου Θαλάσσης καὶ μεταξὺ τῆς ΒΔ. καὶ Ἀνατολικῆς Εύρωπης. Η εὔκολος ὅμως συγκοινωνία της συνετέλεσεν, ὥστε νὰ ὑποστῇ πολλὰς ἔχθρικὰς ἐπιδρομάς, αἱ ὅποιαι εἶχον ως ἀποτέλεσμα τὴν παρακμήν της ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς Αύτοκρατορίας ή Ιταλία ἀπετελεῖτο ἀπὸ μικρὰ Κρατίδια, τῶν ὅποιων ή ἔνωσις εἰς ἐν Κράτος ἦρχισε τὸ ἔτος 1859 καὶ ἐτελείωσε μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Η ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Ιταλικῆς Χερσονήσου ὁφείλεται εἰς τὴν φυσικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους της, τὸ ὅποιον παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ορια. — Η Ιταλία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὔστριας, τῆς Ἐλβετίας καὶ τῆς Γαλλίας· πρὸς Α. ὁρίζεται ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης· πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ιονίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τυρρηνικῆς Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαί. — Η κατασκευὴ τοῦ ἐδάφους τῆς Ιταλικῆς Χερσονήσου μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὴν χωρίσωμεν εἰς τρεῖς φυσικὰς

περιοχάς: α') εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, β') εἰς τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον καὶ γ') εἰς τὰς Νήσους.

α') Βόρειος Ἰταλία. Ἡ Βόρειος Ἰταλία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: ἀπὸ τὰς Ἰταλικὰς Ἀλπεις καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου.

Αἱ Ἱταλικαὶ Ἀλπεις, αἱ ὅποιαι περιλαμβάνουν τὸ ἡμισυ περίπου τῆς μεγάλης ὁροσειρᾶς τῶν Ἀλπεων, κατέρχονται ἀποτόμως πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαί των εύρισκονται πρὸς Δ. (ὅρος Βίζο 3.860 μ.). Αἱ Ἀλπεις ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν Ἰταλίαν. Πρῶτον, ἀποτελοῦν ἐν μέγα τεῖχος, τὸ ὅποιον εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ διαβοῦν ξένοι στρατοί. Δεύτερον, χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς των καὶ τὰς αἰώνιους χιόνας των*, εἶναι μία τεραστία ἀποθήκη κινητηρίου δυνάμεως (λευκὸς ἄνθραξ), ἡ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωήν. Ἐκτὸς αὐτοῦ αἱ κοιλάδες των, χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἔδαφη των, εἶναι ἀξιόλογα κέντρα γεωργίας καὶ ίδιως κτηνοτροφίας, ὅπως ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν Ἀλπεων.

Ἡ κοιλὰς τοῦ Πάδου (μῆκος 400 χμ., πλάτος 100 χμ. περίπου), ἡ ὅποια ἔκτεινεται μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὁρέων, ἥτο ἀλλοτε κόλπος τῆς Ἀδριατικῆς. Οὗτος ὀφείλει τὸν ἀρχικὸν σχηματισμόν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἔδαφους, ἀργότερον ὅμως μετεβλήθη εἰς ξηρὰν ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν τῶν κατερχομένων ἀπὸ τὰς Ἀλπεις καὶ τὰς Ἀπεννινα (ὅπως καὶ ἡ κοιλὰς τοῦ Κάτω Δουνάβεως). Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι τελείως ἐπίπεδον. Παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὁρέων ἔκτεινεται μία λοφώδης ζώη, ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ο μεγαλύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Πάδος. Οὗτος διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὸ ὅρος Βίζο πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν, ὅπου σχηματίζει Δέλτα, τὸ ὅποιον συνεχίζει τὴν αὔξησιν τῆς κοιλάδος. Παρὰ τὸ Δέλτα τοῦ Πάδου ἔκτεινεται καὶ τὸ Δέλτα τοῦ Ἀδίγη, τοῦ δευτέρου ποταμοῦ τῆς Βορείου Ἰταλίας.

Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι τὸ ὁρεινὸν τεῖχος, τὸ ὅποιον

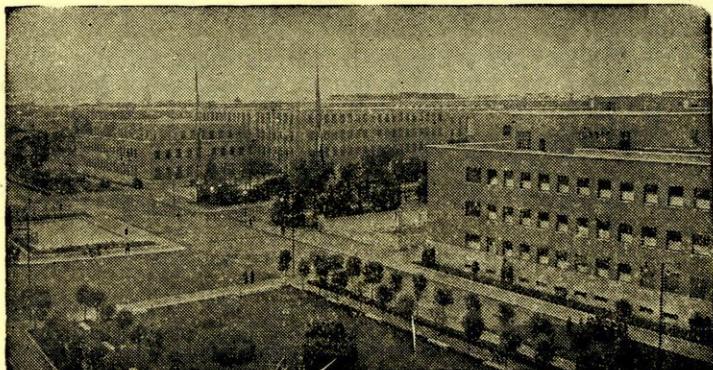
* Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 3.000 μ. περίπου αἱ Ἀλπεις καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων, αἱ ὅποιαι, ἐπειδὴ δὲν προλαμβάνουν νὰ λυώσουν τελείως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, λέγονται αἰώνιαι χιόνες.

περιβάλλει τὴν κοιλάδα, δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἔλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμόν. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου. Τὸ κλῖμα αὐτὸ (τὸ θέρος θερμὸν καὶ ὑγρὸν εἰς τὴν ἀρχὴν) εὔνοει τὴν καλλιέργειαν προϊόντων τῶν θερμῶν χωρῶν: τοῦ ἀραβοσίτου, ὁ ὅποιος ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, καὶ τῆς ὁρύζης (εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν οἱ βορειότεροι ἀγροὶ ὁρύζης ὅλου τοῦ κόσμου). Καλλιεργοῦνται ἐπίσης σῖτος, ζαχαροῦχα τεῦτλα, λαχανικά, ζωτροφικὰ προϊόντα, χάρις εἰς τὰ ὅποια εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ πολὺ θερμὰ θέρη καθιστοῦν ἀπαραίτητον καὶ τὴν ἀρδευσιν (ὅπως καὶ εἰς τὰς περιάδας τῆς χώρας μας). Αὕτη ἐπιτυγχάνεται χάρις εἰς τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα καὶ εἰς τὰ κατασκευασθέντα ἀρδευτικὰ ἔργα.

Ἐπὶ τῆς λοφώδους περιοχῆς καλλιεργεῖται κυρίως ἡ ἀμπελος καὶ ἡ μορέα. Τοῦτο συμβαίνει πρῶτον, διότι εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων οἱ παγετοὶ κατὰ τὴν ἀνοιξιν εἶναι πολὺ σπάνιοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πεδιάδα, ὅπου εἶναι πολὺ συχνοί· δεύτερον, διότι ὁ ἀτῆρ ἀνανεοῦται συνεχῶς (τὴν ἡμέραν ἀνέρχεται ἀπὸ τὴν πεδιάδα πρὸς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς καὶ τὴν νύκτα συμβαίνει τὸ ἀντίθετον). Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δὲν εὔνοει· τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν, ὅπως τοῦ περονοσπόρου. Τούναντίον ἡ στάσιμος ὑγρὰ καὶ βαρεῖα ἀτμόσφαιρα τῆς πεδιάδος συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν τῆς ἀμπέλου. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς πρὸς τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν. Γενικῶς ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου, χάρις εἰς τὸ εύφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα τῶν ποταμῶν της, εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ἰταλίας. Τὸ πολὺ ὅμως ψῦχος τοῦ χειμῶνος δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας καὶ τῶν ἐσπεριδοειδῶν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον τὴν διακρίνει κυρίως ἀπὸ τὰς λοιπὰς περιοχάς.

Ἐκτὸς τῆς ἀνεπτυγμένης της γεωργίας, ἡ Βόρειος Ἰταλία παρουσιάζει καὶ σπουδαίαν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν. Αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἄφθονον κινητήριον δύναμιν, τὴν ὅποιαν προμηθεύουν αἱ Ἀλπεις (λευκὸς ἀνθρακός), εἰς τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα τῆς πεδινῆς καὶ ὁρεινῆς περιοχῆς καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν.

Τά σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα είναι: Πρὸς Δ., εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πεδεμοντίου τὸ **Τσερίνον** (600.000 κάτ.), ἡ δευτέρα βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ἰταλίας, χάρις εἰς τὴν καλὴν τῆς συγκοινωνίαν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συγκεντροῦνται αἱ ὁδοὶ αἱ κατερχόμεναι ἐκ τῶν Δυτικῶν Ἀλπεων (βιομηχανίαι αὐτοκινήτων, ὑφασμάτων, τροφίμων, χημικῶν προϊόντων). Εἰς τὸ κέντρον περίπου τῆς πεδιάδος κεῖται τὸ **Μιλᾶνον** (1.000.000 κάτ.), ἡ δευτέρα εἰς πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρώμην καὶ ἡ πρώτη εἰς βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον πόλις τῆς Ἰταλίας (βιομηχανίαι κυρίως ὑφασμάτων καὶ χημικῶν προϊόντων). Τὴν ἀνάπτυξίν του ὀφείλει εἰς

Μιλᾶνον. Ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις.

τὴν θαυμασίαν γεωγραφικήν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται αἱ ὁδοὶ, αἱ ὅποιαι συνδέουν τὴν Ἰταλίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην. Παρὰ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὸ Μιλᾶνον μὲ τὴν Ρώμην, κεῖται ἡ **Βολωνία** (250.000 κάτ.). Εἰς τὰ παράλια κεῖται ἡ ὄνομαστὴ **Βενετία** (260.000 κάτ.), ἡ ὅποια σήμερον είναι κυρίως βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων καὶ πολεμικὸς ναύσταθμος, ἡ **Τεργέστη** (250.000 κάτ.) καὶ τὸ **Φιοῦμε**, αἱ ὅποιαι, χάρις εἰς τὴν καλὴν τῶν συγκοινωνίαν μὲ τὸ ἔσωτερικόν, ἔξυπηρετοῦν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν χωρῶν τοῦ Δουνάβεως (Αὔστριας, Τσεχοσλοβακίας, Ούγγαρίας). Τὸ διαμετακομιστικὸν ὅμως ἐμπόριον τῶν δύο αὐτῶν Ἰταλικῶν λιμένων ὑφίσταται

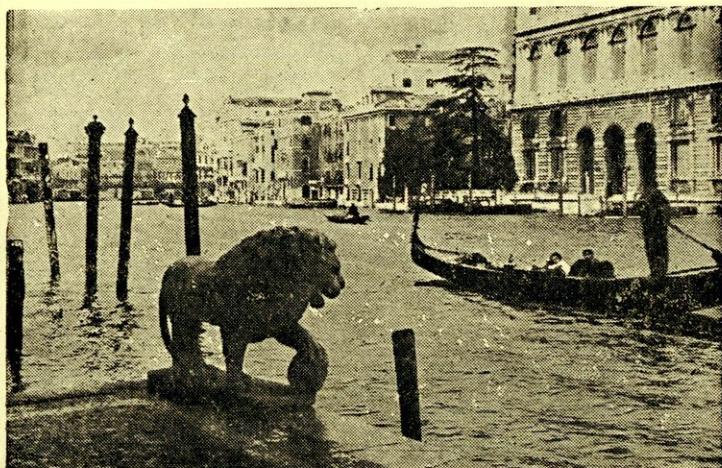
μεγάλον συναγωνισμὸν ἀπὸ τὸν γιουγκοσλαβικὸν λιμένα Σούσακ, ὁ ὅποιος ίδρυθη κατὰ τὸ 1924.

β') 'Η κυρίως Ἰταλικὴ Χερσόνησος. "Οπως ἡ Βόρειος Ἰταλία, οὕτω καὶ ἡ κυρίως Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: ἀπὸ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἀπὸ τὰς παρὰ τὰ παράλια πεδιάδας καὶ δροπέδια.

Τὰ Ἀ πέννανα. Εἶναι μία μακρὰ ὁροσειρά, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τὸν σκελετὸν τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου (ὅπως ἡ Πίνδος εἰς τὴν χώραν μας). Ἡ ὑψηλότερα κορυφή των εἶναι περίπου ἵση μὲ τὴν τοῦ Ὁλύμπου (Γκράν Σάσο 2.921 μ.). Τὰ Ἀπέννινα διαφέρουν τῆς Πίνδου, διότι λόγω τῶν πολλῶν αὐχένων των δὲν ἔμποδίζουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν ἀκτῶν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι μικροὶ λόγω τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως, ἡ ὅποια ὑπάρχει ἀπὸ τῶν πηγῶν των μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ κλῖμα γενικῶς μεταβάλλεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. "Οσον κατερχόμεθα πρὸς Ν., τόσον τὸ κλῖμα τῆς περιοχῆς αὐτῆς γίνεται θερμότερον καὶ ξηρότερον. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμεριὴν περίοδον καὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν, διότι αὗτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικοὺς ἀνέμους. Λόγω τοῦ μικροῦ των ὑψους καὶ τῶν ὀλιγωτέρων των βροχῶν δὲν ὑπάρχουν αἰώνιαι χιόνες ὅπως εἰς τὰς Ἀλπεις. Ἡ μικρὰ ποσότης τῶν βροχῶν ἐπιδρᾷ ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς βλαστήσεως, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ θάμνους καὶ πτωχὰ λειβάδια. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ δρεινὴ περιοχὴ τῶν Ἀπέννινων εἶναι ἀραιῶς κατώκημένη. Οἱ κάτοικοί της ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν τῶν μικρῶν ζώων. Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς χαμηλοτέρας πλαγιαὶς καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ κυρίως ἔλαται, ἄμπελοι καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Αἱ περιοχαὶ αὗται συγκεντρώνουν καὶ τὸν περισσότερον πληθυσμόν. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, ὅπως εἰς τὰς Ἀλπεις, διότι τὰ Ἀπέννινα εἶναι πτωχότερα εἰς κινητήριον δύναμιν.

Αἱ πεδιάδες καὶ τὰ ὁροπέδια. Αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιναὶ περιοχαὶ τῆς Ἰταλίας εἶναι μικραὶ καὶ ὀφείλουν τὸν σχηματισμόν των εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους (ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας). Αἱ μεγαλύτεραι ἔξ αὐτῶν εύρισκονται εἰς τὴν δυτικὴν καὶ νότιον πλευράν. Ἀποτέλεσμα τῶν τοπικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς πολλῶν καὶ βαθέων ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὅποιων ἔχῃλθον ἐκ

τοῦ ἑσωτερικοῦ τῆς γῆς λυωμένα ύλικά. Δηλαδὴ ἐσχηματίσθησαν ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὅποιων σήμερον ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι ὁ **Βεζούβιος** (1.200 μ.). Αἱ πεδιναὶ αὗται περιοχαὶ, ἐπειδὴ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὅποιαι προέρχονται ἀπὸ ἀποσαθρωμένα ἡφαιστειογενῆ πετρώματα*, εἶναι πολὺ εὔφοροι. Τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς χώρας μας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καλλιεργοῦνται προϊόντα ὅμοια μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια συναντῶμεν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος: δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἴδιως ἐ-

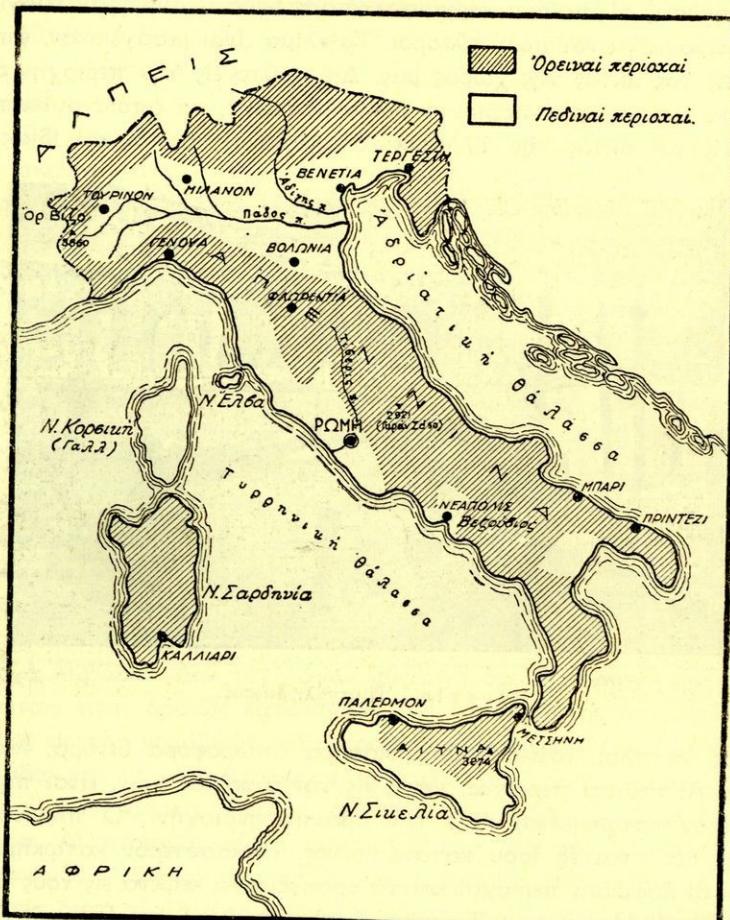
Βενετία. Ἡ μεγάλη διώρυξ.

λαῖαι, ἄμπελοι, ἔσπεριδοιδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ, χάρις εἰς τὴν εὐφορίαν των, εἶναι περισσότερον κατωκημέναι ἀπὸ τὴν δρεινὴν περιοχήν. Οἱ πληθυσμὸς ὅμως δὲν εἶναι ἔξισου κατανευμημένος. Περισσότερον κατωκημέναι εἶναι αἱ λοφώδεις περιοχαὶ καὶ τὰ ὄροπέδια τὰ κείμενα εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀπεννίνων. Τούναντίον αἱ πεδιάδες (ἔξαιρέσει τῆς Καμπανίας) εἶναι ἀραιότερον κατωκημέναι, διότι συχνὰ εἶναι ἔλωδεις καὶ συνεπῶς εἶναι κέντρα ἐλονοσίας. Μεγάλαι προσπάθειαι κατε-

* Τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα περιέχουν τὰ εύφορώτερα συστατικὰ ἀπὸ ὅλα τὰ πετρώματα.

βλίθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἐλῶν, ἵ-
δίως εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ρώμης.

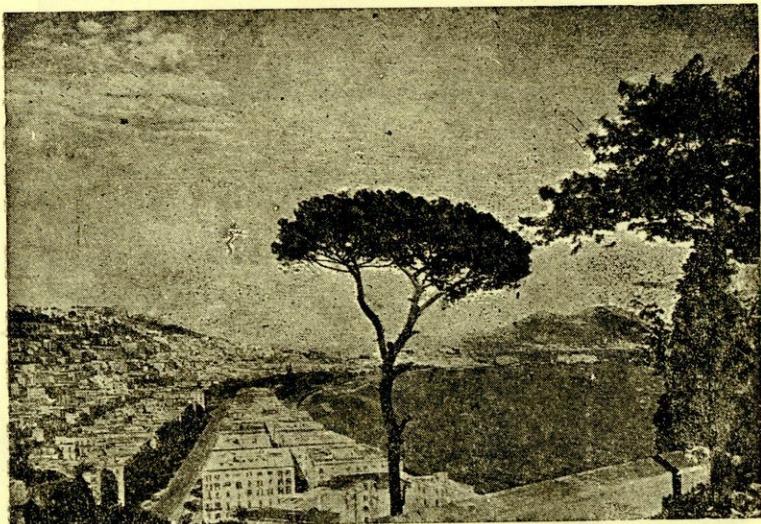
Τὰς πόλεις τῆς κυρίως χερσονήσου δυνάμεθα νὰ τὰς διαιρέσωμεν

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ἰταλίας.

εἰς δύο κατηγορίας: Πρῶτον, εἰς τὰς πόλεις, αἱ ὅποιαι ὁφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν των κυρίως εἰς τὴν θαλασσίαν των συγκοινωνίαν, ἡ ὅποια βεβαίως ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιο-

μηχανίας. Αἱ πόλεις αὗται είναι: πρὸς Β. ἡ Γένουα (630.000 κάτ.), δὲ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰταλίας καὶ ὁ δεύτερος τῆς Μεσογείου μετὰ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν της. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον αἱ ἔκ τῆς Βορείου Ἰταλίας καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης κατερχόμεναι ὁδοὶ συναντοῦν τὴν μεγάλην θαλασσήν ὁδὸν, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Γένουα ἔξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἰταλίας (ἄνθραξ, πρῶται ὄλαι) καὶ τὴν

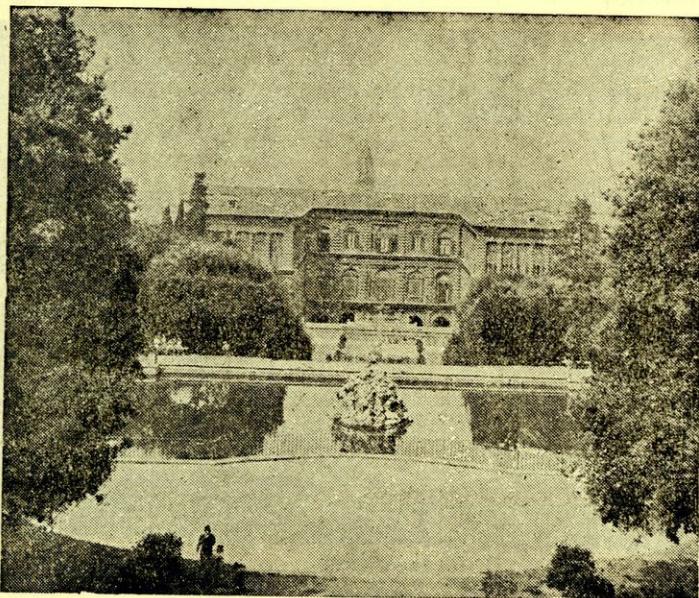

Νεάπολις. Γενικὴ ἀποψίς.

Κεντρικὴν Εὐρώπην. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ ὅποια δέχεται ὁ λιμὴν της, ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν της (ὑφαντουργεία, ναυπηγεία). Νοτιώτερον τῆς Γενούης είναι τὸ Λιβύρον (125.000 κάτ.), κέντρον μεταλλουργίας, χάρις εἰς τὰ μεταλλεῖα σιδήρου τῆς μικρᾶς νήσου Ἐλβας. Εἰς τὰ παράλια τῆς εὐφόρου Καμπανίας καὶ εἰς τοὺς δυτικοὺς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου κεῖται ἡ Νεάπολις (875.000 κάτ.), λιμὴν τροφοδοτήσεως τῶν μεγάλων πλοίων, τὰ ὅποια ἔκτελοῦν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα τῆς πεδιάδος της ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν τροφίμων.

Είς τὰ ΝΔ. παράλια είναι τὸ Μπάρι καὶ τὸ Πρίντεζι, ὁ πλησιέστερος λιμὴν τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Γενικῶς οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς κυρίως Χερσονήσου εύρισκονται εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτάς. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὸ ὅτι αἱ περιοχαὶ αὗται ἔχουν τὰς μεγαλυτέρας πεδιάδας, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ ὅτι κεῖνται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας δόδού, ἡ ὅποια διασχίζει τὴν Μεσόγειον.

Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ὑπάγονται αἱ πόλεις, αἱ ὅποιαι

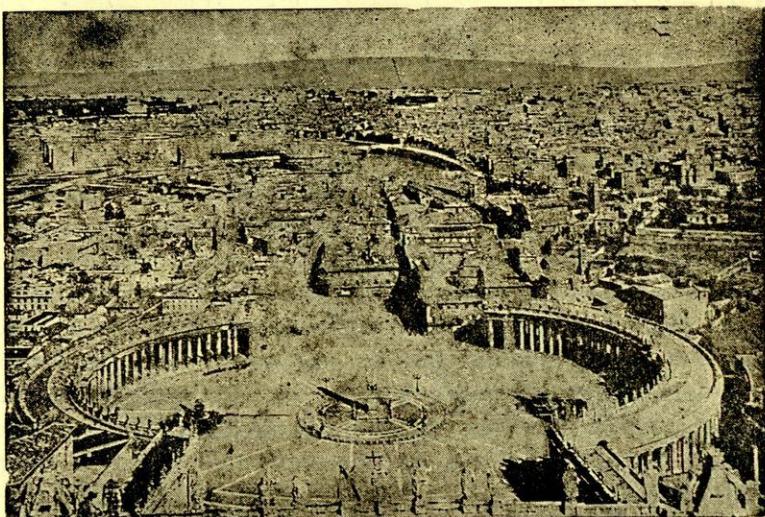

Φλωρεντία. Τὸ ἀνάκτορον Πίττι.

ἀφείλουν τὴν ὑπαρξί των εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ εἰς τὸν πολιτικόν των ρόλον. Αὕται είναι ἡ **Φλωρεντία** (315.000 κάτ.), σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν, καὶ κυρίως ἡ **Ρώμη** (1.120.000 κάτ.), ἡ ὅποια κεῖται ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ, 22 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης. Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀκμήν της κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὴν κεντρικὴν της θέσιν ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἀνάπτυξίς της ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι είναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Πάπα, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

γ') Αἱ νῆσοι. Αἱ σπουδαιότεραι Ἰταλικαὶ νῆσοι εἰναι δύο: ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδηνία.

Ἡ Σικελία. Ἡ νῆσος αὗτη ἡ ὁποία ἔχει σχῆμα τριγωνικόν, εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἦτο ἥνωμένη μὲ τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σήμερον χωρίζεται διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσήνης. Ἀποτέλεσμα τοῦ χωρισμοῦ αὐτοῦ εἰναι ὁ σχηματισμὸς τῶν ἡφαιστείων **Αἴτνας** καὶ **Στρομπόλι**, καθὼς ἐπίστης καὶ οἱ συχνοὶ σεισμοί, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν χώραν τόσον εἰς τὴν Σικελίαν,

Ρ ώ μ η. "Αποψίς τοῦ ΒΔ. τμήματος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ὄψους τοῦ ναοῦ τοῦ 'Αγίου Πέτρου.

ὅσον καὶ εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὁρεινὴν περιοχὴν, τῆς ὁποίας αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εὐρίσκονται πρὸς Α. (Αἴτνα 3.274 μ.) καὶ πρὸς Β. καὶ ἀπὸ εὐφόρους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας παρὰ τὰ παράλια. Τὸ κλῖμα εἰναι πολὺ ἥπιον, ίδιως εἰς τὰ παράλια. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἔδαφους καὶ τοῦ κλίματος συντελεῖ, ὥστε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν νὰ καλλιεργῶνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί καὶ νὰ τρέφωνται μικρὰ ζῷα, εἰς δὲ τὰ παράλια νὰ καλλιεργῶνται κυρίως ὀπωροφόρα δένδρα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον (ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα

δένδρα, λαχανικά κλπ.). Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν προϊόντων θερμῶν χωρῶν (ζαχαροκάλαμον, φοίνικες, μπανάναι). Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίστης ἡ ἀλιεία καὶ ἡ ναυτιλία. Ὁ πληθυσμός, ὁ ὅποιος εἶναι πολὺ πτυκνός, δὲν εἶναι ἔξι ἵσου διανεμημένος. Τὸ ἑσωτερικὸν λόγω τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἔκτάσεως εἶναι ἀραιῶς κατῷκημένον, τὰ παράλια ὅμως, χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη των καὶ τὴν καλήν των συγκοινωνίαν, συγκεντρώνουν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ βόρειοι ἄκται καὶ αἱ πλαγιαὶ τῆς Αἴτνας, χάρις εἰς τὰ ἔξαιρετικῶς εὔφορα ἥφαιστειογενῆ ἐδάφη των, συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν πλέον πτυκνοκατῷκημένων περιοχῶν τῆς γῆς (500 κάτ. εἰς ἕκαστον τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εύρισκονται εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικὰς ἄκτας. Αὗται εἶναι: τὸ **Παλέρμον** (390.000 κάτ.), ἡ **Μεσσήνη** (180.000 κάτ.) καὶ ἡ **Κατάνη** (230.000 κάτ.).

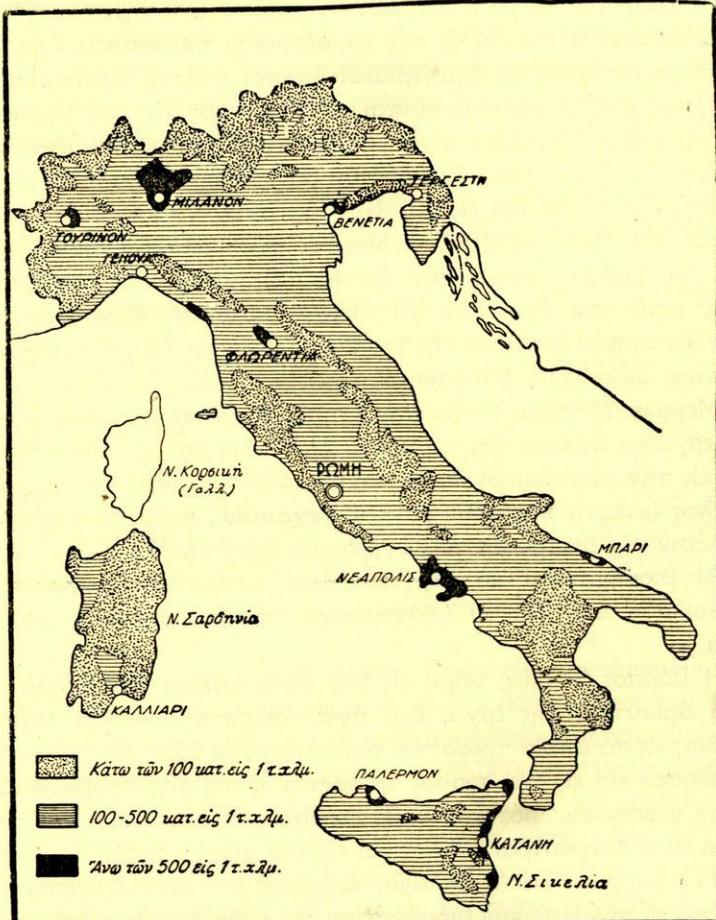
Ἡ Σαρδηνία εἶναι ὀλίγον μικροτέρα τῆς Σικελίας. Τὸ ἔδαφός της ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὁρεινὴν περιοχὴν ἐκ κρυσταλλικῶν κυρίως πετρωμάτων καὶ ἀπὸ στενὰς πεδιάδας παρὰ τὰ παράλια, αἱ ὅποιαι εἶναι συνήθως ἐλώδεις. Τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν, δύπως καὶ τῆς Σικελίας, ὁ πληθυσμὸς ὅμως, ὁ ὅποιος ἀσχολεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (βόες καὶ πρόβατα), εἶναι πολὺ ἀραιός. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Σαρδηνίας ἀκολουθοῦν ἀκόμη τὰς παλαιὰς μεθόδους τῆς γεωργίας καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ εἰσδήματά των εἶναι πολὺ ὀλίγα. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι τὸ **Κάλιαρι** (100.000 κάτ.).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—1) Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι κυρίως γεωργικός. Αἱ περισσότερον κατῷκημέναι περιοχαὶ εἶναι ἡ **πεδιάς τοῦ Πάδου**, ἡ περιοχὴ τῆς **Φλωρεντίας** καὶ αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες τῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας, ἴδιως τῆς **Νεαπόλεως** καὶ τῆς **ΒΑ. Σικελίας**. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα των καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην των βιομηχανίαν. Ὁ Ἰταλικὸς πληθυσμὸς παρουσιάζει ὅμοιογένειαν, ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν κοινὴν ἱστορίαν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ὀγροτικὴν ζωήν.

Ἡ Ἰταλία εἶχε μεγάλας ἀποικίας εἰς τὴν Β. Ἀφρικὴν (τὴν Λιβύην) καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν (τὴν Ἐρυθραίαν, τὴν Σομαλίαν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν). Κατεῖχεν ἐπίστης καὶ τὴν Ἑλληνικὴν

Δωδεκάνησον. Τὰς ἀποικίας δέ αὐτὰς ἀπώλεσεν κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον.

·Η· Ἰταλία, ἐπειδὴ εἶναι πυκνῶς κατῳκημένη (132 κάτ. εἰς 1 τ.

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἰταλίας.

χμ.) καὶ ὁ πληθυσμός της αὐξάνει ταχύτερον ἀπὸ τοὺς οἰκονομικούς της πόρους, ἔχει μεγάλην μεταναστευτικήν κίνησιν. Αὕτη παρουσιάζεται ύπο δύο μορφάς: εἴτε ως προσωρινή, διευθυνομένη εἰς τὰ

γειτονικὰ Κράτη καὶ ἴδιως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἴτε ὡς παρατεταμένη ἢ ὁριστική, διευθυνομένη πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικήν.

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἰταλίας στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς γεωργίας, ἥ δόποια ἀπασχολεῖ τὰ 54 % τοῦ ἔργαζομένου πληθυσμοῦ. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος, ὄρυζα), οἱ δόποιοι καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ὄπωροφόρων δένδρων εἰς τὴν κυρίως Χερσόνησον καὶ εἰς τὰς Νήσους, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν. Ἡ ἑλαία κατέχει τὸ δέκατον τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν ἑλαίου μετὰ τὴν Ἰσπανίαν. Αἱ ὄπωραι κατέχουν ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας (ἐσπεριδοειδῆ, μῆλα, ἀχλάδια, ροδάκινα, ἀμύγδαλα, δαμάσκηνα, κεράσια κτλ.).

Μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ **ἄμπελος**, καθόσον αὕτη καλλιεργεῖται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου μετὰ τὴν Γαλλίαν. Μεγάλας ἐκτάσεις κατέχουν καὶ τὰ **λαχανικά**, καθόσον ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμέναι εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου (ζαχαροῦχα τεῦτλα, κάνναβις, καπνός, μορέαι).

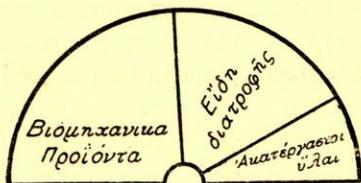
Ἡ Βόρειος Ἰταλία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας της βροχὰς καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά της ἔργα, ἔχει ἀφθονώτερα φυσικὰ καὶ τεχνητὰ λειβάδια, εἰς τὰ ὄποια τρέφονται πολλὰ μεγάλα ζῶα. Εἰς τὴν κυρίως Χερσόνησον καὶ εἰς τὰς νήσους τρέφονται ἴδιως αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν, διότι τὰ λειβάδια εἶναι πτωχότερα, καθόσον αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι (ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας).

Βιομηχανία. Ἡ ἔλλειψις ἀνθρακος καὶ μεταλλευμάτων δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν Ἰταλικὴν βιομηχανίαν νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν, ὅπως συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἰταλία εἶναι πλουσία εἰς μάρμαρα (περίφημα εἶναι τὰ μάρμαρα τῆς Κάρραρας) καὶ θεῖον (εἰς τὴν Σικελίαν). Παρὰ τὴν πτωχείαν εἰς μεταλλεύματα, μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Ἡ σπουδαιοτέρα κινητήριος δύναμις

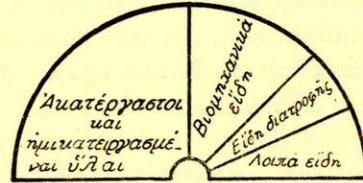
είναι δὲ λευκὸς ἄνθραξ. Ός ἐκ τούτου ἡ Βόρειος Ἰταλία, ἡ ὅποια είναι πλουσιωτέρα εἰς λευκὸν ἄνθρακα, ἔχει καὶ τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα. Μεταξὺ τῶν βιομηχανιῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν **ὑφασμάτων** (μεταξωτῶν, βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων), καθόσον αὕτη ὡς κινητήριον δύναμιν χρησιμοποιεῖ τὸν λευκὸν ἄνθρακα. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον είναι τὸ Μιλᾶνον. Ἀκολουθοῦν ἡ **μεταλλουργία**, καθόσον αὕτη ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἄνθρακος (σπουδαιότερα κέντρα είναι τὸ Τουρίνον, τὸ Μιλᾶνον, ἡ Γένουα καὶ τὸ Λιβύρον), ἡ βιομηχανία **χημικῶν προϊόντων** (κυρίως λιπασμάτων χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν) καὶ **εἰδῶν διατροφῆς** (ἀλεύρων, ζυμαρικῶν, κονσερβῶν, οἰνοπνευματωδῶν προτῶν, τυροῦ, βουτύρου κλπ.).

Συγκοινωνία. Τὸ ὁδικὸν δίκτυον τῆς Ἰταλίας δὲν είναι ἀνε-

Ἐξατωτή

Εισατωτή

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας.

πτυγμένον εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Μικροτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν ὁρεινὴν περιοχὴν τῆς κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν Νήσων. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, τῶν ὅποιών τὸ ὁδικὸν μῆκος ἀνέρχεται εἰς 22.000 χμ. "Οσον ἀφορᾷ τὰς πλωτὰς ὁδούς, αὕται ἀνέρχονται εἰς 2.500 χμ. καὶ εύρισκονται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν, ἔχει τὴν πυκνοτέραν συγκοινωνίαν ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχάς τῆς Ἰταλίας. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ μορφὴ τοῦ ἑδάφους της (πεδιάς) καὶ ἡ καλὴ γεωγραφικὴ της θέσις, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον συναντοῦν τὴν Ἰταλίαν αἱ ἐκ τῶν Ἀλπεων κατερχόμεναι ὁδοί. Εἰς τὴν θέσιν αὕτην ὀφείλεται καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν λιμένων Γενούης καὶ Τεργέστης. Μετὰ τῆς Ἐλλάδος συνδέεται ὀττιοπλοϊκῶς (Πειραιεὺς — Πρίντεζι), σιδηροδρομικῶς (Ἀ-

θῆναι — Θεσσαλονίκη — Βελιγράδιον — Μιλάνον) καὶ ἀεροπορικῶς (Ἑλληνικὸν — Ρώμη).

Ἐ μ π ρ ι ο ν . Αἱ ἔξογωγαὶ τῆς Ἰταλίας περιλαμβάνουν κυρίως δύο κατηγορίας ἐμπορευμάτων: βιομηχανικὰ προϊόντα τῆς Βορείου Ἰταλίας (ὑφάσματα, μηχαναί, χημικὰ προϊόντα, αὐτοκίνητα) καὶ γεωργικὰ προϊόντα τῆς κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν Νήσων (ἐσπεριδοειδῆ, ἔλαιον, οἶνος, σταφυλά, διάφοροι διτῶραι, λαχανικά).

Αἱ εἰσαγωγαὶ ἀποτελοῦνται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ πρώτας ὕλας, ἀπαραιτήτους διὰ τὴν βιομηχανίαν της (βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, σίδηρον, ἄνθρακα, πετρέλαιον κ. ἄ.), καθόσον ἡ Ἰταλία εἶναι πτωχὴ εἰς πρώτας ὕλας. Μέχρι πρό τινων ἐτῶν ἡ Ἰταλία εἰσῆγε καὶ μεγάλην ποσότητα σιτηρῶν, σήμερον ὅμως, χάρις εἰς τὰ ἐκτελεσθέντα μεγάλα ἀποξηραντικὰ καὶ ἀρδευτικὰ ἔργα καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μεθόδων καλλιεργείας, τὰ γεωργικά της προϊόντα εἶναι σχεδὸν ἀρκετὰ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Ἰταλία ἔξαγει ὑφάσματα καὶ νήματα, θεῖον, μηχανάς, φαρμακευτικὰ προϊόντα, κλπ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, ἔλαιον, μεταλλεύματα, βάμβακα, δασικὰ προϊόντα (κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον κλπ.).

III. Η ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

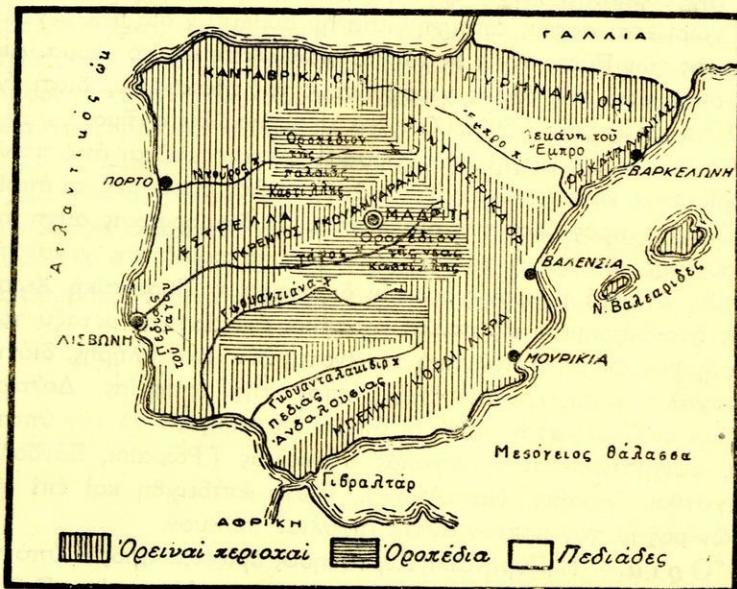
Είσαγωγή. — Η Πυρηναϊκή Χερσόνησος κατέχει τὴν ΝΔ. γωνίαν τῆς Εύρωπης. Αὕτη ὁμοίαζει μὲ τὴν Ἰταλικὴν Χερσόνησον, διότι χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εύρωπην διὰ τῆς μεγάλης ὁροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων, ἐκ τῶν ὅποιών ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Διαφέρει ὅμως ἀπὸ τὰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου, διότι ἔχει μεγαλυτέραν ἔκτασιν (590.000 τ. χμ.) καὶ ὀγκῶδες σχῆμα.

Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ διαμερίσματα, καθόσον διασχίζεται ἀπὸ πολλὰς ὁροσειρᾶς, αἱ ὅποιαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Η διαμόρφωσις αὕτη τοῦ ἐδάφους της μᾶς ἔξηγε τὰ ἔξῆς σπουδαῖα ἱστορικά της γεγονότα: Πρῶτον, ὅτι ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ κρατίδια ἀνεξάρτητα μεταξύ των. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πολιτική της ἐνότης δὲν εἶναι πλήρης, διότι ἡ Πορτογαλία εἶναι κράτος ἀνεξάρτητον τῆς Ἰσπανίας. Δεύτερον ὅτι ὅλοι οἱ ἔνοι κατακτηταί, οἱ ὅποιοι ἐπεχείρησαν νὰ τὴν ὑποτάξουν, συνήντησαν πολὺ μεγάλας δυσκολίας (Ρωμαῖοι, Βάνδαλοι, Βησιγότθοι, "Αραβες, Ναπολέων). Τοῦτο ἀπεδείχθη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας μὲ τὸν μακρὸν αὐτῆς ἐμφύλιον πόλεμον.

Ορια. — Η Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. καὶ ΝΑ. βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς τὰ ΝΔ. καὶ ΒΔ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὁκεανοῦ. Ἀπὸ τὴν Γαλλίαν χωρίζεται διὰ τῆς ὁροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων καὶ ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, εἰς τὴν ὅποιαν συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς Εύρωπης (ἡ συγκοινωνία τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς συγκοινωνίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ), αἱ χῶραι της (Ἰσπανία, Πορτογαλία) ἥσαν κατὰ τὸ παρελθόν αἱ πρῶται ἀποικιακαὶ δυνάμεις τοῦ Κόσμου. Ἐκ τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ των κράτους ἐλάχιστον τμῆμα παραμένει σήμερον ὑπὸ τὴν κατοχήν των.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται:

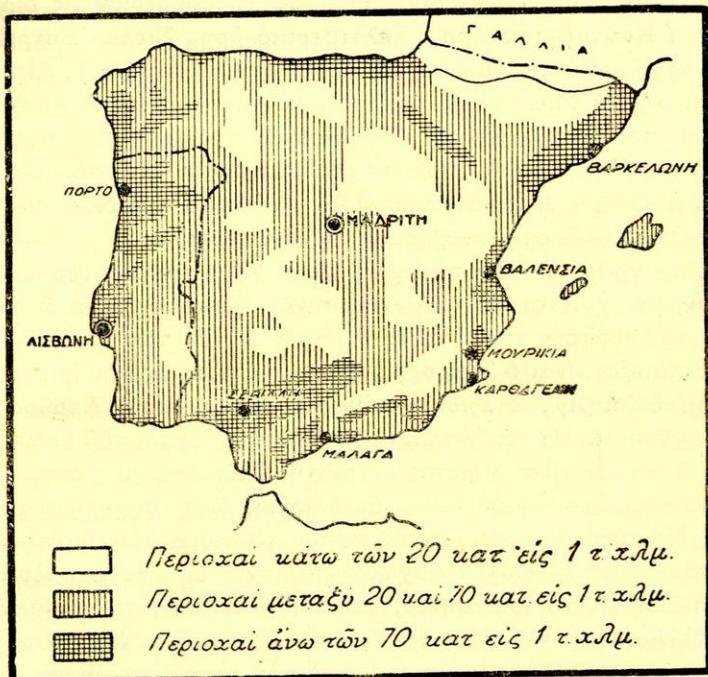
α') **Ἄπὸ** ἐν μέγα δροπέδιον, τὸ ὅποιον κατέχει σχεδόν ὅλό-
κληρον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Χερσονήσου. Τὸ ἐκτεταμένον αὐτὸ δρο-
πέδιον, τὸ ὅποιον οἱ Ἰστανοὶ ὄνομάζουν «Μεζέτα» (δηλ. Τρόπεζα),
διασχίζεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀπὸ χαμηλὰς δροσειράς, αἱ ὅποιαι
τὸ χωρίζουν εἰς διαμερίσματα ἐν εἴδει λεκάνης: **δροπέδια τῆς Πα-
λαιᾶς Καστίλλης, τῆς Νέας Καστίλλης, λεκάνη τοῦ "Εβρου.**

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου.

‘Υψηλότερον εἶναι τὸ δροπέδιον τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης καὶ χαμη-
λότερον τὸ λεκανοπέδιον τοῦ "Εβρου ποταμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς
τὸ ὅτι τὸ λεκανοπέδιον τοῦ "Εβρου χωρίζεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν
μὲν μίαν λεπτήν δροσειράν (ὁρ. Καταλανίας), τὴν ὅποιαν εὐκόλως
διέσχισαν τὰ ρέοντα ὕδατα. Συνεπῶς ἡ περιοχὴ αὗτη ὑπέστη με-
γαλυτέραν διάβρωσιν, ἐν μέγα μέρος τῶν ὑλικῶν της παρεσύρθη
εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εύρισκεται εἰς χαμηλότε-
ρον ἐπίπεδον.

β') Άπο δύο μεγάλας όροσειράς, αἱ ὅποιαι ἐπεκτείνονται εἰς τὰς δύο πλευρὰς τοῦ ὄροπεδίου: Τὰ **Πυρηναῖα** πρὸς Β. (ύψηλοτέρα κορυφὴ 3.400 μ.) καὶ ἡ **Μπετική Κορδιλλιέρα** πρὸς Ν., ἡ ὅποια ἔχει καὶ τὴν ύψηλοτέραν κορυφὴν τῆς Χερσονήσου (3.480 μ.). Πρόεκτασις τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας εἶναι αἱ νῆσοι **Βαλεαρίδες**.

Χάρτης τοῦ Πληθυσμοῦ τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου.

γ') Άπο παραλίους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας, σπουδαιότεραι τῶν ὅποιων εἶναι: τῆς **Βαλέντσιας** καὶ τῆς **Μουρκίας** εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ τῆς **Ανδαλουσίας** καὶ τοῦ **Τάγου** εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ **Ατλαντικοῦ**.

Ἡ μορφὴ αὕτη τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ὀφείλεται εἰς τὴν γεωλογικήν της ιστορίαν. Ἀρχικῶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὄροπεδίου ὑπῆρχε μία ὁρεινὴ περιοχή, ἡ ὅποια μετεβλήθη εἰς ὄροπέδιον ἀπὸ

τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν. Κατόπιν ἐσχηματίσθησαν αἱ ὄροσειραι τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας, αἱ ὅποιαι, ὡς νεώτεραι, εἶναι καὶ ὑψηλότεραι, διότι ὑπέστησαν δλιγωτέραν διάβρωσιν. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων αὐτῶν ὄροσειρῶν μερικαὶ περιοχαὶ τοῦ ὄροπεδίου ὑπέστησαν ἀνύψωσιν, ἄλλαι δὲ περιοχαὶ παρὰ τὰ παράλια ὑπέστησαν καθίζησιν. Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὅποιαι ὑπέστησαν ἀνύψωσιν, χωρίζουν τὸ ὄροπέδιον εἰς διαμερίσματα (**Κανταβρικὰ ὅρη, Σελτιβερικὰ ὅρη, Σιέρα Εστρέλλα, Γρέντος, Γκουανταράμα, ὄροσειραι τῆς Καταλανίας**). Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὅποιαι ὑπέστησαν καθίζησιν, κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως τὰ ἀβαθέστερα τμήματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες (ὅπως καὶ εἰς ὅλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου).

Ύδρογραφία.— Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ὑδάτων τῆς Χερσονήσου χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, διότι ἡ γενικὴ κλίσις τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι ἔξ A. πρὸς Δ. Ἐκ τῶν ποταμῶν τῆς σπουδαιότερος εἶναι ὁ **Ἐβρος**, ὁ ὅποιος χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον· δὲ **Γκουαδαλκιβίρ**, ὁ **Γκουαντιάνα**, ὁ **Τάγος** καὶ δὲ **Ντούρος**, οἱ ὅποιοι χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Ἐκτὸς τοῦ Γκουαδαλκιβίρ, δὲ ὅποιος εἶναι πλωτὸς μέχρι τῆς Σεβίλλης, οἱ ποταμοὶ τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου δὲν εἶναι πλωτοί, διότι αἱ βροχαὶ καὶ αἱ χιόνες δὲν εἶναι ἄφθονοι. Ἐκτὸς αὐτῶν τὸ ρεῦμα των διακόπτεται ἀπὸ καταρράκτας, διότι διασχίζουν περιοχὰς μὲ διαφορετικὸν ὑψος (ὄροπέδιον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, πεδιάδες μικραὶ εἰς τὰ παράλια).

Κλῖμα.— Τὸ κλῖμα τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν.

Τὰ **ὄροπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ**, ἐπειδὴ περιβάλλονται ἀπὸ ὅρη καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους ἔχουν κλῖμα ἡ πειραιών (χειμῶν πολὺ ψυχρός, θέρος πολὺ θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ βραχεῖαι) καὶ δέχονται ὀλίγας βροχάς.

Τὰ **ἀνατολικὰ καὶ νότια παράλια** ἔχουν κλῖμα μεσογειακὸν (χειμῶν ζηπιός, θέρος θερμόν, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον).

Τὰ **βορειοδυτικὰ παράλια**, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς συχνοὺς βορειοδυτικούς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Α-

τλαντικὸν Ὡκεανόν, ἔχουν κλῖμα ὡς κεάνειον (χειμών ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαὶ ἄφθονοι καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Βλάστησις καὶ προϊόντα. — Ἀνάλογος μὲ τὸ κλῖμα εἰναι καὶ ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα. Ἡ περιοχὴ τοῦ ὁροπεδίου, ὅπου τὸ κλῖμα εἰναι ἥπειρωτικὸν καὶ αἱ βροχαὶ δλίγαι, εἰναι χώρα στεππώδης. Ὡς ἐκ τούτου αἱ κυριώτεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἰναι: ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων κατὰ τρόπον νομαδικόν, ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καὶ ἴδιως τοῦ σίτου καὶ κατὰ μῆκος τῶν κοιλάδων, ὅπου εἰναι δυνατή ἡ ἀρδευσις, ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ τῶν λαχανικῶν.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν νοτιοανατολικῶν παραλίων, ὅπου τὸ κλῖμα εἰναι μεσογειακόν, καλλιεργοῦνται κυρίως μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἑσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά, σῖτος, ἀραβόσιτος, ὅρυζα κλπ.). Μεγάλη ποικιλία καλλιεργειῶν παρατηρεῖται εἰς τὰς πεδιάδας, χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικά ἔργα, τὰ δόποια ἐπιτρέποντα δύο ἔως τέσσαρας ἐσοδείας κατ' ἔποις τοῦ ἰδίου ἔδαφους.

Αἱ περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τῶν παραλίων τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἰναι πτωχαὶ εἰς δάση, διότι εἰναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰ νότια ἴδιως παράλια κατέχει ἡ φελλοφόρος δρῦς.

Αἱ βορειοδυτικαὶ περιοχαὶ, χάρις εἰς τὰς ἄφθονωτέρας καὶ κανονικωτέρας των βροχάς, εἰναι πλούσιαι εἰς δάση καὶ εἰς λειβάδια. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, λόγω τῆς μεγάλης ύγρασίας, δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλαία οὔτε ἡ ἄμπελος, ὃ δὲ σῖτος ἔχει ἀντικατασταθῆ ὅπο τὸν ἀραβόσιτον. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα λειβάδια τρέφονται μεγάλα ζῷα καὶ ὅχι πρόβατα, διότι τὰ μεγάλα ζῷα (ἀγελάδες, βόες) παρέχουν μεγαλύτερον εἰσόδημα.

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις. — Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος περιλαμβάνει δύο Κράτη: τὴν Ἰσπιανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.

ΤΑ ΚΡΑΤΗ

Α'. ΙΣΠΑΝΙΑ

‘Η Ισπανία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου. (Έκτασις 500.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 24.000.000 κάτ.). Ως ἐκ τούτου ἀπαντῶνται εἰς αὐτὴν δλαι αἱ κατηγορίαι τοῦ ἔδαφους καὶ τοῦ κλίματος, τὰς ὅποιας ἀνεφέραμεν.

Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Γεωργία. Αἱ πλουσιώτεραι περιοχαὶ τῆς Ισπανίας ἀπὸ γεωργικῆς ἀπόψεως εἶναι αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες. Αὗται, χάρις εἰς τὸ εὔφορον προσχωσιγενὲς ἔδαφός των καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικὰ των ἔργα, ἔχουν μεταβληθῆ εἰς πραγματικοὺς κήπους. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πυκνώτερον κατωκημέναι περιοχαὶ τῆς Ισπανίας. Η πυκνότης δόλοκλήρου τῆς Ισπανίας ἀνέρχεται εἰς 48 κατ. εἰς 1 τ. χμ. Εἰς τὴν γεωργίαν τῆς Ισπανίας πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (δημητριακοὶ καρποί, ἄμπελοι, ἐλαῖαι, ὁπωροφόρα δένδρα, λαχανικά). Εἰς τὰ νότια παράλια, χάρις εἰς τὸ γλυκὺ κλίμα των, καλλιεργοῦνται καὶ φυτὰ θερμῶν χωρῶν (βανάναι, φοίνικες).

Βιομηχανία. Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν σπουδαίου ὄρυκτου πλούτου, ἡ Ισπανικὴ βιομηχανία παρουσιάζει ἀρκετὴν ἀνάπτυξιν. Εἰς τὴν Νότιον Ισπανίαν καὶ εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Σιέρα Μορένα ὑπάρχουν βιομηχανίαι ἐκμεταλλεύσεως ὑδραργύρου, μολύβδου, χαλκοῦ. Εἰς τὴν βόρειον Ισπανίαν καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κανταβρικῶν ὄρέων ὑπάρχουν βιομηχανίαι ἐκμεταλλεύσεως ἀνθρακος καὶ σιδήρου. Εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ σιδήρου ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της ἡ πόλις τοῦ **Μπιλμπάο**. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν μεταλλευμάτων τῆς Ισπανίας ἔχαγεται εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἀκατέργαστον, διότι δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ ποσότης ἀνθρακος διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν του.

Ἐκτὸς τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν, αἱ ὅποιαι εύρισκονται εἰς τὰς μεταλλευτικὰς περιοχάς, ὑπάρχουν καὶ βιομηχανίαι, αἱ ὅποιαι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀνθράκων διὰ τὴν ἀνάπτυξίν των. Αὗται εἶναι αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων, αἱ ὅποιαι εύρισκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βαρκελώνης χάρις εἰς τὰ ἀφθονα ρέοντα ὕδατα τῶν Πυρηναίων, τὰ ὅποια χρησιμεύουν ὡς κινητήριος δύναμις (ὅπως εἰς τὴν Βόρειον Ιταλίαν, εἰς τὴν Ἐδεσσαν, Νάουσαν, Βέροιαν).

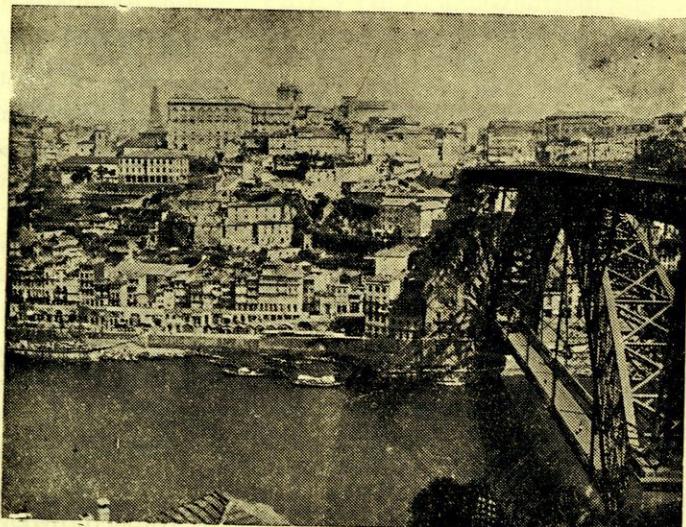
Συγκοινωνία. Λόγω της μεγάλης έκτασεως, τήν όποιαν κατέχουν αἱ ὄρειναι καὶ στεππώδεις περιοχαί, ἡ συγκοινωνία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Γενικῶς ἡ συγκοινωνία εἶναι πυκνοτέρα εἰς τὰς παραθαλασσίους πεδιάδας, ὅπου τὰ προϊόντα εἶναι ἀφθονώτερα καὶ ὁ πληθυσμὸς πυκνότερος. Τούναντίον τὸ ἐσωτερικόν, τὸ όποιον εἶναι πτωχὸν εἰς προϊόντα καὶ ἀραιῶς κατῷκημένον, ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν. Τὸ δλικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 15.600 χιλιόμετρα.

Πόλεις. — "Οπως εἰς τὴν Ἰταλίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἔχομεν δύο κατηγορίας πόλεων. Πρῶτον τὰς πόλεις, αἱ όποιαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξίν των εἰς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα (γεωργικὰ ἢ ὀρυκτά) τῆς περιφερείας των. Δεύτερον τὰς πόλεις, αἱ όποιαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξίν των εἰς τὴν ιστορίαν των καὶ τὸν πολιτικὸν των ρόλον. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκουν αἱ περισσότεραι πόλεις: Αὗται εἶναι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου: ἡ **Βαριελώνη** (πλέον τοῦ 1 ἑκατ. κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν καὶ τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τῆς Ἰσπανίας, ἡ **Βαλέντσια** (350.000 κ.), ἡ **Μουρκία** (165.000 κ.) καὶ ἡ **Μαλάγα** (200.000 κ.). Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν (εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἀνδαλουσίας) ἡ **Σεβίλη** (240.000 κ.), εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν τὸ **Μπιλμπάο** (175.000 κ.) καὶ ὁ "Αγιος Σεβαστιανός. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν εἶναι ἡ **Μαδρίτη** (1.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας καὶ συνεπῶς τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικόν της κέντρον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἔκτισθη καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς Χερσονήσου.

Συμπέρασμα. Ἡ Ἰσπανία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική, ὅπως καὶ ἄλλαι χῶραι τῆς Μεσογείου, καθὼς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον. Εἰς τὰς ἔξαγωγάς της τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἴδιως αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (οῖνος, ἔλαιον, ὄπωραι, φελλός). Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχουν τὰ ἀκατέργαστα ὀρυκτά καὶ ἴδιως ὁ σίδηρος. Τὰ ἔξαγόμενα βιομηχανικὰ προϊόντα εἶναι ἀσήμαντα.

Β'. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Η Πορτογαλία κατέχει τὸ πλείστον μέρος τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου (Ἐκτασις 90.000 τ. χμ. πληθυσμὸς 6.800.000 κ.). Αὕτη εἶναι κράτος κατ' ἔξοχὴν γεωργικόν, λόγω τοῦ ὅτι τὸ ἔδαφός της εἶναι πτωχὸν εἰς ὄρυκτά. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα ἔξαγωγῆς τῆς Πορτογαλίας εἶναι ὁ οῖνος καὶ φελλός. Ο

Πόρτο. Λιμὴν τῆς Πορτογαλίας

οῖνος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Πορτογαλίαν. Ὁνομαστὸς εἶναι ὁ οῖνος «Πορτό», ὁ ὅποιος ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ λιμένος, ἐκ τοῦ ὅποιου ἔξαγεται. Ὁ φελλὸς παράγεται ἀπὸ τὴν φελλοφόρον δρῦν, ἡ ὅποια καλλιεργεῖται εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Η Πορτογαλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν φελλού. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν ἀκτῶν της πολὺ ἀνεπιτυγμένη εἶναι ἡ ἀλιεία. Ἀλιεύονται κυρίως τόνοι καὶ σαρδέλλαι.

Ο πληθυσμὸς δὲν εἶναι ἔξ ἴσου διανεμημένος. Περισσότερον κατώκημένη εἶναι ἡ Βόρειος Πορτογαλία, ὅπου καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος, καθόσον αὕτη ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἐργατικῶν χειρῶν. Αἱ νοτιώτεραι περιοχαί, ὅπου καλλιεργεῖται κυρίως ὁ σῖτος καὶ ἡ φελλο-

φόρος δρῦς, είναι ἀραιώτερον κατωκημέναι (ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον). Ἡ Πορτογαλία ἔχει μεγαλυτέραν πυκνότητα ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν (75 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), διότι αἱ καλλιεργήσιμοι περιοχαὶ τῆς παρουσιάζουν μεγαλυτέραν σχετικῶς ἔκτασιν. Σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Πορτογαλίας είναι ἡ πρωτεύουσα **Λισσαβών** (600.000 κ.). Αὕτη ὁφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον διασταυροῦνται θαλάσσιαι ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας (ἐκ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Δυτικήν καὶ Νότιον Ἀφρικήν, πρὸς τὴν Νότιον Ἀμερικήν καὶ πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ). Πλέον τῶν 100.000 ταξιδιωτῶν διέρχονται κατ' ἔτος ἐκ τοῦ λιμένος τῆς.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, τὰς ὅποιας ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὰ σπουδαιότερα ἔξ αὐτῶν είναι: ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους, τὸ κλίμα, ἡ βλάστησις καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Τὸ ἐδάφος τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλὰς ὁροσειρὰς καὶ ἀπὸ μικρὰς ἀπομεμονωμένας πεδιάδας. Αὕται, ὡς εἴδομεν, είναι ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων, αἱ ὅποιαι ἔλαβον χώραν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς Εὐρώπης. Αἱ ἀκταὶ είναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βραχώδεις διότι οἱ πεδινοὶ περιοχαὶ είναι ὀλίγαι καὶ μικραί. Συχνὰ αἱ ὁροσειραί, αἱ ὅποιαι καταλήγουν εἰς αὐτάς, σχηματίζουν ἐν ὑψηλὸν τεῖχος, τὸ ὅποιον ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Εἰς τὰ πεδινὰ παράλια, ὅπου ἐκβάλλουν ποταμοί, σχηματίζεται ἐκ τῆς ἀποθέσεως τῶν μεταφερομένων ύλικῶν **Δέλτα** ("Ἐβρου, Ἀξιοῦ, Πάδου). Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὴν Ἑλλειψιν παλιρροιῶν (δηλαδὴ τῆς ἀνόδου καὶ τῆς καθόδου τοῦ ὄδατος τῆς θαλάσσης). Αὕται, ὅταν ὑπάρχουν, μεταφέρουν τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν (χώματα καὶ ἄλλα ύλικά) πολὺ μακράν τῶν ἐκβολῶν των καὶ συνεπῶς ἐμποδίζουν τὸν σχηματισμὸν Δέλτα. Ἡ ὑπαρξις πολλῶν ἀπομεμονωμένων πεδιάδων καὶ ἡ ἔλλειψις παλιρροιῶν εύνοοῦν τὸν σχη-

ματισμὸν ἐλῶν εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης, αἱ πεδιάδες, αἱ ὄποιαι στεροῦνται ἀποξηραντικῶν ἔργων, εἶναι ἐστίαι ἐλονοσίας καὶ ἀποφεύγουνται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον (π. χ. ἡ Θράκη). Τούναντίον αἱ πεδιάδες, αἱ ὄποιαι εἶναι ἐφωδιασμέναι μὲν ἔργα ἀποξηραντικά καὶ ἀρδευτικά, εἶναι τὰ κατ' ἔξοχὴν κέντρα πληθυσμοῦ (πεδιάδες Πάδου, Νεαπόλεως, Ἀνδαλουσίας κ. ἄ.).

Κλῖμα καὶ βλάστησις. — Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὄποιον κυρίως χαρακτηρίζει τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης, εἶναι τὸ κλῖμα. Οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαυγής, θερινὴ περίοδος ξηρὰ καὶ θερμή, χειμερινὴ περίοδος βροχερὰ καὶ ἡπία (διακοπομένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπὸ ἀπότομα ψύχη). Τὸ κλῖμα αὐτὸ συντελεῖ ὥστε οἱ ποταμοὶ νὰ εἶναι χειμαρρώδεις, ή δὲ βλάστησις πτωχή. Τὰ φυτὰ διὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν μεγάλην ξηρασίαν, ή ὄποια ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ἔχουν μικρὰ φύλλα καλυπτόμενα ἀπὸ μίαν κηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐλαττοῦται ἡ ἐξάτμισις, καὶ μεγάλας ρίζας, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ύγρασίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Ἐπειδὴ αἱ βροχαὶ εἶναι δλίγαι, συνήθως τὰ φυτὰ εἶναι μικρά, δηλαδὴ θάμνοι. Ἡ θαμνώδης αὕτη βλάστησις, ή ὄποια λέγεται μακρί, κατέχει τὰς μεγαλυτέρας ἐκτάσεις εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Αἱ χώραι τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης εἶναι κυρίως γεωργικαί. Ἡ βιομηχανία παρουσιάζει μικρὰν ἀνάπτυξιν λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἄνθρακος καὶ πετρελαίου, δηλ. καυσίμων ὑλῶν, αἱ ὄποιαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν εἰς τὰς χώρας αὐτὰς δύο εἴδη ἀγροτικῆς ζωῆς κατ' ἔξοχὴν χαρακτηριστικά:

α') Ἡ νομαδικὴ ζωὴ. Ὁ τεμαχισμὸς τοῦ ἐδάφους των, ἐνεκα τοῦ ὄποίου παραπλεύρως τῶν πεδινῶν περιοχῶν ὑπάρχουν καὶ δρειναί, καὶ ἡ ξηρασία κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἀναγκάζουν τοὺς κτηνοτρόφους τῶν αἰγοπροβάτων ν' ἀλλάσσουν περιοδικῶς διαμονήν. Τὸν χειμῶνα παραμένουν εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι ἡπία καὶ ἡ βλάστησις ἀφθονος λόγῳ τῶν χειμερινῶν βροχῶν. Τὸ θέρος, λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς ξηρασίας, αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι τελείως ξηραί. Διὰ τοῦτο οἱ κτηνοτρόφοι ἀνέρ-

χονται εις τὰς ὄρεινάς, ὅπου χάρις εἰς τὸ ὑψος των, τὸ κλῖμα είναι δροσερὸν καὶ τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χλόην. Οθεν, ἡ νομαδικὴ ζωὴ τῶν κτηνοτρόφων είναι γενικὸς κανὼν εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

β') *Η καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων.* — Η ἀκανόνιστος διανομὴ τῶν βροχῶν συνετέλεσεν, ὥστε εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν περισσότερον ἀπὸ τὰ δημητριακὰ εἰς τὴν ξηρασίαν χάρις εἰς τὰς μεγάλας ρίζας των (ἐλαία, ἄμπελος, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα). Τὸ κατ' ἔξοχὴν φυτὸν τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος είναι ἡ ἐλαία, ἡ ὅποια καλλιεργεῖται, ὅπου διειμών είναι κατ' ἔξοχὴν ἥπιος (παράλια, νῆσοι).

Ἐρωτήσεις

- 1) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου δέχεται τὰς περισσοτέρας βροχὰς καὶ διὰ ποτὸν λόγον; 2) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου παράγει τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα ἐλαίουν καὶ διὰ ποτὸν λόγον; 3) Ποία είναι ἡ περισσότερον κατωκημένη χώρα τῆς Μεσογείου καὶ διατί; 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Μεσογείου η Ἐλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποτὸν λόγον; 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθίρας εἰς Ρώμην καὶ Μαδρίτην;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΓΑΛΛΙΑ

Εισαγωγή. — Η Γαλλία κατέχει προνομιούχον θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην. α') Διότι ἔχει κλῖμα εὔκρατον (οὕτε πολὺ θερμὸν οὕτε πολὺ ψυχρόν), καθόσον κεῖται εἰς ἵσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Βορείου Πόλου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. β') Διότι κατέχει τὸν στενώτερον ἀπὸ τοὺς ἰσθμοὺς τῆς Εύρωπης καὶ βρέχεται ἀπὸ τέσσαρας θαλάσσας. Η θέσις της αὐτὴ συνετέλεσεν, ὡστε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους λαούς καὶ συνεπῶς νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν. γ') Διότι τὸ σχῆμα καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους της παρουσιάζουν ἀρμονικὴν διάταξιν· οὐδὲν τμῆμα τῆς χώρας κατέχει ἀπόκεντρον θέσιν, ἡ δὲ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων περιοχῶν εἶναι πολὺ εὔκολος. Χάρις λοιπὸν εἰς τὰ πλεονεκτήματα αὐτὰ ἡ Γαλλία ἀπὸ πολὺ ἐνωρὶς ἐχρησίμευσεν ὡς ἐνδιάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης καὶ τῆς Βορείου Εύρωπης, μεταξὺ τοῦ Ἑλληνολατινικοῦ κόσμου καὶ τῶν Γερμανικῶν λαῶν.

Ορια. — Η Γαλλία δρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἐλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. Ως φυσικὰ ὄρια ἔχει τὰ Πυρηναῖα, τὰ ὅποια τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα, τὰ ὅποια τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἐλβετίαν. Πρὸς Β. καὶ ΒΑ. δὲν ἔχει σαφῆ φυσικὰ ὄρια καὶ διὰ τοῦτο τὰ σύνορά της εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπέστησαν πολλὰς μεταβολὰς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἴστορίας της.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας χώρας τῆς

Μεσογείου, τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας παρουσιάζει ἀπλουστέραν μορφήν. Περίλαμβάνει:

α) Εἰς τὸ ἑσωτερικὸν μίαν δύκαρδη ὁρεινὴν περιοχήν, τὰ **Κεντρικὰ Ὀρη** (1.880 μ.), τὰ ὅποια λόγω τῆς θέσεώς των καὶ τῆς ἐκτάσεως τὴν ὅποιαν κατέχουν (80.000 τ. χμ.), εἶναι ἐν εἴδος ὑδραγωγείου τῆς Γαλλίας. Ἀπὸ αὐτὰ τροφοδοτοῦνται ὅλοι σχεδὸν οἱ μεγαλύτεροι ποταμοί της.

β) Εἰς τὴν περιφέρειαν τὰ ὅρη: **"Αλπεις** (ὑψηλοτέρα κορυφὴ **Λευκὸν ὄρος** 4.807 μ., τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Εύρωπης), τὰ ὅρη τοῦ **Γιούρα** (1.720 μ.), **Βώζ** (1.425 μ.), **"Αρντένα** (700 μ.), τὰ ὅρη τῆς **Βρετάνης** (400 μ.) καὶ τὰ **Πυρηναῖα** (3.400 μ.).

Τὰ ὅρη τῆς Γαλλίας διαφέρουν μεταξὺ των ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων των καὶ τὴν μορφὴν τοῦ ἔδαφους των. Ἐκ τούτων τὰ Κεντρικὰ Ὀρη, τὰ Βώζ, ἡ Ἀρντένα καὶ τὰ ὅρη τῆς Βρετάνης ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ἡ μορφὴ των εἶναι δύκαρδης. Δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ βάθους τῶν κοιλάδων των καὶ τῶν κορυφῶν των, αἱ ὅποιαι εἶναι ἀπεστρογγυλωμέναι καὶ δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν σειράν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν, τὴν ὅποιαν ὑπέστησαν καὶ τῆς ὅποιας ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἰσοπέδωσις τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἔδαφους. Τούναντίον αἱ **"Αλπεις**, τὰ **Πυρηναῖα** καὶ τὰ ὅρη τοῦ **Γιούρα** παρουσιάζουν μεγάλας ἀνωμαλίας. Αἱ κοιλάδες των εἶναι πολὺ βαθεῖαι καὶ αἱ κορυφαὶ πολὺ αἰχμηραὶ (ἰδίως εἰς τὰς **"Αλπεις**). Αὗται εἶναι παρατεταγμέναι εἰς παραλλήλους γραμμὰς καὶ ἀποτελοῦν οὕτως ὁροσειράς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ ὅρη αὐτὰ δὲν ὑπέστησαν μακροχρόνιον διάβρωσιν ὅπως τὰ ἄλλα, δηλ. εἶναι νεώτερα ὅρη, τὰ δὲ πετρώματά των συνήθως δὲν εἶναι κρυσταλλικά (π.χ. ἀσβεστολιθικά, ψαμμιτικά κ.ἄ.).

γ) Τρεῖς εὐρείας πεδιάδας, αἱ ὅποιαι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν ὁρειῶν περιοχῶν. Αὗται εἶναι: **ἡ λεκάνη τοῦ Ρών**, μεταξὺ **"Αλπεων** καὶ τῶν ὁρέων τοῦ **Γιούρα** πρὸς Α. καὶ **Κεντρικῶν Ὀρέων** πρὸς Δ., ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἔδαφους, **ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίνης**, μεταξὺ **Κεντρικῶν Ὀρέων** καὶ **Πυρηναίων**, καὶ τὸ **λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων**, πρὸς Β., μεταξὺ τῶν **Κεντρικῶν Ὀρέων**, τῶν **Βώζ**, τῆς **Ἀρντένας** καὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς **Βρετάνης**. Τὸ λεκανοπέδιον αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα πεδιάς περιοχὴ τῆς Γαλ-

λίας. Ἐπειδὴ εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν αἱ πεδιάδες κατείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός των καλύπτεται ἀπὸ παχὺ στρῶμα προσχώσεων, τὰς ὅποιας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς. Διὰ τοῦτο εἶναι πολὺ εὔφοροι. Μεταξὺ των αἱ πεδιάδες συγκοινωνοῦν διὰ στενῶν διόδων. Αὗται εἶναι: ἡ δίοδος τῆς **Μπουργκώνης** μεταξὺ τῆς λεκάνης τοῦ Ρών καὶ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων, ἡ δίοδος **Ποατοῦ** μεταξὺ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀκιταίν, καὶ ἡ δίοδος τοῦ **Λωραγκέ** μεταξὺ Ἀκιταίν καὶ τῆς λεκάνης τοῦ Ρών.

Κλῖμα. —Τὸ κλῖμα τῆς Γαλλίας δὲν εἶναι ὁμοιόμορφον. Τοῦτο ὀφείλεται κατ’ ἀρχὴν εἰς τὸ ὅτι βρέχεται ἀπὸ δύο διαφορετικὰς θαλάσσας: τὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Αἱ περιοχαί, αἱ ὅποιαι εύρισκονται παρὰ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν. Αὗται ἀποτελοῦν μίαν λεπτήν ζώνην περιλαμβανομένην μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν Πυρηναίων καὶ τῶν Νοτίων Κεντρικῶν Ὀρέων, τῶν Παραλίων "Αλπεων καὶ τῆς Θαλάσσης. Μεσογειακὸν κλῖμα ἔχει βεβαίως καὶ ἡ νῆσος Κορσική, ἡ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Ρών ἡ γλυκύτης τοῦ χειμῶνος, ἡ ὅποια χαρακτηρίζει τὸ μεσογειακὸν κλῖμα, διακόπτεται ἀπὸ τὰ ἀπότομα ψύχη, τὰ ὅποια ὀφείλονται εἰς ἓνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν **Μιστράλ**, ὃ ὅποιος πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὅρη τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος (ὅτι συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ μὲ τὸν Βαρδάρην). Αἱ περιοχαί, αἱ ὅποιαι προφυλάσσονται ἀπὸ τὸν ψυχρὸν αὐτὸν ἄνεμον, ἔχουν ἔξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα. Αὗται εἶναι τὰ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων ἔκτεινόμενα παράλια, τὰ ὅποια, χάρις εἰς τὸν διαυγῆ καὶ κυανοῦν οὐρανόν των, ὠνομάσθησαν **Κυανῆ** **Ἀκτή**.

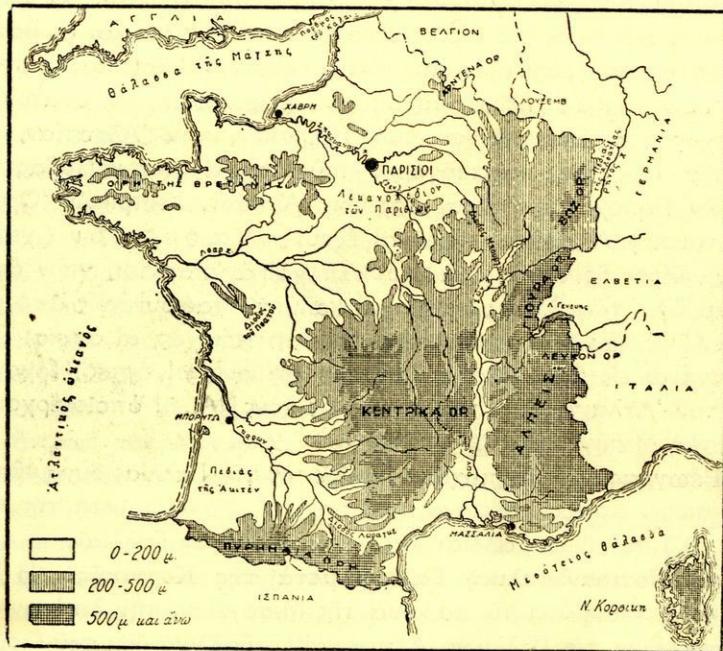
‘Ολόκληρος ἡ λοιπὴ Γαλλία εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη χαρακτηρίζεται πρῶτον ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεμία ἐποχὴ τοῦ ἔτους εἶναι ἀπολύτως ξηρά, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νεφελώδης. Λόγῳ ὅμως τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἔδαφους καὶ τῆς ἀποστάσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν ἐκ τῆς θαλάσσης, ἡ ἐπίδρασις ἐκ τοῦ ὡκεανοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Τὰ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν παράλια καὶ ίδιως τὰ κείμενα πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Λοάρ (χερσόνησος τῆς Βρετάνης, παράλια τῆς Μάγχης), ἔχουν κατ’ ἔξοχὴν

κλίμα ω κεά νειον (χειμών ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαὶ ἄφθονοι καὶ ὅχι ραγδαῖαι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ιδίως κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀτμόσφαιρα ὑγρά· ἡ μεγάλη ὑγρασία τῆς ἀτμόσφαιρας, ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τοὺς ἄφθονους ὕδρατμούς, τοὺς ὅποιους φέρουν οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὸν ὠκεανόν, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ καλύπτεται ὁ οὐρανὸς συνήθως ἀπὸ νέφη ἢ ἀπὸ ὁμίχλην). "Οσον ὅμως ἀποιμακρυνόμεθα ἀπὸ τὰ παράλια, τόσον τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὠκεανείου κλίματος μεταβάλλονται. 'Ο χειμὼν γίνεται ψυχρότερος, τὸ θέρος θερμότερον, αἱ ὁμίχλαι καὶ αἱ βροχαὶ ἀραιότεραι καὶ ραγδαιότεραι. Οὕτω φθάνομεν βαθμιαίως εἰς τὸ ἡ πειραικὸν κλίμα, τὸ ὅποιον ἐπικρατεῖ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχὰς τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων, τὴν Ἀλσατίαν, τὴν πεδιάδα τοῦ Σάνων, παραποτάμου τοῦ Ρών, εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὄρεινῶν Περιοχῶν (Γιούρα, Βορείων Ἀλπεων, Κεντρικῶν Ὀρέων, Πυρηναίων). Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ ἔχουν κλίμα ὃ ρεινὸν (χειμὼν δριμύς, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι, χιών ἄφθονος· αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνιας). Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὰς περιοχὰς, αἱ ὅποιαι εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπό τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν καὶ εἰς τοὺς ΝΑ., οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον.

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς: α') τὴν ΝΑ. Γαλλίαν μετὰ τῆς Κορσικῆς, β') τὴν Ν.Δ. Γαλλίαν καὶ γ') τὴν Βόρειον Γαλλίαν.

α') Νοτιοανατολικὴ Γαλλία μετὰ τῆς Κορσικῆς. 'Η ΝΑ. Γαλλία περιλαμβάνει τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, τὴν λεκάνην τοῦ Ποταμοῦ Ρών, τὰς Γαλλικὰς Ἀλπεις καὶ τὰ Γαλλικὰ ὅρη τοῦ Γιούρα. Σπουδαιότεραι περιοχαὶ εἶναι αἱ παρὰ τὰ παράλια μικραὶ πεδιάδες καὶ ἡ λεκάνη τοῦ Ποταμοῦ Ρών, ὁ ὅποιος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἐλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὅπου σχηματίζει Δέλτα. Σπουδαιότερος παραπόταμός του εἶναι ὁ Σάνων. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοὶ εἶναι πλωτοί. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι, ὅτι εύρισκεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ παράλια καὶ τὴν Κορσικήν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι κυρίως μεσογειακόν, τὰ δάση εἶναι ὀλίγα λόγῳ τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν καὶ τῆς μεγάλης ξηρασίας κατὰ τὴν θε-

ρινήν περίοδον. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν κατέχεται ἀπὸ θάμνους, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου. Τὰ σπουδαιότερα δένδρα εἶναι: παράλιοι πεῦκαι, δρῦς, κέδροι, εὐκάλυπτοι. Ἡ χλόη δὲν εἶναι διαρκής. Αὗτη φύεται μετά τὴν βροχὴν καὶ ἔξαφανίζεται κατὰ τὴν ξηρὰν ἐποχήν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι αἱ ἴδιαι μὲ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, ὅπου ὑπάρχει κλῖμα μεσογειακόν: δημητριακοί καρποί, ἀμπελοί, μορέαι διὸ τὴν καλλιέργειαν

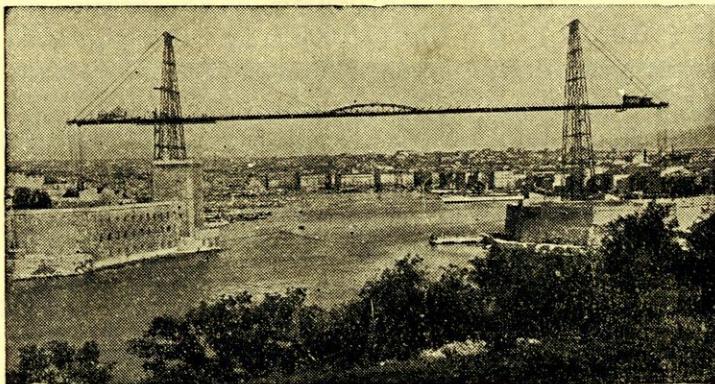
Φυσικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

τοῦ μεταξοσκώληκος, ἐλαῖαι, διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὰς ἀρδευομένας ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται λαχανικά καὶ ἄνθη.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρών, λόγω τοῦ τοπικοῦ ψυχροῦ ἀνέμου Μιστράλ, ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ὄπωροφόρων δένδρων ἐκτελεῖται εἰς τὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, αἱ ὅποιαι εἶναι ἐστραμμέναι πρὸς νότον. Τούναντίον αἱ βόρειαι πλαγιαὶ καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὅποιαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν ψυχρὸν αὐτὸν βόρειον

ἄνεμον, διατίθενται διὰ τὴν καλλιέγρειαν τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν λειβαδίων, τὰ δόποια δὲν εἶναι εὐαίσθητα εἰς τὸ ψῦχος. Ἡ κτηνοτροφία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μικρὰ ζῷα (πρόβατα), καθόσον τὰ λειβάδια εἶναι πτωχὰ λόγω τῶν ἀραιῶν βροχῶν. Ὁ τρόπος τῆς κτηνοτροφίας εἶναι νομαδικός, διότι αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον εἶναι ξηραί.

Εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Σάουν καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὄρέων τοῦ Γιούρα καὶ τῶν Βορείων "Αλπεων οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἐπίδρασιν καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ κλῖμα τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι ἡπειρωτικόν. Διὰ τοῦτο αἱ καλλιέργειαι ἀποτελοῦνται κυρίως

Μασσαλία. Ἡ εξσοδος τοῦ παλαιοῦ λιμένος.

ἀπὸ δημητριακοὺς καρποὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰς τὰς νοτίους πλαγιὰς τῶν λόφων, αἱ δόποιαι δέχονται περισσότερον χρονικὸν διάστημα τὰς ἥλιακὸς ἀκτīγας καὶ δὲν προσβάλλονται: ἀπὸ παγετούς, ὅπως αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, καλλιεργοῦνται ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ὄπωροφόρα δένδρα. Ὄνομαστοί εἶναι οἱ οἰνοι τῆς Μπουργκώνης παρὰ τὴν Ντιζών. Χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχὰς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομήν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους αἱ μεταξὺ 800 καὶ 1800 μέτρων ὑψους περίπου ὄρειναι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ δάση, τὰ δόποια διακόπτονται ἀπὸ ἐκτεταμένα λειβάδια (δρῦς καὶ καστανέαι εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, δέντραι καὶ ἔλατα εἰς τὰς ύψηλοτέρας). Αἱ μεταξὺ 1800 καὶ 2.800 μ. καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ μικροὺς θάμνους, οἱ δόποιοι ἀντέχουν καλύτερον εἰς

τὰ ὑπερβολικὰ ψύχη καὶ εἰς τοὺς ἰσχυροὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς περιοχὰς ἀύτάς. Αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνας.

Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδιά των αἱ περιοχαὶ αὗται τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῷα.

Εἰς τὸ τμῆμα αὐτὸ τῆς Γαλλίας, χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ ποικίλα προιόντα του, εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικήν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Βόρειον καὶ Δυτικὴν Γαλλίαν μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογείου καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἀνθρακα τῶν Ἀλπεων, ἔχουν ἀνάπτυχθη σπουδαῖα ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ κέντρα. Ταῦτα εἶναι: Εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τὸ **Μον-πελλιέ** (90.000 κ.), καὶ ἡ **Νίμ** (85.000 κ.), σπουδαῖα ἐμπορικὰ κέντρα οἵνου, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὅποιαν κατέχει ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου εἰς τὴν περιοχὴν αὔτην. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ παράλια ἡ **Τουλών** (135.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἡ **Νίκαια** (200.000 κ.), διεθνὲς κέντρον χειμερινῆς διαμονῆς χάρις εἰς τὸν ἔξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα της. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρών καὶ παρὰ τὰς ἐκβολάς του ἡ **Μασσαλία** (800.000 κ.), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας καὶ ὁλοκλήρου τῆς Μεσογείου. Τὴν ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τὸν ἔχης λόγους: Πρῶτον διότι κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Βόρειον Εύρωπην μὲ τὴν Μεσόγειον, καὶ δεύτερον εἰς τὴν τακτικὴν της συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Γαλλικῶν ἀποικιῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας. Χάρις εἰς τὰ ἀσθενα προιόντα, τὰ ὅποια δέχεται ὁ λιμὴν τῆς ἀπὸ τὰς ἀποικίας, ἀνεπτύχθη ἡ βιομηχανία (ἀλευρόμυλοι, ἐλαιοιουργεῖα, σαπωνοποιεῖα).

Εἰς τὸ κέντρον τῆς λεκάνης τοῦ Ρών καὶ εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον ὁ Σὸν συναντᾶ τὸν Ρών, κεῖται ἡ **Λυών** (600.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γαλλίας μετὰ τοὺς Παρισίους καὶ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν της καθόσον κεῖται εἰς τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν, αἱ ὅποιαι διευθύνονται πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἐλβετίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν Ἀλπεων, πρὸς τὴν Βόρειον Γαλλίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Σών, πρὸς τὴν Δυτικὴν Γαλλίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ πρὸς τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρών. Ἡ σπουδαιοτέρα βιομηχανία της εἶναι ἡ μεταξουργία. Ἡ Λυών μετὰ τοῦ Μιλάνου

είναι τὰ δύο σπουδαιότερα διεθνῆ κέντρα ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας τῆς μετάξης.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀλπεων σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Γκρενόμπλ (90.000 κ.), ἡ ὅποια ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν προϊόντων τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν (βιομηχανίαι ξύλου, χάρτου, δερμάτων, γαντιῶν κλπ.). Πρὸς δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν λεκάνην τοῦ Ρών καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, εἶναι ἡ Ντιζόν (90.000 κ.). Εἰς τὴν ὄρεινὴν Κορσικὴν σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι τὸ Ἀζάκτσιο (45.000 κ.)

β') **Νοτιοδυτικὴ Γαλλία.** Ἡ περιοχὴ αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς Ἀκιταίν καὶ ἀπὸ τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς τῶν Κεν-

Νίκαια. Ἡ λεωφόρος τῶν Ἄγγλων.

τρικῶν Ὁρέων καὶ τῶν Πυρηναίων. Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον τὴν διακρίνει ἀπὸ τὴν Μεσογειακὴν Γαλλίαν εἶναι ὅτι δέχεται περισσοτέρας βροχάς, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Σπουδαιοτέρα περιοχὴ εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίν, ἡ δευτέρα εἰς ἔκτασιν τῆς Γαλλίας μετὰ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὰ εἰς τὴν πεδιάνην αὐτὴν περιοχὴν ρέοντα ὕδατα συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ **Γκαρών**, ὁ ὅποιος πηγάζει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Εἰς τὰς ἔκβολάς του λόγῳ τῶν μεγάλων παλιρροιῶν, αἱ ὅποιαι λαμβάνουν χώραν εἰς τὸν Ὡκεανόν, δὲν σχηματίζεται Δέλτα ὅπως εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀλλὰ εἰς μεγάλος χωνοειδής κόλπος. Βορειότερον

έκβαλλει ό ποταμός **Λοάρ**, ό μεγαλύτερος είς μῆκος ποταμός τής Γαλλίας, σπουδαίας σχηματίζεται χωνοειδής κόλπος. Ο ποταμός οὗτος πηγάζει άπό τὰ Κεντρικὰ Ὀρη.

Όλαι αἱ περιοχαὶ τῆς πεδιάδος δέν εἶναι ἔξ iσου εὔφοροι. Τὰ παράλια τὰ κείμενα πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γκαρών καλύπτονται άπό ἓν παχὺ στρῶμα ἄμμου, τὸ ὅποιον μετέφεραν οἱ δυτικοὶ ἀνεμοὶ άπό τὴν ἐκτεταμένην ἀμμώδη παραλίαν. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν ἐκτεταμένα τεχνητὰ δάση άπό πεῦκα. Εἰς τὰ βόρεια παράλια, τὰ ὅποια δέν εἶναι ἀμμώδη, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἥ ὅποια ἐπικρατεῖ. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πεδιάδος, χάρις εἰς τὰς προσχώσεις τοῦ Γκαρών καὶ τῶν παραποτάμων του, εἶναι πολὺ εὔφορον, χάρις δέ εἰς τὴν ὀλιγωτέραν ὑγρασίαν του καλλιεργοῦνται ποικίλα προϊόντα : δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ὀραβόσιτος), ἄμπελοι, ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχάς, λόγῳ τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν, ὑπάρχουν δάση καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια. Διὰ τοῦτο εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμένη ἥ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Αἱ κυριώτεραι καλλιέργειαι εἶναι ἥ σίκαλις καὶ αἱ πατάται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων, καθόσον τὰ πτερώματά των εἶναι κρυσταλλικά. Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Πιυρηναίων εύδοκιμεῖ περισσότερον ὁ σῖτος καὶ ὁ ὀραβόσιτος, διότι τὰ πτερώματα εἶναι κυρίως ἀσβεστολιθικά.

Τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικὰ κέντρα τῆς ΝΔ. Γαλλίας εἶναι : εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐπὶ τῆς δύο, ἥ ὅποια συνδέει τὰς χώρας τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς πεδιάδος τῆς Ἀκιταίν, ἥ **Τουλούζη** (200.000 κ.). Ἡ πόλις αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῆς περιφερείας της, εἶναι σπουδαία ἀγροτικὴ ἀγορὰ καὶ κέντρον ἐπεξεργασίας τῶν ἔγχωρίων προϊόντων (ἀλευροβιομηχανία). Εἰς τὰ βόρεια παράλια καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ εἶναι οἱ λιμένες **Σὲν - Ναζέρ** καὶ **Νάντη** (190.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (ναυπηγεῖα, κονσερβοποιεῖα ἰχθύων καὶ λαχανικῶν, σαπωνοποιεῖα κ.ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γκαρών κείται τὸ **Μπορντώ** (250.000 κ.), ἥ σπουδαιότερα πόλις τῆς Νοτιοδυτικῆς Γαλλίας καὶ εἰς ἓκ τῶν μεγαλύτερων λιμένων της χάρις εἰς τὴν τακτικήν του συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς ἄμπελου, εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ πρῶτος λιμὴν

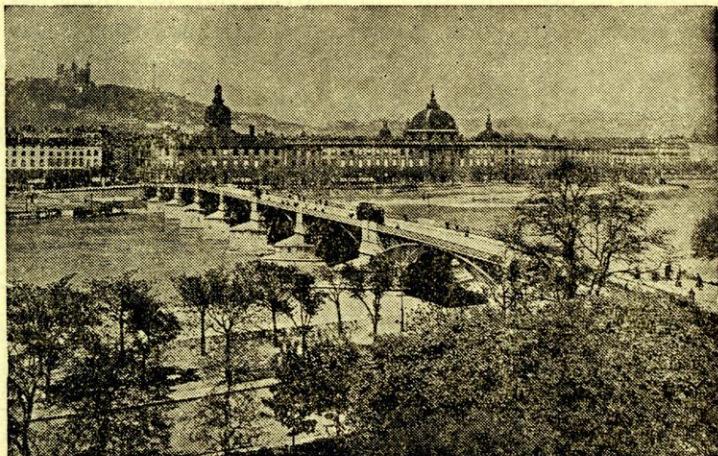
ἐξαγωγῆς τῶν φημισμένων οἰνων Μπορντώ. Ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν (βιομηχανία ἐλαίου ἀπὸ τὰ φιστίκια τὰ εἰσαγόμενα ἐκ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς).

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων εἶναι αἱ πόλεις: **Σὲντ-Ἐτιέν** (200.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας καὶ ὑφαντουργίας χάρις εἰς τὴν ὑπαρξίν, εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, γαιανθρακωρυχείων καὶ **Κλερμόν Φεράν** (10.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἐπεξεργασίας τοῦ καουτσούκ εἰς ὄλοκληρον τὴν Γαλλίαν.

γ') Βόρειος Γαλλία Ἡ Βόρειος Γαλλία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Βρετανῆς, ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, τὰ ὅρη Βώζ καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ Βώζ καὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἐξ ὅλων αὐτῶν σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ πεδιάς τῶν Παρισίων. Ἡ Βόρειος Γαλλία διακρίνεται ἀπὸ τὴν Νότιον, διότι ἡ θερμοκρασία εἶναι χαμηλοτέρα καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀνέμων οἱ ὁποίοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ὁκεανόν, εἶναι περισσότερον αἰσθητή. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ὑγρασία εἶναι μεγαλυτέρα καὶ αἱ βροχαὶ περισσότεραι. Σπουδαιότερος ποταμὸς εἶναι ὁ **Σηκουάνας** (γαλλ. Σén), ὁ ὁποῖος συλλέγει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὄρεών τοῦ λεκανοπεδίου του. Ο ποταμὸς οὗτος, καίτοι δὲν πηγάζει ἀπὸ τὰς ὁρεινὰς περιοχὰς καὶ δὲν τροφοδοτεῖται ἀπὸ αἰωνίους χιόνας, ἔχει τὸ κανονικώτερον ρεῦμα ἀπὸ ὅλους τοὺς ποταμοὺς τῆς Γαλλίας (δηλ. δὲν παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἐκ τῶν παραποτάμων του σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Μάρνης καὶ ὁ Ὁάζ. Ο Σηκουάνας μετὰ τῶν σπουδαιοτέρων παραποτάμων του εἶναι πλωτὸς καὶ συνδέεται μὲ ὅλους τοὺς μεγάλους ποταμοὺς τῆς Γαλλίας διὰ τεχνητῶν διωρύγων. Τὰ ὄρεα τῆς Λωραίνης, ἡ ὁποία κατέχει τὴν ἀνατολικωτέραν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀλσατίας, συλλέγει ὁ Ρήνος ποταμός, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὰ ὅρια μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Ο ποταμὸς οὗτος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἐλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Βόρειον Θάλασσαν, εἶναι διεθνὴς ὁδὸς πρώτης τάξεως, καθόσον διασχίζει πλουσίας χώρας.

Ἡ Βόρειος Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὔφορον πεδινήν της περιοχὴν, εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους γίνεται μὲ μεγαλυτέραν ἐπιμέλειαν

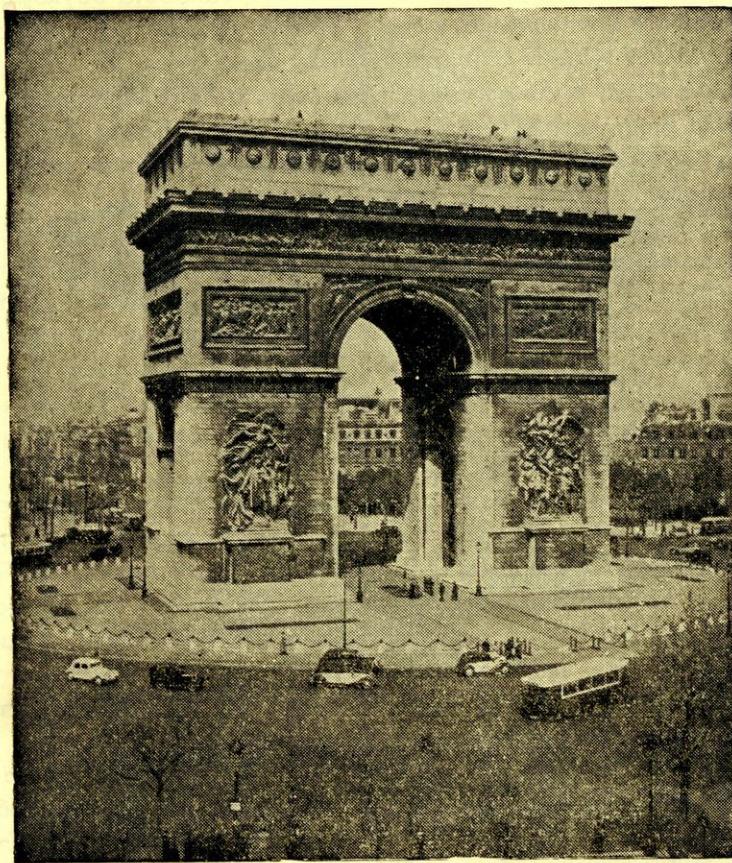
ἐν σχέσει μὲ τὰς ἄλλας περιοχάς. Τὰ παραγόμενα προϊόντα διαφέρουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Βρετάνης καὶ τὰ παράλια, λόγω τῆς μεγάλης ὑγρασίας τοῦ κλίματος, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν μεγάλων ζώων, καὶ λαχανικά. Ἡ μεγάλη ὑγρασία δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, τὰ δὲ δροσερὰ θέρη δὲν ἐπιτρέπουν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀραβοσίτου, τοῦ ὅποιου τὸ βορειότερον ὅριον ἐν Εὐρώπῃ εύρισκεται εἰς τὰς ἔκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βρετάνης μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἀλιεία. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν

Λ υ ω ν. Γενική ἀποψίς

καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος, ζαχαροῦχα τεῦτλα, λαχανικὰ καὶ ζωοτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων κυρίως ζώων. Εἰς τὴν Καμπανίαν, τὴν Λωρραίνην καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ὅπου τὰ θέρη εἶναι θερμότερα καὶ ἡ ὑγρασία δλιγωτέρα λόγω τῆς ἀποστάσεώς των ἐκ τῆς θαλάσσης, καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προϊόντων, ἡ ἀμπελος καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων γίνεται εἰς τὰς ἀνατολικὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, καθόσον αὕται δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικούς καὶ ΝΔ. ἀνέμους καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς. Ὁνομαστὸς εἶναι ὁ ἀφρώδης καμπανίτης οἶνος.

‘Η Βόρειος Γαλλία χάρις εἰς τὰ ἀφθονα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα της, εἰς τὴν καλήν της συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν μεγάλον δρυκτόν της πλοῦτον (γαιανθρακωρχεῖα παρὰ τὰ σύνορα

‘Η ‘Αψίς του Θριάμβου εἰς τὴν πλατείαν του ’Ετουάλ τῶν Παρισίων.

τοῦ Βελγίου, πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἰς τὴν Λωρραίνην),, ἔχει τὰς περισσοτέρας πόλεις ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχάς. Αὗται εἶναι εἰς τὰ παράλια : ἡ Μπρέστ, πολεμικὸς ναύσταθμος ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ωκεανοῦ, ἡ Χάβρη (165.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, ὁ

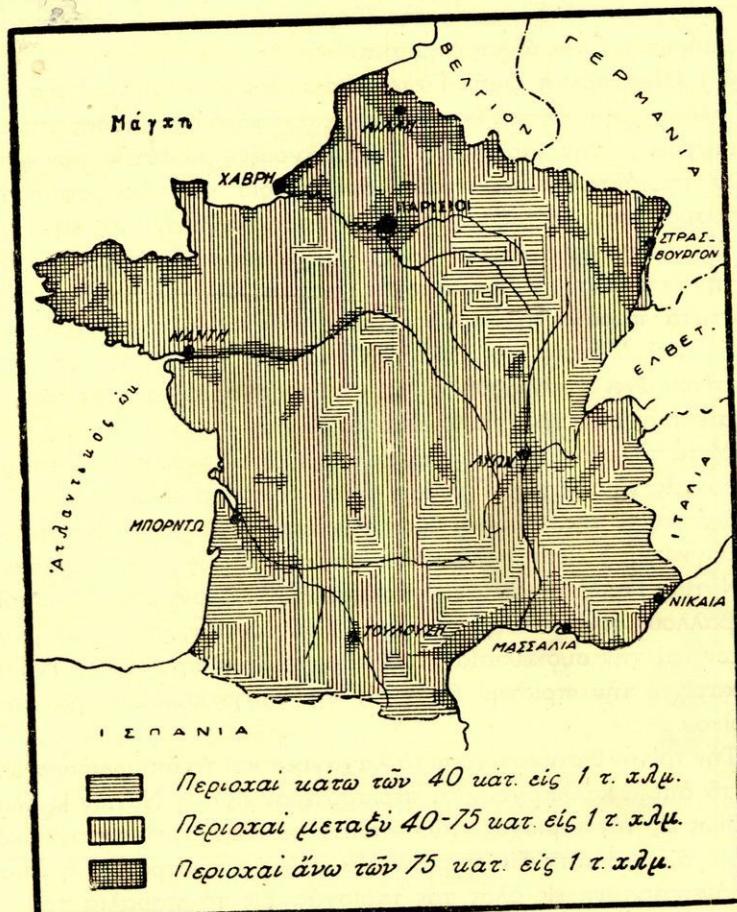
δεύτερος λιμήν τῆς Γαλλίας μετὰ τὴν Μασσαλίαν καὶ ὁ πρῶτος λιμήν της ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, χάρις εἰς τὴν τακτικήν της συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον τελειώνει ἡ θαλασσία συγκοινωνία καὶ ἀρχίζει ἡ ποταμοπολοΐα, κεῖται ἡ **Ρουέν** (125.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον βαμβακερῶν ἴδιως ὑφασμάτων. Εἰς τὰ βόρεια παράλια κεῖται ἡ **Δουγκέρη**, τῆς ὅποιας ὁ λιμήν ἔξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Λίλλης, καὶ τὸ **Καλαί**, λιμήν τῶν ἐπιβατικῶν πλοίων, τὰ ὅποια συνδέουν τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἀγγλίας.

Παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου καὶ ἐπὶ τῆς σπουδαιοτέρας ἀνθρακοφόρου περιοχῆς τῆς Γαλλίας κεῖται ἡ **Λίλλη** (200.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μαλλίνων καὶ λινῶν ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων καὶ μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Λωρραίνην μὲ τὰ πλούσια μεταλλεία σιδήρου εἶναι τὸ **Νανσύ** (120.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Ἀλσατίαν τὸ **Στρασβούργον** (190.000 κ.), σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον ἐπὶ τοῦ Ρήγου ποταμοῦ, καὶ ἡ **Μυλούζη**.

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντοῦν τὸν Σηκουάναν οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του, κεῖται ἡ πόλις τῶν **Παρισίων** (5.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας καὶ τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν, πνευματικὸν καὶ οἰκονομικόν της κέντρον. Μὲ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, τὰς βιβλιοθήκας, τὰ μουσεῖα τῆς τέχνης, τὰ θέατρα, τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς καὶ τὰς ὠραίας λεωφόρους εἶναι ἡ ὥραιοτέρα πόλις τῆς Γαλλίας καὶ μία τῶν ὠραιοτέρων πόλεων τοῦ Κόσμου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—α') Πληθυσμός. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον διακρίνει τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὰ μεγάλα Εύρωπαϊκὰ Κράτη είναι ὁ μικρὸς πληθυσμός της παρὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν καὶ εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους της (ἔκτασις 550.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 42.000.000, πυκνότης 76 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμός της αὔξανει πολὺ βραδέως. Κατὰ τὸ 1800 ἡ Γαλλία ἦτο τὸ πλέον πυκνοκατῳκημένον Κράτος τῆς Εύρωπης (27 ἑκατομμύρια) καὶ ἀπετέλει τὰ 15 % τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εύρωπαϊκῆς Ἡπείρου. Σήμερον, ὅπότε ὁ πληθυσμός τῆς Εύρωπης ἀνῆλθεν ἀπὸ 180 εἰς 525 περίπου ἑκατομμύρια, ὁ γαλλικὸς πλη-

θυσμὸς ἀποτελεῖ μόνον τὰ 8 %, τοῦ δὲ πληθυσμοῦ τῆς Εύρωπης.
· Η βραδεῖα αὕτη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει ως ἀποτέλεσμα τὴν εἰσροήν εἰς τὴν Γαλλίαν μεγάλου ἀριθμοῦ μεταναστῶν (Ἰταλῶν,

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας.

Βέλγων, Ισπανῶν, Πολωνῶν, Τσεχοσλοβάκων, Έλλήνων κ.ἄ.).
· Η Γαλλία εἶναι ή μόνη χώρα τῆς Εύρωπης, ἥ ὅποια δέχεται μετανάστας εἰς τὸ ἔδαφός της.

Αἱ πυκνότερον κατωκημέναι περιοχαὶ τῆς Γαλλίας εἶναι αἱ πε-

διναὶ καὶ ἴδιαιτέρως ἔκειναι, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει ἀναπτυχθῆ ἡ βιομηχανία (περιοχαὶ τῶν Παρισίων, τῆς Λίλλης, τῆς Λυών, τῆς Μασσαλίας). Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ πληθυσμοῦ τὰ 35 % ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὰ 33 % εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἄλλας ἐργασίας.

β') *Οἰκονομικὴ ζωή.* Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ Γαλλία, χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας καὶ εὐφόρους πεδιάδας της, ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν. Ἡ παραγομένη ποσότης τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶναι σχεδὸν ἀρκετή διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ *σῖτος*. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ σίτου. Τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα παράγει ἡ Βόρειος Γαλλία, χάρις εἰς τὴν μεγάλην εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους της. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου ἔχει συνδυασθῆ μὲ τὴν τῶν ζωχαρούχων τεύτλων, τὰς ὁποῖας ἐπίσης ἀπαιτοῦν πολὺ εὔφορον ἔδαφος.

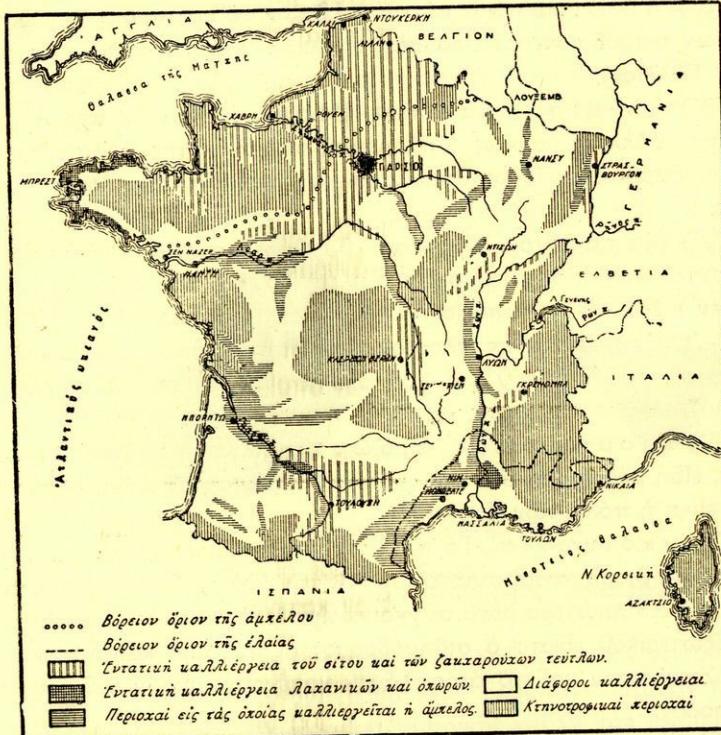
Μετὰ τὸν σῖτον ἔρχεται ἡ *ἀμπελος*, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται περισσότερον εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι εύνοϊκὸν διὰ τὴν ἀνάπτυξίν της. Οἱ οἴνοι ὅμως τῆς Βορείου Γαλλίας (Καμπανίας, Μπουργκώνης) εἶναι πολὺ καλυτέρας ποιότητος ἀπὸ τοὺς οἴνους τῆς Νοτίου Γαλλίας, χάρις εἰς τὰς ἔξαιρετικὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας καταβάλλουν οἱ ἀμπελουργοὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν, τὴν ἐκλογὴν φυτωρίων καὶ τὴν συσκευασίαν τοῦ παραγομένου προϊόντος. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου.

Τὴν τρίτην θέσιν κατέχουν τὰ *λαχανικὰ* καὶ τὰ *διπωροφόρα* δένδρα, τὰ ὁποῖα καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ ἴδιως εἰς τὰς περιοχάς, τῶν ὁποίων τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὁποία εἶναι ἀνεπτυγμένη εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὰ παρόλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὁκεανοῦ καὶ εἰς τὰς πλαγιὰς τῶν ὁρέων, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον ὑγρὸν καὶ τὰ λειβάδια ἀφθονα, τρέφονται μεγάλα ζῷα (ἀγελάδες, βόες, ἵπποι)· εἰς τὰς παρὰ τὴν Μεσόγειον περιοχάς, ὅπου τὰ λειβάδια εἶναι πτωχότερα, λόγω τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν, τρέφονται κυρίως πρόβατα. Μεταξὺ τῶν τρεφομένων ζῷων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ μεγάλα ζῷα χάρις εἰς τὰ πλούσια

λειβάδια, τὰ δποῖα ὁφείλονται εἰς ἀρκετὰς βροχὰς καὶ εἰς τὴν κανονικήν διανομήν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους (ἐκτὸς τῆς Μεσογειακῆς ζώνης).

Βιομηχανία. Η Γαλλία ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα καὶ εἰς τὸν μεγάλον της ὀρυκτὸν πλοῦτον. Τὰ σπουδαιότερα ὄρυκτὰ εἰναι : ὁ **σίδηρος** εἰς τὴν

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

περιοχὴν κυρίως τῆς Λωρραίνης (ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν παραγωγὴν μεταλλευμάτων σιδήρου), ὁ **βωξίτης**, ὁ ὄποιος χρησιμεύει εἰς τὴν παρασκευὴν τοῦ ἀλουμινίου (περιοχὴ τοῦ Βάρ παρά τὴν Τουλῶνα), ἡ **πότασσα** εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀλσατίας καὶ ὁ **ἄνθραξ**, ὁ ὄποιος εὑρίσκεται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λίλλης - Καλαί. Η παραγομένη ὅμως ποσότης τοῦ

ἄνθρακος δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὴν ἐσωτερικήν κατανάλωσιν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον, δυσχεραίνει τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της. Ἡ ἔλλειψις αὕτη τοῦ ἄνθρακος ἀναπληροῦται ἐν μέρει ἀπὸ τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὅποιον παρέχουν αἱ ὄρειναὶ τῆς περιοχαὶ καὶ ίδίως αἱ Ἀλπεις.

Οἱ σπουδαιότεροι βιομηχανικοὶ κλάδοι εἶναι :

α') Αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς, ἐκ τῶν ὅποιών σπουδαιότεραι εἶναι τοῦ ἀλεύρου καὶ τῆς ζαχάρεως (Βόρειος Γαλλία).

β') Αἱ βιομηχανίαι ύφασμάτων (περιοχὴ τῆς Λίλλης, μάλλινα κυρίως ύφασματα, περιοχὴ τῆς Ἀλσατίας καὶ Ρουέν, βαμβακερὰ ίδίως ύφασματα καὶ περιοχὴ τῆς Λυών, μεταξωτά).

γ') Μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι, αἱ ὅποιαι εύρισκονται εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου (Λωρραΐνη) εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν γαιανθρακωρυχείων (Λίλλην, Σὲντ - Ἐτιέν), εἴτε τέλος πλησίον τῶν λιμένων, ὅπου εἶναι εὔκολος ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἄνθρακος (Νάντην, Σὲν - Ναζαίρ, Ρουέν).

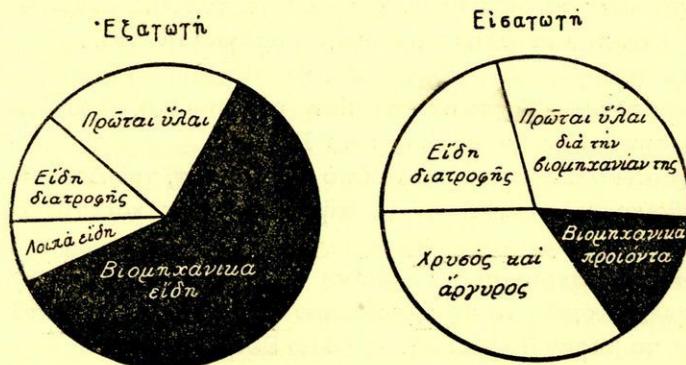
δ') Βιομηχανίαι εἰδῶν πολυτελείας (κοσμήματα, εἶδη μόδας, ἔπιπλα κτλ.), τῶν ὅποιών τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων.

Συγκίνωντα. Τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῆς συγκοινωνίας. Τὰ κυριώτερα μέσα συγκοινωνίας ἐντὸς τῆς Γαλλίας καὶ μετὰ τοῦ ἔξωτερικοῦ εἶναι : ὁ σιδηρόδρομος, οἱ ποταμοὶ καὶ ἡ θάλασσα. Τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸ ἀεροπλάνον κατέχουν μικράν θέσιν εἰς τὰς μεταφοράς.

Τὸ ὀλικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 44.000 χμ., τῶν πλωτῶν ὁδῶν εἰς 5.300 χμ. καὶ τὸ ὀδικὸν δίκτυον εἰς 138.000 χμ. Τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων. Τὸ μεγαλύτερον δίκτυον τῶν πλωτῶν ὁδῶν εύρισκεται εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Νίκαια. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὁκεανόν : ἡ Χάβρη, τὸ Μπορντώ, ἡ Νάντη, ὁ Σὲν - Ναζαίρ, τὸ Χερβούργον, ἡ Δουγκέρκη, τὸ Καλαί.

Τὰ σπουδαιότερα ἀλιευτικά κέντρα είναι : Βουλώνη, Διέππη, Φεκάμπτ.

Ἐ μ π ό ρ ι ο ν. Ἡ Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν, εἰσάγει κυρίως πρώτας ψήλας, αἱ ὅποιαι δὲν εύρισκονται ἐντὸς τοῦ ἔδαφους της ἢ δὲν ἐπαρκοῦν : ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ, μεταλλεύματα, ἔριον, βάμβακα, ξυλείαν, κ. ἄ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ εἴδη διατροφῆς (λαχανικά, ὀπῶραι, δημητριακοὶ καρποί, οἰνοπνευματώδη ποτά) καὶ τὰ βιομηχανικά προϊόντα εἰς πολὺ μικρὰν ποσότητα. Εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικά εἴδη : ύφασματα, εἴδη πολυτελείας (κοσμήματα, ἔπιπλα,

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας.

εἴδη νεωτερισμοῦ κτλ.), μηχαναί, αὐτοκίνητα. Ἀκολουθοῦν ὁ σίδηρος, ὁ οῖνος κ. ἄ.

Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου της διεξάγει μὲ τὰ γειτονικά της Κράτη (Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Γερμανίαν, Ἐλβετίαν, Ἰταλίαν), μὲ τὰς Ἕνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ μὲ τὰς ἀποικίας της, καθόσον ἡ Γαλλία ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἀποικιακὸν Κράτος μετὰ τὴν Ἀγγλίαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως ἀλιευτικά προϊόντα, μηχανὰς διαφόρου εἴδους, ύφασματα, φαρμακευτικά προϊόντα, βιβλία κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει κυρίως καπνόν, ἑλαίας καὶ ἔλαιον, οἶνον, σταφίδα, σῦκα, βάμβακα, σμύριδα κ.τ.λ.

Β'. ΒΕΛΓΙΟΝ

Είσαγωγή. — Τὸ Βέλγιον, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ μικρότερον Κράτος τῆς Δυτικῆς Εύρωπης (30.400 τ. χμ.), εἶναι ἡ πικνότερον κατώκη- μένη χώρα τῆς Εύρωπης (8.100.000 κ., ἦτοι 186 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ μεγάλη αὕτη πικνότης του ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξης λόγους : α') Εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον του ἐμπόριον, καθόσον κεῖται μεταξύ τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εύρωπης (Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας, Μεγάλης Βρεττανίας) καὶ βρέχεται ὑπό τῆς Βορείου Θαλάσσης, ἡ ὅποια ἔχει πικνοτάτην συγκοινωνίαν. β') Εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικήν του ἀνάπτυξιν, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα του. γ') εἰς τὴν μεγάλην γεωργικήν παραγωγήν του, χάρις εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἐδάφη του καὶ εἰς τὴν ἐργασικότητα τῶν κατοίκων του. δ') Διότι κατέχει μίαν μεγάλην καὶ πλουσίαν ἀποικίαν εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀφρικήν : τὸ Κόγκο.

Ορια. — Τὸ Βέλγιον ὁρίζεται ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ Δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Γερμανίας, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ. — Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου, ἀναλόγως τοῦ ὑψοῦ του, δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς : τὸ "Ανω Βέλγιον, τὸ Μέσον Βέλγιον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον.

α') **"Ανω Βέλγιον.** Τὸ "Ανω Βέλγιον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ὄρει- νὴν περιοχὴν τῆς Ἀρντένας, ἡ ὅποια λόγῳ τῆς παρατεταμένης διαβρώσεως ἔχει μεταβληθῆ ἐις ὄροπέδιον ὕψους 400 - 700 μ. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι πτωχόν, τὸ δὲ κλῖμα λόγῳ τοῦ ὕψους τῆς, ψυχρὸν καὶ ὑγρόν. Διὰ τοῦτο ἡ ὑψηλὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους καὶ εἶναι ἀραιῶς κατώκημένη. Αἱ μόναι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων της εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ ἡ κτηνο- τροφία (μεγάλων ζῷων καὶ χοίρων).

Τὸ ὑψηλὸν ὄμως αὐτὸ δρόπεδιον διασχίζεται ἀπὸ στενὰς κοιλάδας, ἐκ τῶν ὅποιων σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ κοιλάς τῆς Μαιζῆς. Αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι πικνῶς κατώκημέναι, διότι τὸ ἔδαφός των εἶναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὸ δὲ κλῖμα των ἡπιώτερον. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἡροπεδίου ἔκτείνεται μιὰ σειρὰ ἀνθρακοφόρων στρωμάτων, ἡ ὅποια προεκτεί-

νεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν Γαλλίαν (περιοχὴν Λίλλης - Καλαί), ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πυκνῶς κατῳκημένη. Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ Διέγη (165.000 κ., βιομηχανίαι ὅπλων, μηχανῶν, ὑάλου, χάρτου, ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων).

β') **Μέσον Βέλγιον.** Πρὸς Β. τοῦ "Ανω Βελγίου ἔκτείνεται τὸ Μέσον Βέλγιον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν πεδιάδα μέσου ὕψους 150 - 200 μ. Ἡ πεδιὰς αὕτη εἶναι συνέχεια τῆς Βορείου Γαλλικῆς πεδιάδος καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Λόγω τοῦ χαμηλοτέρου της ὕψους τὸ κλῖμα της εἶναι ἡπιώτερον. Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἡπιόν κλῖμα της καὶ εἰς τὴν ἐργαστικότητα τῶν κατοίκων της ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας γεωργικὰς περιοχὰς τοῦ κόσμου. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, βρώμη, κριθή), ζαχαροῦχα τεῦτλα καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ ἄφθονα προϊόντα καὶ ἡ καλὴ συγκοινωνία συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη νὰ εἶναι πολὺ πυκνῶς κατῳκημένη (250 - 300 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι αἱ **Βρυξέλλαι** (900.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου (κέντρον γραμμάτων, καλῶν τεχνῶν καὶ βιομηχανικῶν εἰδῶν πολυτελείας).

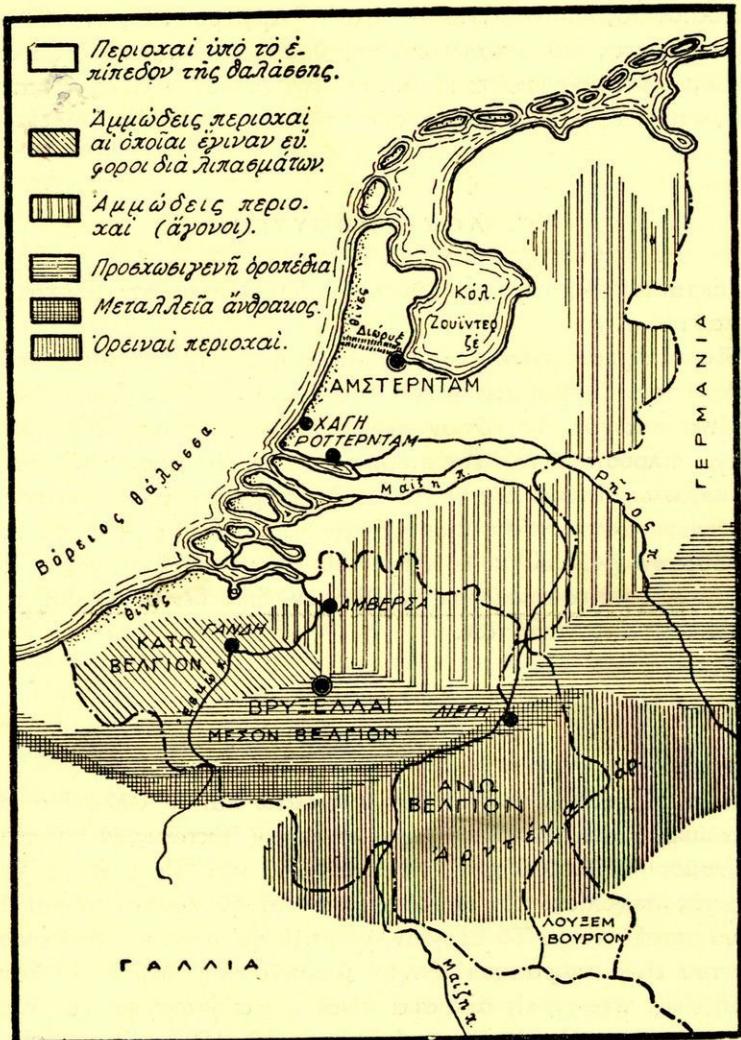
γ') **Κάτω Βέλγιον.** Πρὸς Β. τοῦ Μέσου Βελγίου ἔκτείνεται τὸ Κάτω Βέλγιον, τοῦ ὁποίου τὸ ὕψος εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη δὲν ὑπερβαίνει τὰ 20 μ. Εἰς τὰ παράλια κατέρχεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης (κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ θάλασσα ἀνέρχεται λόγω τῶν παλιρροιῶν της). Τὸ χαμηλὸν αὐτὸν ἔδαφος προστατεύεται ἀπὸ τὴν εἰσροήν τῆς θαλάσσης εἴτε διὰ φυσικῶν ἐμποδίων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται ἀπὸ σειρὰν ὀμμωδῶν λόφων, (οἱ ὅποιοι λέγονται θι.ν ες), εἴτε διὰ μεγάλων τεχνικῶν ἔργων (προκυμαῖαι, ὅπως κατασκευάζονται εἰς τοὺς λιμένας). Τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις καὶ εἶναι εὔφορον. Οἱ ποταμοί, λόγω τῆς μικρᾶς κλίσεως τοῦ ἔδαφους, ρέουν βραδέως, αἱ δὲ κοιλάδες των μόλις διακρίνονται. Σπουδαιότερος δὲν εἶναι ὁ **Ἐσκώ**. Όλοι οἱ ποταμοί, χάρις εἰς τὸ ἄφθονον καὶ κανονικόν των ρεῦμα, εἶναι πλωτοί. Τὸ κλῖμα εἶναι ὡκεάνειον, πολὺ ἡπιόν, ἀλλὰ πολὺ ὑγρόν.

Εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον, λόγω τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ ὁποίᾳ ἐπικρατεῖ, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Γάνδη (220.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας βαμβακερῶν ύφασμάτων καὶ ἡ Ἀμβέρσα (500.000 κ.) εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἐσκώ, εἰς ἓκ τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τοῦ κόσμου, διότι δὲν ἔξυπηρητεῖ μόνον τὸ Βέλγιον, ἀλλὰ καὶ τὴν πλησίον πρὸς τὸ Βέλγιον περιοχὴν τῆς Γερμανίας.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—α') **Πληθυσμός.** Τὸ Βέλγιον κατοικεῖται ἀπὸ δύο φυλάς: Πρὸς τὰ ΝΑ. ἀπὸ τοὺς Βαλλώνους, οἵ ὁποῖοι ὅμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, καὶ πρὸς τὰ ΒΔ. ἀπὸ τοὺς Φλαμανδούς, οἵ ὁποῖοι εἶναι συγγενεῖς μὲ τὸν Γερμανούς καὶ ὅμιλοῦν μίαν γερμανικὴν διάλεκτον. Ἡ πικνότερον κατωκημένη περιοχὴ εἶναι τὸ Μέσον Βέλγιον, χάρις εἰς τὸ εὐφορώτερον ἔδαφός του καὶ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του. Ὁ πληθυσμὸς συναθροίζεται κυρίως εἰς πολλὰς μικρὰς πόλεις, διότι τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι ἄφθονα καὶ αἱ μετακινήσεις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον εἶναι εὔκολοι.

β') **Οἰκονομικὴ ζωὴ.** Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του, ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Παράγονται κυρίως: δημητριακοὶ καρποὶ (σίκαλις καὶ σῖτος διὰ τὴν παρασκευὴν ἄρτου, κριθὴ διὰ τὴν παρασκευὴν ζύθου καὶ βρώμη διὰ τὴν κτηνοτροφίαν), ζαχαροῦχα τεῦτλα, ζυθόχορτον, καπνός, λίνον, πατάτες, λαχανικά, ἄνθη, ὀπωραὶ. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἕκτασιν τῶν λειβαδίων εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ ἡ κτηνοτροφία, τῶν μεγάλων κυρίων ζώων. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξίν των δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ τόσον πυκνοῦ πληθυσμοῦ.

Εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ Βελγίου τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ ὁποῖα εύρισκονται εἰς τὸ ἔδαφός του. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἔξαγωγικόν του ἐμπόριον. Τὸ Βέλγιον εἰσάγει εἴδη διατροφῆς διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν του καὶ πρώτας ὥλας διὰ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του (δημητριακοὶ καρποί, ἀποικιακὰ εἴδη, βάμβαξ ἔριον, λίνον, σίδηρος) καὶ ἔξαγει βιομηχανικὰ εἴδη (μετάλλινα εἴδη, ύφασματα, ὑαλικά). Τὸ πλείστον μέρος τοῦ ἐμπορίου του γίνεται μὲ τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ὀλλανδίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολι-

Φυσικὸς χάρτης τῶν Κάτω Χωρῶν.

τείας, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν μεγάλην του ἀποικίαν τὸ Κόγκο. Ὁ σπουδαιότερος λιμὴν ἔξαγωγῆς εἴναι ἡ **Αμβέρσα**. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔσάγει μηχανὰς καὶ μετάλλινα εἰδη, ὑφάσματα, ύαλικά, φαρμακευτικὰ προϊόντα, χρώματα κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, βάμβακα, μάρμαρα κτλ.

Γ'. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Ἐκτασις 2.585 τ. χμ., πληθυσμὸς 265.000, πυκνότης 102 κάτοικοι εἰς ἑκαστον τ. χμ.

Τὸ Λουξεμβούργον (ὃσον περίπου ἡ Ἀττικὴ) εἴναι δουκᾶτον ἀνεξάρτητον. Τὸ βόρειον τμῆμά του ὁμοιάζει μὲ τὸ Ἀνω Βέλγιον καὶ εἴναι πτωχόν. Τὸ νότιον τμῆμά του εἴναι ἀρκετὰ εὔφορον καὶ περιέχει πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ δόποια εἴναι συνέχεια τῆς Γαλλικῆς Λωρραίνης. Διὰ τοῦτο τὸ Λουξεμβούργον ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν μεταλλουργικὴν βιομηχανίαν. Πρωτεύουσα εἴναι τὸ **Λουξεμβούργον** (45.000 κ.). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1922 ἡ χώρα αὗτη εἴναι ἡ νωμένη οἰκονομικῶς μὲ τὸ Βέλγιον, δηλ. δὲν ὑπάρχουν τελωνειακοὶ δασμοὶ μεταξύ των.

Δ'. ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Εἰσαγωγή. — "Οπως τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ ἡ Ὀλλανδία εἴναι χώρα μικρὰ καὶ πολὺ πυκνῶς κατῳκημένη. (Ἐκτασις 24.180 τ. χμ., πληθυσμὸς 8.180.000 κάτ., πυκνότης 232 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ὡς πρὸς τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων των αἱ δύο αὗται χῶραι διαφέρουν μεταξύ των . Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα του εἴναι χώρα κατ' ἔξοχὴν βιομηχανική, ἐνῷ ἡ Ὀλλανδία ἐπειδὴ εἴναι πτωχὴ εἰς ἀνθρακα, εἴναι χώρα γεωργικὴ καὶ κυρίως ἐμπορική. Ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ὀλλανδίας ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῆς Μαίζης καὶ τοῦ Ρήνου, τοῦ σπουδαιοτέρου πλωτοῦ ποταμοῦ τοῦ κόσμου καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὴν θέσιν της αὕτην ἡ Ὀλλανδία ἀπέκτησε μεγάλην κατὰ τὸν 17ον

αἰώνα καὶ ἐδημιούργησε σπουδαῖον ἀποικιακὸν Κράτος, τὸ ὅποιον εἶναι ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου. Τὸ μέγα τῆς ἐμπόριον συνετέλεσεν, ὥστε ν' ἀποκτήσῃ μεγάλον πλοῦτον, δὲ ὅποιος τῆς ἐπέτρεψε τὴν κατάσκευὴν σπουδαίων παραγωγικῶν ἔργων. Χάρις εἰς τὰ ἔργα αὐτὰ ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ τῆς Ὀλλανδίας εἶναι πλουσία καὶ ποικιλη, καίτοι τὸ ἐδαφός της δὲν εἶναι πολὺ εὐφορον εἰς τὴν φυσικήν του κατάστασιν. Ἡ μεγάλη παραγωγικὴ καὶ γεωργικὴ ἀνάπτυξις, ὡς καὶ τὸ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον, ἐπιτρέπουν νὰ ἔχῃ πυκνὸν πληθυσμόν.

Ορια.—Η Ὀλλανδία δρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἐδαφός τῆς Ὀλλανδίας ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδιάδα, ἡ ὅποία εἶναι συνέχεια τοῦ Μέσου καὶ Κάτω Βελγίου. Ὁπως εἰς τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν ἡ πεδιάς αὗτη κατέρχεται συνεχῶς ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὰ παράλια. Ὡς ἐκ τούτου ἔν μέγα μέρος τῶν παραθαλασσίων περιοχῶν εύρισκεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν αἱ δύο αὖται χώραι, τὸ Βέλγιον, καὶ ἡ Ὀλλανδία, λέγονται **Κάτω Χῶραι**.

Τὸ ἐδαφός τῆς Ὀλλανδίας, ἀναλόγως τοῦ ὑψους του, δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς δύο περιοχάς : α') τὴν Ἀνω Ὀλλανδίαν, ἡ ὅποία περιλαμβάνει τὴν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης περιοχὴν καὶ β') τὴν Κάτω Ὀλλανδίαν, ἡ ὅποία περιλαμβάνει τὴν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης περιοχήν.

Τὸ κλῖμα καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς περιοχὰς εἶναι ὠκεάνειον, ὅπως εἰς τὸ Μέσον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον. Ποτὲ δὲν κάμνει πολλὴ ζέστη οὔτε πολὺ ψῦχος. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον χαρακτηρίζει τὴν Ὀλλανδίαν, καθὼς καὶ τὸ Βέλγιον, εἶναι ἡ μεγάλη ὑγρασία. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν βρέχει 200 ἡμέρας περίπου τὸ ἔτος. Ἡ ποσότης ὅμως τῆς βροχῆς δὲν εἶναι μεγάλη : 600 - 650 χιλιοστόμετρα (Καλάμαι 90 ἡμέραι βροχεραὶ τὸ ἔτος, ποσότης βροχῆς 650 - 750 χιλιοστόμετρα). Εἰς τὰς χώρας αὐτὰς αἱ βροχαὶ εἶναι πολὺ λεπταὶ καὶ συνεχεῖς. Τὸ ὑδωρ τρέχει παντοῦ. Ὁ οὐρανὸς εἶναι σχεδὸν συννεφιασμένος καὶ ὁ καιρὸς ἀκαθόριστος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς πολλοὺς ὑδρατμούς, τοὺς ὅποιους φέρουν οἱ ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Λόγω τῆς μεγάλης ὑγρασίας, τὰ μέταλλα εὐκολα σκουριάζουν καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ὑποχρεοῦνται νὰ τὰ διατηροῦν πάντοτε κα-

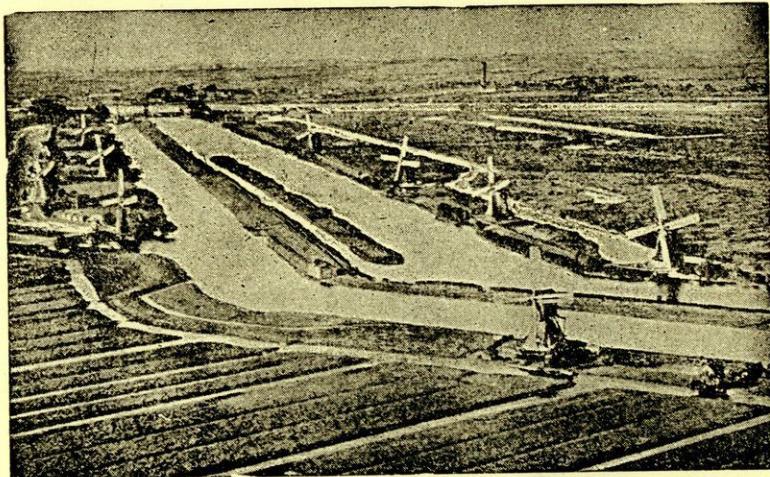
θαρά. Αύτό ἔξηγει καὶ τὴν μεγάλην καθαριότητα, ἡ ὅποια παρατηρεῖται εἰς τὰς οἰκίας τῶν χωρῶν αὐτῶν.

α') **"Ανω 'Ολλανδία.** Ἡ ἄνω 'Ολλανδία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἑκτεταμένην καὶ μονότονον πεδιάδα, ἡ ὅποια ὀφείλει τὸν σχηματισμόν της εἰς τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι τὴν διασχίζουν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἰναι : ὁ **Ρήνος** καὶ ἡ **Μαίζη**. Λόγω τῆς μικρᾶς των κλίσεως τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν ρέουν βραδέως καὶ συχνὰ πλημμυρίζουν. Διὰ τοῦτο ἔχουν κατασκευασθῆ κατὰ μῆκος τῶν ὁχθῶν μεγάλα ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα. Τὸ δέδαφος τῆς πεδιάδος εἰναι ἀρκετὰ εὔφορον, ἐκτὸς τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν, ὃπου εἰναι ἀμμῶδες καὶ ἐλῶδες. Εἰς τὰς εὐφοριώτερας περιοχὰς καλλιεργοῦνται κυρίως ὁ σῖτος, εἰς δὲ τὰς ἀμμώδεις ἡ σίκαλις. Τὰς μεγαλύτερας ὅμως ἐκτάσεις κατέχουν ἡ καλλιέργεια τῆς βρώμης καὶ τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικὰ καὶ φυτὰ καλλωπιστικά, λόγω τοῦ ἡπίου κλίματός των. Πρὸς Ν. καὶ εἰς τὰ σύνορα τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ Βελγίου ὑπάρχουν καὶ ἀξιόλογα ἀνθρακωρυχεῖα. Σπουδαιοτέρα πόλις τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἰναι ἡ **Ούτρέχτη** (165.000 κ.).

β') **Κάτω 'Ολλανδία.** Ἡ Κάτω 'Ολλανδία εἰναι ἔργον τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ ἀνθρωπός εἰναι ἐκεῖνος ὁ ὅποιος τὴν ἔσωσε ἀπὸ τὰ ὕδατα καὶ συνεχῶς τὴν προστατεύει ἀπὸ αὐτά. Ἡ ἔργασία αὕτη τῆς διασώσεως τοῦ ἔδαφους καὶ τῆς προστασίας του ἀπὸ τὰ ὕδατα ἔγινε καὶ ἔξακολουθεῖ καὶ σήμερον κατὰ τὸν ἔχης τρόπον :

'Ἐν πρώτοις ἔπειτε νὰ προστατεύσουν τὸ δέδαφος ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης, τὰ ὅποια κάθε ἔξ ὥρας περίπου ἀνέρχονται πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ καλύπτουν μεγάλας ἐκτάσεις καὶ κατόπιν ἀποσύρονται μόνα των. Τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐναντίον τῆς εἰσροῆς τοῦ θαλασσίου ὕδατος εἰναι οἱ θῖνες, οἱ ὅποιοι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς παραλίας καὶ ἀποτελοῦν μίαν ζώνην πλάτους 4-5 χμ. Ἡ ζώνη ὅμως αὕτη δὲν εἰναι συνεχής καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ναγκάσθησαν ὅπως εἰς τὰ διάκενα κατασκευάσουν ὑψηλὸν καὶ πλατύ τεῖχος. Ἡ ἔργασία ὅμως αὕτη δὲν εἰναι ἀρκετή. Δι' αὐτῆς τὸ δέδαφος προστατεύεται μόνον ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης καὶ μένει ἐκτεθειμένον εἰς τὰς πλημμύρας τῶν ρεόντων ὕδάτων καὶ τῆς βροχῆς, τὰ ὅποια, ὡς γνωστόν, συναθροίζονται εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη. Διὰ νὰ τὸ προστατεύσουν ἀπὸ τὰς πλημμύρας αὐτάς, ἔχώρισαν τὸ δέδαφος εἰς

μεγάλα τμήματα τὰ ὅποια περιέβαλαν μὲν ἐν τεῖχος. Εἰς τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν πλευρὰς τοῦ τείχους ὑπάρχουν ἔξιδοι, αἱ ὅποιαι φράσσονται διὰ θυρίδων. Αἱ περιοχαὶ αὗται, αἱ ὅποιαι περιφράσσονται διὰ τείχους καὶ δέχονται μόνον τὸ ὄδωρ τῆς βροχῆς, λέγονται πόλην τε εἰρ. Ἐὰν τὸ ἐπίπεδον τοῦ πόλιντερ εύρισκεται ὑψηλότερον τοῦ ἐπιπέδου τῆς θαλάσσης, κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὅποιαν τὰ ὄδατά της ἔχουν τελείως ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὴν ξηράν, τότε ἀνοίγουν τὰς θύρας του καὶ τὸ ὄδωρ, τὸ ὅποιον ἔχει συναθροισθῆ, ρέει πρὸς τὴν θάλασσαν. Κατὰ τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὅποιον τὸ ὄδωρ

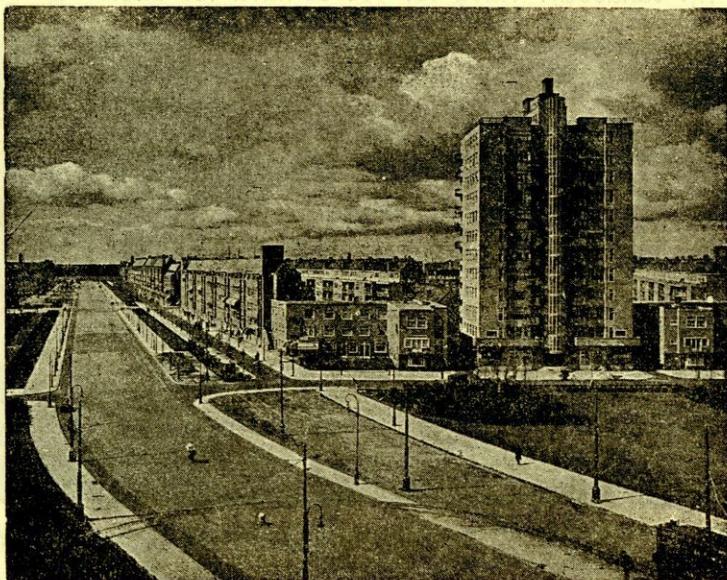

Διώρυγες καὶ πόλιντερ εἰς τὴν Νότιον Ὀλλανδίαν.

τῆς θαλάσσης ἀνέρχεται πρὸς τὴν ξηράν, κλείουν τὰς θύρας τοῦ πόλιντερ καὶ ἡ ἐκροή παύει. Ἐὰν τὸ ὑψος τοῦ πόλιντερ εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης, τότε ἡ φυσικὴ ἐκροή εἶναι ἀδύνατος. Διὰ τοῦτο τὸ ὄδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὅποιον συναθροίζεται ἐντὸς τοῦ πόλιντερ, διοχετεύεται εἰς τὴν θάλασσαν τεχνητῶς διὰ μεγάλων ἀντλιῶν, αἱ ὅποιαι κινοῦνται εἴτε διὰ τοῦ ἀνέμου εἴτε δι᾽ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Σήμερον ἐργάζονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ Κόλπου Ζουϊντερζέ. Συνεπῶς δὲν εἶναι ὑπερβολὴ αὐτό, τὸ ὅποιον λέγεται, ὅτι ὁ « Ὀλλανδὸς κατεσκεύασε τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὅποίου ζῆ ».

Ἡ Κάτω Ὀλλανδία ἔχει πολὺ εὔφορον ἔδαφος, διότι ἀποτελεῖται

ἀπὸ προσχώσεις. Λόγω τῆς μεγάλης ύγρασίας, ἡ ὅποια ἐπικρατεῖ εἰς τὰ παράλια, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων, ἡ ὅποια εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν θαλασσίαν της συγκοινωνίαν ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι πικνότερον κατωκημένη ἀπὸ τὴν "Ανω Ὀλλανδίαν. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι : **"Αμστερνταμ** (750.000 κ.), ἡ μεγαλυτέρα πόλις τῆς Ὀλλανδίας καὶ σπουδαίον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Κόλπου Ζουϊντερζέ. Μετὰ τῆς Βο-

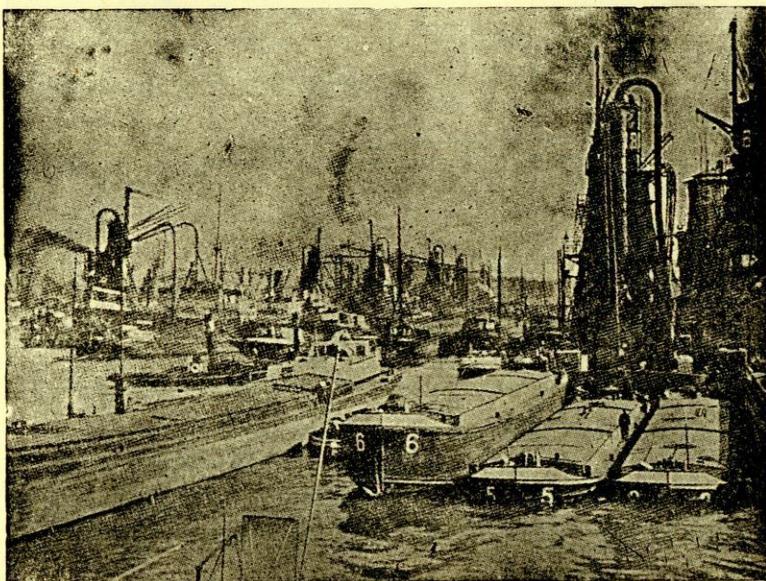
"Ἐν τμῆμα τοῦ "Αμστερνταμ.

ρείου Θαλάσσης συγκοινωνεῖ διὰ τεχνητῆς διώρυγος. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου κεῖται τὸ **Ρόττερνταμ** (580.000 κ.), μεγάλος διεθνῆς λιμήν, καθόσον ἔξυπηρετεῖ ὅλας τὰς χώρας, τὰς ὅποιας διασχίζει ὁ ποταμὸς οὗτος. Εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Θαλάσσης κεῖται ἡ πρωτεύουσα **Χάγη** (400.000 κ.), ἔδρα τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.— Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς, δύμιλοῦν ὅμως ἴδιαιτέραν γλῶσσαν, ἡ ὅποια εἶναι κλάδος τῆς γερμανικῆς. Τὰ 55 % τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολοῦν-

ται είς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα 45% εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὰς ἄλλας ἔργασίας. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μεγάλη (κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετά τὸ Βέλγιον). Ἡ διαινομή ὁμος τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Περισσότερον κατωκημένη εἶναι ἡ Κάτω Όλλανδία, χάρις εἰς τὸ εύφορώτερον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν καλυτέραν τῆς συγκοινωνίαν.

Εἰς τὴν γεωργικὴν ζωὴν τῆς Όλλανδίας τὴν πρώτην θέσιν κα-

‘Ο λιμὴν τοῦ Ρόττερνταμ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

τέχει ἡ **κτηνοτροφία** τῶν μεγάλων ζῷων, χάρις εἰς τὸ ὑγρόν της κλῖμα, τὸ δόποιον εύνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν λειβαδιῶν. Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ καλλιέργεια τῶν **λαχανικῶν** καὶ τῶν **καλλωπιστικῶν** φυτῶν, χάρις εἰς τὸ ὑγρὸν καὶ ἥπιον κλῖμά της. Ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν εἶναι περιωρισμένη, ἡ δὲ παραγωγή των δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων, χά-

ρις είς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν (γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου). Ἀκολουθοῦν ἡ μεταλλουργία, χάρις εἰς τὰ ἀνθρακωρυχεῖα της, ἡ βιομηχανία τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων (κακάου, ὄρυζης, καουτσούκ, καπνοῦ), χάρις εἰς τὰς πλουσίας ἀποικίας της, αἱ ὅποιαι εύρισκονται εἰς τὴν Ἀσίαν, ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων καὶ τὰ ναυπηγεῖα. Σπουδαῖον ρόλον παίζει διὰ τὴν οἰκονομικήν ζωὴν τῆς Ὁλλανδίας καὶ ἡ ἀλιεία (ἵδιως τῆς ρέγγας), καθόσον ἔχει

Ἀγορὰ βουτύρου εἰς τὴν Ὁλλανδίαν.

ἐκτεταμένας ἀκτὰς καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν, ἡ ὅποια ἔχει τοὺς περισσοτέρους ἰχθῦς ἀπὸ ὅλας τὰς θαλάσσας τοῦ κόσμου. Ἡ Ὁλλανδία ἔχει ἐπίσης ἀνεπτυγμένον καὶ τὸ ἐμπόριον, χάρις εἰς τὰ ἀφθονα προϊόντα τοῦ ἐδάφους της καὶ τῶν ἀποικιῶν της καὶ εἰς τὴν καλήν της γεωγραφικὴν θέσιν. Ἐξάγει κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα (γάλα συμπεπυκνωμένον, τυρόν, βούτυρον, ἰχθῦς, χάρτην, ὑφάσματα βαμβακερά, χημικὰ προϊόντα, ἀποικιακὰ εῖδη κ. ἄ.), Εἰσάγει κυρίως δημητριακούς καρπούς, μέταλλα, βιομηχανικὰ προϊόντα.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κτηνοτροφικὰ καὶ ἀλιευτικὰ προϊόντα,

χημικὰ προϊόντα, μετάλλινα εἰδη, ύφασματα, ἀποικιακὰ κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, τερεβινθέλαιον κ. ἄ.

E'. ΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Βισαγωγή. — Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, παρὰ τὴν μικρὰν σχετικῶς ἔκτασίν των (314.000 τ. χμ.), εἶναι τὸ κέντρον μᾶς τῶν σπουδαιοτέρων δυνάμεων τοῦ Κόσμου. Ἡ ἔξαιρετικὴ αὕτη ἀνάπτυξίς των ὁφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν των θέσιν καὶ εἰς τὸν μεγάλον πλοοῦτον των εἰς ὄρυκτά. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν των θέσιν αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι δὲν ὑπέστησαν μεγάλας ἔχθρικὰς ἐπιδρομάς, ὅπως αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἡ προφύλαξίς των ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἔχθρικῶν λαῶν (δεδομένου ὅτι εἶναι νῆσοι) ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς κατοίκους των νὰ ἐπιδοθοῦν κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου των καὶ τῆς βιομηχανίας των. Εἰς τοῦτο ἐπίσης συνετέλεσεν καὶ ὁ ἀφθονος ὄρυκτός των πλοοῦτος εἰς χρήσιμα μεταλλεύματα (ἄνθραξ, σίδηρος). Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι πατρὸς τῆς συγχρόνου βιομηχανίας. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου των καὶ τῆς βιομηχανίας των συνετέλεσαν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ Κράτους των. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ πρώτη ἀποικιακὴ Δύναμις τοῦ Κόσμου.

Θέση. — Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κεῖνται πρὸς ΒΔ. τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζονται διὰ δύο στενῶν θαλασσῶν (τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ τῆς Μάγχης) καὶ ἐνὸς πορθμοῦ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται μεταξὺ αὐτῶν (πορθμὸς τοῦ Καλαί, πλάτους 31 χμ.). Ἐξ ὅλων τῶν νήσων σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεττανία καὶ ἡ Ιρλανδία.

1. ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἑδάφους. — Τὸ ἑδαφός τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἀποτελεῖται:

α') Εἰς τὰ ΒΔ. ἀπὸ τὰ παλαιὰ ὅρη, τὰ ὁποῖα, λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι χαμηλὰ καὶ ὄγκωδη. Ταῦτα εἶναι εἰς τὴν βόρειον περιοχὴν τῆς νήσου, ἡ ὁποία λέγεται Σκωτία, τὰ Γκράμπιαν, ὅπου καὶ ἡ ψηλοτέρα κορυφὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας (Μπέν Νεβίς 1.343 μ., χαμηλοτέρα τῆς Πάρ-

νηθος) καὶ τὰ Σεβιότ. Εἰς τὴν ὑπόλοιπον περιοχὴν τῆς νήσου, ἡ ὁποία λέγεται Ἀγγλία, τὰ Πέννινα, τὰ ὅρη τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Κορνουαλλίας. Τὰ ὅρη ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν συνεχῆ ὁροσιεράν, διότι μεταξύ των ἐκτείνονται χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται κυρίως εἰς τὰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἔδαφους. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: Εἰς τὴν Σκωτίαν, ἡ μεταξὺ τῶν ὀρέων Γκράμπιαν καὶ Σεβιότ, ἡ ὁποία πρὸς διάκρισιν λέγεται Κάτω Χώρα, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ μεταξὺ τῶν Πεννίνων καὶ τῶν ὀρέων τῆς Οὐαλλίας.

β') Εἰς τὰ ΝΑ. ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδινὴν περιοχὴν, τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, τὸ ὅποιον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν ὀρέων, καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, διότι εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν ΒΔ. πλευρὰν τῆς νήσου, ὅπου καταλήγουν τὰ ὅρη, αἱ ἀκταὶ εἶναι βραχώδεις καὶ βαθέως διαμελισμέναι. Εἰς τὴν ΝΑ. πλευράν, ὅπου καταλήγει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, αἱ ἀκταὶ εἶναι ὄμαλαι καὶ σχεδὸν εὐθύγραμμοι.

Κλῖμα.— Τὸ κλῖμα δὲν εἶναι ὄμοιόμορφον. Αἱ δυτικαὶ ὄρειναι περιοχαί, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροιχεροὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, ἔχουν κλῖμα κατ' ἔξοχὴν ὡς κεὰνειον (μικραὶ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας, βροχαὶ καὶ ὄμιχλαι ἀφθονοι). Τὸ λεκανοπέδιον ὅμως τοῦ Λονδίνου, ἐπειδὴ προστατεύεται ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς ἀνέμους ἀπὸ τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν, δέχεται ὀλιγοτέρας βροχάς καὶ ἔχει θερμότερα θέρητα.

Τὸ κλῖμα δὲν διαφέρει μόνον μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν περιοχῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν βορείων καὶ τῶν νοτίων περιοχῶν. Ἡ Βόρειος Σκωτία, ἐπειδὴ εἶναι πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον, ἔχει κλῖμα ψυχρὸν (τὰ θέρητα εἶναι τόσον δροσερά, ὥστε ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος). Ἡ Νότιος ὅμως Ἀγγλία ἔχει κλῖμα ἥπιον (εἰς τὴν Κορνουαλλήν εὐδοκιμεῖ δάφνη καὶ ἡ ὄλόν).

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.— Ἡ μορφὴ τοῦ ἔδαφους καὶ τὸ κλῖμα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ χωρίσωμεν τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν εἰς τρεῖς περιοχάς: τὴν Σκωτίαν, τὴν ΒΔ. Ἀγγλίαν καὶ τὴν ΝΑ. Ἀγγλίαν ἡ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου.

1) **Σκωτία.** Ἡ περιοχὴ αὕτη διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν

πρῶτον, λόγω τοῦ μεγάλου διαμελισμοῦ τῶν ἀκτῶν τῆς καὶ δεύτερον, λόγω τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους τῆς, ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τὰ ἐκτεταμένα ὅρη τῆς καὶ εἰς τὸ πολὺ ψυχρὸν κλῖμά της. Ἡ πλουσιωτέρα περιοχὴ τῆς Σκωτίας είναι ἡ πεδιάς, ἡ ὅποια ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν δύο ὁρέων: Γκράμπιαν πρὸς Β. καὶ Σεβιότ πρὸς Ν.

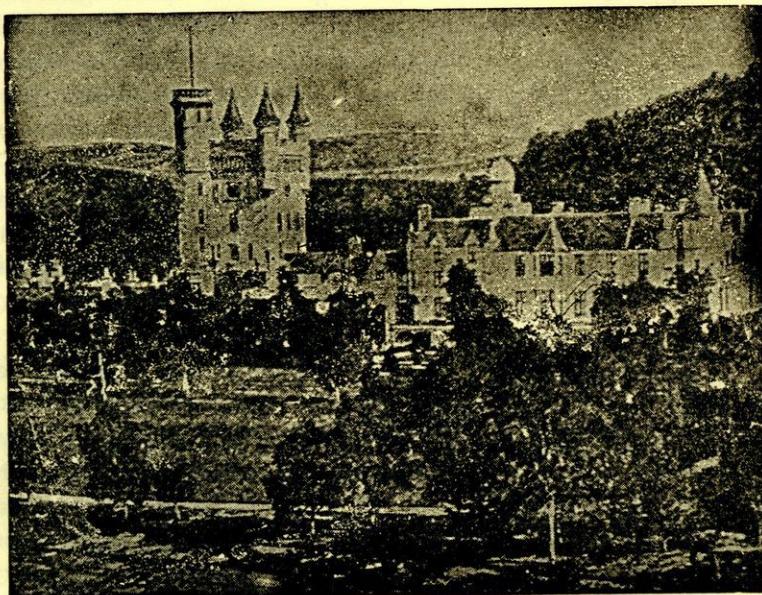
α') **Η ὁρεινὴ περιοχὴ.** Ἡ περιοχὴ αὕτη μὲ τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν κλῖμα καὶ μὲ τὸ πτωχὸν ἐδαφός τῆς δὲν είναι κατάλληλος διὰ καλλιεργείας. Ἡ σπουδαιότερα ἀσχολία τῶν ὀραιῶν κατοίκων, οἱ ὅποιοι συγκεντροῦνται εἰς τὰς κοιλάδας, είναι ἡ κτηνοτροφία, χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ διαρκῆ λειβάδια τῆς, τὰ ὅποια βεβαίως ὀφείλονται εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς. Περισσότερους κατοίκους ἔχουν αἱ κοιλάδες τοῦ ὄρους Σεβιότ, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον σχετικῶς κλῖμα. Τούναντίον ἡ ὁρεινὴ περιοχὴ τῶν Γκράμπιαν, λόγω τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους τὸ ὅποιον ἐπικρατεῖ, είναι σχεδὸν ἔρημος. Ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου οἱ ὅρμητικοὶ δυτικοὶ ἄνεμοι καὶ αἱ ἀφθονοὶ βροχαὶ καὶ ὁμίχλαι καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν διαμονήν. Τὰ δάση καὶ αἱ κατοικίαι δὲν ὑπερβαίνουν τὸ ὑψος τῶν 200 - 300 μ. Αἱ ὑψηλότεραι περιοχαὶ κατέχονται ἀπὸ μικροὺς θάμνους καὶ χλόην, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν καλύτερον ἀπὸ τὰ δένδρα εἰς τὸ πολὺ ψῦχος, τὴν ὑγρασίαν καὶ τοὺς ὅρμητικοὺς ἀνέμους. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀκτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ὀλιείαν. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῆς ὀλιείας είναι τὸ **"Αμπερδιν"** (167.000 κ.) εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης διότι αὕτη είναι πλουσιωτέρα εἰς ἰχθῦς.

β') **Η Κάτω Χώρα.** Ἡ περιοχὴ αὕτη, παρὰ τὴν μικρὰν ἐκτασίν της (τὸ δέκατον περίπου τῆς ὅλης ἐκτάσεως τῆς Σκωτίας) συγκεντρώνει τὸ πλείστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ (3 ἑκατ. ἐπὶ δικοῦ πληθυσμοῦ 4 ἑκατ.). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ εὔφορον ἐδαφός τῆς, εἰς τὸ ἡπιόν κλῖμά της καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεία τῆς (ἄνθρακος, σιδήρου καὶ πετρελαίου). Τὸ ἡπιόν καὶ ὑγρὸν κλῖμά της εύνοεῖ κυρίως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς **κτηνοτροφίας** (πρόβατα, ἀγελάδες), τὰ δὲ πλούσια μεταλλεία της τὴν ἀνάπτυξιν τῆς **βιομηχανίας** (μεταλλουργεία, ναυπηγεία, ύαλουργεία, χαρτοποιεία, ύφαντουργεία, χημικὰ ἐργοστάσια κλπ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις είναι ἡ **Γκλάσκοου** (1.300.000 κ.) παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κλάιντ ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον

τῆς Σκωτίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ἡ **Ντέν-τη** (175.000 κ.), κέντρον ύφαντουργίας καὶ τὸ **Ἐδιμβούργον** (440.000 κ.), τὸ διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας.

2) Βορειοδυτικὴ Ἀγγλία. Ὁπως εἰς τὴν Σκωτίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ΒΔ. Ἀγγλίαν διακρίνομεν δύο περιοχάς: τὰς ὄρεινὰς καὶ τὰς χαμηλάς.

α') Ὁρειναὶ περιοχαί. Αἱ περιοχαὶ αὗται, αἱ ὄποιαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν ὄροσειρὰν τῶν **Πεννίνων**, τὰ ὅρη τῆς **Οὐαλ-**

Ἡ βασιλικὴ ἐπαυλικὲς Μπαλμόραλ Κάσλ εἰς τὴν Σκωτίαν.

λίας, καὶ τῆς **Κορνουαλλίας**, εἶναι ἀραιῶς κατωκημέναι. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ ὄποιον εὔνοει κυρίως τὴν **κτηνοτροφίαν**. Περισσότερον κατωκημένη εἶναι ἡ ὄρεινὴ περιοχὴ τῆς Κορνουαλλίας, χάρις εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμά της καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (χαλκοῦ καὶ κασσιτέρου). Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὑρίσκεται καὶ ἡ σπουδαιοτέρα πόλις **Πλύμουθ** (200.000 κ.), ἡ ὄποια ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της κυρίως εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον

κεῖται ἐπὶ τῆς θαλασσίας δόδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Βόρειον Ἀμερικήν.

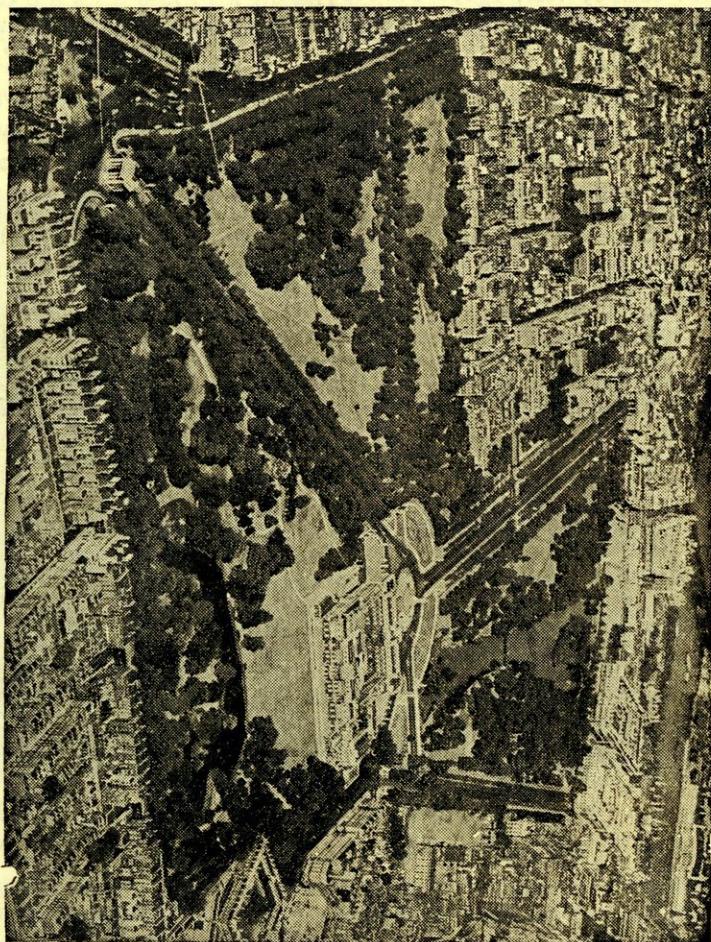
β') Χαμηλαὶ περιοχαί. Αἱ περιοχαὶ αὗται, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός των, ἔχουν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ ἴδιως κτηνοτροφίαν. Ἡ ὅψις ὅμως, τὴν ὅποιαν παρουσιάζουν, φανερώνει, ὅτι εἰς τὰς περιοχὰς αὗτὰς δὲν ὑπερισχύει ἡ γεωργικὴ ζωή, ἀλλ' ἡ βιομηχανική, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ ὅποια εύρισκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν παλαιῶν αὐτῶν ὄρέων. Ἐπὶ δόλοκληρα χιλιόμετρα δὲν βλέπει κανεὶς ἄλλο παρὰ ἐργοστάσια, καπνοδόχους καὶ σωροὺς σκωρίας. Τὰ δένδρα καὶ τὰ καθαρὰ νερά ἔχουν σχεδὸν ἔξαφανισθῆ. Ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν ἀνθρακωρυχείων εἶναι ἡ πλέον βιομηχανικὴ καὶ ἡ πλέον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας (287 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι τὸ **Μπίρμιγχαμ** (1.300.000 κ.), τὸ **Μάντζεστερ** (1.200.000 κ.), κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος, τὸ **Σέρφιλντ** (500.000 κ.), τὸ **Λήντς** (500.000 κ.), καὶ τὸ **Μπράντφορντ** (300.000 κ.), κέντρα βιομηχανίας μαλλίνων ὑφασμάτων.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες, διὰ τῶν ὅποιών εἰσάγουν τὰ τεράστια αὐτὰ βιομηχανικὰ κέντρα τὰς πρώτας Ὂλας, αἱ ὅποιαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν χώραν (βάμβαξ, ἔριον, σίδηρος) καὶ τὰ εἰδη διατροφῆς διὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν πληθυσμὸν τῶν καὶ ἔξαγουν τὰ βιομηχανικὰ τῶν προϊόντα, εἶναι: τὸ **Λίβερπουλ** (1.320.000 κ.), τὸ **Κάρντιφ** (250.000 κ.) καὶ τὸ **Νιούκασλ** (450.000 κ.). Τὰ δύο τελευταῖα χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ ὅποια εύρισκονται πλησίον των, εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἔξαγωγῆς ἀνθρακος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Τὸ Νιούκασλ ἔξαγει ἀνθρακα τεῖς τὴν Βόρειον Εὐρώπην (Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Δανίαν, Βαλτικὰς Χώρας) καὶ τὸ Κάρντιφ εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην, χώρας τῆς Μεσογείου, Ν. Ἀμερικήν.

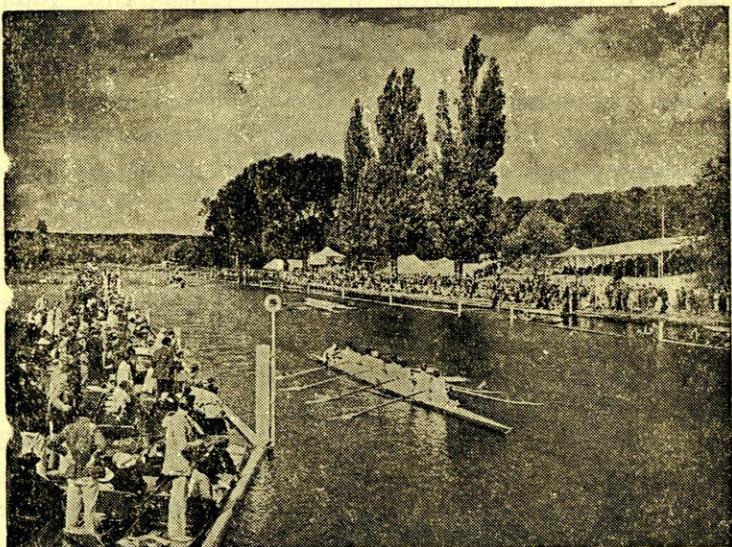
3) Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, χάρις εἰς τὴν μεγάλην του ἔκτασιν, τὸ εὔφορον ἔδαφός του καὶ τὸ ὀλιγώτερον ὑγρὸν καὶ περισσότερον θερμὸν κλιμάτου, εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος καὶ ζαχαρούχα τεῦτλα. Πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς μεγάλης βιομηχανίας, τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λον-

δίνου μὲ τὸ ἔκτεταμένον καὶ εὔφορον ἔδαφός του ἥτο ἡ σπουδαιοτέρα περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἐλλὰ καὶ σήμερον ἡ σπουδαιότης του διατηρεῖται, χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν του θέσιν (κεῖ-

„Ἐν ταῦτα τοῦ Νομού Αγριαὶ πόλεις πολλαὶ τοιοῦται· τοῦτο δέ τοι τοῦ Λονδίνου φαίνεται τοιοῦτον· τοῦτο δέ τοι τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ, 82 χμ. μακρὰν τῆς θολάσσης (εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον τελειώνει ἡ θαλασσία ἀτμοπλοΐα). Η πόλις αὕτη, λόγω τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ καὶ

τῆς θαλασσίας της συγκοινωνίας, εἰς τὴν ὅποιαν ὀφείλει ἀρχικῶς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς, εἴναι εἰς τῶν σπουδαιότερων λιμένων τοῦ κόσμου. Είναι ἐπίσης μία μεγάλη ἀποθήκη ἀποικιακῶν προϊόντων (καουτσούκ, ἑρίου, τείου κ. ἄ.), χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν Κράτος, καὶ σπουδαῖον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ κόσμου, χάρις εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτόν της. Ό μεγάλος πληθυσμὸς καὶ ἡ καλή του συγκοινωνία συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ ίδιως τῶν βιομηχανικῶν κλάδων, οἱ ὄποιοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀν-

Λειμβοδρομίαι εἰς τὸν Τάμεσιν.

θρακος (ἐνδυμάτων, ἐπίπλων, ἡλεκτρικῶν εἰδῶν, τεχνητῆς μετάξης, εἰδῶν πολυτελείας, βιβλίων κλπ.). Ως πρὸς τὸν πληθυσμὸν, τὸ Λονδῖνον κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν Νέαν Υόρκην. Τὸ σπουδαιότερον προάστειον εἴναι τὸ Γκρήνουϊτς, γνωστὸν διὰ τὸ ἀστεροσκοπεῖον του, διὰ τοῦ ὄποιου διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς Γῆς. Πλησίον τοῦ Λονδίνου εύρισκονται αἱ πόλεις **’Οξφόρδη** καὶ **Καίμπριτζ** μὲ πολὺ ὀνομαστὰ πανεπιστήμια.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἐπὶ τῆς Μάγχης εἴναι τὸ **Ντόβερ**, ἀπέναντι τοῦ Καλαί, τὸ **Σαούθαμπτον** καὶ τὸ **Μπράϊτον**.

2. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰρλανδίας περιλαμβάνει μίαν πεδιάδα εἰς τὸ κέντρον καὶ μίαν ὁρεινὴν περιοχὴν εἰς τὴν περιφέρειαν. Ἡ πεδιάς, ἡ ὅποια ἀνοίγεται μόνον πρὸς Α. πρὸς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν, διφεύλει τὴν ὑπαρξίν της εἰς τὰ μαλακὰ πετρώματα τῆς περιοχῆς της (ἀσβεστολιθικά), τὰ ὅποια εὔκολα ἡ διάβρωσις τῶν ρεόντων ὑδάτων παρέσυρε πρὸς τὴν θάλασσαν. Τούναντίον αἱ ὁρειναὶ περιοχαί, αἱ ὅποιαι γενικῶς εἶναι χαμηλαί, διφεύλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὰ σκληρότερα πετρώματά των (κυρίως γρανιτικά).

Κλῖμα καὶ προϊόντα. — Τὸ κλῖμα εἶναι κατ' ἔξοχὴν ὡκεανειον, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν δυτικῶν ἀνέμων. Ἐπὶ τῆς ΝΔ. ἀκτῆς ὁ χειμὼν εἶναι τόσον ἥπιος, ὅσον καὶ εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας. Ἡ χιῶν σπανίως διατηρεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους περισσότερον τῆς μιᾶς ἡμέρας. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονοι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Θεωρεῖται ὡς καλὴ ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὅποιαν βρέχει μόνον δύο ἔως τρεῖς φοράς. Ἡ ὑπερβολικὴ ὑγρασία καὶ οἱ ὁρμητικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχάς, δὲν εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν. Ἡ Ἰρλανδία εἶναι ἡ ππτωχοτέρα εἰς δάση χώρα τῆς Εὐρώπης. Τὸ κλῖμα ὅμως αὐτὸν εύνοει τὰ λειβάδια καὶ τὴν τύρφην, ἡ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν ὑδροβίων φυτῶν. Ἡ τύρφη, ἡ ὅποια εἶναι ἡ λαϊκωτέρα καύσιμος ὑλη λόγω τῆς ἔλλειψεως δασῶν, κατέχει τὸ ἔβδομον τῆς ἐπιφανείας τῆς νήσου.

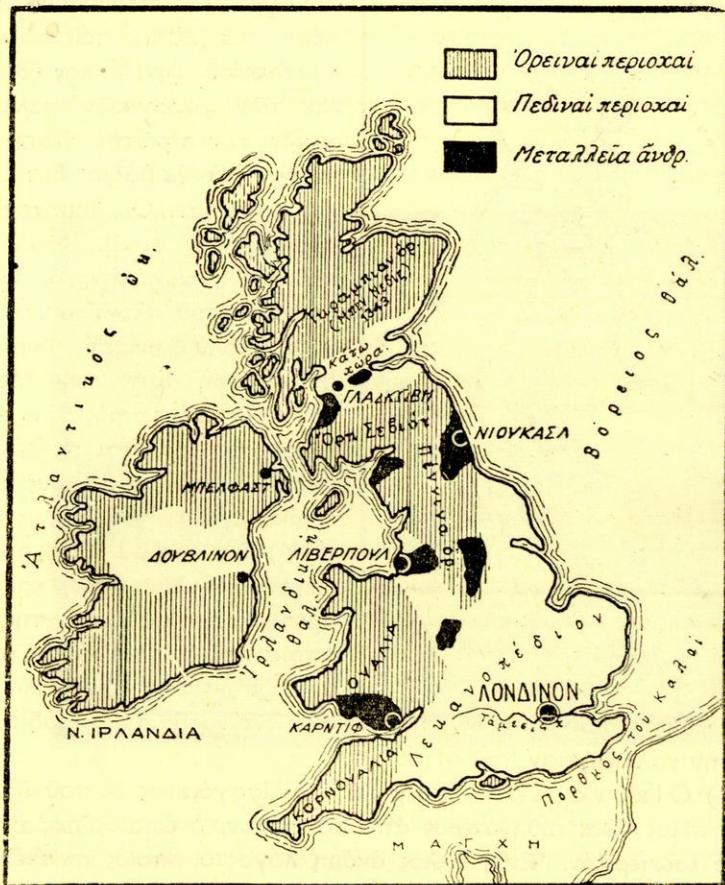
Λόγω τῆς ὑπερβολικῆς ὑγρασίας ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος. Εύδοκιμεῖ ὅμως ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Χάρις εἰς τὸ ὠκεάνειον κλῖμα, τὸ ὅποιον εύνοει τὰ λειβάδια, ποιὸν ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὅποια κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς νήσου. Τὸ ὑγρὸν κλῖμα εύνοει ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ κάτοικοι. — Πολιτικῶς ἡ Ἰρλανδία διαιρεῖται:

α') Εἰς τὸ Ἔλεύθερον Ἰρλανδικὸν Κράτος (3.000.000 κ., πρωτεύουσα τὸ Δουβλίνον 400.000 κ.), τὸ ὅποιον ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1922 καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Καθολικούς. Ἡ κυ-

ριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων του εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ γεωργία.

β') Εἰς τὸ Κράτος τοῦ Οὐλστερ, πρὸς τὰ ΒΑ. (1.250.000 κ.,

Φυσικὸς χάρτης τῶν Βρεττανικῶν νήσων.

πρωτεύουσα **Μπέλφαστ** 415.000 κ.), τὸ ὅποιον εἶναι ἀγγλικὴ ἀποικία εἰς Ἰρλανδικὸν ἔδαφος καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Σκώτους Διαμαρτυρομένους. Ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶναι ἡ βιομηχανία τοῦ λίνου, τῆς ὁποίας κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα.

Οικονομικὴ ζωὴ τῆς μεγάλης Βρεττανίας. — 1. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἀπὸ πολλοῦ ἡ γεωργία δὲν κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

Χάρτης τῆς διανομῆς τῶν βροχῶν εἰς τὰς Βρεττανικὰς νήσους.

πετρωμάτων τῶν ὀρεινῶν της περιοχῶν, εύνοοῦν τὰ λειβάδια καὶ ὅχι τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

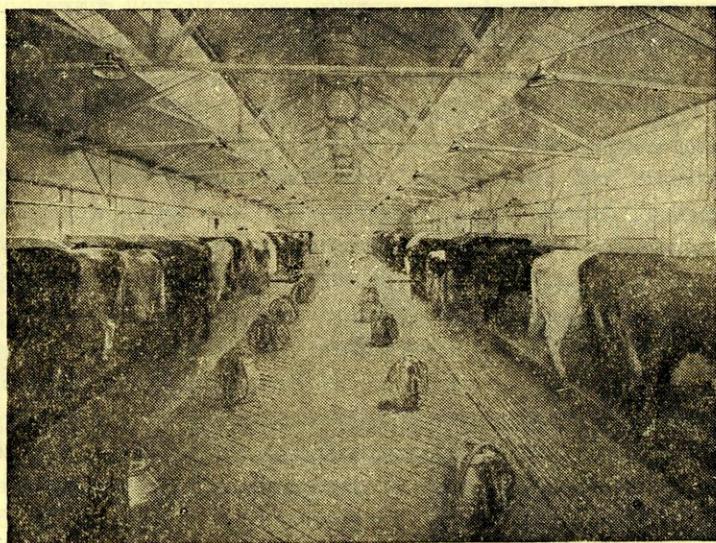
β') Οἰκονομικοὶ λόγοι. Ὁ εἰσαγόμενος ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ σῖτος εἶναι εὐθηνότερος ἀπὸ τὸν σῖτον, ὁ όποιος παράγεται εἰς τὸ ἐσωτερικόν. "Ἐνας ἄλλος ἀκόμη λόγος ὁ όποιος συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας, εἶναι ὅτι οἱ "Ἀγγλοι εἶναι λαὸς κατ' ἔξοχὴν κρεωφάγος. Διὰ τοῦτο ἡ κτηνοτροφία γίνεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ μὲ ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ἐπιστήμης. Οἱ "Ἀγγλοι κτηνοτρόφοι κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσουν εἰδικὰς κατηγορίας ζῷων διὰ τὴν παραγωγὴν κρέατος, γάλακτος ἢ ἐρίου. Παρ' ὅλην ὅμως τὴν ἀνάπτυξιν της ἡ κτηνοτροφία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ο ὁγροτικὸς πληθυσμὸς εἶναι μόλις τὰ 20 % τοῦ ὁλικοῦ πληθυσμοῦ (ἡ Ἐλλὰς 68 %). Ἐκ τῶν γεωργικῶν καλλιέργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ δημητριακοὶ καρποί, οἱ όποιοι καλλιέργευνται κυρίως εἰς τὸ λειανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, κατέχουν πολὺ μικρὰν ἔκτασιν. Ἡ στροφὴ αὕτη τῆς Μεγάλης Βρεττανίας πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν ὀφείλεται εἰς λόγους φυσικούς καὶ εἰς λόγους οἰκονομικούς.

α') Φυσικοὶ λόγοι. Τὸ ὡκεάνειον κλῖμά της καὶ τὰ ἀργιλικὰ κυρίως ἐδάφη της, τὰ όποια προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσθράσεως τῶν κρυσταλλικῶν

2. Άλιεία. Ἐξ ὅλων τῶν κλάδων, οἱ ὄποιοι παράγουν εῖδη διατροφῆς, μόνον ἡ ἀλιεία προμηθεύει μεγαλυτέραν ποσότητα ἀπὸ ἑκείνην, ἡ ὄποια ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἴχθυς θαλάσσας, αἱ ὄποιαι περιβάλλουν τὰς Βρεττανικὰς νήσους. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ **Βόρειος Θάλασσα**. Οἱ ἀλιευόμενοι ἴχθυες εἶναι κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλάοι. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει τοὺς μεγαλυτέρους ἀλιευτικοὺς λιμένας τοῦ κόσμου.

3. Βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν

Βουστάσιον εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

τῆς Μεγάλης Βρεττανίας κατέχει ἡ βιομηχανία. Τὰ 80 % τοῦ πληθυσμοῦ της διαμένουν εἰς τὰς πόλεις, ἐκ τῶν δόποίων αἱ περισσότεραι εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ἀνθρακωρυχείων. Οὔδεμίᾳ ἀλλη χώρᾳ ἔχει τόσας πολλὰς πόλεις (58 ἔχουν ἄνω τῶν 100.000 κ.). Ἡ τεραστία βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ὀφείλεται εἰς δύο λόγους: Πρῶτον, εἰς τὰ ἀφθονα ἀνθρακωρυχεῖα (κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀνθρακος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν δευτέραν εἰς ὅλον τὸν κόσμον μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς). Δεύτερον, εἰς τὴν θαλασσίαν

της συγκοινωνίαν, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν προμηθεύεται κατὰ τὸν πλέον εὐθηνὸν τρόπον τὰς πρώτας ὑλας, οἵ ὁποῖαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ ἔδαφός της καὶ ἔξαγει τὰ βιομηχανικά της προϊόντα (ἡ θαλασσία συγκοινωνία εἶναι ἡ εὐθηνοτέρα ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας). Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει μεγάλον καὶ πυκνὸν πληθυσμὸν (47.000.000 κάτ., ἦτοι 147 κάτ. εἰς 1 τ. χι.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι :

α') Ἡ βιομηχανία τῶν μαλλίνων καὶ λινῶν ὑφασμάτων εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς βιομηχανίας τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν προβάτων της καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου. Ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως ὅμως τῆς ἀτμομηχανῆς (1779) ἡ βιομηχανία αὕτη ἔλαβε τόσην ἀνάπτυξιν, ὥστε σήμερον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πρώτων αὐτῶν ὑλῶν εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τῆς βιομηχανίας τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων εἶναι : **Σέρφιλντ, Λήντς, Μπράντφορντ.** Νεωτέρα κατὰ πολὺ εἶναι ἡ βιομηχανία τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων, τῆς ὁποίας τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ **Μάντζεστερ**. Ἡ βιομηχανία αὕτη χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν Κράτος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξύ ὅλων τῶν βιομηχανῶν αὐτῆς.

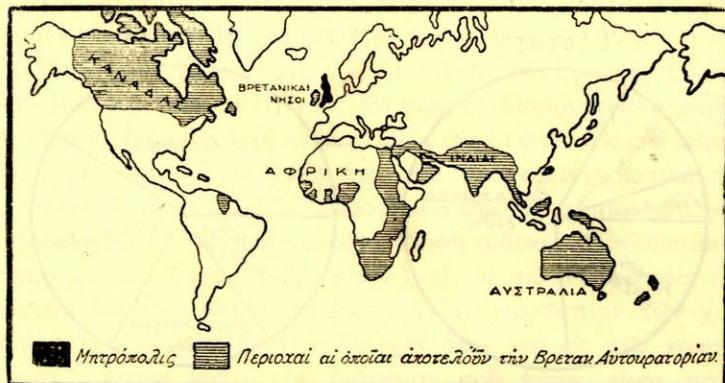
β') Ἡ μεταλλουργία. Ἡ βιομηχανία αὕτη ὄφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα. Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ἐνὸς τόννου μεταλλεύματος σιδήρου ἀπαιτοῦνται δύο τόννοι ἀνθρακοῦ· συνεπῶς συμφέρει ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδηρομεταλλεύματος εἰς τὴν περιοχήν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει ὁ ἀνθραξ, καὶ ὅχι ἡ μεταφορὰ τοῦ ἀνθρακοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σιδήρου. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εύρισκονται εἰς τὴν ΒΔ. περιοχὴν τῆς νήσου, ὅπου ὑπάρχουν τὰ ἀνθρακωρυχεῖα καὶ τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου : **Μπίρμιγχαμ, Σέρφιλντ** (ὅπλα, ὑλικά σιδηροδρόμου, μηχαναὶ παντὸς εἴδους), **Νιούκασλ, Γκλάσκοου** (ναυπηγεῖα).

4. Συγκοινωνία. Ἡ τεραστία οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας στηρίζεται εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της συγκοινωνίαν. Δεδομένου ὅτι εἶναι νῆσος, τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ θαλασσία συγκοινωνία. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶχε μέχρι τοῦ τελευταίου Παγκοσμίου πολέμου τὸν μεγαλύτερον ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον τοῦ κόσμου· εἰς τὸ ἔσωτερικὸν ἡ

συγκοινωνία έκτελείται διά πλωτῶν όδῶν (ποταμῶν καὶ διωρύγων), διὰ τοῦ σιδηροδρόμου (τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 33.000 χμ.) καὶ δι' ἀμαξιῶν όδῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

5. Ἐ μ π ὁ ρ ι ο ν . Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶχεν ἐπίστης μέχρι τοῦ Πιαγκοσμίου πολέμου τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται :

α') Εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν ἄνθρακος, ἥ δποια εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως. Οἱ ἄνθραξ ἀντιπροσωπεύει τὰ 80 % τοῦ βάρους καὶ τὰ 11 % τῆς ἀξίας τῶν ἔξαγο-

Χάρτης τῆς Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας.

μένων προϊόντων. Αἱ ἔξαγωγαὶ κατευθύνονται εἰς ὅλας τὰς πτωχὰς εἰς ἄνθρακα χώρας τῆς Εὐρώπης, τῆς Νοτίου Αμερικῆς καὶ τοῦ Ινδικοῦ Ωκεανοῦ. Οἱ ἀγγλικὸι ἄνθραξ τροφοδοτεῖ ὅλας τὰς βάσεις τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν. (Γιβραλτάρ, Σουέζ, "Αντεν Κολόμπο, Σιγκαπούρη).

β') Εἰς τὴν μικρὰν παραγωγὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων, τὰ ὅποια ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν διαστροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Οἱ παραγόμενος σῖτος ἐπαρκεῖ μόνον διὰ τρεῖς μῆνας καὶ τὸ κρέας μόνον δι' ἔξ μηνας. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα εἰσαγωγῆς σίτου εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἐκτὸς τοῦ σίτου καὶ τοῦ κρέατος εἰσάγονται διὰ τὴν

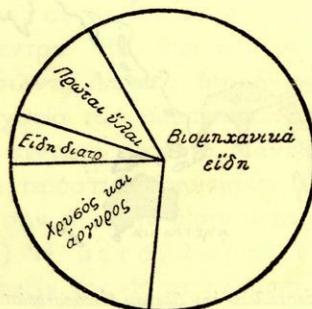
διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ της, βούτυρον, τυρός, πουλερικά, δηπωραί, οἶνος κ. ἄ.

γ') Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἥ δοποία ἔχει ἀνάγκην μεγάλης ποσότητος πρώτων ύλων. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι είναι : ὁ βάμβαξ, ὁ σίδηρος, τὸ ἔριον, ἥ γιούτα (διὰ τὴν κατασκευὴν σάκκων καὶ εὐθηνῶν ταπήτων), ἥ μέταξα, τὸ καουτσούκ, τὸ πετρέλαιον.

δ') Εἰς τὸ ἀπέραντον ἀποικιακὸν της Κράτος, τὸ δόποιον προμηθεύει τὰς πρώτας ύλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της καὶ ἀγοράζει τὰ βιομηχανικά προϊόντα.

Ἐκ τῶν ἔξαγομένων προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὴν

Ἐξαγωγή

Εισαγωγή

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

ἀξίαν κατέχουν τὰ βαμβακερὰ ύφασματα. Ἀκολουθοῦν τὰ μεταλλουργικὰ προϊόντα (μηχαναὶ παντὸς εἰδούς, ὅπλα, πλοῖα, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα κτλ.) καὶ τὰ μάλινα ύφασματα. Τὸ ἐμπόριόν της ἐκτελεῖται μὲν ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου, περισσότερον ὅμως μὲν τὰς ἀποικίας της.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔσαγει κυρίως ύφασματα καὶ νήματα, μετάλλινα εἰδη καὶ μηχανάς, ἄνθρακα, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα, ἀλιευτικὰ προϊόντα κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει σταφίδα, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, σῦκα ξηρά, βάμβακα, χαρούπια, μαστίχην, κολοφώνιον, λευκόλιθον, σμύριδα κτλ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

"Οπως αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου θαλάσσης, οὕτω καὶ αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εύρωπης ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ ὡς πρὸς τὸ ἔδαφος, τὸ κλῖμα καὶ τὴν οἰκονομικὴν ζωήν.

"Ἐδαφος. — Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εύρωπης ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ πολαιά καὶ συνεπῶς χαμηλά καὶ κρυσταλλικὰ ὅρη (Κεντρικὰ ὅρη, Βώζ, Ἀρντένα, Ὁρη τῆς Βρετάνης, Ὁρη τῶν Βρεττανικῶν Νήσων) καὶ ἀπὸ ἐκτεταμένας πεδιάδας (Ἀκιταίν, λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πεδιάς τῶν Κάτω Χωρῶν, λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου). Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, ὅπου καταλήγουν οἱ ποταμοί, σχηματίζονται μεγάλοι χωνοειδεῖς κόλποι οἱ ὅποιοι ὀφείλονται εἰς τὰς μεγάλας παλιρροίας.

Κλῖμα καὶ βλάστησις. — Αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εύρωπης, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν, ἔχουν κλῖμα κυρίως ὡς κεάνειον. Εἰς τὸ περισσότερον ὑγρὸν κλῖμά των ὀφείλονται καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοπία των, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ τοπία τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου. Εἰς τὰ πολὺ εὔφορα ἔδαφη εὐδοκιμοῦν πλούσιαι καλλιέργειαι (σῖτος, ζαχαροῦχα τεῦτλα), εἰς δὲ τὰ πτωχότερα ἔδαφη ὑπάρχουν λειβάδια καὶ μικρὰ δάση. Οὕτω τὸ τοπίον τῶν χωρῶν αὐτῶν, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς των καὶ εἰς τὴν καινονικὴν διανομὴν τούτων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, εἶναι πάντοτε πράσινον.

Οἰκονομικὴ ζωή. — Αἱ ἐκτεταμέναι καὶ εὔφοροι πεδιάδες συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, τὸ δὲ ὠκεάνειον κλῖμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας τῶν μεγάλων ζῷων. Συνεπῶς δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν τύχην, ὅτι αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου τρέφουν κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικὸν καὶ αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντικοῦ τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῷα κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζῷων ἀπαιτεῖ πλούσια καὶ διαρκῆ λειβάδια, τὰ ὅποια μόνον εἰς τὸ ὑγρὸν κλῖμα εὐδοκιμοῦν.

Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ ὅποια εύρισκονται εἰς τὸ ἔδαφός των, ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἡ ὅποια κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν των ζωήν.

Ἐρωτήσεις

- 1) Ποία εἶναι ἡ πλονυσιωτέρα γεωργικὴ χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον; 2) Ποία εἶναι ἡ βιομηχανικωτέρα χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διατί; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὀφείλεται ἡ ἀνάπτυξίς των; 4) Μέσοις χώραν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς εἰς Ἀθήνας Παρασίους καὶ Λορδίους;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Είσαγωγή.—Η Γερμανία μέχρι τοῦ ἔτους 1871 ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ μικρὰ κράτη. Οἱ τεμαχισμοὶ τῆς ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα εἰς πολλὰ ἀνεξάρτητα κράτη ὀφείλεται εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς, τὸ ὅποιον εύνοεῖ τὸν χωρισμὸν αὐτὸν, καθόσον περιλαμβάνει ὅλας τὰς ζώνας καὶ ὅλους τοὺς τύπους τῶν τοπίων τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης. Πρὸς Ν. ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐν τμῆμα τῆς ζώνης τῶν Ἀλπεων. Εἰς τὸ κέντρον ἀπὸ πολλὰ παλαιὰ καὶ συνεπῶς χαμηλὰ ὅρη, τὰ ὅποια εἰναι συνέχεια τῶν παλαιῶν ὁρέων τῆς Δυτικῆς Εύρωπης (Κεντρικῶν Ὀρέων, Βώζ, Ἀρντένης). Πρὸς Β. κατέχει ἐν τμῆμα τῆς μεγάλης πεδιάδος τῆς Βορείου Εύρωπης. Παρὰ τὴν βραδεῖαν ἔνωσίν του τὸ Γερμανικὸν Ἐθνος κατέχει ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὴν ἴστοριαν τοῦ πολιτισμοῦ, χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας του. Αὕτη κεῖται μεταξὺ τῆς Δ. Εύρωπης, ἡ ὅποια βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, καὶ τῆς Ἀνατολικῆς, ἡ ὅποια ὁδηγεῖ πρὸς τὴν Ασίαν. Διὰ τῶν κοιλάδων τῶν Ἀλπεων ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης, διὰ δὲ τῆς Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος ἀνοίγεται πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Χάρις λοιπὸν εἰς τὴν εὔκολον ἐπικοινωνίαν του πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις, καὶ εἰς τὴν ἐργαστικότητα τῶν κατοίκων του, τὸ γερμανικὸν Ἐθνος ἔλαβε μεγάλην ἀνάπτυξιν.

Ορια.—Η Γερμανία δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ

τῶν Κάστω Χωρῶν καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἐλβετίας καὶ Αὐστρίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ Πολωνίας. Πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. δὲν ἔχει σαφῆ φυσικὰ δρια. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ σύνορά της εἰς τὰς περιοχὰς αὗτὰς δὲν εἶναι πάντοτε σταθερὰ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας της.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.— Παρὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας, δυνάμεθα νὰ τὴν διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρας μεγάλας περιοχάς:

α') Τὴν Νότιον Γερμανίαν, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ ὑψηλὰ δρη καὶ ὁροπέδια.

β') Τὴν Μέσην Γερμανίαν, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα δρη.

γ') Τὴν Βόρειον Γερμανίαν, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα καὶ

δ') Τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἡ ὅποια εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας.

1) Νότιος Γερμανία.

α') Τὰς Γερμανικὰς "Αλπεις (ύψηλοτέρα κορυφὴ 3.000 μ.),
 β') τὸν Μέλανα Δρυμὸν (ἀπέναντι τῶν Βοσγίων), γ') τὰ ὁροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαδοφραγκονίας, τὰ ὅποια ἐκτείνονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Κεντρικῶν "Αλπεων καὶ χωρίζονται διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Δουνάβεως, καὶ δ') τὴν κοιλάδα τοῦ "Ανω Δουνάβεως.

Ἐξ ὅλων τῶν πεδιῶν περιοχῶν εὐφορώτερον ἔδαφος ἔχουν αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν Δουνάβεως μετὰ τῶν παραποτάμων του, Νέκαρ καὶ Μάιν, παραποτάμων τοῦ Ρήνου. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς εύφορους προσχώσεις των, τὰς ὅποιας ἔφερον τὰ ρέοντα ὄδατα καὶ ὁ ἀνεμός ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Τὸ διλιγώτερον εὐφορον ἔδαφος ἔχει τὸ ὁροπέδιον τῆς Βαυαρίας, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πτελεῖστον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὸς χαλίκια. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔστις λόγους: Εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν τὸ κλίμα τῆς Εύρωπης ἦτο πολὺ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν· ὡς ἐκ τούτου αἱ χιόνες ἥσαν ἀφθονοὶ καὶ ἐκάλυπτον συνεχῶς τὴν Βόρειον Εύρωπην καὶ ὅλα τὰ ὑψηλὰ δρη. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν παγετῶνες, οἱ ὅποιοι κατήρχοντο πρὸς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, παρασύροντες χώματα, χαλίκια καὶ λίθους (ὅπως συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς τὰς ὑψηλὰς κο-

ρυφάς τῶν "Αλπεων). Τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας, τὸ ὄποιον κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν "Αλπεων, ἐδέχετο τὰ ὑλικά, τὰ ὄποια παρέσυρον οἱ παγετῶνες ἐκ τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν καὶ τὰ ὄποια ἀπετίθεντο κατὰ σωρούς. Ὁταν τὸ κλῖμα ἔγινε θερμότερον, οἱ παγετῶνες διελύθησαν καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου παρέμειναν οἱ σωροὶ τῶν

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας.

μεταφερθέντων ὑλικῶν, τοὺς ὄποιους τὰ réοντα ὕδατα ἥρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἴσοπεδώνουν. Κατὰ τὴν ἴσοπέδωσιν τὰ λεπτὰ χώματα μετεφέρθησαν ὑπὸ τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ τῶν ἀνέμων εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχὰς καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου παρέμειναν τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ οἱ λίθοι. Μεταξὺ τῶν σωρῶν, οἱ ὄποιοι δὲν ἴσοπεδώθησαν, ἢ μεταξὺ τῶν κοιλωμάτων, τὰ ὄποια ἐσχηματί-

σθησαν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς παγετῶνας, τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς παραμένει στάσιμον καὶ σχηματίζει λίμνας. Ἰδοὺ λοιπὸν οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὅποιους τὸ ὁροπέδιον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι εὔφορον, ἐνῷ αἱ κοιλάδες καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς καὶ εὐφόρους προσχώσεις.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειραιών, διότι ἡ Νότιος Γερμανία κείται μακρὰν τῆς θαλάσσης (χειμῶν δριμύς, θέρος θερμόν, χιῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, βροχαὶ ραγδαῖαι, αἱ ὁποῖαι πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου).

Τὰ προϊόντα ἔξαρτῶνται ἀπὸ τὴν σύστασιν τοῦ ἔδαφους καὶ ἀπὸ τὸ κλῖμα. Εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχάς, ὅπου τὰ θέρη εἶναι δροσερά καὶ ἡ ύγρασία μεγαλυτέρα, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία κυρίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ ἡ ύλοτομία, χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδια καὶ εἰς τὰ πλούσια δάση. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐπίστης ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ ὁροπέδια, διότι τὸ ἔδαφός των εἶναι καταλληλότερον διὰ λειβάδια παρὰ διὰ καλλιεργείας, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολὺ εὔφορον. Εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφός των, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ γεωργία. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ζαχαροῦχα τεῦτλα εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς παγετούς, καὶ ἄμπελοι καὶ ὅπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς πλαγιὰς τῶν λόφων. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία, χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα.

Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Εἰς τὸ ὁροπέδιον τῆς Βαυαρίας τὸ **Μόναχον** (700.000 κ.), μία τῶν μεγαλυτέρων πόλεων τῆς Γερμανίας καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν. Εἶναι ἐπίστης σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μὲ διαφόρους βιομηχανίας (φημίζεται ἡ μπύρα τοῦ Μονάχου). Τὴν ἀνάπτυξίν του ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν του θέσιν, καθόσον κείται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς ΝΔ. Γερμανίας πρὸς τὴν Ἰταλίαν, πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς τὴν Βιέννην.

Εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ ὁροπεδίου τῆς Σουαδίαργκονίας κείνται: ἡ **Νυρεμβέργη** (400.000 κατ.) καὶ ἡ **Στουτγκάρδη** (375.000 κάτ.), σπουδαῖα βιομηχανικὰ κέντρα διαφόρων βιομηχανιῶν (ήλεκτρικὰ εἴδη, δερμάτινα εἴδη, χάρτης, αὐτοκίνητα, διάφορα παιγνίδια κ.ἄ.).

2) Μέση Γερμανία. Ἡ Μέση Γερμανία, ἡ ὁποία ἀποτε-

λεῖται ἀπὸ παλαιὰ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὅρη, εἶναι τὸ πλέον γραφικὸν τμῆμα τῆς Γερμανίας. Τὰ ὅρη ταῦτα εἶναι τὰ ἔξης ἐκ Δ. πρὸς Α.: Τὰ **Παραρρήνεια** "Ορη, τὰ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς Ἀρντένης, τὰ **"Ορη τῆς Ἔσσης** (Φόγκελσμπεργκ), ὁ **Θουρίγγειος Δρυμός**, τὸ **Χάρτς**, τὸ ὑψηλότερον ὄλων (1.140 μ.), ὁ **Βοημικὸς Δρυμός**, τὰ **"Ορη τῶν Μετάλλων** καὶ τὰ **Σουδήτια** "Ορη. Τὰ ὅρη ταῦτα εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἀπετέλουν μίαν συνεχῆ ὁροσειράν, τῆς ὅποιας ὁ τεμαχισμός ὀφείλεται εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ἀποτέλεσμα τῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὅποίων ἔξῆλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λυωμένα ὑλικά. Δηλαδὴ ἐσχηματίσθησαν ἡφαίστεια ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαίστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὅποια εύρισκονται εἰς διάφορα μέρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς. "Ἐν ἐκ τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἡφαίστείων εἶναι καὶ τὸ Φόλγκεσμπεργκ. Αἱ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν χαμηλῶν αὐτῶν ὀρέων ἐκτεινόμεναι κοιλάδες καὶ ὁροπέδια εἶναι πολὺ εὔφοροι, διότι καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὅποιαι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἡφαίστειογενῶν πετρωμάτων, τὰ ὅποια περιέχουν τὰ εὐφορώτερα συστατικά.

Ἡ Μέση Γερμανία διασχίζεται ἀπὸ τὸ ἄνω ρεῦμα μεγάλων ποταμῶν (Βέζερ, "Ελβας, "Οδερ), οἱ ὅποιοι τὴν συνδέουν μὲ τοὺς μεγάλους γερμανικούς λιμένας.

Τὸ κλίμα τῆς Μέσης Γερμανίας εἶναι ḥ π ε i ρ ω τ i κ ó n. Ὁ χειμῶν εἶναι περισσότερον δριμύς, ὅσον προχωροῦμεν ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἀπ' ἐναντίας αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι ὅσον πλησιάζομεν πρὸς τὴν θάλασσαν. Χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη τῆς ἡ Μέση Γερμανία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως, λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, δημητριακοὶ καρποί, ζαχαροῦχα τεῦτλα καὶ λαχανικά. Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια ὄρυκτά της ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν (μεταλλεῖα ποτάσσης εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Στασφούρτης, τὰ ὅποια εἶναι τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου, ἀνθρακωρυχεῖα καὶ μεταλλεῖα διαφόρων μετάλλων εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ τὴν Σιλεσίαν).

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι : Εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ ἐπὶ τοῦ σημίου ὅπου διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς Μέσης Γερμανίας, ἡ **Λειψία** (700.000 κ.), κέντρον γραμμάτων καὶ βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα,

ύφασματα, βιβλία), ή Δρέσδη (630.000 κ.), ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐλβα ποταμοῦ, καὶ τὸ Κέμνιτς (350.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας ύφασμάτων, χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὅποιον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὴν ὁρεινὴν περιοχήν. Εἰς τὴν Σιλεσίαν τὸ Μπρεσλάου (600.000 κ.), ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ὀδερ ποταμοῦ.

3) Βόρειος Γερμανία. Ἡ Βόρειος Γερμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἔκτεταμένην πεδιάδα, ἡ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς πεδιάδος τῶν Κάτω Χωρῶν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμώδες, διότι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν κατέληγον οἱ παγετῶνες, οἱ ὅποιοι ἐκάλυπτον τὴν Σκανδιναϊκὴν Χερσόνησον εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν (ὅτι συνέβη καὶ μὲ τὸ ὀροπέδιον τῆς Βαυαρίας ἀπὸ τοὺς παγετῶνας τῶν Ἀλπεων). Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετώνων τὰ πολὺ λεπτὰ χώματα, μόλις ἀπεξηράνθησαν, παρεσύρθησαν κυρίως ὑπὸ τῶν ἀνέμων (βορείων καὶ βορειοανατολικῶν, οἱ ὅποιοι εἶναι συχνοὶ) εἰς νοτιωτέρας περιοχὰς (πεδιάδας τοῦ Βελγίου, τῆς Βορείου Γαλλίας, εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Μέσης καὶ τῆς Νοτίου Γερμανίας).

Οὕτως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα παρένειναν ἡ ἄμμος καὶ τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ περιοχὴ αὗτη δὲν εἶναι εὔφορος. Τούναντίον, αἱ πεδιάδες τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Γαλλίας, ὅπου τὸ πάχος τῶν λεπτῶν αὐτῶν προσχώσεων φθάνει πολλὰ μέτρα (εἰς μερικὰς περιοχὰς 3-4 μ.), εἶναι ἔξαιρετικῶς εὔφοροι.

Εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα ὑπάρχουν πολλαὶ λίμναι καὶ ἔλωδεις ἔκτάσεις, αἱ ὅποιαι καλύπτουν τὰ κοιλώματα, τὰ ὅποια ἐσχημάτισαν ἀλλοτε οἱ παγετῶνες. Αἱ ἀκταὶ της εἶναι ὁμαλαί, εἰς δὲ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν σχηματίζονται χωνοειδεῖς κόλποι.

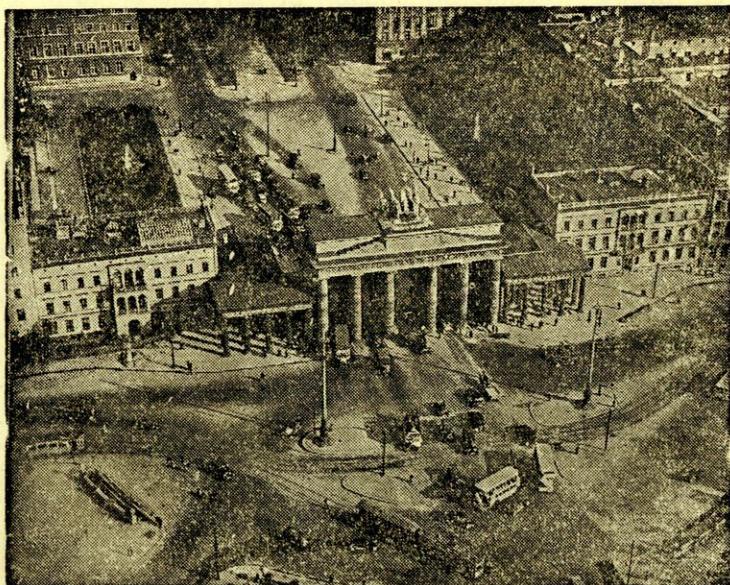
Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάδα διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς τῆς Μέσης Γερμανίας. Οἱ ποταμοὶ ἔχουν γίνει πρώτης τάξεως πλωταὶ ὁδοὶ καὶ συνδέονται μεταξύ των διὰ διωρύγων. Διὰ διώρυγος συνδέεται ἐπίσης καὶ ἡ Βόρειος Θάλασσα μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Τὸ κλῖμα εἰς τὰ παράλια τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ὡς καὶ νεισιν, ὅσον ὁμοιοποιοῦμεν πρὸς Α., τὸ κλῖμα γίνεται ἡπειρωτικόν.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάδα, ἐπειδὴ εἶναι ἀμμώδης, εἶναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς ὄρυκτά. Τὰ σπουδαιότερα γεωργικά

προιόντα είναι τὰ γεώμηλα καὶ ἡ σίκαλις, τὰ ὅποια εύδοκιμοῦν εἰς ἀμμώδη ἔδάφη. Εἰς τὰ παράλια, χάρις εἰς τὴν ἄφθονον ύγρασίαν, ὑπάρχουν πολλὰ λειβάδια ὅπου τρέφονται πολλὰ ζῷα.

Ο πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς αὐτῆς είναι ἀραιός, διότι είναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προιόντα καὶ εἰς ὀρυκτά. Εν τούτοις εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὑρίσκεται ἡ πρωτεύουσα τῆς Γερμανίας, τὸ **Βερολίνον** (4.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ Σπρέα ποταμοῦ, ὃ ὅποιος είναι παραπόταμος

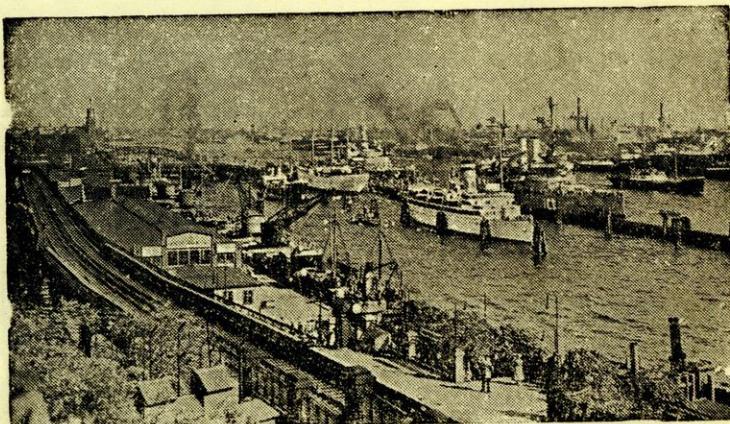
Βερολίνον. Ἡ πύλη τοῦ Βρανδεμβούργου. Κατεσκευάσθη κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως.

τοῦ "Ελβα. Τὴν ἀνάπτυξίν του ὀφείλει κατὰ πρῶτον μὲν λόγον εἰς τὴν ὁχυράν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ μέσον τῶν ἑλωδῶν ἐκτάσεων τοῦ Σπρέα. αἱ ὅποιαι είναι τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης καὶ μονοτόνου Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν, διότι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διαυσταροῦνται τέσσαρες μεγάλαι πλωταὶ ὄδοι καὶ ἐννέα σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, αἱ ὅποιαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γερμανίας. Ἡ ἀνάπτυξί του ὀφείλεται ἐπίσης εἰς τὸ ὅτι είναι πρω-

τεύουσα μιᾶς μεγάλης καὶ πλουσίας χώρας. Διὰ τοῦτο τὸ Βερολίνον, ὅπως καὶ ὅλαι αἱ πρωτεύουσαι τῶν μεγάλων κρατῶν, εἴναι κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν (πανεπιστήμια, θέατρα, μουσεῖα), τῶν μεγάλων τραπεζῶν καὶ τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν ὀργανισμῶν.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Πρωσσίαν κεῖται ἡ **Καινιξβέργη** (300.000 κ.)¹ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ "Οδερ" τὸ **Στεττίνον** (270.000 κ.)², καὶ δυτικώτερον τὸ **Κίελον** (200.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γερμανίας.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης τὸ **Άμβούργον** (1.500.

'Ο λιμὴν τοῦ Άμβούργου ἐπὶ τοῦ "Ἐλβα ποταμοῦ".

000 κ.) ἐπὶ τοῦ χωνοειδοῦς κόλπου τοῦ "Ἐλβα ποταμοῦ" καὶ εἰς ἀπόστασιν 75 χμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Εἴναι ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ εἴς τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ κόσμου. Χάρις εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν εἴναι σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανίαι ζαχάρεως, οἴνου, ξυλείας, εἰδῶν διατροφῆς κ. ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βέζερ ποταμοῦ εἴναι ἡ **Βρέμη** (300.000 κ.), 65 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, λιμὴν εἰσαγωγῆς κυρίως βάμβακος.

1 Ἡ Καινιξβέργη ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν μετὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον.

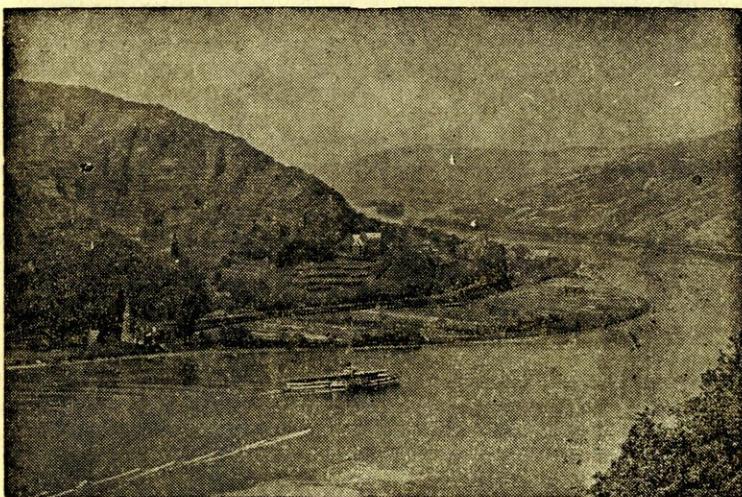
2 Τὸ Στεττίνον, ἡ Ἀνατολικὴ Γερμανικὴ Πομερανία καὶ μέγα μέρος τῆς Ἀνατολ. Πρωσσίας, μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, ἀποτελοῦν τμῆμα τῆς Πολωνίας.

4) Κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἐντὸς τοῦ γερμανικοῦ ἐδάφους περιλαμβάνει τρία τμήματα:

α') Ἀπὸ τὰ ἐλβετικὰ σύνορα μέχρι τῶν Παραρρηνίων ὁρέων μίαν εὐρεῖαν πεδιάδα, ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τῆς καθιζήσεως αὐτῆς ἔχωρίσθη ὁ Μέλας Δρυμὸς ἀπὸ τὰ Βόσγια ὅρη, μετὰ τῶν ὅποιων ἦτο ἡνωμένος.

β') Μίαν στενὴν καὶ ὀφιοειδῆ κοιλάδα μήκους 100 χμ. περίπου, ἡ ὅποια διασχίζει τὰ Παραρρήνια ὅρη καὶ ὀφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τοῦ ἐδάφους.

γ') Ἀπὸ τῆς ἔξοδου του ἐκ τῶν Παραρρηνίων ὁρέων μίαν

‘Ο Ρήνος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Παραρρηνίων.

εὐρεῖαν προσχωσιγενῆ πεδιάδα, τῆς ὅποιας τὸ πλάτος συνεχῶς αὐξάνει μέχρι τῶν ἑκβολῶν του.

Τὸ ἐδαφὸς τῆς κοιλάδος εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, τὰς ὅποιας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ οἱ ἀνεμοί.

Τὸ κλῖμα τῆς ἀνω κοιλάδος εἶναι ἥπειρωτικὸν, διότι οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοί δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν. Ὁ χειμὼν ὅμως δὲν εἶναι δριμύς, ὅπως εἰς τὰ ἡροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαδοφραγκονίας, διότι αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ προφυλάσσουν τὴν κοιλάδα ἀπὸ τοὺς

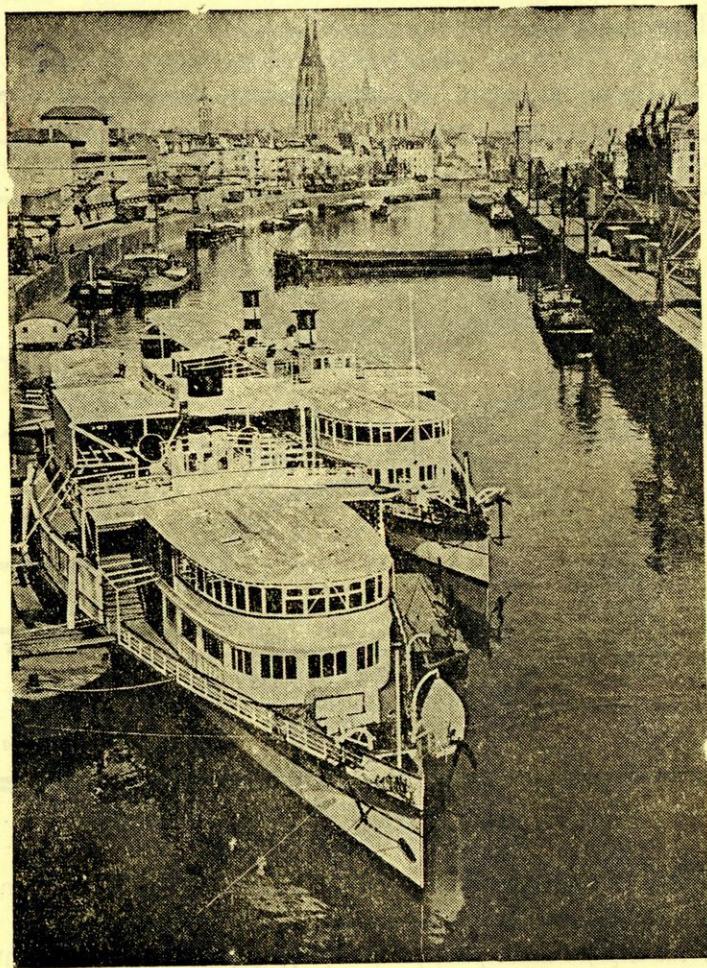
ψυχρούς βορείους καὶ βορειοανατολικούς ἀνέμους. Τὸ κλίμα τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι σχετικῶς ἥπιον, χάρις εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον καὶ εἰς τὸ ἥπιον σχετικῶς κλίμα τῆς, ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἔχει πολὺ ἀνεπιτυγμένην γεωργίαν καὶ παράγει ποικίλα προϊόντα: δημητριακούς καρπούς, ζωχαροῦχα τεῦτλα. Ἀμπελοὶ καὶ ὄπωροφόρα δένδρα καλλιεργοῦνται εἰς τὰς νοτιοανατολικὰς πλαγιάς τῶν λόφων, ὅπου οἱ παγετοὶ εἰναι σπάνιοι καὶ ἡ ὑγρασία σχετικῶς μικρά.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἡ βιομηχανία κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν διὰ δύο λόγους: α') Διότι εἰς τὴν κάτω κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ καὶ ἴδιως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ παραποτάμου του Ρούρ εύρισκονται πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα. β') Διότι αἱ βιομηχανίαι τῆς περιοχῆς αὐτῆς προμηθεύονται τὰς πρώτας ὄλας καὶ ἔξαγουν τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα διὰ τοῦ Ρήνου. Ὁ Ρήνος ποταμὸς εἶναι ἡ σπουδαιότερά πλωτὴ ὁδὸς ὃχι μόνον τῆς Εύρωπης, ἀλλὰ ὀλοκλήρου τοῦ Κόσμου. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπιτυγμένην της βιομηχανίαν, ἡ περιοχὴ αὕτη καὶ ἴδιως ἡ κάτω κοιλάς, ὅπου εύρισκονται τὰ ἀνθρακωρυχεῖα, ἔχει πυκνότατον πληθυσμόν, αἱ δὲ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην. Μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρούρ ὑπάρχουν 20 βιομηχανικαὶ πόλεις, ἐκ τῶν ὅποιών 12 ἔχουν πληθυσμὸν ἄνω τῶν 100 χιλιάδων κατοίκων.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι τὸ **Μανχάϊμ** (250.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων τῆς Γερμανίας, ἡ **Φραγκφούρτη** (550.000 κ.), βιομηχανικὸν κέντρον ἐπεξεργασίας δερμάτων, σιδηροδρομικοῦ ὄλικοῦ, κοσμημάτων. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι: ἡ **Κολωνία** (730.000 κ.), κέντρον μεγάλης βιομηχανίας (χάλυψ, μηχαναὶ παντὸς εἴδους, ὑαλικά, καστοσούκ) καὶ τελευταῖος σταθμὸς τῶν πλοιών τῆς θαλάσσης, τὸ **"Ααχεν (Αϊξ - λά - Σαπέλ** 150.000 κάτ.), μὲ βιομηχανίαν ὑαλικῶν, μηχανῶν καὶ εἰδῶν κεραμευτικῆς, τὸ **Κρέφελντ** (160.000 κ.), μὲ βιομηχανίαν βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, τὸ **Ντούΐσμπουργκ** (450.000 κ.), καὶ τὸ **"Εσσεν** (650.000 κ.), κέντρα βαρείας βιομηχανίας (εἰς τὸ "Εσσεν εύρισκονται καὶ τὰ περίφημα πολεμικὰ ἔργοστάσια Κρούπτ), τὸ **Ντύσσελ-ντορφ** (480.000 κ.) κέντρον μεταλλουργίας καὶ χημικῶν προϊόντων.

Συμπέμπει συμπατική. Ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν φυσικῶν περιοχῶν τῆς

Γερμανίας ἔξαγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνιαῖον κέντρον, ἀλλὰ ἐναλλαγὴ περιοχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν εἶναι

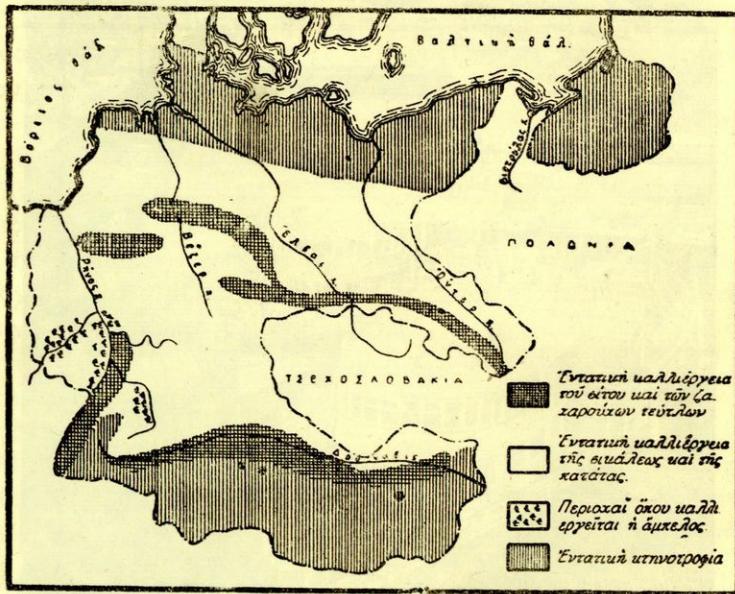

Ἡ Κολωνία ἐπὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

πτωχαί, ἄλλαι δὲ πολὺ πλούσιαι. Οἱ μόνοι δεσμὸι μεταξύ τῶν εἰναι αἱ ὁδοὶ τῆς συγκοινωνίας (ποταμοί, διώρυγες, σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, ἀμαξιταὶ ὁδοί). Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ ἔξαιρετικὴ ἀνά-

πτυξις τῶν πόλεων, αἱ ὅποιαι εὐρίσκονται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν μέσων συγκοινωνίας (Βερολίνον, Βιέννη, Μόναχον, Λειψία, Φραγκφούρτη).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—1. Πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας (65.000.000) εἶναι ἀνίσως διανεμημένος εἰς τὰς διαφόρους περιοχάς. Αἱ περισσότερον κατωκημέναι περιοχαὶ εἶναι αἱ βιομηχανικαὶ (κοιλὰς τοῦ Ρήνου, Σαξωνία, Σιλεσία). Ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὅτι ὁ γερμανικὸς πληθυσμὸς εἶναι κυρίως βιο-

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας
(γεωργικὴ παραγωγὴ).

μηχανικός. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ μεγάλη σχετικῶς πυκνότης του (ἔκτασις 468.000 τετρ. χμ., πυκνότης 139 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

2. **Γεωργία.** Ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ γερμανικοῦ πληθυσμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τὴν ὅποιαν κατέχουν τὰ πτωχὰ ἐδάφη καὶ εἰς τὸν μεγάλον βιομηχανικὸν της πληθυσμόν.

Χάρις ὅμως εἰς τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ ἐργατικότητα τῶν κατοίκων, πολλὰ ἐδάφη, τὰ ὅποια ἦσαν ἀκατάλληλα διὰ καλλιερ-

γείας, έγιναν εύφορα. Η γερμανική γεωργία γίνεται σύμφωνα μὲ τοὺς νεωτάτους κανόνας τῆς ἐπιστήμης καὶ ώς ἐκ τούτου ἔχει βιομηχανικὸν χαρακτῆρα. Χρησιμοποιοῦν λιπάσματα, μηχανὰς καὶ ἐκλέγουν τὰς καταλληλότερας ποικιλίας τῶν σπόρων καὶ τῶν δένδρων, τὰ ὅποια πρόκειται νὰ καλλιεργήσουν.

Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἰναι :

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας
(βιομηχανικαὶ περιοχαὶ).

α') Δημητριακοὶ καρποί, ἐκ τῶν ὅποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ σίκαλις (ἡ Γερμανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα παραγωγῆς σικάλεως)· ἀκολουθοῦν ἡ βρώμη, ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθή, ἡ ὅποια χρησιμοποιεῖται κυρίως εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς μπύρας. Η μεγάλη παραγωγὴ τῆς σικάλεως ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὅποιαν κατέχουν τὰ ἀμμώδη καὶ συνεπῶς πτωχὰ ἔδάφη, τὰ ὅποια δὲν εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') Γεώ μηλα, τὰ δόποια ἐναλλάσσονται μὲν τὴν καλλιέργειαν τῆς σικάλεως, καθόσον εύδοκιμοῦν εἰς τὰ ἀμμώδη ἔδαφη. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τῶν γεωμήλων, τὰ δόποια ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ της.

γ') Ζαχαρούχα τεῦχα, τὰ δόποια ἐναλλάσσονται μὲν τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, διότι εύδοκιμοῦν εἰς τὰ πιλούσια ἔδαφη (κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εὐφόρους πεδιάδας τῆς Μέσης Γερμανίας). Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν ζαχαρίεως ἐκ τῶν ζαχαρούχων τεύτλων.

δ') "Αμπελοί, αἱ δόποιαι καλλιεργοῦνται εἰς τὴν Νότιον Γερμανίαν, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι κατάλληλον.

3. Κτηνοτροφία. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ δόποια ὅμως δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως. Τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῷα, χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν, τῶν ὀροπεδίων καὶ τῶν παραλίων. Τρέφονται ἐπίσης πολλοὶ χοῖροι, ίδιως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικήν πεδιάδα, χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων.

4. Βιομηχανία νία. Ἡ Γερμανία εἶναι κράτος κατ' ἔξοχήν βιομηχανικόν. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξτης λόγους:

α') Εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ ἄνθρακος μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

β') Εἰς τὸν μεγάλον της πληθυσμόν, δόποιος προμηθεύει ἀφθόνους καὶ ἐπιδεξίας ἐργαστικάς χεῖρας.

γ') Εἰς τὸ θαυμάσιον δίκτυον τῶν πλωτῶν διδόν, αἱ δόποιαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι: Ἡ μεταλλουργία (μηχαναὶ διάφοροι, σιδηροδρομικὸν ύλικὸν κτλ.). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εἶναι ἡ κοιλάς τοῦ Ρούρ, ἡ Σιλεσία, τὸ Βερολίνον καὶ τὸ Ἀμβούργον (ναυπηγεία). Ἡ βιομηχανία ἡλεκτρικῶν εἰδῶν (Βερολίνον, Ρούρ, Νυρεμβέργη). Ἡ χημικὴ βιομηχανία (χρώματα, λιπάσματα, ἔκρηκτικαί ὄλαι, φαρμακευτικά εῖδη) μὲν κέντρα τὴν κοι-

λάδα τοῦ Ρούρ, τὸ Ἀμβούργον, καὶ τὴν Σαξωνίαν. Ἡ ύφαντουργία, τῆς δόποιας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εύρισκονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου, εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ τὴν Βρέμην, τὸν λιμένα εἰσαγωγῆς βάμβακος. Τέλος ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρου, ζύθου, ζαχάρεως, οἰνοπνεύματος).

5. Συγκοινώνια. Ἡ Γερμανία ἔχει πυκνὴν καὶ καλῶς ὡργανωμένην συγκοινωνίαν. Ἐχει ἐν δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν μήκους 12.000 χμ. περίπου, τὸ δόποιον διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα. Εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Δουναβίου, τὸ δόποιον συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὰς χώρας τῆς ΝΑ. Εύρωπης. Εἰς τὸ δίκτυον τῶν ποταμῶν τῆς Γερμανικῆς πεδιάδος ("Οδερ, "Ελβα , Βέζερ), τὸ δόποιον συνδέει τὰς χώρας τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης. Τέλος εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, τὸ δόποιον εἶναι τὸ σπου-

Εἰσαγωγή

Εἰδη διατροφῆς	Πρῶται ὑλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν της.	Βιομηχανία εἰδη
----------------	--------------------------------------	--------------------

Ἐξαγωγή

Πρῶται ὑλαι	Βιομηχανία εἰδη
-------------	-----------------

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γερμανίας.

δαιότερον ὅλων, διότι συνδέει τὴν βιομηχανικωτέραν περιοχὴν τῆς Γερμανίας μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Ἐχει ἐν δίκτυον σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μήκους 61.000 χμ., τοῦ δόποιου ἡ πυκνότης εἶναι μεγαλυτέρα εἰς τὰς βιομηχανικὰς περιοχάς. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι τμήματα τῶν μεγάλων διεθνῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν: Διεθνής γραμμὴ Ἀμβούργου — Τεργέστης, Παρισίων — Βερολίνου — Μόσχας, Παρισίων — Βιέννης — Κωνσταντινούπολεως.

Μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν καὶ τὸ δίκτυον τῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

6. Ἐμπόριον. Ἡ Γερμανία εἶναι μία τῶν μεγαλυτέρων ἐμπορικῶν δυνάμεων τοῦ Κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται α') εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ή δόποια ἔχει ἀνάγκην μεγάλης

ποσότητος πρώτων ύλῶν· β) εἰς τὴν μικρὰν γεωργικὴν τῆς παραγήν, καθόσον αὕτη ἐπαρκεῖ μόνον ἔννέα μῆνας τὸ ἔτος διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Εἰσάγει κυρίως πρώτας ὑλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (μεταλλεύματα σιδήρου, διάφορα ἄλλα μεταλλεύματα, βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, καουτσούκ, πετρέλαιον) καὶ εἴδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμόν της (δημητριακούς καρπούς, κτηνοτροφικά προϊόντα, οίνους, ἀποικιακά είδη).

Ἐξάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα εἰς μεγάλην ποσότητα (εἴδη μεταλλουργίας, χημικὰ προϊόντα, ὑφάσματα καὶ ἄνθρακα). Τὸ πλείστον μέρος τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου της διεξάγεται διὰ τῶν λιμένων τῆς Βορείου Θαλάσσης ('Αμβούργου, Βρέμης καὶ Ρόττερνταμ).

7. Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Γερμανία κατέχει ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος. Αἱ εἰς Ἑλλάδα ἔσαγωγαί της ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ μηχανὰς καὶ μετάλλινα εἴδη, ὑφάσματα, ἄνθρακα, ἐπιστημονικὰ ἔργαλεῖα, χημικὰ προϊόντα, αὐτοκίνητα κ.ἄ. Αἱ ἔξι Ἑλλάδος εἰσαγωγαί της περιλαμβάνουν κυρίως καπνόν, σῦκα ξηρά, σταφίδα, οίνοπνευματώδη ποτά, σταφυλάς, ἑσπεριδοειδῶν, χυμούς ἑσπεριδοειδῶν, προϊόντα ἐλαίας, ἀκατέργαστα δέρματα, κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον, λευκόλιθον, σμύριδα, σιδηροπυρίτην, βάμβακα κλπ.

B'. ΕΛΒΕΤΙΑ

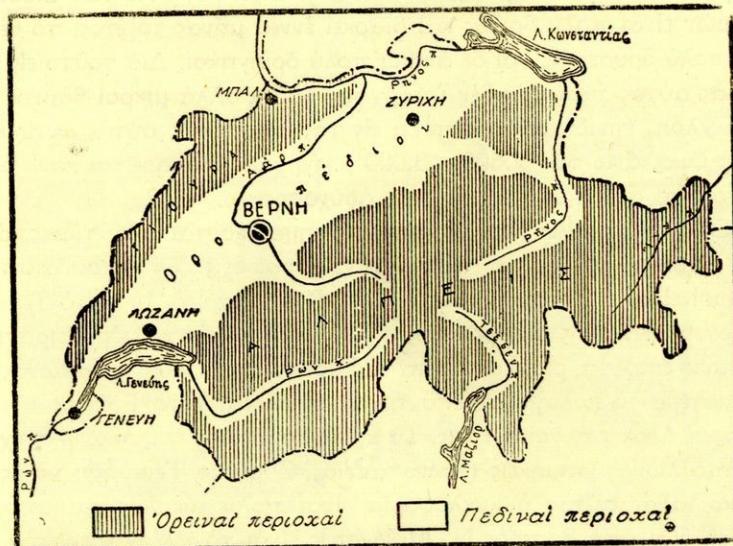
Εἰσαγωγή. — Ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν ὅρεινή, καθόσον τὰ 70 % τοῦ ἐδάφους της ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὅρη. Ἡ μορφὴ ὅμως αὕτη τοῦ ἐδάφους της οὐδόλως παρεμποδίζει τὴν ἀνάπτυξίν της· τούναντίον, χάρις εἰς τὸ ὅτι εἶναι κυρία τῶν σπουδαιοτέρων ὁδῶν τῶν Ἀλπεων, αἱ ὅποιαι ἔξυπηρετοῦν μεγάλας καὶ πλουσίας χώρας (Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν) καὶ εἰς τὴν ἐργαστικότητα τῶν κατοίκων της, εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένας χώρας τῆς Εὐρώπης.

Ορια. — Ἡ Ἑλβετία ὁρίζεται πρὸς Β. καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Ἡ

μόνη πλωτή όδος, ή όποια συνδέει τὴν Ἐλβετίαν μετὰ τῆς θαλάσσης, εἶναι ό Ρήνος ποταμός.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Η Ἐλβετία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς φυσικὰς περιοχάς: τὰς Ἐλβετικὰς "Ἀλπεις, τὸν Ἐλβετικὸν Γιούραν καὶ τὸ Ἐλβετικὸν ὄροπέδιον.

Ἐλβετικαὶ "Ἀλπεις. Αἱ Ἐλβετικαὶ "Ἀλπεις εἶναι τμῆμα τῶν Κεντρικῶν "Ἀλπεων, αἱ όποιαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρεῖς παραλλήλους ζώνας.³ Εκ τῶν τριῶν ζωνῶν ὑψηλοτέρα εἶναι ἡ μεσαία (3.000 —

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ἐλβετίας.

4.000 μ.). Η ζώνη αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ὀνομάζεται "Ψυγλαὶ "Ἀλπεις. Αἱ δύο ἄλλαι αἱ όποιαι εύρισκονται πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. τῶν "Ψυγλῶν "Ἀλπεων, ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὀσφεστολιθικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλότεραι καὶ ὀνομάζονται **Προάλπεις**. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά, δῆλον τῶν Ἐλβετικῶν "Ἀλπεων, ἀλλὰ ὀλοκλήρου τῆς ὁροσειρᾶς τῶν "Ἀλπεων, εἶναι τὰ ἔξι⁴:

Αἱ κορυφαὶ σχηματίζουν γραμμὰς παραλλήλους χωριζομένας διὰ κοιλάδων, αἱ όποιαι ἀκολουθοῦν τὴν ιδίαν διεύθυνσιν. Αἱ κο-

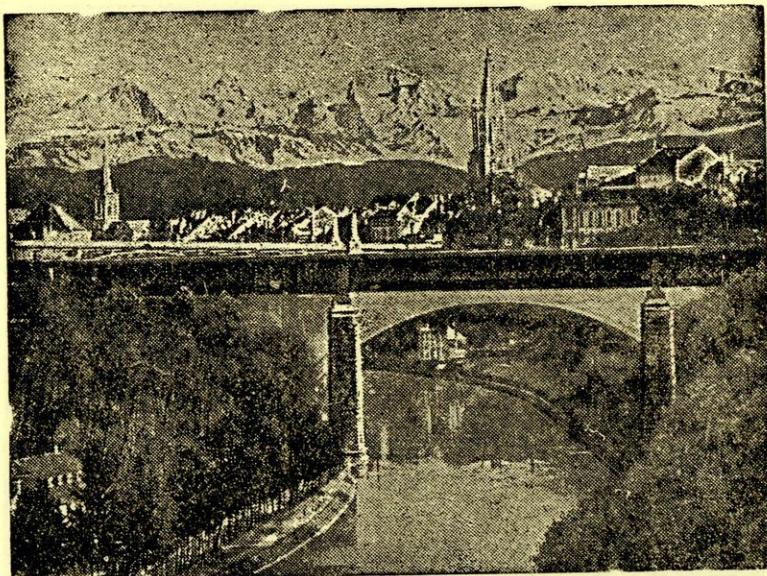
ρυφαὶ εἶναι πολὺ ὑψηλαὶ καὶ ἀπότομοι, αἱ δέ κοιλάδες πολὺ βαθεῖαι. Λόγω τῆς μεταβολῆς τοῦ κλίματος ἐκ τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν πρὸς τὰς ὑψηλοτέρας, ἡ βλάστησις εἶναι κλιμακωτή. Μέχρις 800 – 900 μέτρων ὑπάρχουν αἱ καλλιέργειαι, αἱ δύοιαι γίνονται καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς πεδιάδας (λειβάδια, δημητριακοὶ καρποί, μικρὰ δάση δρυῶν καὶ καστανῶν). Μέχρι 1.200 μ. φύονται τὰ φυλλοβόλα δένδρα (δρύες εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, δέξιαι εἰς τὰς ὑψηλοτέρας). "Ανω τῶν 1.200 μ. καὶ μέχρι 1.800 – 2.000 μ. περίπου φύονται τὰ κωνοφόρα δένδρα (ἔλατα, ὄρειναι πεῦκαι). Εἰς ὑψος ἄνω τῶν 2.000 μ. ὁ χειμῶν εἶναι πολὺ δριμὺς καὶ διαρκεῖ ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος, τὸ θέρος εἶναι πολὺ δροσερόν, οἱ δὲ ἄνεμοι πολὺ δρμητικοί. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὑψηλὰς αὐτὰς περιοχὰς δὲν ὑπάρχουν δάση, ἀλλὰ μικροὶ θάμνοι καὶ ιδίως χλόη, ἐπειδὴ αὕτη ἀντέχει εἰς τὰς κλιματικὰς αὐτὰς συνθήκας. Εἰς τὸ ὑψος ἄνω τῶν 2.600 – 3.000 μ. ἡ χιών διατηρεῖται καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ συνεπῶς ἡ ζωὴ εἶναι ἀδύνατος.

"Εκ τῶν αἰωνίων αὐτῶν χιόνων σχηματίζονται παγετῶνες, ἀπὸ τοὺς ὄποιος γεννῶνται πιοταμοὶ χειμαρρώδεις. Οἱ σπουδαιότεροι πιοταμοὶ εἶναι ὁ Ρῆνος, ὁ Ροδανὸς (Ρόν), ὁ "Ααρ, ὁ "Ιν καὶ ὁ Τεσσέν. Λόγω τῆς μεγάλης διαβρώσεως τὴν δύοιαν ὑπέστη ἡ δροσειρὰ τῶν "Αλπεων ἀπὸ τὰ ρέοντα ὄντα καὶ ιδίως ἀπὸ τοὺς παγετῶνας εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν, διασχίζεται ἀπὸ βαθεῖας κοιλάδας πρὸς ὄλας τὰς διευθύνσεις. Τὰ κοιλώματα τῶν κοιλάδων κατέχονται ἀπὸ λίμνας ἐπιμήκεις (Κωνσταντίας, Ζυρίχης, Γενεύη). Χάρις εἰς τὰς κοιλάδας αὐτὰς ἡ κυκλοφορία εἶναι πολὺ εὔκολος καὶ ἀπὸ Δ. πρὸς Α. καὶ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Αἱ "Αλπεις εἶναι τὸ πλέον γνωστὸν καὶ τὸ πλέον προσιτὸν ἀπὸ ὄλα τὰ μεγάλα ὅρη τῆς Γῆς. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες τῶν 'Ελβετικῶν "Αλπεων, διὰ τῶν δύοιων διέρχονται αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, εἶναι τοῦ Σεμπλόν καὶ τοῦ Σὲν - Γκοτάρ. Διὰ τοῦ πρώτου διέρχεται ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἡ δύοια συνδέει τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τοὺς Παρισίους (διὰ τοῦτο ἡ γραμμὴ αὕτη λέγεται Semplon Orient Express), διὰ τοῦ δευτέρου δὲ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμή, ἡ δύοια συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν 'Ιταλίαν.

"Η περιοχὴ τῶν "Αλπεων χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῆς εύνοει κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐπειδὴ τὰ λειβάδια τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν κατὰ τὴν χειμερινήν περίοδον καλύπτονται ἀπὸ χιόνας,

οἱ κάτοικοι ἀναγκάζονται τὴν μὲν χειμερινὴν περίοδον νὰ διέρχωνται εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς τῶν κοιλάδων, ὅπου εἶναι αἱ καλλιέργειαι, τὸ δὲ θέρος εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Διὰ τοῦτο ἔχουν καὶ διπλᾶς κατοικίας, μίαν χειμερινὴν εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς καὶ μίαν θερινὴν εἰς τὰς ὑψηλάς. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι πόλεις.

Ἐλβετικὸς Γιούρας. Ὁ Ἐλβετικὸς Γιούρας εύρισκεται εἰς τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας. Εἶναι μία ὁροσειρὰ μικροτέρα καὶ χαμηλο-

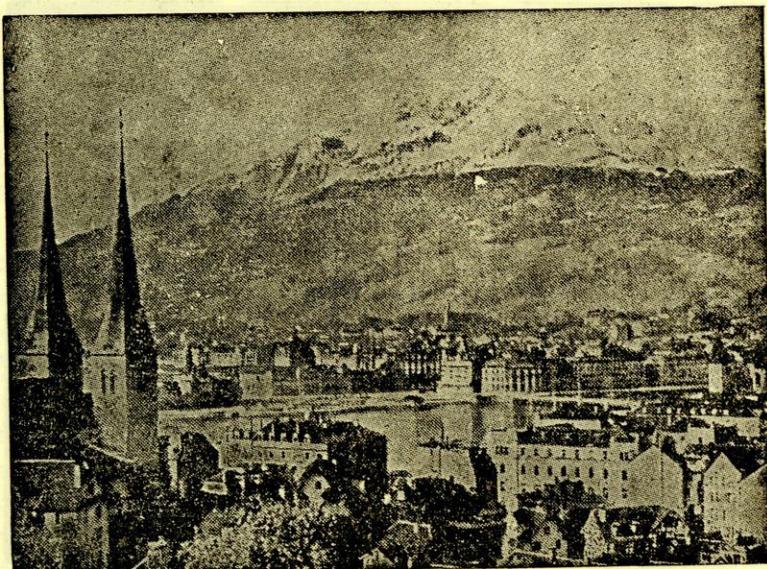

Βέρνη. Εἰς τὸ βάθος αἱ "Αλπεῖς".

τέρα τῶν "Αλπεων (1.700 μ.). Διακόπτεται ἀπὸ χαμηλοὺς αὐχένας καὶ διασχίζεται ἀπὸ εὐρύ όρους κοιλάδας. Ὁπως αἱ "Αλπεῖς, οὕτω καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ Γιούρα εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Χάρις δὲ καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα ἔχει πολὺ ἀναπτυχθῆ ἡ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων (συμπετυκνωμένου γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου). Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ βιομηχανία τῶν ὥρολογίων. Σπουδαιότερά πόλις εἶναι ἡ **Βασιλεία** (195.000 κ.) εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἔδρα τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης καὶ

σπουδαίον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχαναί, χημικὰ προϊόντα, μεταξωτὰ ύφασματα). Χάρις εἰς τὸν Ρήνον ποταμὸν εἶναι ὁ μόνος λιμὴν τῆς Ἐλβετίας, ἀπὸ τὸν ὅποιον αὔτη προμηθεύεται τὰ εἴδη διατροφῆς τῆς καὶ τὰς πρώτας ὥλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς.

Ἐλβετικὸν ὄροπέδιον. Μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Γιούρα ἔκτείνεται τὸ Ἐλβετικὸν ὄροπέδιον, τὸ ὅποιον παρὰ τὴν μικρὰν ἔκτασιν (μῆκος 250 χμ. ἀπὸ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης μέχρι τῆς λίμνης τῆς Κωνσταντίας καὶ πλάτος 60 χμ.) συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον

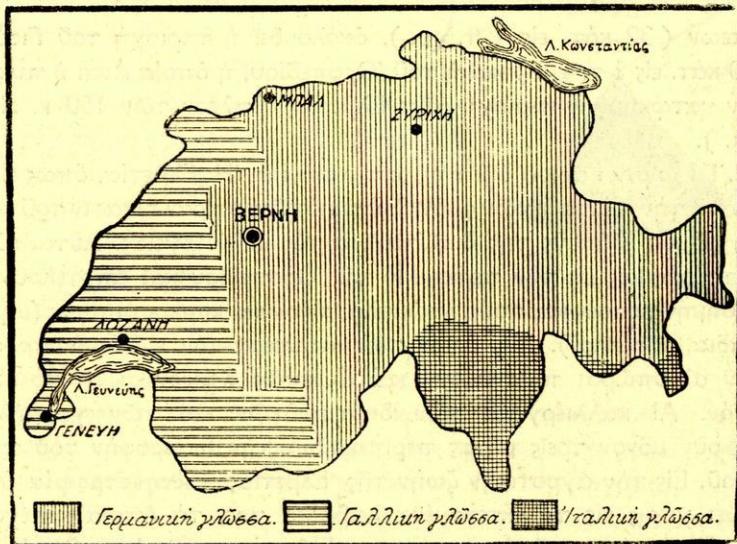

Ασυκέρη. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Πιλάτος (2.100 μ.).

μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἐλβετίας καὶ ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφος, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς ὅποιας τὰ ρέοντα ὕδατα ἔφερον ἐκ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὸ κλῖμά του, τὸ ὅποιον εἶναι περισσότερον θερμὸν καὶ συνεπῶς καταλληλότερον διὰ καλλιεργείας. Ἡ γεωργία θεραπεύεται μὲν μεγάλην ἐπιμέλειαν. Ὑπάρχουν λειθάδια καὶ καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς παγετούς καὶ ἄμπελοι καὶ ὄπωροφόρα

δένδρα εις τὰς ΝΑ. πλαγιάς τῶν λόφων. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη ἀπὸ τὰς ὁρεινὰς περιοχάς.

Χάρις εἰς τὴν εὔκολον συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα, τὸν δποῖον προμηθεύουν οἱ ποταμοί, οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὰς "Αλπεις καὶ τὸν Γιούραν, εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ κέντρα εἶναι: ἡ Γενεύη (150.000 κ.), παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην· ὑπῆρχεν ἡ ἔδρα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ εἶναι σπουδαῖον κέντρον ὥρο-

Χάρτης τῶν γλωσσῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἐλβετίας.

λογοποιίας καὶ κοσμημάτων. Ἡ **Λωζάνη** (95.000 κ.), ἡ **Βέρνη** (150.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἐλβετίας, κέντρον ὥρολογοποιίας καὶ κυρίως εἰδῶν σοκολάτας, συμπεπτυκνωμένου γάλακτος καὶ τυροῦ, ἡ **Ζυρίχη** (325.000 κ.), ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἐλβετίας καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχαναί, ὑφάσματα μεταξωτά), ἡ **Λου-
κέρνη** κ.ἄ.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—1. Πληθυσμός. Ἡ Ἐλβετία ἔχει 41.300 τ. χμ. ἕκτασιν καὶ 4.000.000 κατ. Ο πληθυσμὸς τῆς Ἐλβετίας παρουσιάζει διαφορὰς ὡς πρὸς τὴν καταγωγήν, τὴν

γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκείαν. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ (71 %) εἴναι γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ διμιλεῖ τὴν γερμανικήν γλῶσσαν. Τὸ τμῆμα αὐτὸν κατοικεῖ τὴν Βόρειον, τὴν ΒΑ. καὶ Κεντρικήν Ἐλβετίαν. Τὰ 21 % εἶναι γαλλικῆς καταγωγῆς, διμιλοῦν τὴν γαλλικήν γλῶσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν Δυτικήν Ἐλβετίαν. Τὰ 6 % εἶναι ἵταλικῆς καταγωγῆς, διμιλοῦν τὴν ἵταλικήν γλῶσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν κοιλάδα τοῦ Τεσσέν. ‘Ως πρὸς τὴν θρησκείαν ὑπερισχύουν οἱ Διαμαρτυρόμενοι. ‘Ο ἐλβετικὸς πληθυσμὸς δὲν εἶναι ἔξι ἰσου διανεμημένος. ‘Η ἀραιότερον κατώκημένη περιοχὴ εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν Ἀλπεων (32 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), ἀκολουθεῖ ἡ περιοχὴ τοῦ Γιούρα (120 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ ἡ τοῦ Ὀροπεδίου, ἡ ὅποια εἶναι ἡ πυκνότερον κατώκημένη περιοχὴ τῆς Ἐλβετίας (πλέον τῶν 150 κ. εἰς 1 τ. χμ.).

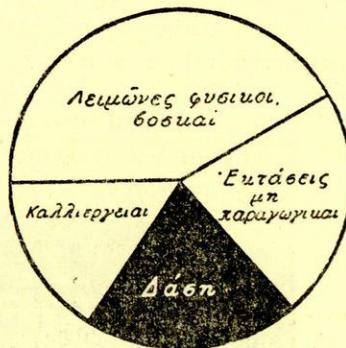
2. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. ‘Η Ἐλβετία, ὅπως εἴδομεν κατὰ τὴν ἔξετασιν τῶν φυσικῶν περιοχῶν, μικρὰν ἔκτασιν τοῦ καλλιεργησίμου ἔδαφους τῆς διαθέτει διὰ τὰς καλλιεργείας. Αὕται εύρισκονται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ὀροπεδίου καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ δημητριακούς καρπούς, γεώμηλα, οίνον καὶ κυρίως ὄπωρας (μῆλα, ἀχλάδια, κεράσια). ‘Εξ ὅλων τῶν καλλιεργειῶν εἰδῶν διατροφῆς μόνον αἱ ὄπωραι πλεονάζουν καὶ συνεπῶς ἔξαγονται εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν γεωμήλων ἐπαρκοῦν μόνον τρεῖς μῆνας περίπου διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν ἀγροτικήν ζωὴν τῆς Ἐλβετίας ἡ κτηνοτροφία ὑπερισχύει χάρις εἰς τὰ ἔκτεταμένα λειβάδια της, τὰ ὅποια κατέχουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἔκτάσεως της. Εἶναι ἡ μοναδικὴ σχεδόν ἀσχολία τῶν κατοίκων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τῆς Ἐλβετίας κατέχουν τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα καὶ τὸ Ὀροπέδιον χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὅποιαν κατέχουν αἱ κτηνοτροφικαὶ καλλιέργειαι. Τὰ κυριώτερα κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἶναι τὸ γάλα καὶ ὁ τυρός.

3. Βιομηχανία εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν ὀρεινῶν της περιοχῶν καὶ εἰς τὸν ἐπιδέξιον καὶ ἀρκετὸν πληθυσμὸν της ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν. Δὲν ἔχει ὅμως βαρεῖαν βιομηχανίαν (γραμμάς σιδηροδρόμων, γεωργικὰς μηχανὰς καὶ ἄλλα βαρέα προϊόντα), ὅπως ἡ Γερμανία, ἡ Ἄγγλια, ἡ Γαλλία καὶ τὸ Βέλγιον, διότι δὲν ἔχει οὔτε ἄνθρακα, οὔτε μεταλλεύματα. ‘Η βιο-

μηχανία της περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ύλῶν ήμικατειργασμένων. Εἶναι βιομηχανία εἰδῶν ἀκριβείας καὶ πολυτελείας, τῶν δύοιών ἡ ἀξία ἔγκειται εἰς τὴν ἐργασίαν. Οἱ σπουδαιότεροι κλάδοι εἰναι ἡ ὠρολογοποιία μὲ κέντρον τὴν Γενεύην, ἡ μηχανουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία μὲ σπουδαιότερα κέντρα τὴν Ζυρίχην καὶ τὴν Βασιλείαν. Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν ὀφείλεται καὶ ὁ πυκνός της πληθυσμὸς παρὰ τὸ ὄρεινὸν ἔδαφός της (97 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

4. Συγκινωνία. Παρὰ τὴν ὄρεινήν της ἔκτασιν, ἡ Ἐλβετία ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὴν ἐργαστικότητα καὶ ίκανότητα τῶν κατοίκων της. Διὰ τῆς Ἐλβετίας διέρχονται διεθνεῖς δόδοι, αἱ δόποισι συνδέουν τὴν Γαλλίαν μὲ τὴν ΝΑ. Εὐρώπην καὶ τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν. Χάρις εἰς τὰ γραφικὰ τοπία της, εἰς τὴν καλήν της συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πολλὰ καὶ πολυτελῆ ξενοδοχεῖα της ἔχει μεγάλην περιηγητικὴν κίνησιν. Οὕτως οἱ Ἐλβετοί κατώρθωσαν διὰ τῆς ἐργασίας των νὰ ἐπωφεληθοῦν ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ δόποια προσφέρει ἡ θέσις καὶ ἡ φύσις τῆς χώρας των.

5. Εμπόριον. Ἡ Ἐλβετία, χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ βιομηχανική, ἔξαγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα (συμπετυκνωμένον γάλα, τυρὸν) καὶ βιομηχανικὰ εἴδη (ὠρολόγια, μηχανάς, ὑφάσματα) καὶ εἰσάγει εἴδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν της καὶ πρώτας ὑλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (σίδηρον, ἄνθρακα, βάμβακα, μέταξαν κλπ.). Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως μηχανάς, ὠρολόγια, ὑφάσματα, χημικὰ προϊόντα, κτηνοτροφικὰ εἴδη κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, σῦκα ξηρά, σταφυλάς, προϊόντα ἐλαίας, βάμβακα, ὅρυζαν κ.ἄ.

Διάγραμμα ἐμφανίνον τὴν διανομὴν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους τῆς Ἐλβετίας.

Γ'. ΑΥΣΤΡΙΑ

Εισαγωγή. — Η Αύστρια (81.000 τ.χμ.) δημοιάζει μὲ τὴν Ἐλβετίαν τόσον ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους τῆς, ὃσον καὶ ὡς πρὸς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν. Διὰ τοῦτο αἱ δύο αὗται χῶραι λέγονται Ἀλπικαὶ χῶραι. Διαφέρουν ὅμως οὐσιωδῶς μεταξύ των ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἀπόψεως. Η Ἐλβετία, ἐπειδὴ εἶναι ἀνεξάρτητον Κράτος ἀπὸ μακροῦ χρόνου (ἀπὸ τὸν 16ον αἰώνα),

Βιέννη. Κρατικὸν θέατρον. Εἰς τὸ βάθος δεξιῷ τὰ Ἐθνικὰ Μουσεῖα.

ἔχει ὥστε οἰκονομικὴν σταθερότητα καὶ πολιτικὴν ἡρεμίαν. Η Αύστρια, ἐπειδὴ ἔδημιουργήθη διὰ τῆς συνθήκης τοῦ 1919 ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παλαιᾶς Αύστρουσυγγρικῆς Αὐτοκρατορίας, δὲν κατώρθωσεν ἀκόμη ν' ἀνεύρῃ οἰκονομικὴν σταθερότητα.

Ορια. — Η Αύστρια ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐλβετίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ Γιουγκοσλαβίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ούγγαρίας.

Φυσικαὶ περιοχαί. — Η Αύστρια ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φυσικὰς περιοχάς : τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεις, αἱ δόποιαὶ περιλαμβάνουν τὰ

2/3 τοῦ ἐδάφους της, καὶ ἀπὸ τὰς πεδιάδας τοῦ ἄνω καὶ μέσου Δουνάβεως.

Αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεῖς, ὅπως καὶ αἱ Ἐλβετικαί, διαιροῦνται εἰς τρεῖς ζώνας παραλλήλους : εἰς τὴν κεντρικήν, τὴν βορείαν καὶ τὴν νοτίαν. Ἡ πρώτη, εἰς τὴν ὁποίαν εύρισκεται καὶ ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων (3.800 μ.), ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ αἱ δύο ἄλλαι ἀπὸ ἀσβεστολιθικά.

Αἱ ζῶναι αὗται χωρίζονται μεταξύ των ἀπὸ βαθείας κοιλάδας : τοῦ "Ιν καὶ "Ενς πρὸς Β., τοῦ Μύρ καὶ Δραύου πρὸς Ν. Αἱ κοιλάδες, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός των, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων, καὶ εἰς τὴν καλήν των συγκοινωνίαν, συγκεντρώνουν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ.

Αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεῖς, χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια των (ἔχουν κλῖμα ἡπειρωτικὸν διότι δὲν εύρισκονται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων), εἰς τὰ πλούσια δάση των καὶ εἰς τὸν λευκόν των ἄνθρακα, εύνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας τῶν μεγάλων ζώων, τῆς ύλοτομίας καὶ τῆς βιομηχανίας.

Σπουδαιότερα πόλεις είναι τὸ **Γκράτς** (225.000 κ.) εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Μύρ, κέντρον βιομηχανίας χάρτου, ὑφασμάτων καὶ μεταλλουργίας λόγω τῶν πλουσίων δασῶν καὶ τῶν μεταλλείων σιδήρου καὶ λιγνίτου, τὰ ὅποια εύρισκονται εἰς τὴν περιοχήν του. Τὸ **Σάλτσμπουργκ** (πατρὶς τοῦ Μόζαρτ) καὶ τὸ **"Ινσμπρουκ**, πρωτεύουσα τοῦ Τυρόλου εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ιν.

Αἱ πεδιάδες τοῦ ἄνω καὶ μέσου Δουνάβεως, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφός των, ἔχουν ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν. Ἐπειδὴ τὸ κλῖμα είναι ἡπειρωτικὸν καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοί καρποί καὶ ζαχαροῦχα τεῦτλα. Εἰς τὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, αἱ ὅποιαι δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς, καλλιεργοῦνται ἀμπελοί καὶ ὀπωροφόρα δένδρα.

Ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ καὶ εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον καταλήγουν αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεῖς κεῖται ἡ **Βιέννη** (1.800.000 κάτ.) ἡ πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας. Είναι μία τῶν ὠραιοτέρων πόλεων τῆς Εύρωπης καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων, ἐπιστημῶν ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Τὴν ἀνάπτυξιν της ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθ' ὃσον κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὃ ὅποιος είναι σπουδαία διεθνής ὁδός, εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον

διασταυροῦνται αἱ ὁδοί : πρὸς τὴν ΝΑ. Εύρωπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κάτω Δουνάβεως, πρὸς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν καὶ Ρωσίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Μοράβα καὶ πρὸς τὴν Δυτικὴν Εύρωπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων του.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — 'Ο πληθυσμὸς τῆς Αὐστρίας (7.000.000 κάτ.) εἶναι σχεδὸν ἀποκλειστικῶς γερμανικῆς καταγωγῆς. 'Η πυκνότης του (86 κάτ. εἰς 1 τετρ. χμ.) εἶναι ἀνωτέρα τῆς Ἑλλάδος καὶ μικροτέρα τῆς Ἐλβετίας. Αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ, λόγω τῆς μεγαλυτέρας πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ των, κατέχουν πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Αὐστρίας.

'Η γεωργία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατέχουν τὸ 1/8 τῆς ὁλικῆς ἐκτάσεως. Παράγονται σίκαλις, βρώμη, σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος. Αἱ ἄλλαι καλλιέργειαι (1/8 ἐπίσης) περιλαμβάνουν κυρίως γεώμηλα, ἀμπέλους, ὀπωροφόρα δένδρα καὶ ζακχαροῦχα τεῦτλα. Ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ κτηνοτροφία. Τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῷα, ἵδιως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν "Αλπεων.

'Η Αὐστρία, χάρις εἰς τοὺς φυσικούς της πόρους, τοὺς ὅποίους προσφέρουν αἱ ὁρειναὶ περιοχαὶ — λευκὸς ἀνθραξ, δάση (τὰ δάση καλύπτουν τὰ 38 % τοῦ ἔδαφους) — καὶ εἰς τὸν ὀρυκτὸν της πλούτον — λιγνίτης, ἀνθραξ, σίδηρος, χαλκός, μόλυβδος, ψευδάργυρος, ὀρυκτὸν ἄλας — ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν, κυρίως χημικῶν προϊόντων, μηχανῶν, χάρτου, ύφασμάτων. 'Η παραγομένη ποσότης λιγνίτου καὶ ἀνθρακος δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Διὰ τοῦτο καταβάλλονται προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ λευκοῦ ἀνθρακος.

'Η Αὐστρία καταβάλλει ἐπίσης προσπάθειας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Ἐλβετίας.

'Η γεωγραφικὴ της θέσις εὔνοει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου. Εἰσάγει εἰδη διατροφῆς διότι ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ δὲν ἐπαρκεῖ διὰ νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ (κυρίως σῖτον, ὀπώρας) καὶ πρώτας ὑλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (ἀνθρακα, βάμβακα, ἔριον, καουτσούκ λπ.). 'Εξάγει κυρίως δασικὰ προϊόντα καὶ βιομηχανικὰ εἰδη (μηχανήματα, χάρτην, χημικὰ προϊόντα, εἰδη κλωστοϋφαντουργίας, προϊόντα γάλακτος κ.ἄ.).

Εις τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως ξυλείαν, μηχανήματα, χημικά προϊόντα κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει κυρίως καπνόν, ξηρούς καὶ νωπούς καρπούς (σταφίδα, σῦκα, ἐσπεριδοειδῆ), δέρματα ἀκατέργαστα, σπόγγους, πυρηνέλαια, κολοφώνιον, σμύριδα, μεταλλεύματα κ.ἄ.

Δ'. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

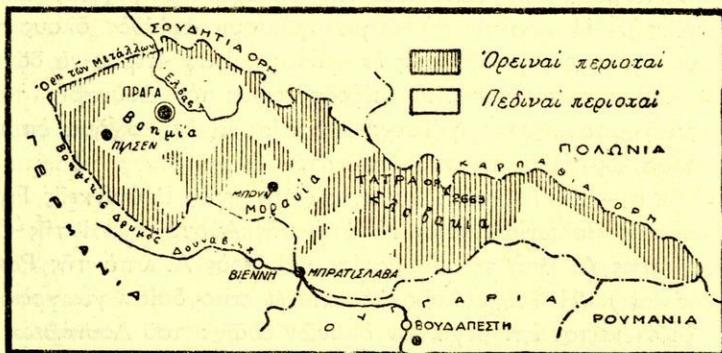
Εἰσαγωγή. — Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι νέον κράτος, καθ' ὅσον ἔγινε μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον διὰ τοὺς Σλαύους, οἱ ὅποιοι κατὰ μέγα μέρος κατοικοῦν τὴν περιοχὴν αὐτὴν (Τσέχους καὶ Σλοβάκους). Ἡ φροντὶς νὰ συγκεντρώσουν ἀφ' ἐνὸς ὅλους τοὺς Σλαύους τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἰς ἐν κράτος καὶ ἀφ' ἐτέρους νὰ δώσουν εἰς τὸ νέον αὐτὸν κράτος μίαν διέξοδον πρὸς τὸν Δούναβιν ποταμόν, συνετέλεσαν, ὡστε ἡ Τσεχοσλοβακία νὰ ἔχῃ σχῆμα ἐπίμηκες καὶ σύνορα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τεχνητά.

"Ο ρια. — Ἡ Τσεχοσλοβακία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Πολωνίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ουγγαρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας (Οὐκρανίας). Ἡ Τσεχοσλοβακία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν, διότι κεῖται ἐπὶ μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν : τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀφ' ἐτέρου τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Βιέννην μετὰ τῆς Πολωνίας καὶ Πετρουπόλεως διὰ τῆς κοιλάδος τῆς Μοραβίας.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί. — Τὸ ἔδαφος τῆς Τσεχοσλοβακίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς γεωγραφικὰς περιοχάς : τὴν Βοημίαν, τὴν Μοραβίαν καὶ τὴν Σλοβακίαν, ἡ ὅποια περιλαμβάνει κυρίως τὰ Δυτικὰ Καρπάθια.

1. **Βοημία.** — Ἡ Βοημία, ἡ ὅποια εἶναι ἡ κυριωτέρα περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας, εἶναι μία λεκάνη. Ἡ περιφέρεια τῆς λεκάνης αὐτῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ κρυσταλλικὰ ὅρη : τὸν Βοημικὸν Δρυμὸν πρὸς τὰ Ν.Δ., τὰ ὅρη τῶν Μετάλλων πρὸς τὰ ΒΔ., τὰ Σοιδήτια ὅρη πρὸς τὰ ΝΑ. καὶ τὰς λοφοσειρὰς τῆς Μοραβίας πρὸς Α. Τὸ ἔσωτερικὸν ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἔδαφους καὶ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις.

Τὰ ρέοντα ὕδατα, λόγω τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἔδαφους, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ **"Ελβα**, ὃ ὅποιος διὰ βαθείας καὶ γραφικῆς κοιλάδος, κειμένης μεταξύ τῶν ὀρέων τῶν Μετάλλων καὶ τῶν Σουδητίων, διευθύνεται πρὸς Β. πρὸς τὴν Βόρειον Θάλασσαν. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ Βοημία ἔχει ἀνεπτυγμένη γεωργίαν, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον. Τὰ παραγόμενα προϊόντα, λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ζαχαροῦχα τεῦτλα, γεώμηλα, ζυθόχορτον, λαχανικά. Εἰς τὰς ΝΑ. πλαγιάς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλα ζῷα,

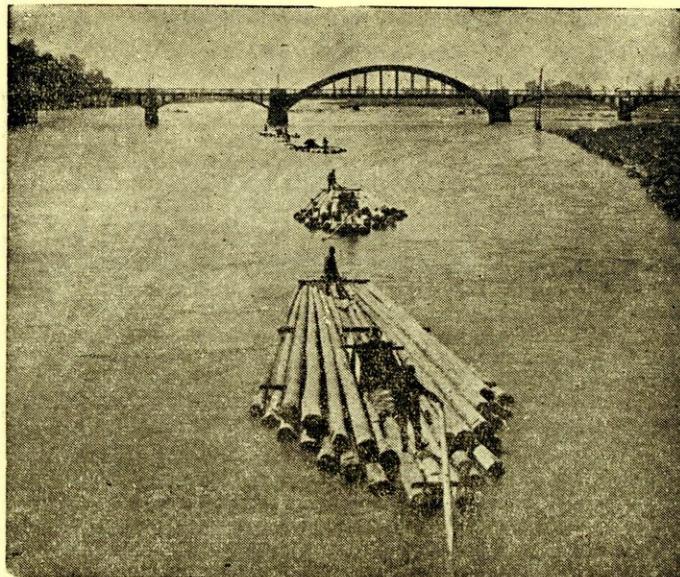

Χάρτης τῶν φυσικῶν περιοχῶν τῆς Τσεχοσλοβακίας.

χοῖροι), χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν πολλῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑπάρχουν ἐκτεταμένα δάση. Ἡ Βοημία εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὀρυκτά (ἀνθρακα, σίδηρον, χρυσόν, ἄργυρον, οὐράνιον, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἔξαγεται τὸ ράδιον), εἰς τὰ ὅποια ὀφείλεται ἡ ἀνεπτυγμένη βιομηχανία της. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι μεταξύ τῶν σπουδαιοτέρων χωρῶν παραγωγῆς ραδίου. Τὸ πλούσιον ἔδαφος καὶ ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη νὰ εἶναι ἡ πλουσιωτέρα καὶ ἡ πυκνότερον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι : ἡ **Πράγα** (850.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον, χάρις εἰς τὰ πλησίον κείμενα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ τὸν μεγάλον πληθυσμόν της (μη-

χανουργεῖα, ύποδηματοποιεῖα, ἐνδύματα, εῖδη διατροφῆς). Δευτέρα πόλις εἶναι τὸ **Πίλσεν** (115.000 κ.), σπουδαῖον ἐπίστης κέντρον βιομηχανίας (μηχανουργεῖα, ἔργοστάσια Σκόντα, ζυθοποιεῖα, χαρτοποιεῖα κ.ἄ.).

2. Μοραβία β ι α. Ἡ Μοραβία εἶναι μία ἀνοικτή κοιλάς, ἡ ὅποια κείται μεταξὺ Βοημίας καὶ Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν

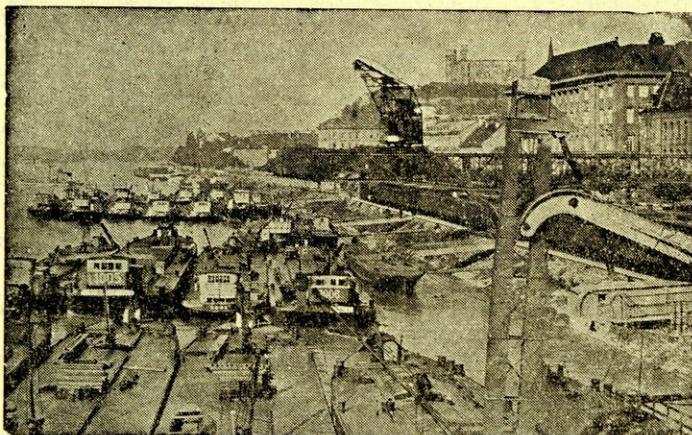

Μεταφορὰ ξυλείας διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ
εἰς τὴν Σλοβακίαν.

Μοράβαν, παραπόταμον τοῦ Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, εἶναι πολὺ εὔφορον. Κατὰ τὸ κλιμα καὶ τὰ προϊόντα ἡ Μοραβία ὁμοιάζει μὲ τὴν Βοημίαν. Ἡ σπουδαιότης τῆς Μοραβίας δὲν ὀφείλεται τόσον εἰς τὸ ἔδαφός της, ὃσον εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθ' ὃσον συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως (Αύστριαν), μὲ τὰς κοιλάδας τοῦ "Οδερ καὶ τοῦ Βιστούλα (Άνατολικήν Γερμανίαν, Πολωνίαν), διὰ τῶν θυρῶν τῆς Μοραβίας.

Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθραξ, σίδηρος) ἡ Μοραβία ἔχει πυκνὸν πληθυσμόν. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ **Μπράν** (260.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Μοραβίας καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μάλλινα ὑφάσματα, γεωργικαὶ μηχαναί).

3. Σ λ ο β α κ i α. Ἡ Σλοβακία, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ τὰ δυτικὰ Καρπάθια, εἶναι ἡ πλέον ὁρεινὴ περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφή, ἡ ὅποια ὑπερβαίνει τὰ 2.600 μ., εύρισκεται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὑψηλῆς **Τάτρας**.

‘Ο ποταμός Δούναβις παρὰ τὴν Μπρατισλάβαν

Ἡ Σλοβακία, ἐπειδὴ εἶναι χώρα ὁρεινή, εἶναι περισσότερον κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι ὀλίγαι καὶ εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοί καρποί. Εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τῆς Τάτρας ὑπάρχουν καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Ἡ Σλοβακία λόγω τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὅποιαν κατέχουν τὰ ὅρη, εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ **Μπρατισλάβα** (Πρεσβούργον, 125.000 κ.), λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ κέντρον βιομηχανικόν, διότι ἔχει καλὴν συγκοινωνίαν.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει 140.000 τ. χμ. ἐκτασιν καὶ 11 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκους.

Ο πληθυσμός της παρουσιάζει μεγάλην άνομοιογένειαν. Οι Τσέχοι καὶ οἱ Σλοβάκοι ἀποτελοῦν τὰ 65 % τοῦ όλικοῦ πληθυσμοῦ. Ο ύπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένας ἔθνικότητας (Γερμανούς, Ούγγρους, Ρουθήνους, Πολωνούς, Ρουμάνους). Ή μεγάλη αὐτὴ άνομοιότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀσθενέστερον σημεῖον τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Η οἰκονομικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῶν κατοίκων τῆς

Γυναῖκες τῆς Σλοβακίας μὲ τὴν ἔθνικὴν των ἐνδυμασίαν.

Τσεχοσλοβακίας δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Η πλέον ἔξειλιγμένη περιοχὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εἶναι ἡ Βοημία, ἀκολουθεῖ ἡ Μοραβία καὶ τελευταία εἶναι ἡ Σλοβακία.

Η γεωργικὴ παραγωγὴ εἶναι περίπου ἀρκετὴ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (σίκαλις, σῖτος, κριθή, βρώμη, ἀραβόσιτος, γεώμηλα, ζαχαροῦχα τεῦτλα, ζυθόχορτον, λίνον, κάνναβις). Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἄμπελοι, κυρίως εἰς τὴν Σλοβακίαν καὶ ὅπωροφόρα δένδρα εἰς τὴν Βοημίαν.

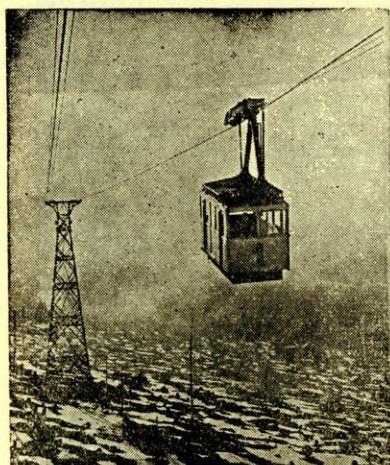
Ανεπτυγμένη είναι έπιστης καὶ ἡ κτηνοτροφία. Εἰς τὴν Βοημίαν τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῷα κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν· εἰς τὴν Σλοβακίαν τρέφονται κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν.

Σπουδαῖος εἶναι καὶ ὁ δασικὸς καὶ ὁ ὄρυκτὸς πλοῦτος τῆς χώρας, ὁ ὅποιος συνετέλεσεν εἰς τὴν βιομηχανικήν της ἀνάπτυξιν.

Ἡ βιομηχανία ἔχει περιορισθῆ εἰς τὴν Βοημίαν καὶ τὴν Μοραβίαν, ὅπου εύρισκονται καὶ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα, καὶ ὁ πυκνὸς πληθυσμός. Σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι ἡ μεταλλουργία, ἡ φημισμένη ὑαλουργία, αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς (ζαχάρεως, μπύρας, οίνοπνεύματος) καὶ ἡ ὑφαντουργία. Οὕτως ἡ Τσεχοσλοβακία, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν (105 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ἀνθροτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Τὸ ἐμπόριόν της ἔχει πηρετεῖται διὰ διεθνῶν πλωτῶν ὁδῶν (Δουνάβεως καὶ Ἐλβια) καὶ δι' ἐνὸς σιδηροδρομικοῦ δικτύου 16.900 χ.μ., τὸ ὅποιον εἶναι πυκνότερον εἰς τὴν Βοημίαν καὶ Μοραβίαν. Ἐξάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα (ὑφάσματα, μηχανὰς διαφόρους, ὑαλικά, εἴδη πορσελάνης, ὑποδήματα),

ζάχαριν, μπύραν, ὀπώρας. Εἰσάγει πρώτας ὥλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (βάμβακα, ἔριον, μεταλλεύματα), εἴδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν της (δημητριακούς καρπούς, λαχανικὰ) καὶ διάφορα βιομηχανικὰ εἴδη.

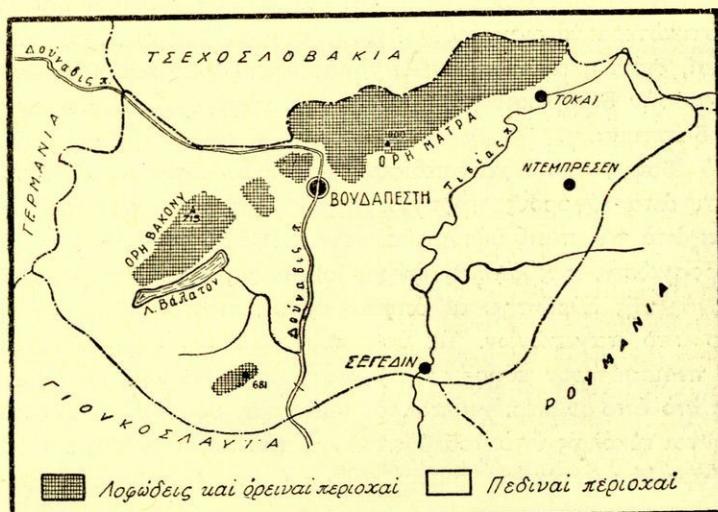
Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως ζάχαριν, ύφασματα, εἴδη χάρτου, μηχανὰς καὶ μετάλλινα εἴδη, ὑαλικὰ εἴδη κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, σῦκα ξηρά, σταφυλάς, δέρματα κ.ἄ.

Ἡ συγκοινωνία εἰς τὴν περιοχὴν τῶν δρέων τῶν Μετάλλων.

Ε'. ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Εισαγωγή.—Η Ούγγαρια πρὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ἦτο ἡνωμένη μετὰ τῆς Αὐστρίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἀπετέλει τὴν μεγάλην αὐτοκρατορίαν τῆς Αὐστροουγγαρίας (πλέον τῶν 650.000 τ. χμ. καὶ πλέον τῶν 50.000.000 κατοίκων). Σήμερον ἡ ἔκτασίς της ἀνέρχεται εἰς 93.000 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμός της εἰς 8.700.000 κατ. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον διακρίνει τὴν Ούγγαριαν ἀπὸ ὅλας τὰς λοιπὰς

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ούγγαριας.

χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶναι ὅτι τὸ ἔδαφός της εἶναι κατ' ἔξοχὴν πεδινὸν καὶ ὅτι ἔχει ὡς μόνην φυσικὴν διέξοδον τὸν ποταμὸν Δούναβιν.

Οροια.—Η Ούγγαρια ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας (ἐκ τῆς ὁποίας ἔχει ἀποσπάσει τὴν μεγάλην περιοχὴν τῆς Τρανσυλβανίας) καὶ πρὸς ΒΑ. ὑπὸ τῆς Ρωσίας. Η Ούγγαρια κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῶν μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Κεντρικὴν καὶ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς ΝΑ. Εὐρώπης.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Η Οὐγγαρία κατέχει σήμερον τὸ κέντρον τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, τὸ δόποιον ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν ἡ χαμηλὴ αὔτη περιοχὴ εἶχε μεταβληθῆναι εἰς μίαν μεγάλην λίμνην, ἀπὸ τὴν ὄποιάν σήμερον δὲν σώζονται παρὰ ἐλάχιστα ὑπολείμματα εἰς τὰ βαθύτερα σημεῖα (λίμνη Βάλατον). Ἐπειδὴ τὰ ὕδατα τῆς παλαιᾶς αὔτης λίμνης διωχτεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, τὸ ἔδαφος τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν εἶναι τελείως ὁριζόντιον, καθόσον κατείχετο ὑπὸ τῶν ὕδατων ἐπὶ μακρότερον χρονικὸν διάστημα. Αἱ δυτικώτεραι περιοχαὶ δὲν εἶναι τόσον μονότονοι, ὃσον αἱ ἀνατολικαί, διότι μετεβλήθησαν εἰς ξηρὰν ἐνωρίτερον καὶ συνεπῶς ὑπέστησαν τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ὕδατων ἐπὶ μακρότερον χρονικὸν διάστημα.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις τὰς δόποιας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς πέριξ ὑψηλὰς περιοχάς. Περισσότερον εὔφοροι εἶναι αἱ προσχώσεις τὰς δόποιας ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορειοτέρας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης, αἱ δόποιαὶ εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχοντο ὑπὸ παγετώνων. Τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου μεταφερθέντα ὑλικὰ εἶναι περισσότερον εὔφορα : α') Διότι ἀποτελοῦνται ἀπὸ λεπτὸν χῶμα, τὸ δόποιον περιέχει πολλὰς θρεπτικὰς οὐσίας. β') Διότι διαπερῶνται εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος. γ') Διότι διατηροῦν ἀρκετὴν θερμασίαν, ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγάλης ξηρασίας.

Τὰ ρέοντα ὕδατα τῆς οὐγγαρικῆς πεδιάδος, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς της, συλλέγονται παρὰ τοῦ **Δουνάβεως** ποταμοῦ, τοῦ δόποιού σπουδαιότερος παραπόταμος εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ **Τισίας**.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειραικόν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὁρέων. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι πολὺ μεγάλαι. Εἰς τὴν Βουδαπέστην ἡ θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου κατέρχεται εἰς 2° περίπου ὑπὸ τὸ μηδέν, τοῦ δὲ Ἰουλίου εἰς 22° περίπου ὑπὲρ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, ἐπειδὴ οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Αἱ περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅπως εἰς ὅλα τὰ ἡπειρωτικὰ κλί-

ματα. Λόγω τῶν ὀλίγων καὶ ἀκανονίστων βροχῶν, τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον εἶναι χώρα στεππώδης. Τὰ δένδρα εἶναι πολὺ σπάνια.

Ἡ οὐγγρικὴ πεδιάς, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος εύδοκιμοῦν κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ζαχαροῦχα τεῦτλα εἰς τοὺς ἀγρούς, ὅπου καλλιεργεῖται σῖτος, γεώμηλα καὶ ἄμπελοι, καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς λοφώδεις περιοχάς. Ὁνομαστοί εἶναι οἱ οἶνοι τῆς περιοχῆς Τοκαΐ.

Οὐγγροι μὲ τὰς ἑθνικάς των ἐνδυμασίας.

Εἰς τὰς παραποταμίους ἔκτάσεις, αἱ ἐποῖαι συνήθως ὑπόκεινται εἰς πλημμύρας, ὑπερισχύει ἡ κτηνοτροφία (βόες, ἵπποι, πρόβατα).

Αἱ πόλεις τῆς οὐγγρικῆς πεδιάδος εἶναι μεγάλα χωρία, τὰ δόποια χρησιμεύουν ως ἀγοραὶ γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι ἐκ τούτων εἶναι ἡ **Σεγεδίν** (135.000 κ.), ἀγορὰ δημητριακῶν καρπῶν καὶ ἡ **Ντεμπρεσέν** (117.000 κ.), ἀγορὰ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Μία μόνον εἶναι ἡ πραγματικὴ πόλις, ἡ πρωτεύουσα **Βουδαπέστη** (1.420.000 κ.), ἡ δόποια κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ μεταξὺ τῆς μονοτόνου ἀνατολικῆς πεδιάδος καὶ

τῆς λοφώδους δυτικῆς περιοχῆς. Τὴν ἀνάπτυξίν της ὄφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον διασταυροῦνται αἱ ὁδοί, πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς πεδιάδος καὶ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὃ ὅποιος εἶναι σπουδαία διεθνής ὁδός. Διὰ τῆς Βουδαπέστης διέρχονται ἐπίσης καὶ σπουδαῖαι διεθνεῖς ὁδοί, αἱ ὅποιαι συνδέουν τὴν ΝΑ. Εύρωπην μὲ τὴν Κεντρικήν καὶ Βόρειον Εύρωπην. Χάρις εἰς τὴν κολήν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα της ἡ οὐγγρικὴ πεδιάς εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Ούγγαρίας (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, καπνοβιομηχανία, μηχανουργεῖα).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — Ο πληθυσμὸς τῆς Ούγγαρίας ἀποτελεῖται κατὰ τὰ 90 % ἀπὸ Ούγγρους (Μαγυάρους), οἱ ὅποιοι ἦλθον ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ εἰναι μοιγαλικῆς καταγωγῆς. Παρὰ τὴν πολύπλοκον ιστορίαν των διατηροῦν τὴν γλῶσσάν των καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς των.

Ο ὑπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ Γερμανούς, Σλάβους καὶ Ἰσραηλίτας. Πολλοὶ ὅμως Ούγγροι διαμένουν ἐκτὸς τοῦ οὐγγρικοῦ Κράτους.

Η σπουδαιοτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων τῆς Ούγγαρίας εἶναι ἡ γεωργία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὔφορον πεδιάδα των. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος. Ἀκολουθεῖ ἡ σίκαλις, ἡ κριθὴ καὶ ἡ βρώμη.

Παιδιά βοηθοῦντα κατὰ τὸν θερισμὸν εἰς τὴν Ούγγαριαν.

Σημαντικὴν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι (ζαχαροῦχα τεῦτλα, κάνναβις, λίνον, καπνός), αἱ ἄμπελοι καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια καὶ τὰς ζωοτροφικάς καλλιεργείας, μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία (ἰδίως τῶν ἵππων καὶ τῶν χοίρων).

Η βιομηχανία, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἀνθρακος καὶ μεταλλευμά-

των, είναι περιωρισμένη και συνίσταται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (βιομηχανίαι ἀλεύρου, ζαχάρεως, μπύρας, καπνοῦ). Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον είναι ἡ πρωτεύουσα, ὅπου ὑπάρχουν και μερικὰ μηχανουργεῖα και ὑφαντουργεῖα. Λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας, δὲν ἔχει πικνὸν πληθυσμόν, ὅπως ἡ Τσεχοσλοβακία (93 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Ἡ Ούγγαρια, χώρα γεωργική και κτηνοτροφική, ἔξαγει γεωργικὰ και κτηνοτροφικὰ προϊόντα και εἰσάγει βιομηχανικά εἰδη. Τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον ἔχει προστατεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν ποταμὸν και τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχει μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης (Γερμανίαν, Τσεχοσλοβακίαν), τὰ ὅποια εἰσάγουν γεωργικὰ και κτηνοτροφικὰ προϊόντα και ἔξαγουν βιομηχανικά εἰδη.

ΣΤΙ. ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Εἰσαγωγή.— Ἡ Ρουμανία χρονολογεῖται ως Κράτος ἀπὸ τὸ ἔτος 1878, ὅποτε ἡ νωθησαν αἱ δύο παραδουνάβιοι ἡγεμονίαι, ἡ Βλαχία και ἡ Μολδαυία. Μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον τοῦ 1913 προσηρπήθη ἡ Δοβρουστᾶ¹, ἡ ὅποια πρότερον κατείχετο ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, μετὰ δέ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918), παρεχωρήθησαν εἰς αὐτὴν ἡ πέραν τῶν Καρπαθίων Τρανσυλβανία, ἡ ὅποια κατείχετο ὑπὸ τῆς διαλυθείσης Αὐστροουγγαρίας, και ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Προύθου και Δνειστέρου Βεσσαραβία², ἡ ὅποια κατείχετο ὑπὸ τῆς Ρωσίας. Οὕτως ἡ Ρουμανία είναι κράτος ἐντελῶς νέον, τοῦ ὅποιουν ἡ ἐπιφάνεια και ὁ πληθυσμὸς σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (ἐκτασὶς 238.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 16.000.000 κάτοικοι).

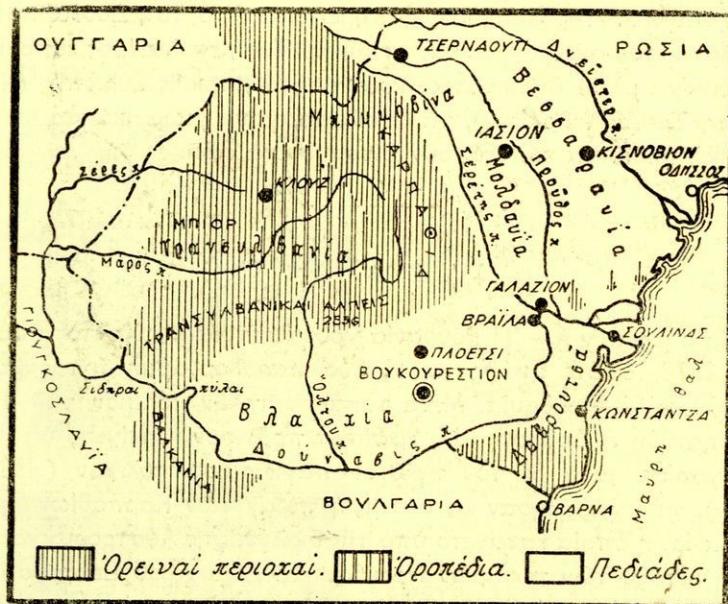
Ορια.— Ἡ Ρουμανία ὁρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας και Ούγγαρίας πρὸς Β. ὑπὸ τῆς

¹ Κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἡ περιοχὴ τῆς Δοβρουστᾶς ἐπανῆλθεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς Βουλγαρίας.

² Μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἡ Βεσσαραβία ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας και ἡ Τρανσυλβανία τῆς Ούγγαρίας.

Ρωσίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Ἡ Ρουμανία κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν Κεντρικήν Εὐρώπην, καθ' ὅσον δεσπόζει τῆς κοιλάδος τοῦ Κάτω Δουνάβεως, ὁ ὃποιος παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν χωρῶν αὐτῶν.

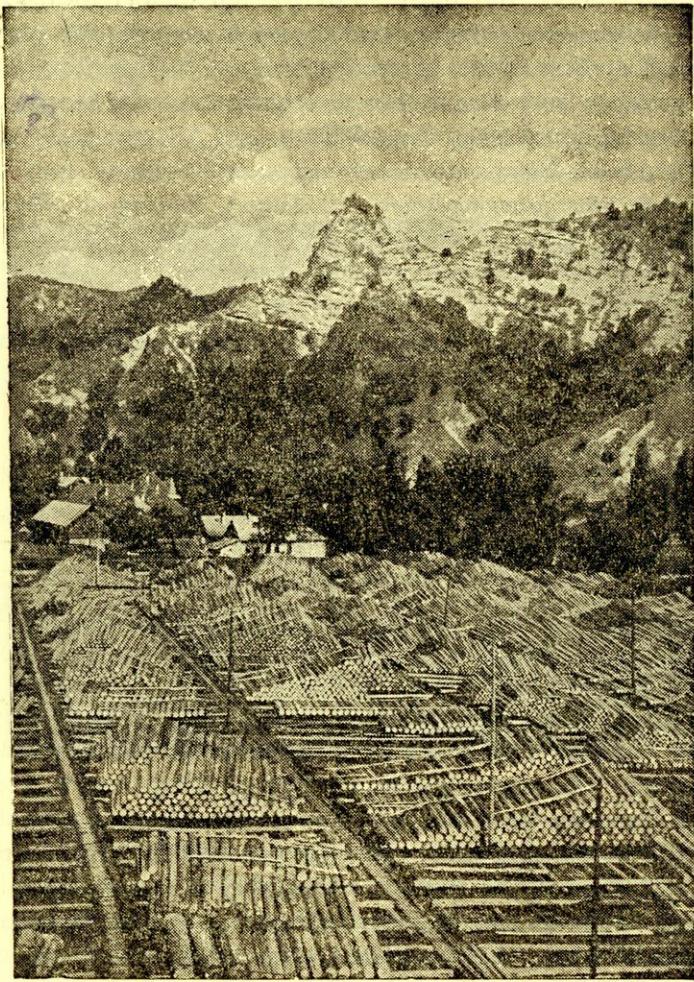
Γεωγραφικαὶ περιοχαί.— Ἡ Ρουμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο διαφόρους περιοχὰς ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους, τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα. Ἡ μία περιοχὴ περιλαμβάνει τὰ Καρπάθια καὶ

τὸ λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας καὶ ἡ ἄλλη τὴν λοφώδη καὶ τὴν πεδινὴν χώραν, ἡ ὃποια ἔκτείνεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων.

α') **Ἡ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων.** Ἡ ὀρεινὴ αὔτὴ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων, ἡ ὃποια κατέχει πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ὀλικῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας, εἶναι ἡ σπουδαίη στήλη τῆς Ρουμανίας. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ εἶναι: αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἀλπεις ἢ Νότια Καρπάθια (2.500 μ.), τὰ πλέον ὑψηλὰ καὶ τὰ πλέον ὅγκωδη, τὰ Μολ-

δαυΐκά Καρπάθια, τὰ ὅποια εἶναι ὀλιγότερον ύψηλά (δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μ.), τὰ **Καρπάθια τῆς Μπουκοβίνας** πρὸς τὰ

Ἐργοστάσιον ξυλείας εἰς τὰ Ρουμανικά Καρπάθια
(περιοχὴ τῆς Μπουκοβίνας).

ΒΔ., τὰ ὅποια εἶναι ύψηλότερα τῶν Μολδανϊκῶν (2.050 μ.) καὶ πρὸς Δ. τὸ ὁγκώδες ὄρος **Μπιόρ** (1.850 μ.).

Μεταξύ τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν περιοχῶν ἔκτείνεται τὸ **Λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας**, τὸ ὅποιον διείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός του καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις καὶ εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα περιοχὴ ἀπὸ ὅλην τὴν ὁρεινὴν Ρουμανίαν. Χάρις δὲ εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ χαμηλοὺς αὐχένας τῆς ὁροσειρᾶς τῶν Καρπαθίων ἡ συγκοινωνία τοῦ λεκανοπεδίου μετὰ τῶν πέριξ πεδιάδων εἶναι εὐκόλος.

Τὰ ρέοντα ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου συλλέγονται εἰς τὸν Δούναβιν ὑπὸ τῶν παραποτάμων του **Σάμος**, **Καῖρες** καὶ **Μάρος**, οἱ ὅποιοι σχηματίζουν βαθείας κοιλάδας.

Τὸ κλῖμα εἶναι γενικῶς δριμὺν ἢ πειρωτικὸν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ὑψηλὰ ὅρη. Ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον ἕως τὸν Μάρτιον ἡ θερμοκρασία εἶναι σχεδὸν παντοῦ κατωτέρα τοῦ μηδενός. Περισσοτέρας βροχὰς δέχεται ἡ ὁρεινὴ περιοχή, διότι εἶναι ἔκτεινεμένη εἰς τοὺς βροχεροὺς ἀνέμους. Διὰ τοῦτο ἔχει πλουσιωτέραν βλάστησιν. Μέχρι τοῦ ὑψους τῶν 600 μ. ὑπάρχουν αἱ καλλιέργειαι καὶ τὰ χωρία ὑπεράνω τῆς ζώνης αὐτῆς ἀρχίζουν τὰ δάση, τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται ἀπὸ δρῦς καὶ ὄξυας εἰς τὰ κατώτερα μέρη καὶ ἀπὸ ἔλατα εἰς τὰ ὑψηλότερα. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν δασῶν δὲν εἶναι συνεχής, καθόσον διακόπτεται ἀπὸ βοσκοτόπους, οἱ ὅποιοι καλύπτουν καὶ τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς, ὅπου τὸ πολὺ ψῦχος καὶ οἱ ὄρμητικοὶ ἄνεμοι δὲν εύνοοῦν τὰ δάση.

Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ **κτηνοτροφία** (πρόβατα, βόες, ἵπποι), χάρις εἰς τοὺς ἔκτειναντος βοσκοτόπους καὶ ἡ **ξυλεία**, χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της. Ἡ γεωργία κατέχει δευτέραν θέσιν καὶ εἶναι περισσότερον ἀνεπιτυγμένη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί (οῖτος, ἀραβόσιτος), γεώμηλα, ὅσπρια, λαχανικά, ζαχαροῦχα τεῦτλα καὶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς πλαγιὰς τῶν λόφων ἄμπελοι.

Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ **Κλούζ** (100.000 κ.), τὸ δεύτερον πινευματικὸν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἡ ἀνάπτυξίς της ὀφείλεται εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Βουδαπέστην καὶ τὴν κεντρικὴν Εύρωπην.

Εις τὰ προάστεια ἀνεπτύχθησαν ἀξιόλογοι βιομηχανίαι, αἱ ὅποιαι ἐπεξεργάζονται ἔγχωρια προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, βυρσοδεψεῖα, πριονιστήρια, ἐπιπλοποιεῖα).

β') *Ἡ λοφώδης περιοχὴ.* (Ἡ λοφώδης περιοχὴ ἔκτείνεται εἰς τοὺς ΝΑ. πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμούς, οἱ ὅποιοι κατέρχονται πρὸς τὸν Δούναβιν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Ζίουν, ὁ Ὀλτου, ὁ Ἰαλομίστας, ὁ Σερέτης καὶ ὁ Προῦθος. Ἐπειδὴ ἡ περιοχὴ αὕτη εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κα-

‘Ο θερισμὸς εἰς τὴν Ρουμανίαν.

τείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός της εἶναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, ὅπως εἰς τὰς πεδιάδας, διότι αἱ ἀνωμαλίαι της τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς ΒΑ. ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονοι χάρις εἰς τὸ σχετικὸν ὑψος της. Τὸ εὔφορον ἔδαφος, τὸ ἥπιον σχετικῶς κλῖμα καὶ αἱ ἀφθονοι βροχαὶ συντελοῦν, ὥστε ἡ λοφώδης αὕτη περιοχὴ υὰ ἔχῃ ποικίλας καλλιεργείας καὶ πυκνὸν πληθυσμόν. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Ρουμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί,

ζαχαροῦχα τεῦτλα, ὁπωροφόρα δένδρα (ιδίως δαμασκηνέαι), ἄμπελοι. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καὶ παρὰ τὸ Πλοέστι εύρισκονται καὶ αἱ πλούσιαι πηγαὶ τοῦ πετρελαίου.

Αἱ πόλεις δὲν εἶναι πολλαί, διότι ὁ πληθυσμὸς εἶναι κυρίως ἀγροτικὸς καὶ ὡς ἐκ τούτου διαμένει εἰς χωρία. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι τὸ **Πλοέστι** (80.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ πετρελαίου, καὶ ἡ **Κράιοβα**, (65.000 κ.), ἡ ἀγροτικὴ ἀγορὰ μεταξὺ τῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους χώρας.

γ') Αἱ μεγάλαι πεδιάδες. Αἱ ρουμανικαὶ πεδιάδες διαιροῦνται : εἰς τὴν **Βλαχίαν** πρὸς Ν., εἰς τὴν **Μολδαυίαν** καὶ **Βεσσαραβίαν** πρὸς τὰ ΒΑ., εἰς τὸ **Δέλτα τοῦ Δουνάβεως** καὶ εἰς τὴν **Δοβρουτσᾶν** πρὸς τὰ ΝΑ. Ἡ Δοβρουτσᾶ εἶναι ἡ μόνη περιοχὴ τῆς Ρουμανίας*, ἡ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Ὁλιγώτερον εὔφορος εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς Δοβρουτσᾶς, διότι αὗτη εἶναι παλαιὰ ξηρά, ἡ ὅποια ἰσοπεδώθη ἀπὸ τὴν διάβρωσιν τῶν ὑδάτων.

Τὸ κλῖμα εἶναι δριμὺ ἡπειρωτικόν, διότι ἡ πεδινὴ αὔτη περιοχὴ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ΒΑ. ἀνέμους, οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἐμπόδιον εύρισκουν κατὰ τὴν διαδρομὴν των ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τὸν Αἴμον.

Οἱ ἄνεμοι οὗτοι κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχροὶ καὶ προκαλοῦν ἀπότομον πτῶσιν τῆς θερμοκρασίας (ἐντὸς τοῦ εἰκοσιτετραώρου ἡ θερμοκρασία δύναται νὰ κατέλθῃ 10 - 15 βαθμούς)· κατὰ τὸ θέρος εἶναι πολὺ θερμοί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν. Δὲν εἶναι σπάνιον ἐπὶ δύο διλοκλήρους μῆνας κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ θερμοκρασία νὰ μὴ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ μηδενὸς καὶ ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατὰ τὸ θέρος νὰ μὴ εἶναι κατωτέρα τῶν 20 βαθμῶν. Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Ὁλιγώτερον βροχεροὶ μῆνες εἶναι ὁ Αὔγουστος, ὁ Σεπτέμβριος καὶ ὁ Ὀκτώβριος. Ἡ πεδινὴ περιοχὴ τῆς Ρουμανίας, λόγω τοῦ εὐφόρου ἐδάφους της καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματός της, εἶναι **χώρα τῶν δημητριακῶν**. Ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα, τὰ ὅποια κατέρχονται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἀπὸ τὰς ὁρεινὰς περιοχάς.

* Ἡ περιοχὴ τῆς Δοβρουτσᾶς, μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον, ἀνήκει εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

Πόλεις - άγοράς. Τὰς πόλεις τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων δυνάμεθα νὰ τὰς διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: α') εἰς τὰς **πόλεις - ἀγοράς**, αἱ ὅποιαι κεῖνται μεταξὺ τῆς πεδινῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς περιοχῆς ή εἰς κεντρικάς θέσεις β') εἰς τὰς **πόλεις - λιμένας**, αἱ ὅποιαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

α') Πόλεις - ἀγοράι. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας εἶναι τὸ **Βουκουρέστιον** (630.000 κ.), τὸ ὅποιον ἔγινε πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας χάρις εἰς τὴν καλὴν του γεωγραφικὴν θέσιν. Κεῖται ἀφ' ἐνὸς μεταξὺ Καρπαθίων καὶ Δουνάβεως (ἀπέχει 80 χμ. ἀπὸ τὰ Καρ-

‘Η ἀλιεία εἰς τὸν Δούναβιν.

πάθια καὶ 40 ἀπὸ τὸν Δούναβιν), ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται δύο σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ρουμανίας, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαβία. Εἶναι τὸ διοικητικὸν, πνευματικὸν καὶ οἰκονομικὸν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἴδρυσεώς του προσείλκυσε πολλοὺς Ἐλληνας, διότι αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν παραδουναβίων χωρῶν εἶναι πολὺ παλαιαί. Ὁταν ἡ Ρουμανία ἦτο ἡγεμονία, ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τοῦ Βουκουρεστίου εύρισκετο εἰς χειρας τῶν Ἐλλήνων ἡ δὲ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἦτο ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους καὶ τῶν **διανοούμενων**. Εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὑπῆρχεν ἀνθηρὰ ἐλληνικὴ παροικί-

κία, ή όποια ἡρίθμει 6.000 περίπου μέλη. Υπῆρχεν ἐπίστης καὶ πλῆρες γυμνάσιον, τὸ όποιον ἐστεγάζετο εἰς μεγαλοπρεπέστατον κτίριον. Οπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Ρουμανίας, οὕτω καὶ εἰς τὸ Βουκουρέστιον οἱ Ἐλληνες ἤσαν σπουδαῖος παράγων προσόδου.

Εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ πλησίον τοῦ ποταμοῦ Ὀλτου κείται τὸ **Δραγατσάνιον** (7.000 κ.), ὅπου κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821 κατόπιν ἡρωϊκοῦ ἀγῶνος κατεστάλη ἡ ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην ἐπαναστατική κίνησις τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονιῶν καὶ ἔπεισε μαχόμενος ὁ Ἱερὸς Λόχος.

Εἰς τὴν Μολδαυίαν κείται τὸ **Ιάσιον** (100.000 κ.), τὸ όποιον ὑπῆρχε σπουδαῖον κέντρον ἐλληνικῆς παιδείας, κατέχει δὲ ἴδιαιτέραν θέσιν εἰς τὴν νεωτέραν Ἐλληνικὴν Ἰστορίαν, καθόσον ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἔθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας. Σήμερον τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσραηλίτας, εἰς τὰς χειρας τῶν ὅποιών εὑρίσκεται ἡ ἐμπορική του κίνησις.

Εἰς τὴν Βεσσαραβίαν κείται τὸ **Κισνόβιον** (118.000 κ.), δευτέρα πόλις τῆς Ρουμανίας ἀπὸ ἀπόψεως πληθυσμοῦ, εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Βανάτου ἡ **Αράδη** (80.000 κ.) καὶ εἰς τὴν πεδιγήν Μπουκοβίαν ἡ **Τσερναοῦτσι** (115.000 κ.).

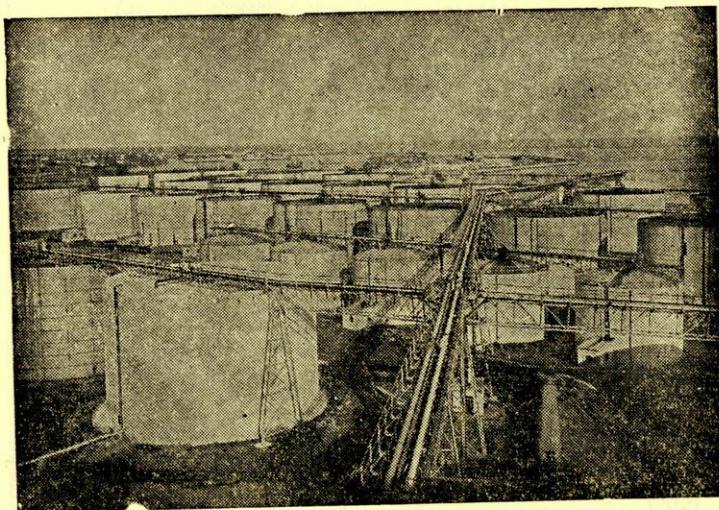
Εἰς ὅλας τὰς πόλεις - ἀγοράς τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων ὑπερισχύει ἡ ἐμπορικὴ κίνησις. Ἡ βιομηχανία εἶναι μικρὰ καὶ περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἔγχωρίων προϊόντων (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, ἐπιπλοποιεῖα κ. ἄ.).

β') Πόλεις-λιμένες. Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἀπὸ τὸ Τούρου - Σεβερίνον μέχρι τοῦ Δέλτα πολλαὶ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην, αἱ όποιαι χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ τῆς συνεχῶς αὐξανομένης ναυτιλιακῆς κινήσεως ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτέρου ποταμοῦ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Ἐκάστη ἐξ αὐτῶν συνδέεται διὰ μιᾶς σιδηροδρομικῆς διακλαδώσεως μετὰ τῆς κυρίας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἡ όποια διασχίζει ἐκ Δ. πρὸς Α. τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βλαχίας.

Ἐκ τούτων σπουδαιοτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν ἡ **Βραΐλα** (70.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας καὶ τὸ **Γαλάζιον** (100.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μολδαυίας. Ἡ Βραΐλα εἶναι ὡραία πόλις καὶ σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, διότι λόγω τοῦ μεγάλου βάθους τοῦ ποταμοῦ (12 - 15 μ.), δύνανται νὰ πλεύσουν μεγάλα πλοῖα. Ἐξάγονται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Τὸ Γαλάζιον πα-

ρουσιάζει μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, διότι ἔχει πηρετεῖ μεγαλυτέραν ἔκτασιν (όλοκληρον τὴν Μολδαύιαν, τὴν Βεσσαραβίαν καὶ τμῆμα τῆς Τρανσυλβανίας). Ἐκ τοῦ λιμένος του ἔχει γονται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ μεγάλαι ποσότητες πετρελαίου καὶ χυλείας, ἡ ὅποια μεταφέρεται μέχρι τῶν ἀποθηκῶν τοῦ λιμένος διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ Σερέτη. Τὸ Γαλάζιον εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ σπουδαιοτέρα ἀγορὰ τῶν ἀλιευμένων ἰχθύων εἰς τὸ Δέλτα καὶ τὰς λιμνοθαλάσσας τοῦ Δουνάβεως.

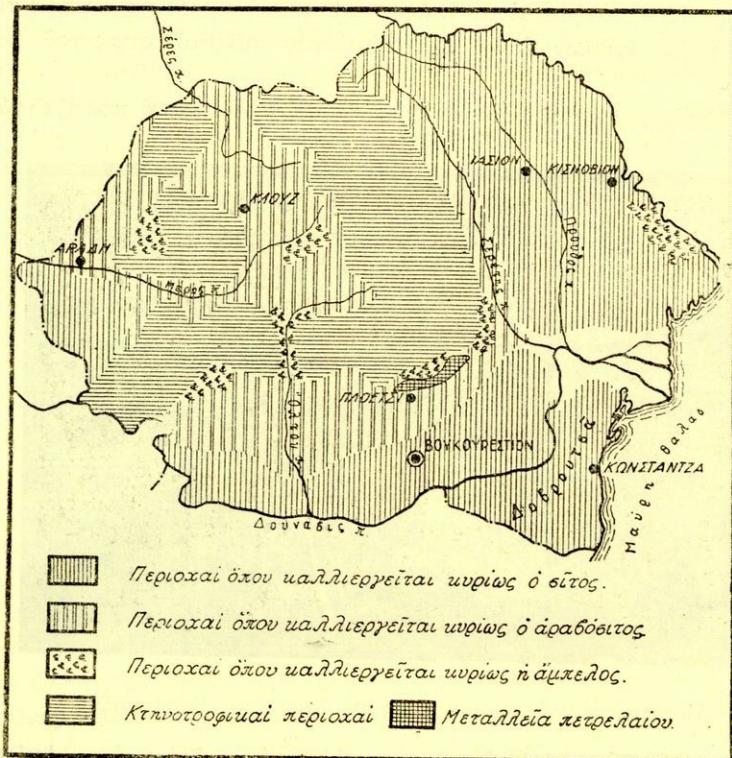
Ἄξιόλογον ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν καὶ αἱ πόλεις **Γιούρ-**

Αἱ δεξαμεναὶ τοῦ πετρελαίου εἰς τὸν λιμένα τῆς Κωνστάντζης.

γεβον (35.000 κ.) καὶ **Σουλινᾶς**. Ἡ πρώτη, διότι εἶναι ἀπίνειον τοῦ Βουκουρεστίου ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀποθήκη τοῦ διὰ τὴν Κεντρικήν Εύρωπην προορίζομένου πετρελαίου. Τὸ πολύτιμον αὐτὸν προϊόν μεταφέρεται ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι εἰς τὰς ἀποθήκας της εἴτε σιδηροδρομικῶς δι' εἰδικῶν βαγονίων εἴτε δι' ὑπογείου δχετοῦ. Ἡ δευτέρα, διότι εύρισκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως, ὅπου τὰ μεγάλα πλοιαὶ συμπληρώνουν τὸ φορτίον των, τὸ ὅποιον ἥρχισαν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Βραΐλας καὶ τοῦ Γαλαζίου.

Εις τὴν Δοβρουτσᾶν κεῖται ἡ Κωνστάντζα (60.000 κ.), εἰς τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τὴν ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τὴν σιδηροδρομικήν της συγκοινωνίαν μὲ τὸ Βουκούρεστιον καὶ εἰς τὸν ύπογειον ὄχετόν, ὁ δποτοῖς μεταφέρει τὸ πετρέλαιον ἀπὸ τὸ Πλοέστι κατ' εὐθεῖαν εἰς τὰς ἀποθήκας της.

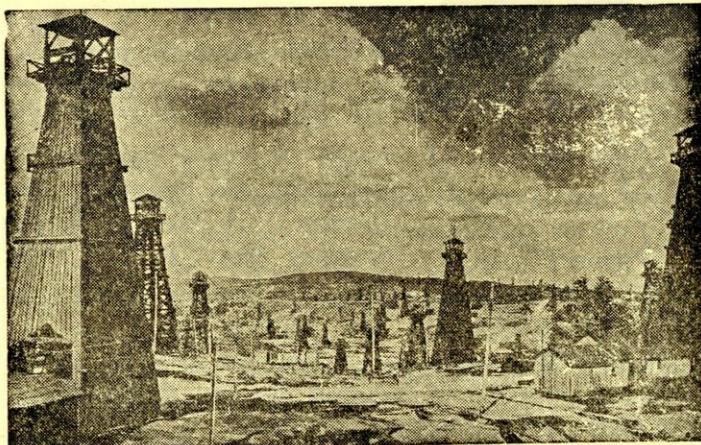
Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — 1. **Πληθυσμός.** Ο πληθυσμὸς τῆς Ρουμανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς ἔθνικότητας, μεταξὺ τῶν ὅποιων ὑπερισχύουν οἱ Ρουμάνοι. Οὗτοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν καὶ Ρωμαίων ἀποίκων, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, ὅταν ἡ χώρα αὔτη, ἡ ὅποια πρότερον ὠνομάζετο Δακία ὑπετάγη εἰς τοὺς Ρωμαίους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γλῶσσα

των είναι λατινικής καταγωγῆς. Αἱ ξέναι ἔθνικότητες ἀντιπροσωπεύουν τὰ 30% τοῦ δλικοῦ πληθυσμοῦ. Περισσότεροι είναι οἱ Ούγγροι (εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν καὶ τὰς δυτικὰς πεδιάδας), ἀκολουθοῦν οἱ Σλαυοί, οἱ Γερμανοί καὶ οἱ Ἰσραηλῖται.

Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν είναι όμοιόμορφες. Εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἡ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 100 κατ. εἰς ἑκαστον τ. χμ., εἰς τὰς πεδιάδας εἰς 40 καὶ εἰς τὰς δύσεινὰς περιοχὰς εἰς 30 - 35.

2. Οἰκονομικὴ ζωὴ. Ἡ Ρουμανία είναι Κράτος κατ' ἔξοχὴν γεωργικὸν. Τὰ ἔξαγόμενα ἀγροτικὰ καὶ ἀκατέργαστα προϊόντα ἀντιπροσωπεύουν τὰ 90% τῆς ἔξαγωγῆς της.

Πηγαὶ πετρελαίου εἰς τὴν περιοχὴν Πλοέστι.

Γεωργία. Τὴν πρώτην θέσν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ρουμανίας κατέχει ἡ γεωργία χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας καὶ εὐφόρους πεδιάδας της. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος κατέχουν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. Ὁ σῖτος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, ὅπου αἱ βροχαὶ εἰναι δλιγώτεραι καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἰς τὴν λοφώδη χώραν, ὅπου αἱ βροχαὶ εἰναι περισσότεραι. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀραβοσίτου κατέχει τὴν δευτέραν θέσν εἰς τὴν Εύρωπην μετὰ τὴν Γιουγκοσλαβίαν. Ἡ Ρουμανία είναι χώρα τῶν σιτηρῶν.

Καλλιεργοῦνται έπίσης ζωοτροφικά προϊόντα λόγω τής άνεπιτυγμένης κρηνοτροφίας, γεώμηλα, λαχανικά, ίδιως πέριξ τῶν μεγάλων πόλεων, βιομηχανικά προϊόντα (ζαχαρούχα τεῦτλα, καπνὸς κ. ἄ.) καὶ εἰς τὴν λοφώδη περιοχήν, ἀμπελοί καὶ ὅπωροφόρα δένδρα (ίδιως δαμασκηνέαι, τῶν ὅποιων ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς ὅλοκληρον τὴν χώραν εἰς 60 ἑκατομμύρια περίπου).

Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν.

Διάγραμμα ἐμφαῖνον τὰ σπουδαιότερα προϊόντα

τῆς Ρουμανίας.

γεωργικόν της πλοῦτον ἡ Ρουμανία δὲν ἔχει ἀνεπιτυγμένην βιομηχανίαν λόγω κυρίως ἐλλείψεως κεφαλαίων, τὰ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Εἰς τοῦτο ὄφειλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ της (61 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι της ἐπεξεργάζονται τὰ γεωργικὰ καὶ δασικὰ προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, πριονιστήρια, βυρσοδεψεῖα). Ἡ μεταλλουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Ρουμανίας ἔχει πηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν, τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Χάρις εἰς τὴν ἄφθονον γεωργικήν της παραγωγὴν, τὰς πλουσίας πηγὰς τοῦ πετρελαίου καὶ τὰ ἐκτεταμένα δάση της, ἡ Ρουμανία ἔξαγει: πετρέλαιον καὶ προϊόντα πετρελαίου, δημητριακούς καρπούς, ξυλείαν καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. **Εἰσάγει:** κυρίως

‘Η Ρουμανία ἔχει καὶ μέγαν φυσικὸν πλούτον, χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση της καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὄρυκτά της, μεταξὺ τῶν ὅποιων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει τὸ πετρέλαιον, τὸ ὅποιον εύρισκεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων (περιοχὴ Πλούστι). ‘Η Ρουμανία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Ρωσίαν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ πετρελαίου.

Παρὰ τὸν ἄφθονον φυσικὸν καὶ

βιομηχανικά είδη (ύφασματα, μηχανάς παντός είδους, φαρμακευτικά προϊόντα, είδη πολυτελείας κ. ά.). Εις τὸ ἔξωτερικὸν της ἐμπόριον τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Γερμανία, πρῶτον διότι ἡ χώρα αὗτη εἰσάγει γεωργικά προϊόντα καὶ ἔξαγει βιομηχανικά εἴδη καὶ δεύτερον, διότι ἡ μεταφορὰ τῶν βαρέων αὐτῶν προϊόντων εἶναι εὔκολος χάρις εἰς τὸν Δούναβιν ποταμόν.

Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει ἐκ τῆς Ρουμανίας εἴδη διατροφῆς (σῖτον, ἀραβόσιτον, κριθήν, σῦπερια, μόσχους, τυρόν, βούτυρον), πετρέλαιον, βενζίνην, ξυλείαν. Ἐξάγει εἰς τὴν Ρουμανίαν ἑσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, καπνὸν καὶ σιγαρέττα, ἐλαίας, νέφτι, σάπωνας, νήματα βαμβακερὰ καὶ ἄλλα.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡ. ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης δὲν παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς καὶ Μεσογειακῆς Εύρωπης. Τὸ σπουδαιότερον κοινὸν χαρακτηριστικὸν είναι, ὅτι τὰ σύνορα τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἐκτὸς τῆς Ἐλβετίας) ὑπέστησαν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον μεγάλας μεταβολάς. Ἡ παλαιὰ αὐτοκρατορία τῆς Αὐστροουγγαρίας διελύθη. Ἐκ τῶν τημηάτων τῆς διαλυθείστης αὐτοκρατορίας ἐσχηματίσθησαν ἡ Αὐστρία, ἡ Ούγγαρια, ἡ Τσεχοσλοβακία καὶ ἐδιπλασιάσθη σχεδόν ἡ Ρουμανία. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον διακρίνει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης, εἶναι ὅτι αἱ δυτικώτεραι ἔξ αὐτῶν εἶναι κυρίως βιομηχανικαὶ (Γερμανία, Τσεχοσλοβακία, Αὐστρία, Ἐλβετία), χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλείά των καὶ τὸν ἄνθρακα (ἡ Ἐλβετία καὶ ἡ Αὐστρία ὁφείλουν τὴν βιομηχανικήν των ἀνάπτυξιν εἰς τὸν λευκόν των ἄνθρακα καὶ εἰς τὴν γεωγραφικήν των θέσιν). Αἱ ἀνατολικώτεραι (Ούγγαρια, Ρουμανία) εἶναι χῶραι κυρίως γεωργικαὶ, λόγω τοῦ ὅτι εἶναι πτωχαὶ εἰς ἄνθρακα καὶ εἰς κεφάλαια. Ὡς ἐκ τούτου αἱ πρῶται δόμοιάζουν μὲ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εύρωπης, αἱ δὲ δεύτεραι μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης.

Μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ὀγροτικῶν χωρῶν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης τὸ ἐμπόριον εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον : α') διότι αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι, λόγω τῆς ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας των καὶ

τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ των, εἰσάγουν πρώτας ὑλας καὶ εἴδη διατροφῆς καὶ ἔξαγουν βιομηχανικὰ προϊόντα, αἱ δὲ ἀγροτικαὶ λόγω τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας των, ἔξαγουν ἀκατεργάστους ὑλας καὶ εἴδη διατροφῆς καὶ εἰσάγουν βιομηχανικὰ εἴδη· β') διότι συνδέονται μὲ τὸν Δούναβιν ποταμόν, ὁ ὅποιος ἐπιτρέπει τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων εἰς πολὺ εὔθηνάς τιμάς (αἱ ὑδάτιναι δόδοι εἶναι εὐθηνότεραι ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας).

Ἐ ρ ω τ ή σ ε ι ξ

1) Κατὰ τί διαφέρουν αἱ χῶραι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης; 2) Ποῖος εἶναι ὁ ἐλληνικὸς λαμήν, ὁ δποῖος ἔξυπηρετεῖ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον; 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 4) Ποία χώρα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἔχει περισσότερον ἀγαπτύξει τὸν τονούσιμὸν καὶ διὰ ποῖον λόγον; 5) Πόσας ὁδοὺς δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν διὰ νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὸ Βερολίνο;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΠΟΛΩΝΙΑ

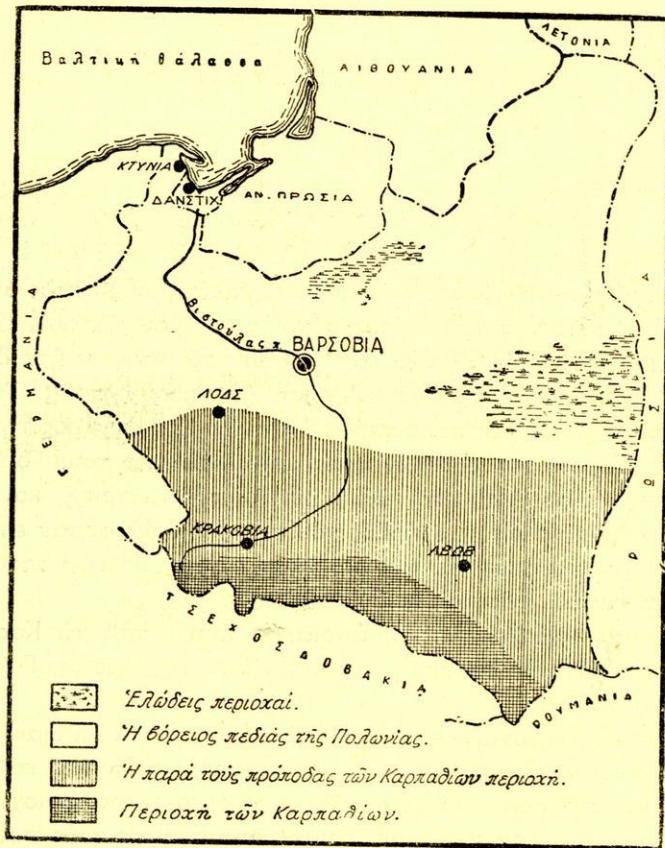
Εισαγωγή.— 'Η Πολωνία είναι τὸ μεγαλύτερον Κράτος ἀπὸ τὰ συσταθέντα μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (ἔκτασις 390.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 32.000.000 κάτ.). Πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο διαμοιρασμένη μεταξὺ Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Αὐστροουγγαρίας. Τὸ νέον Πολωνικὸν Κράτος δὲν παρουσιάζει ἐνότητα οὔτε ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους του οὔτε ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν του. Τὸ ἔδαφός του κατέχει μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ διέξοδός του πρὸς τὴν θάλασσαν είναι τεχνητή. 'Ο πληθυσμὸς του περιλαμβάνει πολλὰς ἑθνικότητας (Ρώσους, Γερμανούς, Λιθουανούς, Ἰσραηλίτας).

Ο ρια.— 'Η Πολωνία, ἡ ὅποια ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, δόριζεται ὑπὸ τῆς Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Τσεχοσλοβακίας.

Φυσικοὶ περιοχαί.— Εἰς τὴν Πολωνίαν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι διαφέρουν μεταξύ των κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ποιότητας τοῦ ἐδάφους των: α') τὴν περιοχὴν τῶν Καρπαθίων, β') τὴν περιοχὴν, τὴν ἐκτεινομένην εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ γ') τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βορείου Πολωνίας.

Η περιοχὴ τῶν Καρπαθίων. 'Η ὁρεινὴ περιοχὴ τῶν βορείων Καρπαθίων διαμοιράζεται μεταξὺ Πολωνίας, καὶ Τσεχοσλοβακίας. "Οπως εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Πολωνίαν ἡ ὁρεινὴ αὔτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάσης καὶ βοσκοτόπους. Διὰ τοῦτο αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων είναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ

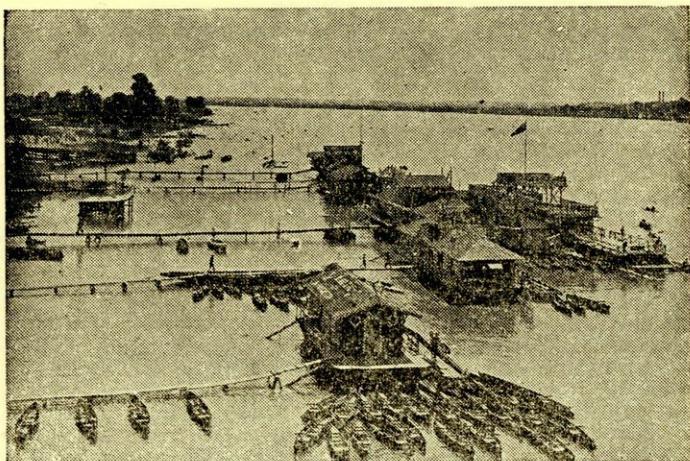
ύλοτομία. Ή γεωργία περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον. Καλλιεργοῦνται κυρίως σίκαλις, βρώμη, γεώμηλα. Ή δρεινὴ αὐτὴ περιοχὴ λόγῳ τῶν πτωχῶν τῆς προϊόντων εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη.

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πολωνίας.

Η παρὰ τούς πρόποδας τῶν Καρπαθίων περιοχὴ. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων ἐκτείνεται μία περιοχὴ πλάτους 200 περίπου χλμ., ἡ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐκτεταμένα ὄροπεδια. Τὸ ἔδαφος τῶν ὄροπεδίων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται

άπό προσχώσεις, τὰς όποιας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ύψηλὰς περιοχὰς καὶ οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορείους πεδιάδας. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὀρυκτὰ (ἄνθρακα, πετρέλαιον, ψευδάργυρον, μόλυβδον, σίδηρον). Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὀρυκτά της ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ ἀνατολικὴ περιοχὴ εἶναι κυρίως γεωργικὴ καὶ ἡ δυτική, ὅπου ὑπάρχουν τὰ ἄνθρακωρυχεῖα, βιομηχανική. Ἐπειδὴ τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλα καὶ ζαχαροῦχα τεῦτλα. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυ-

‘Ο ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸ θέρος πλησίον τῆς Βαρσαβίας.

γμένην γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνός. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Πολωνίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι : **Κρακοβία** (220.000) κ., σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μεταλλουργεῖα, ύφαντουργεῖα, χημικὰ ἔργοστάσια, ὑποδηματοποιεῖα), **Λόδζ** (600.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ύφαντουργίας.

Ἡ βόρειος πεδιὰς τῆς Πολωνίας. Πρὸς Β. τῆς περιοχῆς τῆς κατεχομένης ἀπὸ τὰ εὔφορα ὀροπέδια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης ἐκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιὰς τῆς Πολωνίας, ἡ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς βορείου γερμανικῆς πεδιάδος. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδή,

είς παλαιοτέραν γεωλογικήν ἐποχὴν κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι ἀμμῶδες καὶ συνήθως ἔλῶδες, ὅπως καὶ τῆς βορείου γερμανικῆς πεδιάδος. Ὡς ἐκ τούτου ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἶναι εὔφορος. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα λόγῳ τοῦ ἀμμώδους ἔδαφους καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος εἶναι κυρίως γεώμηλα καὶ σίκαλις. Τρέφονται ἐπίστης καὶ πολλὰ μεγάλα ζῶα, χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδεια καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων. Μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν παρατηρεῖται μεγάλη διαφορὰ εἰς τὸν τρόπον

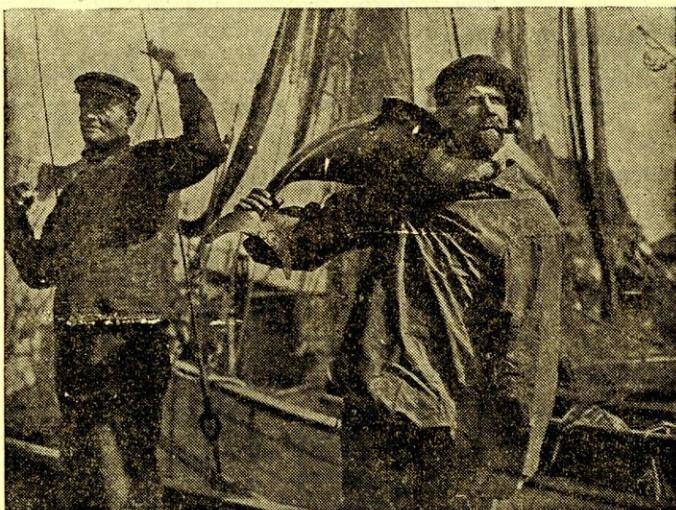

‘Ο ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸν χειμῶνα παρὰ τὴν Βαρσοβίαν.

τῆς καλλιεργείας. Αἱ δυτικαὶ περιοχαί, ἐπειδὴ ὅλοτε κατείχοντο ὑπὸ τῆς Γερμανίας, παρουσιάζουν μεγαλυτέραν γεωργικὴν ἀνάπτυξιν ἀπὸ τὰς ἀνατολικάς, αἱ δόποιαι κατείχοντο ὑπὸ τῆς Ρωσίας.

‘Η πεδιάς τῆς Πολωνίας, ὅπως καὶ τῆς Βορείου Γερμανίας, εἶναι ἀραιῶς κατώκημένη, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι πτωχόν. Σπουδαιότερα πόλις εἶναι ἡ Βαρσοβία (1.175.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας ἐπὶ τοῦ Βιστούλα ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον μὲ ἀξιόλογον βιομηχανικὴν κίνησιν (μεταλλουργεία, ὑφαντουργεία).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.— 'Ο πληθυσμὸς τῆς Πολωνίας δὲν εἶναι ὁμοιογενής. Ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς ἔθνικότητας, μεταξὺ τῶν δποίων ὑπερισχύουσιν οἱ Πολωνοί, οἱ δποῖοι εἶναι Σλαύοι. Οὗτοι διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ὁμοφύλους των Ρώσους, καθόσον εἶναι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα. Ἀπὸ τὰς ἄλλας ἔθνικότητας σπουδαιότεραι εἶναι : οἱ Ούκρανοὶ (6.000.000 κ.), οἱ Λευκορρῶσοι (1.000.000 κ.), οἱ Λιθουανοί (1.000.000 κ.), οἱ Γερμανοί (1.500.000 κ.) καὶ οἱ Ἰσραηλῖται (3.000.000 κ.).

Πολωνοὶ ἀλιεῖς εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

Ἡ Πολωνία παρὰ τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν εἶναι Κράτος γεωργικόν. Τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ της ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ της (82 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἡ σίκαλις, τὰ γεώμηλα (εἰς τὴν ἀμμώδη βόρειον πεδιάδα), ὁ σῖτος, τὰ σαχαροῦχα τεῦτλα (κυρίως εἰς τὰ εὔφορα προσχωσιγενῆ ὁροπέδια) καὶ τὸ λίνον (εἰς τὴν BA. Πολωνίαν). Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (ἴδιως τῶν μεγάλων ζώων καὶ τῶν χοίρων).

Ἡ Πολωνία κειμένη μεταξὺ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ρωσίας, κα-

τέχει, ώς άνεφέραμεν άνωτέρω, μίαν ένδιάμεσον θέσιν μεταξύ της Κεντρικής και της Ανατολικής Εύρωπης. Ή καλή αύτή γεωγραφική της θέσις και τὰ πλούσια γεωργικά και όρυκτά της προϊόντα της έπιπτρέπουν μεγάλην οίκονομικήν άναπτυξιν. Τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον ἔξυπηρετεῖται κυρίως διὰ δύο λιμένων: τοῦ **Δάντσιχ** (400.000 κ. κυρίως Γερμανοί), δ ὅποιος ἀπετέλει ἐν μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ τοῦ πολωνικοῦ λιμένος **Γδύνια** (40.000 κ.), δ ὅποιος ἔδημιουργήθη παρὰ τῶν Πολωνῶν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ Δάντσιχ*.

Αἱ ἔξαγωγαὶ συνίστανται κυρίως εἰς ἄνθρακα, ψευδάργυρον, ξυλείαν, πετρέλαιον, δημητριακούς καρπούς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Αἱ εἰσαγωγαὶ περιλαμβάνουν κυρίως βάμβακα, ἔριον, μηχανὰς διαφόρους, αὐτοκίνητα κλπ.

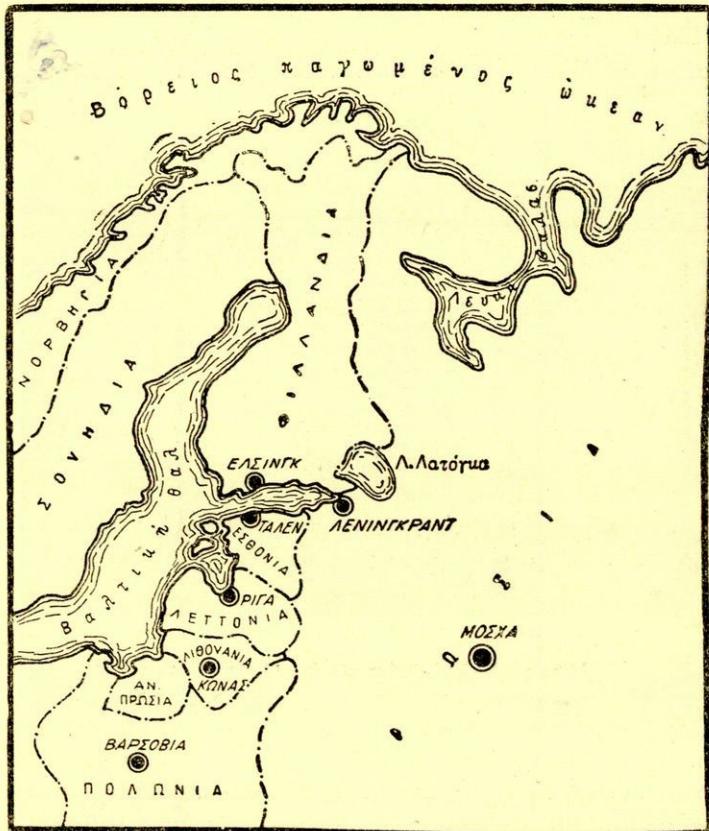
B'. ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Εἰσαγωγὴ. — Η Φινλανδία (ἔκτασις 340.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 4.000.000 κάτ.), ἀπέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της μετὰ τὴν ρωσικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1917. Οἱ κάτοικοι της εἶναι ἀσιατικῆς καταγωγῆς καὶ ὀνομάζονται Φίννοι. Οὗτοι εἶναι συγγενεῖς τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Ούγγρων. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς κατώκουν πρὸ πέντε περίπου χιλιάδων ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ τὰς παρὰ τὸν μέσον Βόλγαν περιοχάς. Ἀργότερον οἱ λαοὶ αὐτοὶ διεσκορπίσθησαν. Οἱ Βούλγαροι μετηνάστευσαν πρὸς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, οἱ Ούγγροι πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον καὶ οἱ Φινλανδοὶ πρὸς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

Τὸ ἔδαφος τῆς Φινλανδίας, ἐπειδὴ εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, ἀποτελεῖται, ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπὸ κοιλώματα καὶ ἀπὸ μικρὰ θύελλα.

* Μετὰ δὲ τὸν B' Παγκόσμιον πόλεμον, κατόπιν τῆς προσαρτήσεως ὑπὸ αὐτῆς τῆς Ανατολ. Γερμανικῆς Πομερανίας καὶ μεγάλου μέρους τῆς Ανατ. Πρωσσίας, ἀπέκτησε καὶ τὸν ἐμπορικὸν λιμένα Στεττίνον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ παταμοῦ "Οντερ" ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς.

λουθοῦν οὐδεμίαν διεύθυνσιν. Τὰ κοιλώματα ὁφείλονται εἰς τὴν διάβρωσιν, τὴν ὅποιαν ἀσκοῦν οἱ παγετῶνες ἐπὶ τοῦ ἔδαφους· τὰ μικρὰ ὑψώματα προέρχονται ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν τῶν μεταφερομένων ὑπὸ τῶν παγετώνων ύλικῶν (χωμάτων, χαλικίων, λί-

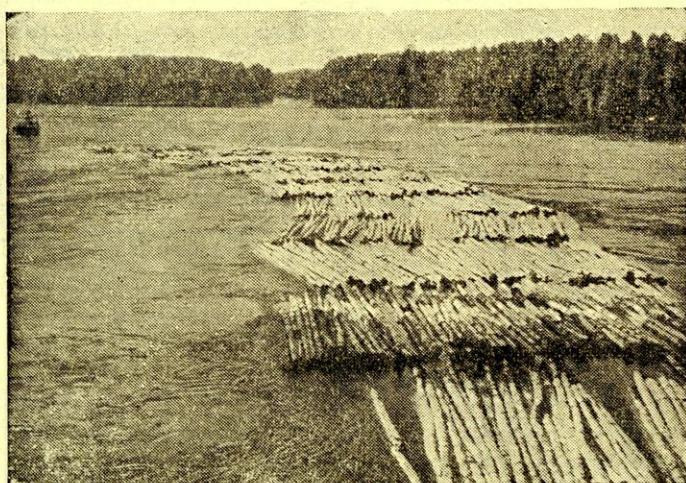

Πολιτικὸς γράφτης τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Φινλανδίας.

θων) εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον ἔλειωναν. Οὕτω τὸ ἔδαφος παρουσιάζει μίαν μορφὴν χαώδη. Τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς, ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ ρεύσουν εὐκόλως πρὸς τὴν θάλασσαν, παραμένουν στάσιμα εἰς τὰ κοιλώματα καὶ σχηματίζουν λίμνας, αἱ ὅποιαι εἶναι ἄφθονοι εἰς τὴν Φινλανδίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Φινλανδία λέγεται « ἡ

χώρα τῶν χιλίων λιμνῶν ». Μεταξύ των αἱ λίμναι συγκοινωνοῦν συνήθως διὰ μικρῶν ποταμῶν. Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων ὁφείλεται ἐπίσης καὶ τὸ ὀργιλώδες καὶ ἀμμώδες κυρίως ἔδαφός της. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά τῶν χωρῶν, αἱ ὄποιαι ἄλλοτε κατείχοντο ἀπὸ παγετῶνας, εἴναι ἡ ὑπαρχις πολλῶν λιμνῶν καὶ ἀμμώδη ἔδαφη.

Καίτοι ἡ Φινλανδία εύρισκεται πλησίον τῆς θαλάσσης, ἔχει

Μεταφορὰ τῆς ξυλείας εἰς τὴν Φινλανδίαν.

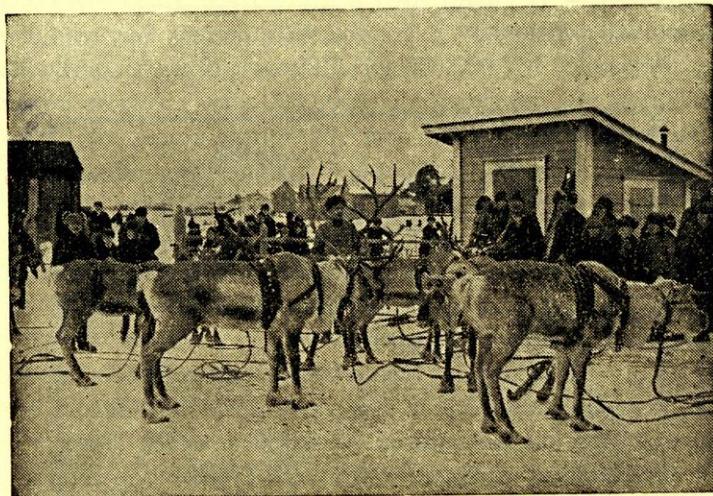
κλῖμα ἡ πειρωτικόν, διότι ἐπικρατοῦν οἱ βόρειοι καὶ ΒΑ. ἀνεμοί.

Τὸ πτωχὸν ἔδαφός της δὲν εἴναι κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας. Εἰς τὰ ὀργιλώδη ἔδάφη ὑπάρχουν λειβάδια, ὅπου τρέφονται μεγάλα ζῶα· εἰς τὰ ἀμμώδη ὑπάρχουν δάση ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα.

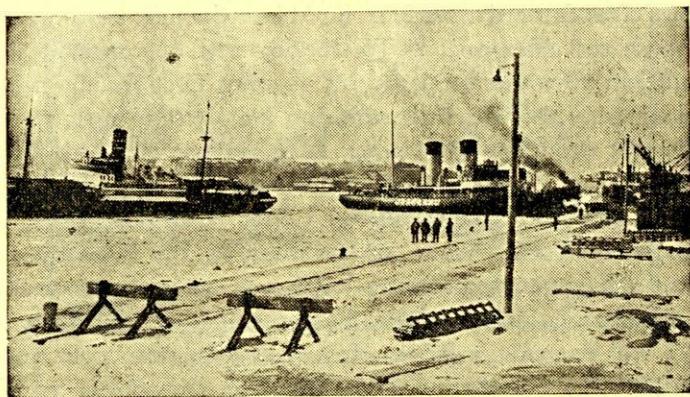
Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἴναι ἐκεῖναι, αἱ ὄποιαι εὐδοκιμοῦν εἰς τὰ πτωχὰ ἔδάφη (σίκαλις, γεώμηλα).

Ως ἐκ τούτου, οἱ κάτοικοι της ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν. Τὰ ἔξαγόμενα προϊόντα εἴναι βούτυρον, γάλα, ξυλεία, χάρτης, τὰ δὲ εἰσαγόμενα

είναι κυρίως βιομηχανικά είδη. Τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχει μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

Τάρανδοι εἰς τὴν Βόρειον Φινλανδίαν.

Παγοθραυστικὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἐλσίνκι
ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης.

Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν, δὲν ὑπάρχουν πολλαὶ μεγάλαι πόλεις. Σπουδαιοτέρα είναι ἡ πρωτεύουσα Ἐλσίνκι (230.000 κ.).

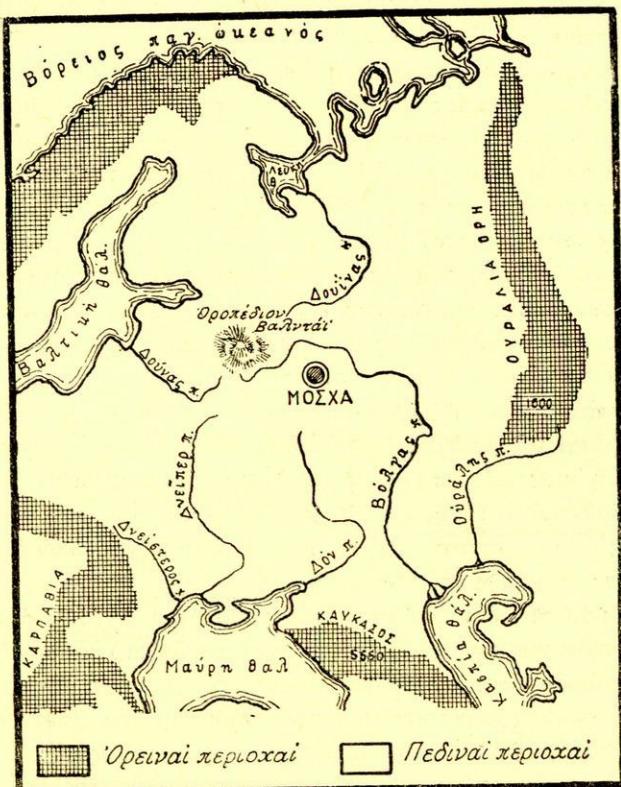
Γ.' ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ

Είσαγωγή. — Ή Ρωσία είναι ή μεγαλυτέρα χώρα της Εύρωπης είς έκτασιν καὶ πληθυσμόν. ("Έκτασις Εύρωπαϊκῆς Ρωσίας 4.650.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 137.000.000 κάτ. "Έκτασις ὀλοκλήρου τῆς Ρωσίας 21.000.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 170.000.000 κάτ.). Έκεῖνο τὸ ὅποιον διακρίνει κυρίως τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Εύρωπης είναι : Πρῶτον, ὅτι αἱ γεωγραφικαὶ τῆς περιοχαὶ κατέχουν τεραστίας ἔκτασεis. Ή ίδια θέα, τὸ ἴδιον τοπίον, τὸ ἴδιον κλῖμα συναντῶνται εἰς πολὺ μεγάλας ἔκτασεis, πρᾶγμα τὸ ὅποιον είναι ἐντελῶς ἀγνωστὸν εἰς τὴν λοιπὴν Εύρωπην. Δεύτερον, ὅτι ὅλαι αἱ Εύρωπαϊκαὶ καλλιέργειαι ἀπαντῶνται εἰς τὸ ἔδαφος της, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασίν της ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ορια. — Η Εύρωπαϊκὴ Ρωσία ἔκτεινεται μεταξὺ τῶν Καρπαθίων πρὸς Δ., τῶν Ούραλίων ὁρέων πρὸς Α., τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς Ν. καὶ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὡκεανοῦ πρὸς Β. Παρὰ τὴν μεγάλην τῆς ἔκτασιν (τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς Εύρωπης) κατέχει μειονεκτικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν τῆς Εύρωπης (Ατλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, Μεσογείου Θαλάσσης), αἱ ὅποιαι είναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς μεγάλης χώρας.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους. — Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπαϊκῆς Ρωσίας περιλαμβάνει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μεγάλης Εύρωπαϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα ὅρη καὶ καταλήγει εἰς τὰ Ούραλια. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ρωσίας ἡ ἀπέραντος αὔτη πεδιάς περιβάλλεται ἀπὸ τὰ ἔξῆς ὅρη : Τὰ **Καρπάθια**, τὰ ὅρη τῆς **Κριμαίας** (1.500 — 1.700 μ.), τὸν **Καύκασον** (ὅρος "Ελμπρουζ 5.630 μ.), ὁ ὅποιος ἀνήκει εἰς τὴν Ἀσίαν μᾶλλον παρὰ εἰς τὴν Εύρωπην καὶ τὰ **Ούραλια** (ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ 1.600 μ.), τὰ ὅποια κείνται ἐπίσης εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εύρωπης. Έκεῖνο, τὸ ὅποιον χαρακτηρίζει τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, είναι ἡ μεγάλη μονοτονία της. Οὐδὲν σημεῖον τῆς ἀπεράντου αὔτης ἔκτασεως ὑπερβαίνει τὰ 450 μ. Η μονοτονία ὅμως αὔτῃ δὲν είναι ὅμοιόμορφος. Τὸ τμῆμα τῆς πεδιάδος, τὸ ὅποιον κεῖται πρὸς Β. τῆς Μόσχας, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατείχετο ὑπὸ παγετώνων, ἀποτελεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπὸ μικρὰς κοιλότητας, αἱ ὅποιαι κατέχονται ἀπὸ λίμνας καὶ ἀπὸ μικρὰς ὑψώματα καὶ ἀμμώδεις ἔκτασεis (ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Φινλανδίαν,

τὰς Βαλτικὰς χώρας, τὴν βόρειον Πολωνικήν καὶ Γερμανικήν πεδιάδα). Ἡ Νότιος πεδιάς, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ύδατων καὶ ἀπὸ πολὺ λεπτὸν χῶμα, τὸ ὅποιον ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν Βόρειον πεδιάδα, εἶναι περισσότερον μονότονος καὶ τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον.

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας.

Ποταμοί. — Ἡ ρωσικὴ πεδιάς, λόγω τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της, ἔχει καὶ μεγάλους ποταμούς, οἱ περισσότεροι τῶν ὅποιων πηγάζουν ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Βαλντάϊ (πρὸς Ν. τῆς Πετρουπόλεως). Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Δουΐνας, ὁ ὅποιος χύνεται εἰς τὸν Παγωμένον Ὁκεανόν, ὁ Δούνας εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, ὁ Δνεί-

στερος καὶ ὁ **Δνεῖπερ** εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, ὁ **Δὸν** εἰς τὴν Ἀζοφικήν Θάλασσαν, ὁ **Βόλγας** (ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης εἰς μῆκος, 3.350 χμ.) καὶ ὁ **Οὐράλης** εἰς τὴν Κασπίαν Θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἶναι πλωτοί, ἀλλὰ παρουσιάζουν τὰ ἔξης ἐλαττώματα : πρῶτον παγώνουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ δεύτερον ἐκβάλλουν εἰς θαλάσσας, αἱ ὅποιαι εύρισκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἥτις εἶναι κλειστά.

Κ λ ī μ. a. — Τὸ κλῖμα εἶναι ἥπειρωτικὸν μὲν μεγάλας διαφορὰς τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, διότι ἡ μεγάλη αὔτη πεδιάς κεῖται μακρὰν τοῦ Ὡκεανοῦ. Εἰς τὴν Μόσχαν ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἰς 10° ὑπὸ τὸ μηδέν καὶ τοῦ Ἰουλίου ὑπερβαίνει τοὺς 18° ὑπὲρ τὸ μηδέν. Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς θερμοκρασίας γίνεται μεγαλυτέρα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλίγαι καὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Οἱ χειμῶνες εἶναι δριμὺς χωρὶς βροχὰς καὶ σχεδὸν χωρὶς ἀνέμους. Ἡ χιὼν καλύπτει πανταχοῦ τὸ ἔδαφος μὲν ἐν στρῶμα ὅχι πολὺ παχύ. Οἱ ποταμοὶ εἶναι ὄλοι παγωμένοι καθὼς καὶ αἱ λίμναι. Τὸ δριμὺν αὐτὸν ψῦχος τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑποφερτόν, ἐφόσον δὲν φυσᾶ ἀνεμος. Γενικῶς ὁ χειμῶν εἶναι ἡ καλυτέρα ἐποχὴ διὰ τὰς συγκοινωνίας, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους καὶ τῆς ἔξηρασίας τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι λασπῶδες. Ἡ ἀνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως καὶ διαρκεῖ ὀλίγον χρονικὸν διάστημα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν λειώνουν αἱ χιόνες, οἱ ποταμοὶ πλημμυρίζουν καὶ αἱ ὄδοι γίνονται λασπῶδεις καὶ σχεδὸν ἀδιάβατοι. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, βροχερὸν (βροχαὶ ραγδαῖαι) καὶ κονιορτῶδες. Τὸ φθινόπωρον εἶναι ύγρὸν καὶ βραχύ, ὅπως καὶ ἡ ἀνοιξις. Αὐτὰ εἶναι τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κλίματος, ὅχι μόνον τῆς ρωσικῆς πεδιάδος, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν ρωσικήν πεδιάδα, λόγῳ τῆς μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας ἀπό B. πρὸς N. (ὅσον δηλαδὴ ἀπομακρυνόμεθα ἀπό τὸν B. Πόλον) δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας κλιματικὰς ζώνας :

α') Μίαν ζώνην παρὰ τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὡκεανοῦ, ὅπου δὲν ὑπάρχει θέρος.

β') Μίαν ζώνην μὲν μέτριον θέρος, ἡ ὅποια ἐκτείνεται πρὸς N. τῆς προηγουμένης.

γ') Μίαν ζώνην μὲ θέρος θερμὸν καὶ ἀρκετὰς βροχάς, καθόσον εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχεροὺς δυτικοὺς ἀνέμους καὶ

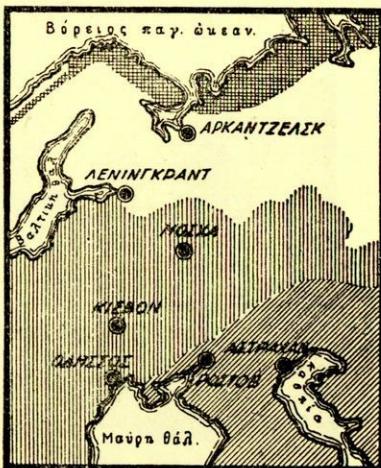
δ') Εἰς τὰ ΝΑ. μίαν ζώνην μὲ θέρος θερμὸν καὶ μὲ πολὺ ὄλιγας βροχάς, διότι τὰ Καρπάθια ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν βροχερῶν δυτικῶν ἀνέμων.

Βλάστησις.—”Οπως εἰς ὅλας τὰς χώρας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ βλάστησις ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κλίματα. Ἡ διάταξις τοῦ κλίματος τῆς ρωσικῆς πεδιάδος κατὰ ζώνας μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας ζώνας βλαστήσεως (ὅσαι εἶναι καὶ αἱ ζῶναι τοῦ κλίματος) καὶ νὰ ἀντιληφθῶμεν καλύτερον τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος ἐπὶ τῆς βλαστήσεως.

α') Η ζώνη τῆς τούντρας.

Εἰς τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὦκεανοῦ τὸ ἔδαφος εἶναι παγωμένον ἐπὶ 8 - 9 μῆνας τὸ ἔτος. Κατὰ τὸ θέρος, τὸ ὅποιον διαρκεῖ πολὺ ὄλιγον, μόνον τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ἐδάφους θερμαίνεται καὶ ξεπαγώνει. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι συνεχῶς παγωμένον, διότι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, ἐπειδὴ πίπτουν πλαγίως δὲν ἔχουν ἀρκετὴν θερμαντικὴν δύναμιν. Ὡς ἐκ τούτου, φυτὰ μεγάλα μὲ ρίζας, αἱ ὅποιαι νὰ εἰσχωροῦν βαθέως εἰς τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, δὲν ὑπάρχουν. Μόνον μερικοὶ χαμηλοὶ θάμνοι ἀναφαίνονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Οἱ χαμηλότεροι τόποι καλύπτονται ἀπὸ στάσιμα ὄντα, τὰ ὅποια προέρχονται ἀπὸ τὴν τῆξιν τῶν πάγων, οἱ δὲ ὑψηλότεροι ἀπὸ βρύα. Ἡ ζώνη αὕτη ἀποτελεῖ τὰς λεγομένας τούτης, δηλαδὴ ἀδένδρους ἐκτάσεις.

β') Η ζώνη τῶν δασῶν. Προχωροῦντες πρὸς Ν. τῆς τούντρας μεταβαίνομεν βαθμιαίως εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν, ἡ ὅποια

■ Ζώνη τῆς τούντρας.

□ Ζώνη τῶν δασῶν.

▨ Ζώνη τῶν υαλλιεργειῶν.

▨▨ Ζώνη τῆς γαιᾶς στέκχης.

Χάρτης τῶν ζωνῶν βλαστήσεως εἰς τὴν Ρωσίαν.

έκτείνεται άπό τάς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης μέχρι τῶν Ούραλίων ὄρέων (ἡ ἔκτασίς της εἶναι 14 περίπου φοράς μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος). Ἡ περιοχὴ αὐτὴ κατέχεται άπὸ δάση, πρῶτον, διότι θερμαίνεται περισσότερον ἀπὸ τὴν ζώνην τῆς τούντρας, καθόσον κεῖται νοτιώτερον καὶ δεύτερον, διότι τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀμμῶδες καὶ συνεπῶς κατάλληλον διὰ δάση μᾶλλον παρὰ διὰ καλλιεργείας. Τὰ δάση τῆς περιοχῆς αὗτῆς ἀποτελοῦνται πρὸς Β. ἀπὸ ρητινώδη

Ρωσίδες ἀλιεύουσαι παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα ποταμοῦ.

ἀειθαλῇ (ἔλατα, ὅρεινάς πεύκας) καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ φυλλοβόλα (δρῦς, σφενδάμνους, μελίας κτλ.). Τὸ ἀπέραντον αὐτὸ δάσος δὲν εἶναι συνεχές, καθόσον διακόπτεται ἀπὸ ἑλώδεις ἔκτάσεις καὶ κατωκημένους τόπους. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὗτῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν.

γ') Η ζώνη τῶν στεππῶν. Ἡ Νότιος Ρωσία, ἐπειδὴ ἔχει κλῖμα ξηρότερον, δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. Ἡ περιοχὴ αὗτη μετὰ τὴν βροχὴν καλύπτεται ἀπὸ χλόην, ἡ ὃποίᾳ ἔξαφανίζεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας. Αἱ τοιαῦται

έκτάσεις λέγονται σ τέ π π αι. 'Η ζώνη αύτη τῶν στεππῶν διαιρεῖται εἰς τὴν μαύρην στέπην ἢ Τσερνόζιον καὶ εἰς τὴν φαινήν.

1) 'Η μαύρη στέπη κατέχει τὴν περιοχήν, ἡ ὅποια δέχεται ἀρκετὰς βροχάς. Λέγεται μαύρη στέπη, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι μαῦρον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ χῶμα λεπτὸν καὶ ἀπὸ λείψαντα τῆς ἀποξηρανθείστης χλόης. 'Η ζώνη αύτη, ἡ ὅποια ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῶν Ούραλίων, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς της εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ρωσίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σιτηρά καὶ ζαχαροῦχα τεῦτλα.

2) 'Η φαινὴ στέπη κατέχει τὴν περιοχήν, ἡ ὅποια δέχεται πολὺ ὀλίγας βροχάς. Λέγεται φαινή, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι φαιόν, καθόσον λόγω τῶν σπανίων βροχῶν δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ χλόη, ὥστε ἀποξηραίνομένη νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὸ χῶμα καὶ τὸ ἔδαφος νὰ γίνῃ μαῦρον. 'Η ζώνη αύτη τῶν φαιῶν στεππῶν ἐκτείνεται παρὰ τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν (πρόβατα, ἵπποι).

Πληθυσμός. — 'Ο ρωσικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

'Η διαφορὰ τοῦ κλίματος καὶ τῶν προϊόντων ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ὥστε ὁ πληθυσμὸς τῆς Ρωσίας νὰ μη εἶναι ἕξ ἴσου διανεμημένος εἰς ὅλας τὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι τὴν ἀποτελοῦν.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ἡ ὅποια εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἔτους παγωμένη, ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιός. Οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι Λάπτωνες ἢ Σαμογέται, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τοῦ ταράνδου καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν, ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἐπίσης ἀραιός. Πάντως ὅμως ἡ ζώνη αύτη εἶναι πυκνότερον κατωκημένη ἀπὸ τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐξάνει ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Οἱ κάτοικοι τῆς ζώνης τῶν δασῶν εἶναι οἱ Μεγάλοι Ρώσοι καὶ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς, ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνὸς χάρις εἰς τὰς πολλὰς καὶ πλουσίας καλλιεργείας. 'Η περιοχὴ αύτη

κατοικεῖται ἀπὸ τοὺς Μικροὺς Ρώσους, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν.

Εἰς τὴν **ζώνην τῶν φαιῶν στεππῶν**, ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιὸς καὶ δύποτελεῖται ἀπὸ νομάδας καὶ κτηνοτρόφους.

Πόλεις.—Εἰς τὴν Ρωσίαν, ἐπειδὴ τὸ ἐμπόριον διεξάγεται ἀπὸ τὸ Κράτος, δὲν ὑπάρχουν ἐμπορικὰ κέντρα, ἀλλὰ μόνον βιομηχανικά. Ταῦτα εὑρίσκονται πλησίον τῶν ἀνθρακοφόρων περιοχῶν καὶ εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας ἔξαγωγῆς. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἡ **Μόσχα** (3.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας καὶ τὸ **Κίεβον** (500.000 κ.). Εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς εἶναι τὸ **Λένιγκραντ** (2.000.000 κ.), τὸ ὅποιον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὠνομάζετο **Πετρούπολις** καὶ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὁκεανοῦ εἶναι τὸ **Αρχαγγέλστ** (200.000 κ.), εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κασπίας Θαλάσσης τὸ **Αστραχάν** καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης ἡ **Οδησσός** καὶ τὸ **Ροστόβ** (500.000 κ.).

Οἰκονομικὴ ζωή.—1. Γεωργία. Ἡ Ρωσία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική. Τὰ 80 % περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Τὰ περισσότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι **δημητριακοὶ καρποί**. Ἐκ τούτων ὁ σῖτος, ἐπειδὴ θέλει εὔφορα ἐδάφη, καλλιεργεῖται εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς, ἡ σίκαλις καὶ ἡ βρώμη κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν δασῶν, ὅπου τὸ ἐδαφός εἶναι πτωχόν. Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν καλλιεργειῶν σπουδαιότεραι εἶναι τὰ **ζαχαροῦχα τεῦτλα** (εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σίτου), τὰ γεώμηλα (εἰς τὰς ἀμμώδεις κυρίως ἐκτάσεις), τὸ λίνον (παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς, ὅπου τὸ κλήμα εἶναι περισσότερον υγρόν). Χάρις εἰς τὰς ἀπεράντους στέππας τῆς, τρέφει καὶ πολλὰ μεγάλα καὶ μικρὰ ζῷα.

Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον χαρακτηρίζει τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν τῆς Ρωσίας, εἶναι ἡ μεγάλη διαφορὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Οὕτω κατὰ τὸ 1927 ἡ Ρωσία ἔξήγαγε 13.000.000 στατῆρας σίτου, κατὰ τὸ 1928 ἔξήγαγε 1.000.000 στατῆρας καὶ κατὰ τὸ 1929 μηδέν. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀστάθεια τῆς ρωσικῆς παραγωγῆς ὀφείλεται κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὰς ἀκανονίστους βροχὰς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀρδευτικῶν ἔργων, ἐπιστημονικῶν μεθόδων καλλιεργείας καὶ ἐμπορικῆς ὄργανώσεως.

2. Βιομηχανία. Ἡ Ρωσία ἔχει σπουδαῖον ὄρυκτὸν πλοῦτον (ἀνθρακα, σίδηρον, πετρέλαιον, μαγγάνιον, χαλκὸν κτλ.).

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα ἔξαγωγῆς καὶ ἐπεξεργασίας ὄρυκτῶν εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν Ούραλίων, τῆς Μόσχας καὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης (πετρέλαιον). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι τῆς ὑφαντουργίας, τῆς μεταλλουργίας, τῶν εἰδῶν διαστροφῆς καὶ τοῦ χύλου. Γενικῶς ἡ βιομηχανικὴ κίνησις εἴναι μετρία. Τοῦτο ὀφείλεται ιδίως εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας. Τὰ βιομηχανικὰ κέντρα χωρίζονται μεταξύ των καὶ ἀπὸ τοὺς λιμένας ἔξαγωγῆς διὰ μεγάλων ἀποστάσεων, ὅπου τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι τελείως ἀνεπαρκῆ. Εἰς τὴν μὴ ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς Ρωσίας ὀφείλεται καὶ ἡ μικρὰ πύκνωσις τοῦ πληθυσμοῦ της (28 κατ. εἰς 1 τ. χμ.).

3. Συγκοινωνία. Εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ συγκοινωνία ὑστερεῖ. Εἰς τοῦτο κυρίως ὀφείλεται καὶ ἡ μετρία οἰκονομική της ἀνάπτυξις παρὰ τὸν μέγαν φυσικὸν της πλοῦτον. Ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινω-

Ἐξαγωγὴ

Εἰδη διατροφῆς	"Υλαι αἱατέργαστοι	Βιομηχανία εἰδῶν
----------------	--------------------	------------------

Εισαγωγὴ

Εἰδη διατροφῆς	"Υλαι αἱατέργαστοι καὶ ἡμιατεργασμέναι	Βιομηχανία εἰδῶν
----------------	---	------------------

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσίας.

νία μὲ τὰς ξένας χώρας δὲν εἶναι πολὺ εὔκολος, διότι αἱ σπουδαιότεραι παραγωγικαὶ περιοχαὶ εὐρίσκονται μακρὰν τῶν θαλασσῶν. Ἐξ ὅλου, οἱ λιμένες τῆς Βαλτικῆς καὶ κυρίως τῆς Λευκῆς Θαλάσσης παγώνουν τὸν χειμῶνα ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Σπουδαίαν ὑπηρεσίαν προσφέρουν οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες. Ἀλλὰ καὶ ἡ συγκοινωνία αὐτὴ διακόπτεται ἀπὸ τοὺς πάγους κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον.

Αἱ κατὰ ξηρὰν ὁδοὶ εἴναι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, λασπώδεις κατὰ τὴν ἀνοιξιν, πλήρεις σκόνης κατὰ τὸ θέρος. Εἰς καλυτέραν κατάστασιν εύρισκονται αὕται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, ὅταν εἶναι σκεπασμέναι μὲ χιόνια. Διὰ τοῦτο αἱ μεταφοραὶ διὰ ξηρᾶς γίνονται κατὰ προτίμησιν τὸν χειμῶνα.

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχει λάβει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ κατασκευὴ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμ-

μῶν δὲν συναντᾶξι μεγάλως δυσκολίας, χάρις εἰς τὴν ὄμαλότητα τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι εἶναι καὶ ἀραιότερον κατωρχημέναι, εἶναι πολὺ ἀραιόν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀναλόγως τῆς ἔκτασεως τῆς χώρας δὲν εἶναι πικνόν.

4. Ἐ μ π ὁ ρ ι o ν. Ἡ Ρωσία, χώρα γεωργική καὶ κτηνοτροφική, ἔξαγει κυρίως εἰδη διατροφῆς (σιτηρά, κτηνοτροφικὰ προϊόντα) καὶ πρώτας ὑλας (ξυλείαν, πετρέλαιον) καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ προϊόντα (μηχανάς καὶ ἐπιστημονικά ἔργα λεεῖα, τὰ ὅποια ἡ βιομηχανία της δὲν δύναται νὰ παρασκευάσῃ) καὶ εἰδη διατροφῆς, τὰ ὅποια δὲν εύρισκονται εἰς τὸ ἔδαφός της (τσάι, καφέ, οίνον κ. ἄ.).

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως δημητριακούς καρπούς, πετρέλαιον, δασικά εἰδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, προϊόντα ἔλασίας κ. ἄ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤ. ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, τὰ ὅποια τὰς διακρίνουν ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

α') Τὸ ἔδαφός των ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μίαν ἀπέραντον πεδιάδα, πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν συμβαίνει εἰς τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης (Νότιον, Δυτικήν, Κεντρικήν, Βόρειον).

β') Κεῖνται πολὺ μακράν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὸμεανοῦ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικὸν μὲ δὲ λίγας βροχάς.

γ') Κεῖνται μακράν τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν (Βορείου Θαλάσσης, Μάγχης, Μεσογείου) καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοί των ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἔζησαν μακράν τῶν λαῶν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἡ ἀπομόνωσις αὕτη ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ὥστε οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἰδίως τῶν ἀνατολικωτέρων) νὰ εἶναι οἱ ὀλιγώτερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

δ') Αἱ φυσικαὶ περιοχαὶ παρουσιάζουν τεραστίας διαστάσεις (ἰδίως εἰς τὴν Ρωσίαν), πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν συμβαίνει εἰς οὐδὲ μίαν ἄλλην χώραν τῆς Εὐρώπης.

ε') Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἄποδοικονομικῆς ἀπόψεως ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη εἶναι κυρίως γεωργική, χάρις εἰς τὰς ἔκτεταμένας πεδιάδας της.

Ἐ ρωτήσεις

- 1) Κατὰ τί διαφέρει ἡ Ἀρατολικὴ Εὐδώπη ἀπὸ τὴν Κεντρικήν;
 - 2) Ποῖαι εἶναι αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ἀρατολικῆς Εὐδώπης καὶ ποῦ διείλεται ἡ σπουδαιότης τῶν; 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Ἀρατολικῆς Εὐδώπης ἡ χώρα μας ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν πρωτεύονσαν τῆς Φιγλανδίας.
-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Είσαγωγή.— Η Βόρειος Εύρωπη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο χερσονήσους: τὴν Σκανδιναυϊκὴν καὶ τὴν Δανικήν. Τὰ σπουδαιότερα χαρακτηριστικὰ τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εύρωπης εἶναι: α') ὅτι τὸ ἔδαφός των ὑπέστη εἰς ὀλην του τὴν ἔκτασιν τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων, καθ' ὃσον εὐρίσκονται πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον β') ὅτι ὁ πληθυσμός των παρουσιάζει ὁμοιογένειαν χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν των θέσιν, καθ' ὃσον κείνται μακρὰν τῆς ὁδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ ὅποιαι κατημθύνοντο ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εύρωπην καὶ γ') ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν, παρὰ τὸν μικρὸν ἀριθμόν των, κατέχουν ἔξεχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πολιτισμένων λαῶν, χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των.

Α'. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

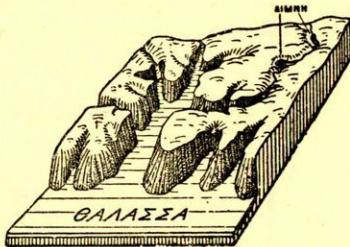
Φυσικὴ Γεωγραφία.— **"Εδαφος.** Η Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος, ἡ ὅποια εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εύρωπης (773.000 τ. χμ.), ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φυσικὰς περιοχὰς τελείως διαφόρους: α') ἀπὸ τὰς Σκανδιναυϊκὰς Ἀλπεις, αἱ ὅποιαι ἔκτείνονται κατὰ μῆκος τῶν Δυτικῶν ἀκτῶν καὶ β') ἀπὸ τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον πρὸς Α.

Αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἀλπεις εἶναι παλαιὰ ὅρη. Ως ἐκ τούτου ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ εἶναι χαμηλὰ καὶ δγκώδη λόγω τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὅποιαν ὑπέστησαν (ύψηλοτέρα κορυφὴ 2.550 μ.). Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὦκεανὸν ἡ ὁροσειρὰ αὗτη καταπίπτει ἀποτόμως καὶ διαμελίζεται βαθέως ἀπὸ στενούς καὶ βαθεῖς κόλπους, οἱ ὅποιοι δινομάζονται φιόρδ καὶ οἱ ὅποιοι εἶναι τὰ χαρακτηριστικῶτερα καὶ γραφικῶτερα μέρη τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου. Τὰ φιόρδ ἀρχικῶς ἦσαν κοιλάδες, αἱ

όποιαι εύρισκοντο ύπερ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν ρεόντων ὑδάτων. Κατόπιν, ὅταν τὸ κλῖμα τῆς Εὐρώπης ἔγινε πολὺ ύγρὸν καὶ ψυχρόν, ἡ περιοχὴ αὕτη, ἐπειδὴ κεῖται πλησιέστερον πρὸς τὸν Β. Πόλον, ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, τῶν ὅποιων τὸ πάχος εἰς τὰς κοιλάδας ἔφθανε τὰ 2.000 μ. Ἐκ τῆς διαβρώσεως ὑπὸ τῶν παγετῶνων αἱ κοιλάδες ἔγιναν πολὺ βαθεῖαι καὶ αἱ πλευραί των πολὺ ἀπότομοι. Ἀργότερον, ὅταν τὸ κλῖμα ἔγινε θερμότερον, οἱ πάγοι μετεβλήθησαν εἰς ὕδωρ, τὸ ὅποιον διωχθεύθη εἰς τὴν θάλασσαν. Αὕτη συνεπῶς ἀνυψώθη καὶ ἐκάλυψε τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς ξηρᾶς. Οὕτως, αἱ παρὰ τὰ παράλια κοιλάδες μετεβλήθησαν εἰς κόλπους, οἱ ὅποιοι εἰσέρχονται βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν + αἱ ἔχουν διακλαδώσεις. Δηλαδὴ τὰ φιόρδ παρουσιάζουν τὸ σχῆμα ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ μὲ δύχθας ὑψηλὰς καὶ μὲ πολλοὺς παραποτάμους. Αἱ κοιλάδες αἱ ὅποιαι δὲν ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης λόγω τῶν πολλῶν κοιλοτήτων, τὰς ὅποιας ἔχει δημιουργήσει ἡ διαβρωσις τῶν παγετῶνων, καλύπτονται ἀπὸ πολλὰς λίμνας. Αὕται συνδέονται μεταξὺ των δι' ἐνὸς ποταμοῦ, τοῦ ὅποιου τὸ ρεῦμα διακόπτεται ἀπὸ πολλοὺς καταρράκτας, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπίσης ἀποτέλεσμα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετῶνων. Χάρις εἰς τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος εἶναι πλουσία εἰς λευκὸν ἄνθρακα.

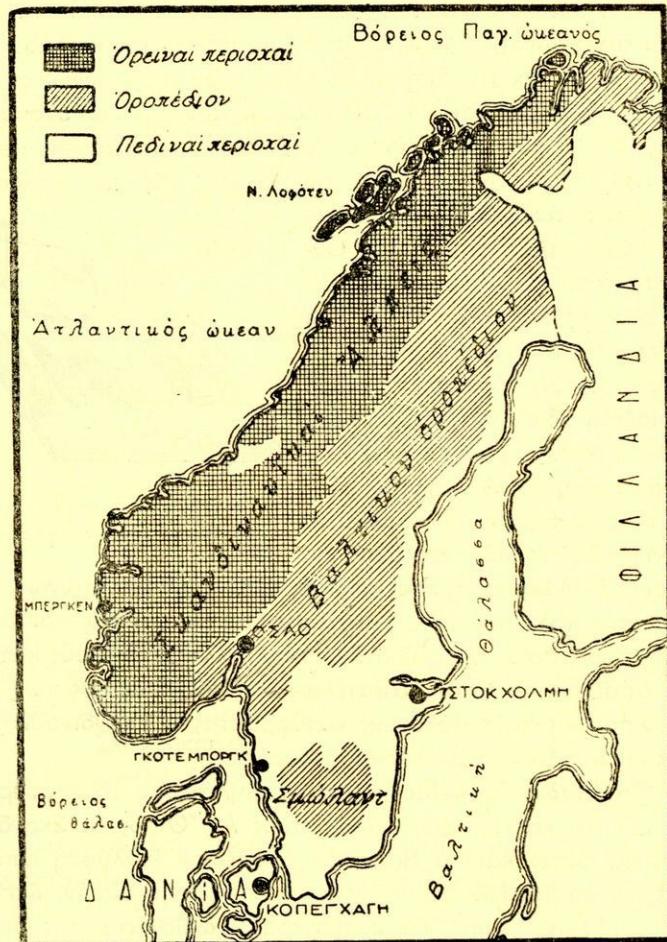
Τὸ **Βαλτικὸν ὄροπέδιον** εἶναι χαμηλότερον (δὲν ὑπερβαίνει τὰ 500 μ.) καὶ κατέρχεται ὁμαλῶς πρὸς Α. Ὁπως αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἀλπεις, οὕτω καὶ τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, οἱ ὅποιοι ἔφθειραν τόσον τὴν περιοχὴν αὔτην, ὥστε τῆς ἔδωσαν μονότονον ὅψιν. Τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετῶνων εἶναι αἱ λίμναι, αἱ ὅποιαι κατέχουν τὰς ἀβαθεῖς κοιλότητας, καὶ οἱ μικροὶ σωροὶ λίθων, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὰς μόνας ἀξιολόγους ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους. Αἱ ἀκταὶ εἶναι χαμηλαὶ καὶ τελείωσις ἐπίπεδοι λόγω τῆς διαβρώσεως, τὴν ὅποιαν ὑπέστησαν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετῶνων ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσό-

Διάγραμμα ἐμφαῖνον τὴν
ἀνάγλυφον μορφὴν ἐνὸς φιόρδ.

νησος ἀνυψοῦται πολὺ βραδέως (1 μ. κάθε 100 ἔτη). Ἐκ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία συνεχίζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη, ἀρκετὴ ἔκτασις ἡ ὁποία κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μετεβλήθη

Φυσικός χάρτης τῆς Σκανδινανικῆς Χερσονήσου.

εἰς ξηράν (ἰδίως εἰς τὰς ἀβαθεστέρας ΝΑ. ἀκτὰς) καὶ ἡ Σμώλαντ, ἡ ὁποία ἀλλοτε ἦτο νῆσος, ἥνωθη μετὰ τῆς ξηρᾶς. Αἱ πεδιναὶ ἔκτασις, αἱ ὁποῖαι κατείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς

προσχώσεις τῶν ρεόντων ύδάτων (ἰδίως ἀργιλώδεις, διότι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσαρθρώσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὅρεινῶν περιοχῶν). Ὡς ἐκ τούτου είναι τὰ μόνα εὔφορα ἐδάφη τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, διότι τὰ ύπόλοιπα ἢ είναι ὅρεινά ἢ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις τῶν παγετώνων (δηλαδὴ ἄμμον καὶ χόνδρας χαλίκια).

Κλῖμα καὶ βλάστησις. — Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, ἐπειδὴ είναι ἔκτεινέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἵ δόποιοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν, ἔχουν χειμῶνας σχετικῶς ἡπίους μέχρις ἀκόμη τοῦ Πολικοῦ κύκλου καὶ δέχονται ἀφθόνους βροχὰς (πλέον τῶν 3 μ.). Τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον καὶ αἱ ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ δὲν είναι ἔκτεινέναι εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὥκεανοῦ, ἔχουν κλῖμα ἡπειρωτικὸν καὶ δέχονται διλιγωτέρας βροχάς.

‘Ανάλογος μὲ τὸ κλῖμα είναι καὶ ἡ βλάστησις. Αἱ δυτικαὶ πλευραὶ τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ είναι πάρα πολὺ ὕγραι καὶ αἱ ὑψηλοὶ περιοχαὶ των, ἐπειδὴ είναι πάρα πολὺ ψυχραί, δὲν ἔχουν δάση. Αἱ περιοχαὶ αὗται καλύπτονται κυρίως ἀπὸ χλόην. Ἡ παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον ὥκεανὸν περιοχὴ ἀνήκει εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας. Τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον καὶ αἱ χαμηλότεραι ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ δὲν είναι πολὺ ὕγραι, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση κωνοφόρων δένδρων. Εἰς τοῦτο συντελεῖ ἐπίσης καὶ τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ δόποιον δὲν είναι κατάλληλον διὰ καλλιεργείας. Αὕται περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ δόποιαι πρότερον κατείχοντο ύπὸ τῆς θαλάσσης, διότι καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις (δηλαδὴ εἰς τὰς ΝΑ. ἀκτάς).

Πολιτικὴ Γεωγραφία. — Ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο Κράτη: ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν καὶ ἀπὸ τὴν Σουηδίαν.

1. ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Ἐκτασις 323.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.800 000 κάτ.

Ἡ Νορβηγία κατέχει τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς χερσονήσου καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχῶν, αἱ δόποιαι διαφέρουν μεταξύ των καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους των καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων των:

α') Ἐπὸ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῶν Σκανδιναϊκῶν Ἀλπεων.

β') Ἐπὸ ἐν τῷ μῆμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν νοτιοδυτικῶν χαμηλῶν περιοχῶν.

Ἡ Δυτικὴ πλευρὰ τῶν Σκανδιναϊκῶν Ἀλπεων δὲν εὔνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι ἐλάχισται. Οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν αὐτῶν ζοῦν ἐκ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς ναυτιλίας. Ἡ ἀλιεία παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν, χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἵχθεis θαλάσσας. Ἀλιεύονται κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλάροι εἰς τὰς πλησίον θαλάσσας καὶ φάλαιναι εἰς τὰς παρὰ τὸν Βόρειον Παγαμένον Ὁκεανὸν περιοχάς. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ πόλις **Μπέργκεν** (100.000 κ.).

Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία, ἡ δποία δὲν ἔχει περιηρετεῖ μόνον τὴν Νορβηγίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον (ὅπως καὶ ἡ ἴδική μας ναυτιλία).

Ἡ ΝΑ. ὅμως Νορβηγία χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας της, αἱ δποίαι εύρισκονται παρὰ τὸν κόλπον τοῦ **Οσλο** καὶ εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση τῶν ἀνατολικῶν πλευρῶν, εὔνοεῖ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν **ύλωτομίαν**. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (βρώμη, σίκαλις), γεώμηλα καὶ ὑπάρχουν λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, ἡ δποία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὸν ἀφθονον **λευκὸν ἄνθρακα**, τὸν δποίον προμηθεύοντας οἱ πολλοὶ καταρράκται τῶν κοιλάδων. Σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Οσλο** (350.000 κ.), ὅπου ὑπάρχουν μεταλλουργεῖα καὶ χημικὰ ἐργοστάσια. Γενικῶς ἡ Νορβηγία εἶναι χώρα ἀραιῶν κατωκημένη λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν δποίαν κατέχουν αἱ περιοχαί, αἱ δποίαι εἶναι ἀκατάλληλοι διὰ καλλιεργείας (9 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

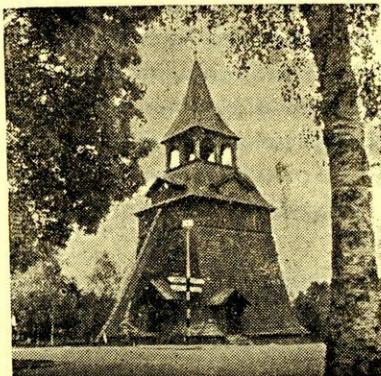
Ἡ χώρα μας μὲ τὴν Νορβηγίαν δὲν ἔχει μεγάλας ἐμπορικὰς σχέσεις. Εἰσάγομεν κυρίως εἰδὴ ἀλιευτικῆς, χάρτην καὶ χημικὰ προϊόντα καὶ ἔξαγομεν ἔλαιον, ἔλαισις, καπνὸν καὶ δασικὰ προϊόντα (τερεβινθέλαιον, κολοφώνιον).

2. ΣΟΥΗΔΙΑ

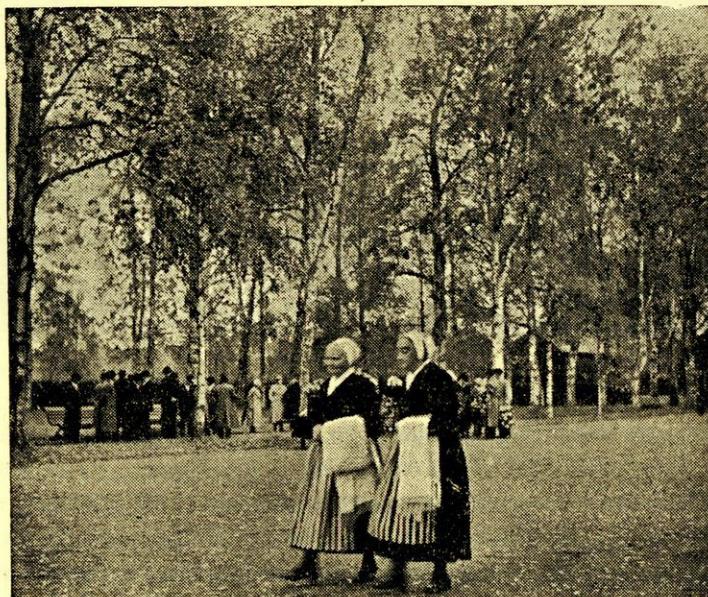
Ἐκτασις 450.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.200.000 κάτ.

Ἡ Σουηδία κατέχει σχεδὸν ὅλοκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευ-

ράν τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, ἡ ὅποία ἔχει τὰ περισσότερα δάση καὶ τὰς μεγαλυτέρας εὐφόρους πεδιάδας. Διὰ τοῦτο εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς πυκνότερον κατωκημένη (15 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Λόγω τοῦ μεγάλου τῆς μήκους διακρίνομεν τὰς ἔξης περιοχὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.: παγωμένας καὶ ἀγόνους ἐκτάσεις πρὸς Β., δάση εἰς τὸ κέντρον καὶ καλλιεργείας πρὸς Ν., ὅπου ὑπάρχει καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ζαχαροῦχα τεῦτλα καὶ ζωτροφικὰ προϊόντα, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγ-

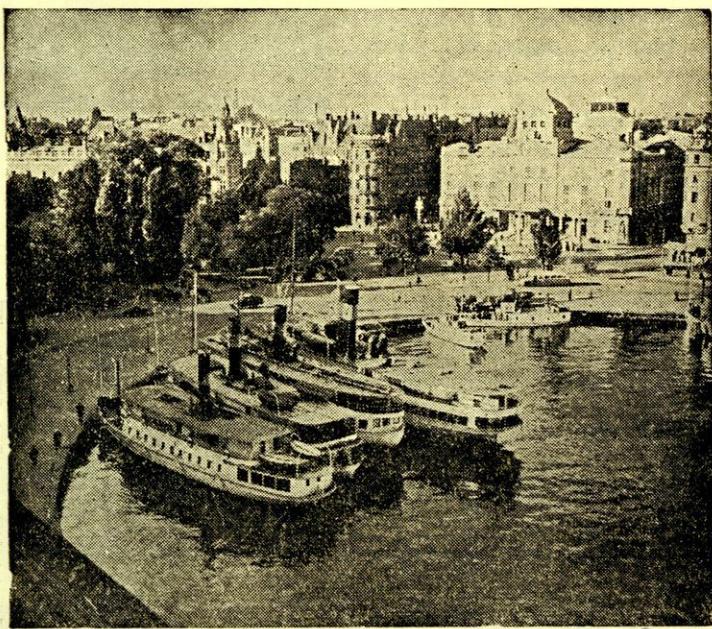
Οἰκία εἰς τὴν Κεντρικὴν Σουηδίαν.

Γυναῖκες τῆς Σουηδίας μὲ τὴν ἔθνικὴν τῶν ἐνδυμασίαν.

μένην της κτηνοτροφίαν. Ή Σουηδία είναι έπισης πλουσιωτέρα εἰς λευκόν ἀνθρακα ἀπό τὴν Νορβηγίαν, χάρις εἰς τὸ μεγαλύτερον μῆκος τῶν κοιλάδων της. Εἰς τὴν Σουηδίαν ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ πλούσια μεταλλεία σιδήρου, ίδιως εἰς τὴν Βόρειον Σουηδίαν, ὅπου ἡ χιὼν διατηρεῖται ἐπὶ 8 μῆνας τὸ ἔτος.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων τῆς Σουηδίας είναι ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ τῶν

Στοκχόλμη. Προκυμαία καὶ Κρατικὸν Θέατρον.

μεταλλείων τοῦ σιδήρου. Χάρις εἰς τὸν ἀφθονον λευκὸν ἀνθρακα ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία, μὲ σπουδαιότερον κέντρον τὴν πρωτεύουσαν **Στοκχόλμην** (520.000 κ.), ὅπου ὑπάρχουν κυρίως βιομηχανίαι ἡλεκτρικῶν εἰδῶν, τηλεφώνων, μηχανῶν κινηματογράφου κ.ἄ. Δευτέρα πόλις είναι ἡ **Γκότεμποργκ** (250.000 κ.), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Σουηδίας, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ είναι κέντρον ὑφαντουργίας.

Ἡ Σουηδία ἔξαγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, πολτὸν ἐκ ξύλου διὰ τὴν παρασκευὴν χάρτου, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ μεταλλεύματα σιδήρου. Εἰσάγει κυρίως ἀνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ καὶ μερικὰ εἴδη διατροφῆς. Μὲ τὴν χώραν μᾶς ἔχει μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Ἐξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, σπίρτα, μηχανάς, ὅπλα καὶ εἰσάγει καπνόν.

Β'. ΔΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΔΑΝΙΑ

Ἐκτασις 43.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.500.000 κάτ.

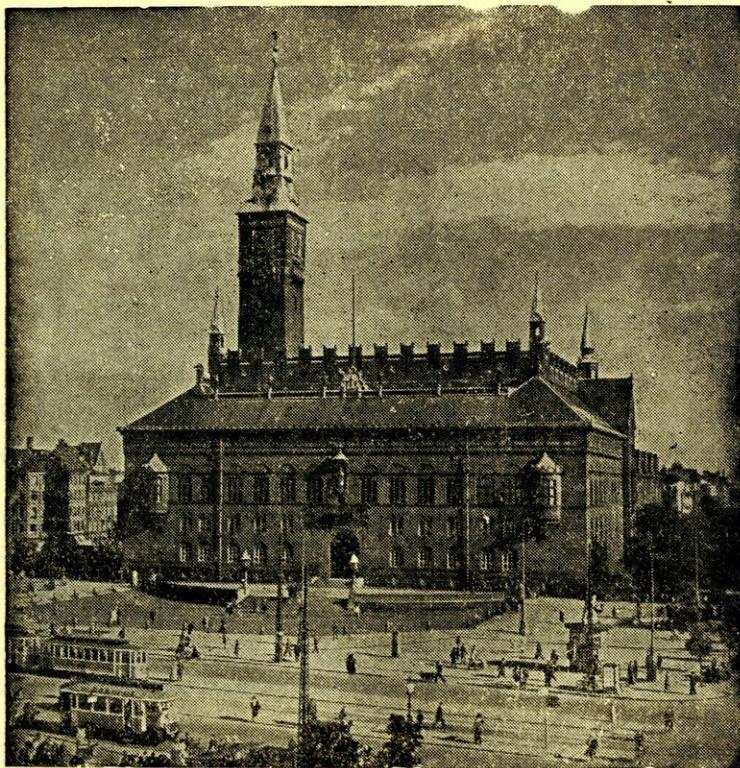
Ἡ Δανία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Γιουτλάνδης, ἥ ὅποια εύρισκεται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας, καὶ ἀπὸ πολλὰς νήσους, αἱ ὅποιαι κεῖνται πρὸς Α. τῆς Γιουτλάνδης.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ῥινωμένον μετὰ τῆς Σκανδιναυΐκῆς Χερσονήσου, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἔχωρίσθη διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης. "Οπως ἡ Σκανδιναυΐκὴ Χερσόνησος καὶ ἡ Βόρειος Γερμανία, οὔτω καὶ ἡ Δανία κατὰ τὴν περίοδον τῶν παγετώνων ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, εἰς τοὺς ὅποιους ὀφείλεται ἡ μορφὴ καὶ ἡ σύστασις τοῦ ἔδαφους της. Γενικῶς τὸ ἔδαφος εἶναι ἐπίπεδον λόγω τῆς μεγάλης διαβρώσεως, τὴν ὅποιαν ὑπέστη ἀπὸ τοὺς παγετῶνας. Αἱ μόναι ἀνωμαλίαι συνίστανται εἰς σωροὺς λίθων, τοὺς ὅποιους ἔφερον οἱ παγετῶνες (ὑψηλοτέρα κορυφὴ 180 μ.). Ἀναλόγως τῆς συστάσεως τοῦ ἔδαφους της καὶ τοῦ κλίματός της δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὴν Δανίαν εἰς δύο φυσικάς περιοχάς, αἱ ὅποιαι σαφῶς διακρίνονται μεταξύ των.

α') Εἰς τὴν **Δυτικὴν Δανίαν**, ἥ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς χερσονήσου τῆς Γιουτλάνδης. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰ ὑλικά, τὰ ὅποια ἔφερον οἱ παγετῶνες, εἶναι ἀμμῶδες καὶ συνεπῶς πτωχὸν (ὅπως ἡ βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς). Τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ὑγρὸν καὶ ἀρκετὰ ἥπιον, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ὁκεανόν.

β') Εἰς τὴν **Ανατολικὴν Δανίαν**, ἥ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ

ἀνατολικὸν τμῆμα τῆς Γιουτλάνδης καὶ τὰς νήσους. Ἡ περιοχὴ αὗτη, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ λεπτὰς ἀργιλώδεις προσχώσεις, ἔχει εὔφορον ἔδαφος καὶ δέχεται ὀλιγωτέρας βροχάς, διότι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ Ὀκεανοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Ἀνατολικὴ Δανία εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς περισσότερον κατώκημένη.

Κοπεγχάγη. Τὸ Δημαρχεῖον.

Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλα καὶ ζαχαροῦχα τεῦτλα. Ἡ Δανία, λόγῳ τοῦ ὑγροῦ κλίματός της καὶ τοῦ ἀργιλώδους, ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐδάφους της καλλιεργεῖ κυρίως λειβάδια καὶ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζῴων. Ἡ κτηνοτροφία θεραπεύεται κατά

τρόπον ἐπιστημονικόν, χάρις εἰς τὸν ὅποῖον ἡ μικρὰ αὔτη χώρα κατορθώνει νὰ προμηθεύῃ τὸ τρίτον τοῦ βουτύρου, τὸ ὅποῖον πωλεῖται εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν. Γενικῶς τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἀποτελοῦν τὰ 80 % τοῦ ἔξωτερικοῦ τῆς ἐμπορίου. Ἐπειδὴ αἱ γειτονικαὶ θάλασσαι εἶναι πλούσιαι εἰς ἰχθὺς, οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας ἀσχολοῦνται πολὺ καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν. Αἱ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὁκεανὸν κτήσεις τῆς (νῆσοι Φαιρόσαι, Ἰσλανδία καὶ Γροιλανδία) εἶναι σπουδαῖα κέντρα ἀλιείας.

Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ **Κοπεγχάγη** (700.000 κ.), ἡ ὅποία κεῖται εἰς τὴν νῆσον Σαιλλάνδην. Τὴν μεγάλην ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, ὃπου ἡ θαλασσία ὁδός, ἡ ὅποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὴν Σκανδιναվικὴν Χερσόνησον.

Ὦς συμπέρασμα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ Δανία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της α') εἰς τὴν ἐντατικὴν τῆς κτηνοτροφίαν, ἡ ὅποία ὀφείλεται εἰς τὸ ὑγρόν της κλίματος, τὸ ἀργιλώδες κυρίως ἔδαφός της καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της β') εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον τῆς ἐμπόριον, τὸ ὅποῖον ὀφείλεται εἰς τὴν καλήν της γεωγραφικήν θέσιν. Ἡ Δανία ὀνομάζεται «Θυρωρὸς τῆς Βαλτικῆς». Διὰ τοῦτο ἡ Δανία εἶναι πυκνότερον κατῳκημένη ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Β. Εύρωπης (83 κάτοικοι εἰς 1 τ. χμ.).

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΒΟΡ. ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Βορείου Εύρωπης (Σκανδιναվικὴ Χερσόνησος, Δανικὴ Χερσόνησος) ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὸ ἔδαφος τῶν Χερσονήσων εἶναι ὑψηλότερον πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν καὶ χαμηλότερον πρὸς τὴν ἀνατολικὴν. Ἡ ἐπίδρασις τῶν παγετώνων εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εύρωπης, ὃπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰς πολλὰς λίμνας, τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας καὶ τὰς ἐκτεταμένας ἀμμώδεις περιοχάς των. Τὸ κλίμα εἶναι μᾶλλον ὡς κεάνον καὶ συνεπῶς ὑγρόν. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν εἶναι λαοὶ θαλασσινοί, χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς

ἰχθύς θαλάσσας των, αἱ ὅποιαι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀλιείας καὶ εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας των, ἡ ὅποια συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Οἱ λαοὶ τῆς Βορείου Εὐρώπης, χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των καὶ τὴν ἀνωτέραν μόρφωσίν των, ἐφαρμόζουν ἐπιστημονικὰς μεθόδους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν καὶ εἶναι οἱ περισσότερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

Ἐρωτήσεις

- 1) Διατὶ ἡ Σκανδιναվικὴ Χερσόνησος, καίτοι εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εὐρώπης, ἔχει τοὺς ὀλιγωτέρους κατοίκους;
 - 2) Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον;
 - 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Βορείου Εὐρώπης, ἡ Ἑλλὰς ἔχει τάς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διατί;
 - 4) Πῶς δυνάμεθα τὰ μεταβόμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Στοκχόλμην;
-

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

1. ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

”Εκτασις 11.400.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 525.000.000 κάτ.

Θέσις καὶ ὅρια. — Η Εύρωπη κεῖται εἰς τὸ βόρειον ἥμισφαίριον καὶ ἔχει ὡς ὅρια πρὸς Β. τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὡκεανόν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, πρὸς Ν. τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ τὸν Καύκασον καὶ πρὸς Α. τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ τὰ Οὐράλια ὅρη. Πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς Ἀσίας τὰ ὅρια τῆς Εύρωπης εἶναι συμβατικά, διότι τὰ Οὐράλια ὅρη εἶναι χαμηλὰ καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν σαφῆ ὅρια. ’Ἐὰν λάβωμεν ὑπ’ ὄψιν τὴν μικρὰν ἐκτασίν της (’Ασία 4 φοράς μεγαλυτέρα, ’Αμερικὴ δύοις, ’Αφρικὴ 3 φοράς), τὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ τὰ ἀσαφῆ της ἀνατολικὰ ὅρια, δυνάμεθα νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς μίαν χερσόνησον τῆς ’Ασίας.

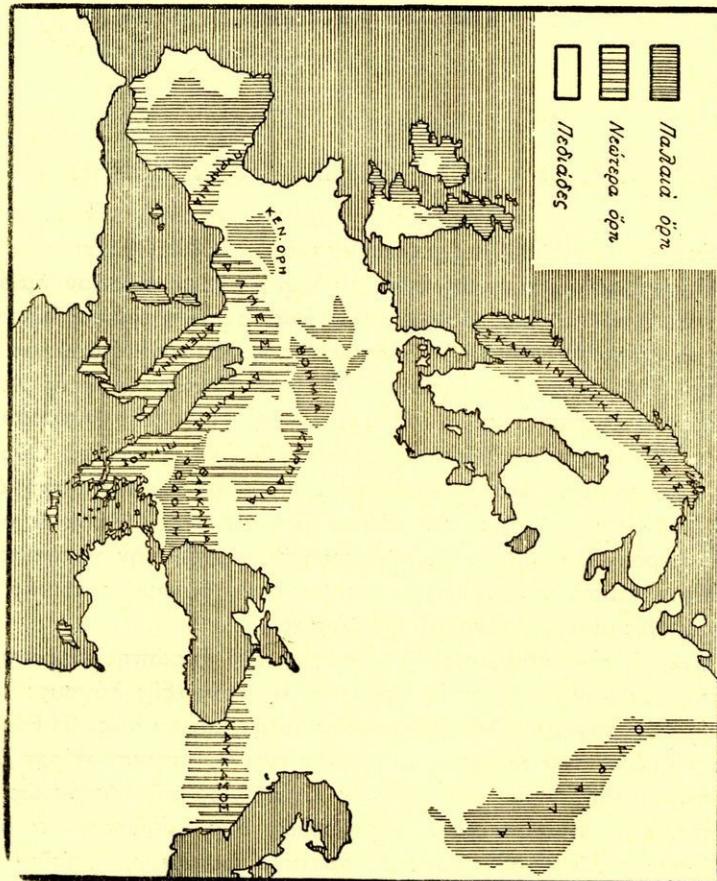
Μορφὴ τοῦ ἔδαφους. — Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπης παρουσιάζει μεγάλην ποικιλίαν, ἥ ὅποια ὁφείλεται εἰς τοὺς ἔξης λόγους :

α') **Εἰς τὸν μεγάλον θαλάσσιον διαμελισμόν της.** Η Εύρωπη εἶναι τὸ μέρος τοῦ Κόσμου, τὸ ὅποιον ἔχει τὰς περισσοτέρας ἀκτὰς καὶ τὸν μεγαλύτερον διαμελισμὸν ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς της. ’Ως πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸν παρουσιάζει δύο τυμάτα, τὰ δόποια διαφέρουν πολὺ μεταξύ των : τὸ δυτικὸν τμῆμα, τὸ δόποιον εἶναι περισσότερον διαμελισμένον, καὶ τὸ ἀνατολικόν, τὸ δόποιον εἶναι εὔρὺ καὶ ὀγκῶδες καὶ τὸ δόποιον ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν μετάβασιν ἐκ τῆς Εύρωπης πρὸς τὴν ἀχανῆ ’Ασίαν.

β') **Εἰς τὴν γεωλογικὴν της κατασκευὴν.** Μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ποικιλίας τοῦ εύρωπαϊκοῦ ἔδαφους ἔχει ἥ γεω-

λογική κατασκευή. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀντίθεσιν, ἡ ὁποία παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν τοπίων τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Η Βόρειος Εὐρώπη εἶναι χώρα μετρίων ὅρέων, ἐκτεταμένων πεδιάδων, ἀβαθῶν θαλασσῶν (Βαλ-

Φυσικὲς Χάρτης τῆς Εὐρώπης

τικὴ Θάλασσα, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). Τὰ ὑψηλότερα ὅρη εύρισκονται πρὸς Β. (Σκανδιναῦκαι Ἀλπεῖς 2.550 μ. ὅρη Σκωτίας) καὶ πρὸς Ν. (ταῦτα ἐκτείνονται ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ Γαλλικὰ ὅρη τῆς Βοημίας καὶ Πολωνίας). Τὰ ὅρη τῆς Βορείου Εὐρώπης δέν

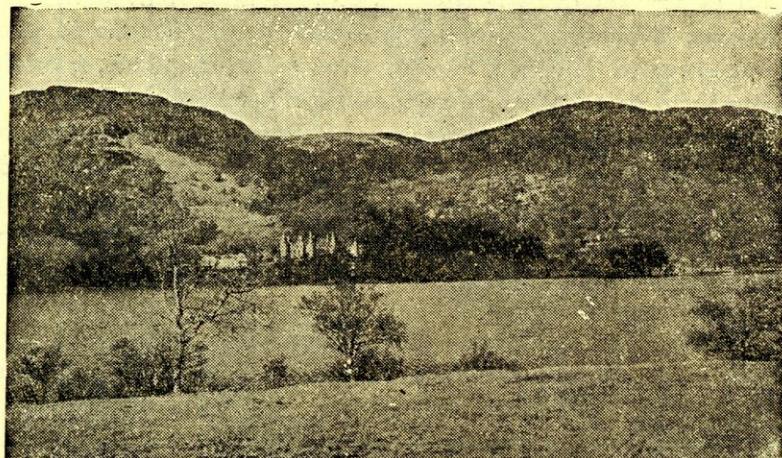
είναι μόνον χαμηλά, άλλα και δύγκωδη λόγω τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν όποιαν ὑπέστησαν. Ἡ παρατεταμένη αὕτη διάβρωσις συνετέλεσεν ἐπίστης εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὰς πεδιάδας μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας ἀβαθεστέρας ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ὄντων εἰς τὰς θαλάσσας.

Ἡ Νότιος Εὔρωπη είναι ἡ χώρα τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων ὁρέων (Ἀλπεις 4.807 μ., Πυρηναῖα, Καρπάθια), τῶν μικρῶν πεδιάδων καὶ τῶν βαθειῶν θαλασσῶν (Ἰόνιον Πέλαγος 4.400 μ.).

Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Εὔρωπης ἔχειται ἐκ τῆς διαφορετικῆς των ἡλικίας. ቙ Βόρειος Εὔρωπη είναι ἡ Παλαιὰ Εὔρωπη, ἡ ὅποια ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ παλαιάν γεωλογικήν ἐποχήν. ቙ Νότιος Εὔρωπη είναι! ἡ Νέα Εὔρωπη, ἡ ὅποια ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ νεωτέραν γεωλογικήν ἐποχήν καὶ συνεπῶς ἡ διάβρωσις δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ὅπως καταστήσῃ τὰ ὅρη χαμηλότερα, τὰς πεδιάδας της μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας της ἀβαθεστέρας. ቙ νεωτέρα ἡλικία τῆς Νοτίου Εὔρωπης ἀποδεικνύεται ἐπίστης ἀπὸ τὰ ἐνεργά της ἥφαστεια, (Βεζούβιος, Αἴτνα Στρομπόλι, Θήρα) καὶ ἀπὸ τοὺς συχνοὺς καὶ καταστρεπτικούς σεισμούς τῆς.

γ') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων. Μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Νοτίου Εὔρωπης τὸ κλίμα τῆς ἡπείρου μας μετεβλήθη. Ἔγινε πολὺ ὑγρὸν καὶ ψυχρόν. Ἐκ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς τοῦ κλίματος ἐσχηματίσθησαν μεγάλοι παγετῶνες, οἱ ὅποιοι ἐκάλυψαν ἐν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εὔρωπης (ὅπως σήμερον καλύπτεται ἡ Γροιλανδία) καὶ τὰς σπουδαιοτέρας ὁροσειρὰς τῆς Νοτίου Εὔρωπης. Οἱ παγετῶνες τῆς Βορείου Εὔρωπης, οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν ἐν συνεχὲς στρῶμα, εἶχον ὡς κέντρον τὴν Σκανδιναվικὴν Χερσόνησον καὶ ἔφθανον πρὸς Ν. μέχρι τῆς Βοημίας καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῶν Βρεττανικῶν νήσων διὰ μέσου τῆς Βορείου Θαλάσσης. ቙ ἐνέργειά των δὲν ἦτο δόμοιόμορφος εἰς ὀλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν, τὴν ὅποιαν ἐκάλυπτον. Ἐπὶ τῶν ὁρέων ἔβαθυναν τὰς κοιλάδας καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὰς ἐν σχῆμα, ὅπως τὸ γράμμα U. Εἰς τὰς πεδιάδας ἀπέθετον τὰ ὄντικά, τὰ ὅποια μετέφερον ἀπὸ τὰ ὅρη. Οὔτως ἐν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εὔρωπης καλύπτεται ἀπὸ ἄμμον καὶ σωρούς λίθων. Τὰ ὄντικά ταῦτα είναι ἀφθονώτερα εἰς τὰς πεδιάδας, οἱ ὅποιαι εύρισκονται εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν παγετώνων (πεδιάς τῆς Βορείου

Εύρωπης). Ἀργότερον, ὅταν τὸ κλῖμα ἔγινε θερμότερον καὶ ξηρότερον, ὁ ἄνεμος μετέφερε τὰ λεπτότερα ύλικά, τὰ ὅποια εἶχον ἀποθέσει οἱ ἔξαφανισθέντες παγετῶνες, εἰς τὰς νοιτιώτερας πεδιάδας, αἱ ὅποιαι ἐκτείνονται ἀπὸ τὴν Μάγχην, μέχρι τῆς Νοτίου Ρωσίας. Οὕτως ἔξηγεῖται ἡ μεγάλη εὐφορία τῶν πεδιάδων τῆς Βορείου Γαλλίας, τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας, τῆς Ούγγαρίας, τῆς Νοτίου Πολωνίας καὶ τῆς Νοτίου Ρωσίας καὶ τὸ πτωχὸν ἔδαφος τῆς Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, τῆς δυτικῆς Γιουτλάνδης, τῶν Βαλτικῶν χωρῶν τῆς Βορείου Πολωνίας καὶ Ρωσίας.

"Ορη τῆς Παλαιᾶς Εύρωπης.

Εἰς τὴν Νότιον Εύρωπην μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν εἶχεν ἡ διάβρωσις τῶν παγετώνων εἰς τὰς Ἀλπεις, καθόσον αὗται εἶναι ἡ ὑψηλοτέρα ὁροσειρὰ τῆς Εύρωπης. Χάρις εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν παγετώνων αἱ Ἀλπεις εἶναι πλούσιαι εἰς αὐχένας, οἱ ὅποιοι σήμερον διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Ἰταλίας, Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εύρωπης.

Θάλασσαι καὶ ἀκταί.—Ἡ Εύρωπη βρέχεται ἀπὸ τρεῖς κυρίως θαλάσσας: Τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὡκεανόν, τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν.

Ο Βόρειος Παγωμένος Ὡκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκὴν Θά-

λασσαν, ή όποια είναι παγωμένη όκτω περίπου μῆνας τὸ ἔτος. Αἱ ἀκταὶ του, ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαμηλαὶ καὶ ἐλώδεις η παγωμέναι, είναι ἀφιλόξενοι.

"Ορη τῆς Νέας Εύρωπης (αἱ Γαλλικαὶ Ἀλπεις).

Ο Ἀτλαντικὸς Ὡκεανὸς βρέχει τὴν ΒΔ. Εύρωπην, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὁποίας τὸ βάθος του σπανίως ὑπερβαίνει τὰ 500 μ. (ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πέλαγος τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ Ἰρλανδίας

καὶ Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου). Εἰς τὸ σχετικῶς μικρὸν βάθος του ὀφείλεται καὶ ἡ ὑπαρξίς πολλῶν νήσων (Βρεττανικὰ νήσοι), χερσονήσων (Σκανδιναϊκή, Δανική, Χερσόνησος τῆς Βρετάνης, Ἰβηρική) καὶ τῶν μικροτέρων θαλασσῶν (Βαλτική, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). Οὐ Ατλαντικὸς Ὀκεανὸς ἔχει τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος τῆς Εύρωπης. Πρῶτον διότι διαστρέχεται ἀπὸ τοὺς ΝΔ. ἀνέμους, οἱ ὅποιοι εἶναι θερμοί ἀνεμοὶ διότι ἔρχονται ἀπὸ θερμοτέρας χώρας καὶ ὑγροὶ διότι ἔρχονται ἀπὸ θάλασσαν. Δεύτερον διότι διασχίζεται ἀπὸ χλιαρά ρεύματα, τὸ σπουδαιότερον τῶν ὅποιών εἶναι τὸ λεγόμενον **Ρεῦμα τοῦ Κόλπου**, διότι ἔρχεται ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Εἰς τὰς αἰτίας αὐτὰς ὀφείλεται τὸ ἥπιον καὶ ὑγρὸν κλίμα τῆς ΒΔ. Εύρωπης μέχρις ἀκόμη τοῦ Πολικοῦ Κύκλου.

Αἱ ἀκταὶ του εἰς μὲν τὰς περιοχάς, εἰς τὰς ὅποιας καταλήγουν τὰ ὅρη, εἶναι βραχώδεις μὲν πολλὰς ἔξοχάς (Δυτικὴ Σκανδιναϊκὴ Χερσόνησος, ΒΔ. Μεγάλη Βρεττανία, Χερσόνησος τῆς Βρετάνης), εἰς δὲ τὰς περιοχάς, εἰς τὰς ὅποιας καταλήγουν πεδιάδες, εἶναι χαμηλαὶ καὶ περιβάλλονται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπὸ ἀμμώδεις λόφους (θῖνας).

Αἱ σπουδαιότεραι θάλασσαι τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὀκεανοῦ εἶναι: ἡ Βαλτικὴ Θάλασσα, ἡ Βόρειος Θάλασσα καὶ ἡ Μάγχη.

α') **Η Βαλτικὴ Θάλασσα** (μέσον βάθος 60 μ.) εἶναι σχεδὸν μία κλειστὴ θάλασσα. Ἐπειδὴ δέχεται πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμοὺς καὶ ἡ ἔξατμισίς της δὲν εἶναι μεγάλη (λόγω τοῦ ψυχροῦ της κλίματος), τὸ ὄντωρ της δὲν εἶναι πολὺ ἀλμυρόν. Λόγω τῶν μικρῶν της παλιρροιῶν αἱ ὅποιαι παρατηροῦνται εἰς ὅλας τὰς μὴ ἀνοικτὰς θαλάσσας, οἱ ποταμοί της καταλήγουν εἰς Δέλτα. Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ της (κόλποι Μποτνίας, Φινλανδίας) παγώνουν ἐπὶ ἔξ μῆνας τὸ ἔτος.

β') **Η Βόρειος Θάλασσα** (μέσον βάθος 100 μ.) ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ θάλασσα, ἔχει μεγάλας παλιρροίας (4 - 9 μ.) καὶ οἱ ποταμοί της καταλήγουν εἰς χωνοειδεῖς κόλπους, οἱ ὅποιοι εἶναι καὶ οἱ ἀσφαλέστεροι λιμένες της. Χάρις εἰς τὸ μικρὸν βάθος της εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ἵχθυς καὶ συνεπῶς σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν (κείται μεταξύ πλουσίων καὶ πυκνῶν κατωκημένων χωρῶν) εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ Κόσμου.

γ') **Η Μάγχη** (μέσον βάθος 150 μ.) εἶναι ἐν εἴδος μικροῦ πορ-

θμοῦ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας (τὸ ἔλάχιστον πλάτος της, τὸ δόποιον εύρισκεται μεταξὺ Καλαὶ καὶ Ντόβερ, ἀνέρχεται εἰς 31 χμ.). Ἡ Μάγχη ἔχει μεγαλυτέρας παλιρροίας ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν (11 - 13 μ.). Χάρις εἰς τὸ μικρόν της βάθος εἶναι σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας, χάρις δὲ εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, ἡ πλέον πολυσύχναστος θάλασσα τοῦ κόσμου.

δ') **Ἡ Μεσόγειος Θάλασσα** (μέγιστον βάθος 4.406 μ. παρὰ τὰς Οίνούσας νήσους) συγκοινωνεῖ μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ, τοῦ δόποιου τὸ πλάτος ἀνέρχεται εἰς 15 χμ. καὶ τὸ βάθος εἰς 200 μ., μὲ τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ μὲ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσα διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Εἶναι σχεδὸν μία κλειστὴ θάλασσα μὲ μικρὰς παλιρροίας. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ποταμοί της καταλήγουν εἰς Δέλτα. Τὰ ὄρια της εἶναι περισσότερον ἀλμυρὰ ἀπὸ τὰ ὄρια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, διότι ὑφίστανται μεγαλυτέραν ἔξατμισιν, τὴν δόποιαν οἱ ποταμοί της δὲν δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν. Ἡ Μεσόγειος, λόγῳ τῆς μεγάλης ἔξατμίσεως, τὴν δόποιαν ὑφίσταται (ἀποτέλεσμα τοῦ θερμοῦ κλίματός της), μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἔη φανίζετο, ἐὰν δὲν ἐδέχετο τὰ ὄρια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Διὰ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας ἡ Μεσόγειος διαιρεῖται εἰς δύο λεκάνας : τὴν Δυτικήν, ἡ δόποια περιλαμβάνεται μεταξὺ Πυρηναϊκῆς καὶ Ἰταλικῆς Χερσονήσου, καὶ τὴν Ἀνατολικήν μεταξὺ Ἰταλικῆς καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ μεταξὺ Σικελίας καὶ Τύνιδος πλάτος της, εἰς τὸ σημεῖον δηλ. εἰς τὸ δόποιον χωρίζονται αἱ δύο λεκάναι, ἀνέρχεται εἰς 138 χμ.

Ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου εἶναι περισσότερον διακεκομμένη καὶ πλουσιωτέρα εἰς νήσους ἀπὸ τὴν δυτικήν, διότι εἶναι τὸ νεώτερον τμῆμα τῆς Μεσογείου.

Κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου Θαλάσσης διακρίνομεν δύο εἴδη ἀκτῶν τὰς χαμηλὰς καὶ ἐλώδεις, οἱ δόποιαι εύρισκονται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, καὶ τὰς βραχώδεις καὶ διακεκομμένας, αἱ δόποιαι εύρισκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁρέων. Αἱ πρῶται εἶναι ἀνθυγειειναί, αἱ δεύτεραι σχηματίζουν πολλοὺς λιμένας.

Ἡ θαλασσινὴ ζωὴ εἶναι πολὺ παλαιὰ εἰς τὴν Μεσόγειον, σήμερον δὲ μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ Κόσμου. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς

τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν καὶ τὰς θαλάσσας του, αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὸ κλῖμα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας βρέχουν (φέρουν ἀφθόνους βροχάς), ἡ Μεσόγειος Θάλασσα δὲν ἔχει οὐδεμίαν σχεδὸν ἐπίδρασιν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἰς τὸ κλῖμα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας περιβάλλει. Τὸ κλῖμα τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν ἔξαρταται περισσότερον ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν μεγάλων ἀτμοσφαιρικῶν ρευμάτων καὶ διλιγότερον ἀπὸ τὴν γειτνίασιν τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο ἔχει καὶ ἴδιαίτερον ὄνομα, κλῖμα μεσογειακόν.

Κ λῖμα. — Γενικῶς τὸ κλῖμα τῆς Εύρωπης εἶναι πολὺ κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι οὔτε πολὺ ψυχρόν, οὔτε πολὺ θερμόν, οὔτε πολὺ ὑγρόν, οὔτε πολὺ ξηρόν. Τοῦτο δοφείλεται : α') Εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν (κεῖται εἰς τὴν εὐεκρατον ζώνην). β') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης, ἡ ὁποία τὴν περιβάλλει ἀπὸ τρεῖς πλευρὰς καὶ εἰσέρχεται βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν. γ') Εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ ὅποιον, ἐπειδὴ ἔρχεται ἀπὸ τὰς θερμάς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ, καθιστᾶ τοὺς χειμῶνας ἡπίους μέχρι τοῦ Πολικοῦ Κύκλου. δ') Εἰς τὴν μορφὴν τοῦ ἔδαφους της, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσιών ἀνέμων εἰς τὸ ἐσωτερικόν, χάρις εἰς τὸν ὅποιον αἱ βροχαὶ εἶναι παντοῦ ἀρκεταὶ καὶ τὰ ψύχη τοῦ χειμῶνος δὲν εἶναι ὑπερβολικά. Δυνάμεθα ὅμως νὰ διακρίνωμεν τρεῖς ζώνας κλίματος εἰς τὴν Εὐρώπην.

α') **Ἡ ζώνη τῆς Μεσογείου Θαλάσσης** ἔχει κλῖμα μεσογειακόν : χειμώνας ἡπίος, θέρος θερμὸν καὶ ξηρόν, ἀτμόσφαιρα διαυγής. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὸ φθινόπωρον, τὸν χειμῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοίξεως καὶ εἶναι ὀρμητικαί. Τὸ κλῖμα τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου εἶναι τὸ γλυκύτερον καὶ ὑγιεινότερον κλῖμα τῆς γῆς. **Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου τὸ ὡραιότερον κλῖμα εἶναι τὸ κλῖμα τῆς Ἑλλάδος, τῆς πατρίδος μας.**

β') **Ἡ ζώνη τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ** ἔχει κλῖμα ὡς κε ἀ ν ε ι ο ν: βροχαὶ ἀφθονοι καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους (περισσότερον κατὰ τὸ φθινόπωρον), μικραὶ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, καιρὸς συνήθως ἀκαθόριστος καὶ οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συννεφιασμένος. Εἰς τὰς βορειοτέρας χώρας, ἐπειδὴ κείνται πλησίον εἰς τὸν Β. Πόλον,

δὲν ὑπάρχει θέρος (Σκανδιναϊκὴ Χερσόνησος, Σκωτία, Ἰρλανδία). Εἰς τὰς νοτιωτέρας τὸ θέρος εἶναι αἰσθητόν, ἀλλ’ ὅχι πολὺ θερμόν, ὅπως εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

γ') **Ἡ ζώνη τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εύρωπης** ἔχει κλῖμα ἡ πειραιωτικόν: ὁ χειμὼν εἶναι μεγάλης διαρκείας καὶ δριμύς, τὸ θέρος θερμόν, αἱ ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ (ἄνοιξις καὶ φθινόπωρον) μικρᾶς διαρκείας. Συνεπῶς ἀπὸ τὸν χειμῶνα μεταβαίνομεν ἀμέσως εἰς τὸ θέρος καὶ ἀντιστρόφως. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ἐλαττοῦνται δὲ ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης.

Βλάστησις.— Ἡ εὐρωπαϊκὴ βλάστησις δὲν παρουσιάζει τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν πλέον θερμῶν καὶ ὑγρῶν χωρῶν. Ἡ ἐπιφάνεια ὅμως, ἡ ὅποια δύναται νὰ καλλιεργηθῇ, εἰ. αἱ σχετικῶς μεγαλυτέρα παρὰ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, διότι δὲν ἔχει ἐρήμους (ἐκτὸς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ εἰς τὰ βορειότερα μέρη). Χάρις εἰς τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ ὅποιον βρέχει τὰ ΒΔ. μέρη τῆς Εύρωπης, αἱ καλλιέργειαι ἐκτείνονται τόσον πρὸς Β. ὅσον εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ Κόσμου.

Εἰς τὴν Εύρωπην διακρίνομεν τρεῖς ζώνας βλαστήσεως, αἱ ὅποιαι ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰς τρεῖς ζώνας τοῦ κλίματος.

α') **Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος**, ἐπειδὴ χαρακτηρίζεται κυρίως ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ἔηρὰ θέρη, ἔχει βλάστησιν, ἡ ὅποια ἀντέχει εἰς τὴν ξηρασίαν. Τὰ δένδρα ἔχουν φύλα μικρά, τὰ ὅποια περιβάλλονται ἀπὸ κηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐμποδίζεται ἡ μεγάλη ἔξατμισις (ἐλαῖαι, δρύες). Αἱ ρίζαι των εἶναι μεγάλαι, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ὑγρασίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Τὸ μέγεθός των εἶναι συνήθως μικρόν. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἡ χώρα τῶν θάμνων. Τὸ κατ' ἔξοχὴν μεσογειακὸν κλῖμα ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι καὶ γενικῶς ὀπωροφόρα δένδρα καὶ δημητριακοὶ καρποί. Τὸ μεσογειακὸν κλῖμα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τῶν καλλιεργειῶν.

β') **Ἡ ζώνη τοῦ ὥκεανείου κλίματος.** Εἰς τὰς νοτιωτέρας χώρας, ὅπου τὰ θέρη εἶναι θερμὰ (Γαλλίαν, Κάτω Χώρας, Δυτικὴν Γερμανίαν, ΝΑ. Μεγάλην Βρεττανίαν), ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λειβάδια καὶ ἀπὸ δάση φυλλοβόλων δένδρων

(δρύες, ὁξυαῖ), χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς. Τὰ θερμὰ θέρη ἐπιτρέπουν ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν. Εἰς τὰς βορειοτέρας χώρας, ὅπου τὰ θέρη δὲν εἶναι θερμὰ (Ιρλανδίαν, ΒΔ. Μεγάλην Βρεττανίαν, ἀκτὰς τῆς Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου καὶ τῆς Γιουτλάνδης), δὲν ὑπάρχουν δένδρα. Τὸ πολὺ δροσερὸν καὶ ύγρόν των κλίματα, δὲν εὔνοει τὰ δένδρα, ἀλλὰ τοὺς μικροὺς θάμνους καὶ τὴν χλόην. Διὰ τὸν ᾖδιον λόγον εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν.

γ') **Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος.** Εἰς χώρας, αἱ ὅποιαι δέχονται ἀρκετὰς βροχάς, ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα. Πρὸς τὰ ΝΑ. ἡ ξηρασία αὐξάνει καὶ συνεπῶς ἡ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ στέππας. Αἱ καλλιέργειαι τῶν χωρῶν αὐτῶν λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ των κλίματος δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν. Εύδοκιμοῦν κυρίως οἱ δημητριακοὶ καρποί. Ἡ Βόρειος Ρωσία, λόγῳ τοῦ μακροῦ καὶ πολὺ ψυχροῦ χειμῶνος της, καλύπτεται ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα, τὰ ὅποια ἀντέχουν περισσότερον εἰς τὸ ψῦχος ἀπὸ τὰ φυλλοβόλα.

Ποταμοί.— Ἡ Εύρώπη, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς της, ἔχει παντοῦ ρέοντα ὄντα. Λόγῳ ὅμως τῆς μικρᾶς ἐκτάσεώς της καὶ τοῦ μεγάλου της διαμελισμοῦ, οἱ ποταμοὶ της δὲν εἶναι πολὺ μεγάλοι. Γενικῶς τὸ μῆκος τῶν ποταμῶν εἶναι μεγαλύτερον, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., διότι ἡ Ἀνατολικὴ Εύρώπη εἶναι περισσότερον δύγκωδης. Ἐπειδὴ τὸ ποσὸν τοῦ ὄντα, τὸ ὅποιον μεταφέρεται διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἔξαρτάται ἐκ τοῦ κλίματος, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς κατηγορίας ποταμῶν εἰς τὴν Εύρώπην, ὅσαι δηλαδὴ εἶναι καὶ αἱ κατηγορίαι τοῦ κλίματος.

α') **Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος** ἔχει ποταμοὺς χειμαρρώδεις, διότι αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Κατὰ τὸ θέρος, λόγῳ τῆς μεγάλης ξηρασίας, οἱ μικρότεροι ποταμοὶ της δὲν ἔχουν ὄνδωρ. Ἡ μεγάλη αὕτη διαφορά, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα των μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, δὲν εὔνοει τὴν ποταμοπλοΐαν.

β') **Ἡ ζώνη τοῦ ὥκεανείου κλίματος** ἔχει ποταμοὺς μὲ κανονικὸν ρεῦμα καὶ μὲ μικρὰς αὐξομειώσεις, χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς της καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομήν των κατὰ τὴν διάρκειαν

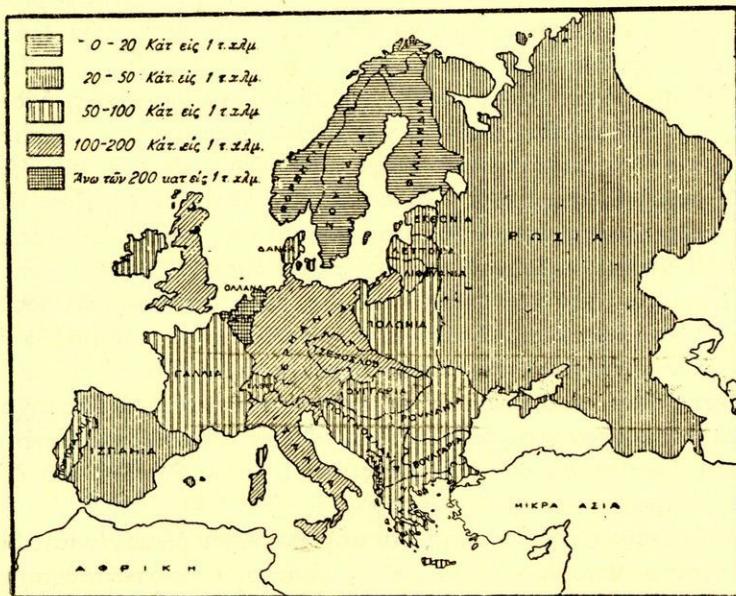
τοῦ ἔτους. Ἡ μικρὰ διαφορά, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμά των κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς τοῦ ἔτους, εύνοει τὴν ποταμοπλοΐαν.

γ') **Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος** ἔχει ποταμούς μὲ ρεῦμα ὃχι κανονικόν, ὅπως ἡ ζώνη τοῦ ὥκεανείου κλίματος. Τὸ δλιγώτερον ὅδωρ οἱ ποταμοί της μεταφέρουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν αἱ βροχαὶ εἶναι δλιγώτεραι· ἔκτὸς αὐτοῦ, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους αὕτα πίπτουν ὑπὸ μορφὴν χιόνος. Τὸ ρεῦμα των εἶναι ἀφθονώτερον κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. ὅπότε αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι καὶ ἴδιας κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ὅπότε λυώνουν αἱ χιόνες.

Πληθυσμός.— Ἡ Εύρωπη ἔχει 525 ἑκατομ. κατοίκους, ἥτοι τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη ἀπὸ ὅλας τὰς ἡπείρους (Εύρωπη 46 κάτ. εἰς 1 τ. χμ., Ἀσία 25, Ἀμερικὴ 6, Ἀφρικὴ 6, Ὀκεανία 1). Οἱ κάτοικοί της εἶναι κανονικώτερον διανεμημένοι ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας χώρας τοῦ κόσμου, διότι δὲν ὑπάρχουν ἔρημοι ἐκτάσεις. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὅποιον διακρίνει τὴν Εύρωπην ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους, εἶναι ὅτι ὁ πληθυσμός της αὐξάνει πολὺ βραδέως. Τοῦτο κυρίως ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Αἱ περισσότερον κατωκημέναι περιοχαὶ τῆς Εύρωπης εἶναι αἱ δυτικαί, ὅπου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία καὶ αἱ ἀραιότερον κατωκημέναι εἶναι αἱ ἀνατολικαὶ (ξηραὶ στέππαι τῆς NA. Ρωσίας, δασώδεις ἐκτάσεις τῆς Βορείου Ρωσίας, καὶ ζώνη τῆς τούντρας).

Οἱ κάτοικοι τῆς Εύρωπης δὲν παρουσιάζουν ὅμοιογένειαν, διότι προέρχονται ἀπὸ διαφόρους λαούς, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς αὐτὴν κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἥλθον ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ περισσότεροι ἔξι αὐτῶν ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν Ἰνδιῶν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς ὠνομάσθησαν **Ίνδοευρωπαῖοι**. Οἱ πρῶτοι ἐκ τῶν λαῶν αὐτῶν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰταλίαν. Ἐκ τούτων κατάγονται οἱ Ἑλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι. Κατόπιν ἥλθον οἱ Κέλται, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὰς βρεττανικὰς νήσους καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Κατόπιν ἥλθον οἱ Γερμανοί, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἀνεμείχθησαν μετὰ τῶν Κελτῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας. Μετὰ τοὺς Γερμανοὺς ἥλθον οἱ Σλαύοι, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ρω-

σίαν, τήν Πολωνίαν καὶ τήν Κεντρικήν Εύρωπην (Τσέχοι, Σλοβάκοι, Σέρβοι, Κροάται, Σλοβένοι). Μετὰ τοὺς λαούς αὐτούς, ἐκ τῶν ὅποιων κατάγονται οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Εύρωπης, ἥλθον καὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἀσίας. Οἱ Οῦννοι ἢ Μαγυάροι, οἱ ὅποιοι ἔγκατεστάθησαν εἰς τὴν οὐγγρικήν πεδιάδα, οἱ Βούλγαροι, οἱ Φίννοι, οἱ ὅποιοι ἔγκατεστάθησαν εἰς τὰς Ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς καὶ οἱ Τούρκοι οἱ ὅποιοι κατέχουν σήμερον τὴν Εύρωπαϊκήν Τουρκίαν.

Χάρτης τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εύρωπης κατὰ Κράτη.

Ἄποτέλεσμα τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐπιδρομῶν εἶναι, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Εύρωπης ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλᾶς καὶ ὅμιλοῦν διαφόρους γλώσσας. Οἱ ἀντιπροσωπευτικώτεροι τύποι τῶν διαφόρων λαῶν τῆς Εύρωπης εἶναι:

α') **Ο μεσογειακὸς τύπος**, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκουν ἄνθρωποι μὲ μέτριον ἀνάστημα καὶ μὲ ὄφθαλμοὺς καὶ τρίχας τῆς κεφαλῆς χρώματος καστανοῦ. Ο τύπος οὗτος ἀπαντᾶται κυρίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ τὴν Πυρηναϊκὴν Χερσόνησον,

β') γερμανικὸς τύπος, ὁ δόποιος περιλαμβάνει ἀνθρώπους μὲ οὐψηλὸν ἀνάστημα, μὲ ὄφθαλμοὺς κυανοὺς καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθάς. Ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾶται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανίαν, εἰς τὴν Σκανδιναվικὴν Χερσόνησον καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

γ') **Ο σλαυϊκὸς τύπος**, εἰς τὸν δόποιον ἀνήκουν ἀνθρώποι μὲ μέτριον ἀνάστημα, πρόσωπον μεγάλο, παρειὰς ἔξωγκωμένας καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθάς ἥ καστανάς.

Γλῶσσαι.— Εἰς τὴν Εύρωπην διμιοῦνται πολλαὶ γλώσσαι, ἐκ τῶν δόποιών αἱ σπουδαιότεραι εἰναι: **Η ἑλληνική, αἱ λατινικαί,** (εἰς τὰς δόποιας ἀνήκουν ἡ Ἰταλική, ἡ Γαλλική, ἡ ρουμανική, ἡ Ἰσπανική καὶ ἡ πορτογαλλική), **αἱ γερμανικαί**, (εἰς τὰς δόποιας ἀνήκουν, ἐκτὸς τῆς γερμανικῆς, ἡ ὅλλανδική, ἡ δανική, ἡ σουηδική, ἡ νορβηγική, ἡ ἀγγλική) καὶ **αἱ σλαυϊκαί**, (εἰς τὰς δόποιας ἀνήκουν ἡ ρωσική, ἡ πολωνική, ἡ τσεχική, ἡ σερβοκροατική καὶ ἡ βουλγαρική). Οἱ Οὔγγροι καθὼς καὶ οἱ Φίννοι διετήρησαν ἐν εἶδος μογγολικῆς γλώσσης, ἡ δόποια διαφέρει ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας εύρωπαϊκὰς γλώσσας.

Διὰ τὴν γραφὴν τῶν εύρωπαϊκῶν γλωσσῶν χρησιμοποιοῦνται τρία ἀλφάβητα: τὸ ἑλληνικόν, τὸ λατινικόν καὶ τὸ σλαυϊκόν, τὰ δόποια προέρχονται ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ.

Θρησκεία.— Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ κάτοικοι τῆς Εύρωπης εἰναι κυρίως χριστιανοὶ καὶ διαιροῦνται εἰς **δρθιδόξους** (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν κυρίως οἱ Ἐλληνες, οἱ Ρουμᾶνοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν Σλαύων), εἰς **καθολικοὺς** (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Βέλγοι, οἱ Φινλανδοί, οἱ Νότιοι Γερμανοί, οἱ Πολωνοί, οἱ Τσέχοι, οἱ Κροαταί, οἱ Οὔγγροι) καὶ εἰς **διαμαρτυρομένους** (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Βόρειοι Γερμανοί, οἱ Δανοί, οἱ Σκανδιναύοι καὶ οἱ Ἀγγλοί). Ἐκτὸς αὐτῶν εἰναι καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, οἱ δόποιοι ἀνήκουν εἰς τὴν ίουδαικὴν θρησκείαν καὶ οἱ Τούρκοι, οἱ δόποιοι εἰναι Μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα.

Οἰκονομικὴ ζωὴ.— Ἡ Εύρωπη, χάρις εἰς τὸν μεγάλον τῆς πληθυσμὸν καὶ εἰς τὴν βιομηχανικὴν τῆς ἀνάπτυξιν, εἰναι τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ Κόσμου. Ἡ Εύρωπη ἀγοράζει ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους εἴδη διατροφῆς, διὰ νὰ θρέψῃ τὸν ἐργαστικὸν πληθυσμὸν τῆς καὶ πρώτας ὑλας διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἐργο-

στασίων της. Πωλεῖ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ Κόσμου βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰ ὅποια παράγονται εἰς τὰ ἔργοστάσιά της. Οὕτως, οἱ κάτοικοι τῶν ἀλλων ἡπείρων δὲν θὰ ἡδύναντο σήμερον νὰ ζήσουν χωρὶς τὴν Εὐρώπην, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης χωρὶς τὰς ἀλλας ἡπείρους. Ἡ τεραστία αὕτη ἀνάπτυξις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ πάστης ἀπόψεως ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν.

Συγκοινωνία.—Τὰ σπουδαιότερα διεθνῆ μέσα συγκοινωνίας εἶναι αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, οἱ ποταμοὶ καὶ κυρίως ἡ θάλασσα.

α') **Σιδηροδρομικαὶ γραμμαί.** Ἡ Εὐρώπη ἔχει τὸ πυκνότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀπὸ ὅλας τὰς ἀλλας ἡπείρους. Τὸ ὅλικὸν του μῆκος τὸ ὄποιον ὑπερβαίνει τὰ 400.000 χμ., ἀντιπροσωπεύει τὰ 31 % τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν διλοκλήρου τοῦ Κόσμου (ἡ ἔκτασις τῆς Εὐρώπης ἀντιπροσωπεύει μόνον τὰ ὀκτὼ ἑκατοστὰ τῆς ὅλης ξηρᾶς). Τὸ ἀραιότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχουν ἡ Βόρειος καὶ ΝΑ. Εὐρώπη, δηλ. αἱ γεωργικαὶ περιοχαί, καὶ τὸ πυκνότερον ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη, δηλαδὴ ἡ Βιομηχανικὴ Εὐρώπη, διότι ἔχει πυκνότερον πληθυσμὸν καὶ μεγαλυτέραν παραγωγὴν. Ἐκ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ἀλλαὶ μὲν ἔξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας εἰς τὴν ὅποιαν ἀνήκουν (αἱ γραμμαὶ αὗται εἶναι καὶ αἱ περισσότεραι), ἀλλαὶ δὲ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

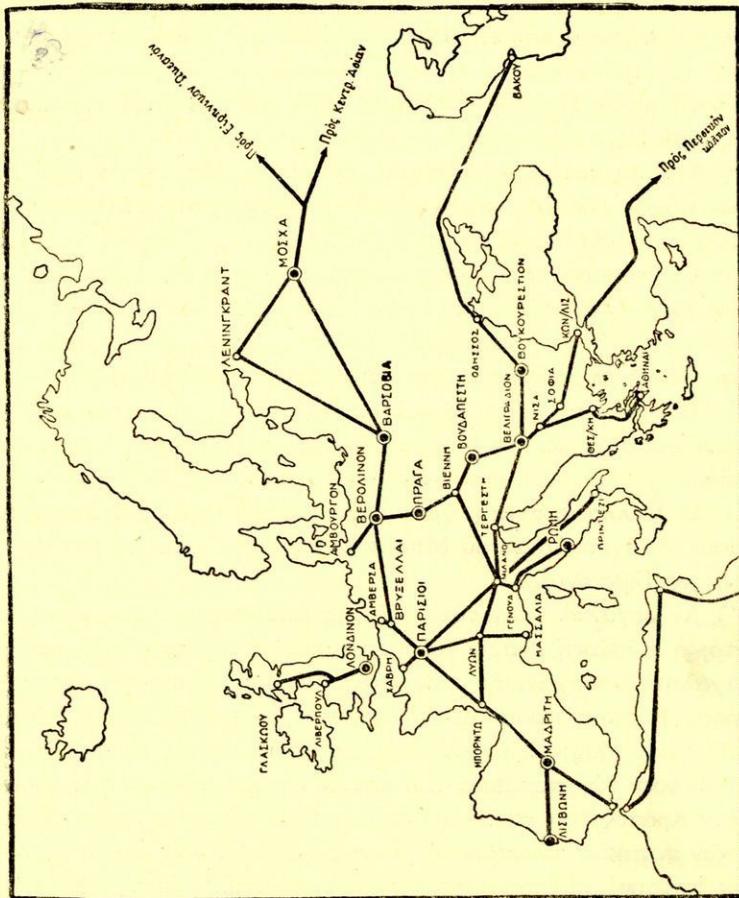
Μετὰ τῶν σπουδαιοτέρων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὄποιαι διευθύνονται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλ. ἐκ τῆς βιομηχανικῆς Εὐρώπης, πρὸς τὴν γεωργικήν, ἡ Ἑλλὰς συνδέεται διὰ τῆς γραμμῆς Πειραιῶς—Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης—Γευγελῆς. Ἡ γραμμὴ αὕτη, διευθυνομένη πρὸς Β., συναντᾶ:

1) Εἰς τὴν **Νίσαν** τῆς Γιουγκοσλαβίας τὴν **γραμμὴν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης**, ἡ ὄποια ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, διέρχεται διὰ τῆς Βιένης, τῆς Βουδαπέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τῆς Σόφιας καὶ καταλήγει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

2) Εἰς τὸ **Βελιγράδιον** τὴν γραμμὴν τῶν **μεσογείων χωρῶν**, ἡ ὄποια ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς λιμένας τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ Μποροντώ τῆς Γαλλίας, διέρχεται διὰ τῆς Λυών, τοῦ Μιλάνου, τῆς Βενετίας, τῆς Τεργέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τοῦ Βουκουρεστίου

καὶ καταλήγει εἰς τὴν Ὀδησσὸν τῆς Ρωσίας. Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερκαυκασίου σιδηροδρόμου.

3) Εἰς τὸ Βερολίνον συναντᾶ τὴν γραμμὴν τῆς μεγάλης Εύρωπασιατικῆς πεδιάδος, ἣ ὅποια ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας

πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ (Λονδίνον, Χάβρην, Παρισίους, Βρυξέλλας, Ἀμβέρσαν) καὶ διὰ τοῦ βερολίνου, τῆς Βαρσοβίας καὶ τοῦ Λένινγκραντ καταλήγει εἰς τὴν Μόσχαν. Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου καὶ τοῦ ὑπερκασπιακοῦ.

Έκτος τῶν διεθνῶν αὐτῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ύπαρχουν καὶ ἄλλαι, αἱ ὅποιαι διευθύνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ συνδέουν τὴν Βόρειον καὶ Κεντρικὴν Εύρωπην μετὰ τῶν λιμένων τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Αἱ σπουδαιότεραι ἔξι αὐτῶν εἶναι αἱ ἔξης:

1) **Ἡ γραμμὴ τῶν Βαλκανίων**, ἡ ὅποια ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Βορείου καὶ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, διέρχεται διὰ τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης καὶ τοῦ Βελιγραδίου καὶ καταλήγει εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Πειραιᾶ, οἱ ὅποιοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

2) **Αἱ γραμμαι τῶν "Αλπεων**, αἱ ὅποιαι ἀναχωροῦν ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τῆς ΒΔ. καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ καταλήγουν εἰς τοὺς δύο μεγάλους λιμένας τῆς Ἰταλίας, τὴν Γένουαν καὶ τὴν Τεργέστην. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες διὰ τῶν ὅποίων διέρχονται αἱ γραμμαι τῶν "Αλπεων, εἶναι οἱ ἔξης ἐκ Δ. πρὸς Α.: **Μὸν Σενίς** (μῆκος σήραγγος 13 χλ.), **Σεμπλὸν** (μῆκος σήραγγος 20 χμ.), **Σὲν Γκοτάρ** (μῆκος σήραγγος 15 χμ.), **Μπρένερ** καὶ **Ταρβίς**.

3) **Ἡ γραμμὴ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρών**, ἡ ὅποια συνδέει τὴν ΒΔ. Εύρωπην μὲ τὴν Μασσαλίαν, τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Μεσογείου.

4) **Ἡ Γαλλοϊσπανικὴ γραμμὴ**, ἡ ὅποια ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς Παρισίους, διέρχεται διὰ τοῦ Μποροντώ καὶ τῆς Μαδρίτης καὶ καταλήγει εἰς τὸ Γιβραλτάρ.

β') **Αἱ μεγάλαι πλωταὶ ὁδοὶ τῆς Εύρωπης**. Ἡ Δυτικὴ καὶ ἡ Κεντρικὴ Εύρωπη, χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς των καὶ εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν των ἀνάπτυξιν, ἡ ὅποια ἀπαιτεῖ τὴν μεταφορὰν βαρέων προϊόντων (ἄνθρακος, μεταλλευμάτων, χυλείας κ. ἄ.) ἔχει καὶ πλήρες δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν. Αὗται ὁφείλονται εἰς τὴν ἐκβάθυνσιν τῶν ποταμῶν των καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν διωρύγων. Ἔκαστον Κράτος ἔχει καὶ ιδιαίτερον δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν. Έκτὸς ὅμως τῶν τοπικῶν πλωτῶν ὁδῶν ύπαρχουν εἰς τὴν Εύρωπην δύο μεγάλοι ποταμοί, οἱ ὅποιοι ἔχουν πρετερούν τὸ διεθνὲς ἐμπόριον. Οὗτοι εἶναι ὁ Ρήνος καὶ ὁ Δούναβις.

Ο **Ρήνος** ἔχει πρετερεῖ τὰς μεγάλας βιομηχανικὰς περιοχὰς τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Ἐλβετίας. Διὰ τῆς διώρυγος Ρήνου - Ροδανοῦ ἔχει πρετερεῖ ἐπίσης τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Λυών, διὰ δὲ τῆς διώρυγος Ρήνου - Μάρνη (παραποτάμου τοῦ

Σηκουάνα) ἔχυπηρετεῖ τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τῶν παραποτάμων του Μάïν καὶ Νέκαρ καὶ διὰ τῆς διώρυγος Νέκαρ - Δουνάβεως συνδέεται καὶ μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Τὸ Ρόττερνταμ, τὸ ὄποιον κεῖται εἰς τὰς ἐκβολάς του καὶ αἱ πόλεις αἱ ὅποιαι κεῖνται εἰς τὰς σπουδαιοτέρας θέσεις τῆς Κοιλάδος του (**Ντούϊσμπουργκ, Μανχάϊμ, Στρασβούργον**), δύνανται νὰ συγκριθοῦν μὲ τοὺς μεγαλυτέρους λιμένας τῆς Εύρωπης.

Ο Δουναβίς συνδέει τὰς βιομηχανικὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης μὲ τὰς γεωργικὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εύρωπης. Τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ὄποια μεταφέρονται διὰ τοῦ Δουνάβεως, εἶναι ὀλιγώτερα ἀπὸ τὰ μεταφερόμενα διὰ τοῦ Ρήνου. Ἡ πιστότης ὅμως αὕτη δύναται νὰ αὐξηθῇ κατὰ πολύ, ὅταν ὅλαι αἱ χῶραι, διὰ τῶν ὄποιων διέρχεται, ἀναπτυχθοῦν οἰκονομικῶς καὶ συνεπῶς αὔξησουν τὴν παραγωγὴν των (ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς χῶρας τὰς ὄποιας συνδέει ὁ Ρήνος).

γ') **Θαλασσία συγκοινωνία.** Ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας τὸ εύθυνότερον εἶναι ἡ θάλασσα. Διὰ τοῦτο αἱ χῶραι, αἱ ὄποιαι βρέχονται ἀπὸ θαλάσσας, ἔχυπηρετοῦνται καλύτερον καὶ συνεπῶς ἔχουν μεγαλυτέραν ἐμπορικὴν κίνησιν ἀπὸ τὰς χώρας, αἱ ὄποιαι εύρισκονται μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ Εύρωπη, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασίν τῶν ἀκτῶν της, ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν. Εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ναυτικὴ δύναμις τοῦ Κόσμου. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες της εύρισκονται: α') Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ καὶ τῶν θαλασσῶν του, καθόσον αὗται κεῖνται πλησιέστερον τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν τῆς Εύρωπης καὶ ἀπέναντι τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ὄποια μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον εἶναι ἡ σπουδαιότερα οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ Κόσμου. β') Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἡ ὄποια εἶναι ἡ δευτέρα θάλασσα τῆς Εύρωπης μετὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν.

Η σημασία τῆς Μεσογείου διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν.— Ἡ Μεσόγειος εἶναι ἡ ἀρχαιότερα γνωστὴ θάλασσα τῆς Εύρωπης. Τοῦτο ὀφείλεται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὄποιον συναντῶνται αἱ τρεῖς ἥπειροι τοῦ ἀρχαίου Κόσμου (Εύρωπη, Ἄσια καὶ Ἀφρική). β') Εἰς τὸ ἔξαιρετικὸν κλίμα της, τὸ ὄποιον τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καὶ γενικῶς τοῦ πο-

λιτισμοῦ. γ') Εἰς τὸ ὅτι εἶναι κλειστὴ θάλασσα μὲ πολλὰς νήσους, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἦτο πολὺ εὔνοϊκὸν διὰ τὰ πρωτόγονα ταξίδια καὶ τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγάς. Χάρις εἰς τὰ ἔξαιρετικὰ αὐτὰ προσόντα, ὀλόκληρος ἡ ἀρχαία ἴστορία τῆς ἡπείρου μας ἔξειλίχθη εἰς τὰς ἄκτας τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Πέραν τῆς Μεσογείου ἦτο τὸ ἄγνωστον, ἡ νύξ. Σήμερον τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικὰ κέντρα τῆς Εύρωπης δὲν εύρισκονται εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου, διότι αὗται στεροῦνται τῶν ἀπαραίτητων πρώτων ύλῶν (ἄνθρακος καὶ σιδήρου) διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας των. Ἡ Μεσόγειος ὅμως Θάλασσα, χάρις εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς Διώρυγος τοῦ Σουέζ, ἔξακολουθεῖ νὰ παίζῃ σπουδαιότατον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εύρωπης. Κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Εύρωπην μὲ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς πλουσίας γεωργικὰς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ Ὁμεανίας (Ἰνδίας, Ἰνδικὰς νήσους, Ἰνδοκίναν, Κίναν, Ἰαπωνίαν, Αὔστραλίαν). Διὰ τῆς Μεσογείου ἐπίσης διέρχονται τὰ περισσότερα προϊόντα τῆς γεωργικῆς Εύρωπης (σιτηρά, ξυλεία, πετρέλαιον τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης) πρὸς τὴν βιομηχανικήν Εύρωπην καὶ ἀντιστρόφως. Οἱ σπουδαιότεροι εύρωπαίκοι λιμένες τῆς Δυτικῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Γένουα· τῆς Ἀδριατικῆς ἡ Βενετία, ἡ Τεργέστη, τὸ Φιοῦμε καὶ τὸ Πρίντεζι· τοῦ Αίγαίου πελάγους ὁ Πειραιεὺς καὶ ἡ Θεσσαλονίκη· τοῦ Βοσπόρου ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης ὁ Πύργος, ἡ Βάρνα, ἡ Κωνστάντζα, ἡ Ὁδησσός. Μεγαλυτέρα ἐμπορικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις τῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεττανία, χάρις εἰς τὸν μεγάλον της ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον καὶ εἰς τὰς ναυτικὰς βάσεις της (Γιβραλτάρ, Μάλταν, Κύπρον).

2. Η ΕΛΛΑΣ ΩΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠ. ΚΡΑΤΟΣ

Ἄπὸ τὴν Ἑλλάδα ἀρχίζει ἡ ἴστορία τῆς Εύρωπης. Ἡ χώρα μας εἶναι ἐκείνη, ἡ ὅποια ἔθεσε τὰς βάσεις τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ, τὸν ὅποιον ἀκολουθεῖ καὶ θαυμάζει ὀλόκληρος ὁ κόσμος.

Τὸν ρόλον αὐτὸν τοῦ πρωταγωνιστοῦ ἡ Ἑλλάς δὲν τὸν ὀφείλει οὔτε εἰς τὴν μεγάλην της ἔκτασιν, οὔτε εἰς τὴν μεγάλην της εύφο-

ρίαν· τὸν ὄφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Κεῖται πλησιέστερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας χώρας τῆς Εύρωπης πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν, αἱ ὄποιαι ἥσαν τὰ κέντρα τῶν πρώτων πολιτισμῶν. Χάρις εἰς τὴν θέσιν της αὐτήν καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της ἡ Ἀρχαία Ἑλλὰς ἀνέπτυξε τὰ γράμματα, τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὃσον οὐδεμίᾳ ἄλλη χώρα τοῦ Κόσμου.

Σήμερον ἡ χώρα μας, χάρις εἰς τὴν νότιον Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους, κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὄποια συνδέει τὰς χώρας τῆς Ἀδριατικῆς, τῆς Δυτικῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ μὲ τὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὡκεανοῦ. Δηλαδὴ τὰς πλουσιωτέρας καὶ περισσότερον κατῷκημένας χώρας τοῦ κόσμου. Ἡ μεγάλη αὕτη θαλασσία ὁδὸς συναντᾷ τὴν κατὰ ξηρὰν ὁδόν, ἡ ὄποια συνδέει τὴν Νότιον μὲ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα εἰς τὸν Πειραιᾶ, χάρις εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου. Συνεπῶς ἡ χώρα μας, ἐπειδὴ κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης διεθνοῦς ὁδοῦ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, εἶναι **κυρίως Κράτος Μεσογειακόν**.

Ἡ σπουδαιότης τῆς ὁδοῦ αὕτης ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πόλεων Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν, αἱ ὄποιαι εἶναι τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικά κέντρα τῆς χώρας μας.

Ἡ Ἑλλάς, χάρις εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν, δεσπόζει καὶ μιᾶς ἄλλης σπουδαίας διεθνοῦς ὁδοῦ, ἡ ὄποια συνδέει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης μὲ τὴν μεγάλην ὁδὸν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ἡ κατὰ ξηρὰν αὕτη ὁδὸς συναντᾷ τὴν θαλασσίαν ὁδὸν τῆς Μεσογείου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὃπου καταλήγει ἡ κοιλὰς τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ χώρα μας, χάρις εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, εἶναι **Κράτος Εύρωπαικόν**.

Τελευταίως, μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας, ἡ σπουδαιότης τῆς Ἑλλάδος γίνεται ἀκόμη μεγαλυτέρα, διότι εἶναι τὸ κέντρον τῶν μεταξὺ Εύρωπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν. Ἡ χώρα μας ἐπανευρίσκει, διὰ μέσου αὐτοῦ, τὸν ρόλον τὸν ὄποιον ἔπαιξε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Συνεπῶς, τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας εἶναι λαμπρὸν καὶ ἡ πραγματοποίησίς του ἔξαρταται ἀπὸ τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της.

3. Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ή γεωγραφική θέσις τῆς Ἑλλάδος συνετέλεσεν, ώστε οἱ κάτοικοί της νὰ εῖναι λαὸς κυρίως ἐμπορικὸς καὶ ναυτικός. Διὰ τοῦτο οἱ Ἑλληνες οὐδέποτε περιωρίσθησαν εἰς τὰ ὅρια τῆς Πατρίδος των. Τὰς Εύρωπαϊκὰς χώρας καὶ τὰς νήσους τῆς Μεσογείου, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουν "Ἑλληνες, δυνάμεθα νὰ διαιτέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας :

1) Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἀλλοτε ἀνῆκον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ σήμερον διατελοῦν ὑπὸ ξένην διοίκησιν (Βόρειος Ἡπειρος, Ἀνατολικὴ Θράκη, Κύπρος κ. ἄ.), καὶ

2) Εἰς τὰς λοιπὰς Εύρωπαϊκὰς χώρας.

Ἐκ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνῆκουν εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν, περισσοτέρους Ἑλληνας ἔχουν :

α') Αἱ χῶραι τῆς Μαύρης Θαλάσσης, χάρις εἰς τὰς παλαιὰς ἐμπορικὰς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρχον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος.

β') Ἡ Γαλλία διότι εἶναι χώρα πλουσία καὶ ἀραιῶς κατωκημένη.

Οἱ "Ἑλληνες, οἱ ὁποῖοι διαμένουν εἰς ξένας χώρας, ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἄρκετοὶ ἔξ αὐτῶν εἶναι ἐφοπλισταὶ καὶ τραπεζῖται.

3. ΠΙΝΑΞ ΕΜΦΑΙΝΩΝ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΝΗΣΟΥΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΠΡΟ ΤΟΥ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Κύπρος	270.000	Ἀγγλία	2.700
Ρωσία	215.000	Γερμανία	2.700
Τουρκία	165.000	Ἐλβετία	1.400
Ἄλβανία	90.000	Βέλγιον	650
Ρουμανία	43.000	Ὀλλανδία	170
Γαλλία	30.000	Πολωνία	140
Βουλγαρία	17.000	Ἰσπανία	80
Γιουγκοσλαβία	15.000	Μάλτα	80
Ιταλία	3.600	Ούγγαρία	70

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΥΤΩΝ

1. ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Ελλάς	Βασίλειον	Αθήναι	Πειραιεὺς Θεσσαλονίκη Πάτραι
Αλβανία	Όλοκληρω- τικὸν	Τίρανα	Κορυτσᾶ Σκόδρα
Βουλγαρία	»	Σόφια	Φιλιππούπολις Βάρνα Πύργος
Γιουγκοσλαβία	»	Βελιγράδιον	Ζάγκρεμπ Σουμπότιτσα Σεράγεβον Σκόπτια
Τουρκία (Εύρ.)	Δημοκρατία	Κων/πολις	Αδριανούπολις

2. ΟΙ ΛΟΙΠΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Αγ. Μαρίνος.	Δημοκρατία	Αγ. Μαρίνος	—
Ανδόρρα	»	Ανδόρρα	—
Αύστρια	»	Βιέννη	—
Βέλγιον	Βασίλειον	Βρυξέλλαι	Αμβέρσα
Γαλλία	Δημοκρατία	Παρίσιοι	Μασσαλία Λυών Μπορντώ

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Γερμανία	Δημοκρατία	Βερολίνον	‘Αμβούργον Μόναχον Λειψία Κολωνία Δρέσδη “Εσσεν Μπρεσλάου
Δανία	Βασίλειον	Κοπεγχάγη	—
Έλβετία	Δημοκρατία	Βέρνη	Ζυρίχη Γενεύη Βασιλεία
’Ιρλανδία (ἐλεύθερον Κράτος) ’Ισπανία	» Όλοκληρωτικόν	Δουβλίνον Μαδρίτη	— Βαρκελώνη Βαλένθια Σεβίλλη
’Ιταλία	Δημοκρατία	Ρώμη	Μιλάνον Νεάπολις Γένουα Τουρίνον Παλέρμον Τεργέστη
Λίχτενστάϊν	’Ηγεμονία	Φάντσετς	—
Λουξεμβούργον	Δουκάτον	Λουξεμβούργον	—
Μ. Βρεττανία και ’Ιρλανδία	Βασίλειον	Λονδίνον	Λίβερπουλ Μάντζεστερ Μπίρμιγχαμ Γκλάσκοου Λήντς Νιούκαστλ
Μονακό	’Ηγεμονία	Μονακό	Μόντε Κάρλο

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Νορβηγία	Βασίλειον	”Οσλο	Μπέργκεν
‘Ολλανδία	»	Χάγη	”Αμστερνταμ Ρόττερνταμ
Ούγγαρια	‘Ολοκληρωτικὸν	Βουδαπέστη	—
Πολωνία	»	Βαρσοβία	Κρακοβία, Λόδζ
Πορτογαλία	Δημοκρατία	Λισσαβών	—
Ρουμανία	‘Ολοκληρωτικὸν	Βουκουρέστιον	’Ιάσιον Κωνστάντζα
Ρωσία (Εύρωπ.)	»	Μόσχα	Λένινγκραντ Κίεβον ’Αρχαγγέλσκ Ροστόβ
Σουηδία	Βασίλειον	Στοκχόλμη	—
Τσεχοσλοβακία	‘Ολοκληρωτικὸν	Πράγα	Μπρύν Μπρατισλαύα
Φινλανδία	Δημοκρατία	’Ελσίνσκι	—

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ χῶραι τῆς Εὐρώπης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης

I. Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος

A'. Εύρ. Τουρκία, B'. Βουλγαρία, Γ'. Γιουγκοσλαβία, Δ'. Αλβανία.	
Γενική ἀνασκόπησις Βαλκαν. Χερσονήσου	9 — 67
II. Ἡ Ιταλικὴ Χερσόνησος	68 — 82
III. Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος	83 — 87
A'. Ισπανία, B'. Πορτογαλία	88 — 91
Γενική ἀνασκόπησις τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης	91 — 93

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Δυτικὴ Εὐρώπη

A'. Γαλλία, B'. Βέλγιον, Γ'. Λουξεμβούργον, Δ'. Ολλανδία, E'. Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι	94 — 123
1) Ἡ Μεγ. Βρεττανία, 2) Ίρλανδία	123 — 136
Γενική ἀνασκόπησις τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης	137 — 138

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Κεντρικὴ Εὐρώπη

A'. Γερμανία, B'. Ελβετία, Γ'. Αύστρια, Δ'. Τσεχοσλοβακία, E'. Ούγ- γαρία, ΣΤ'. Ρουμανία	139 — 187
Γενικὴ ἀνασκόπησις Κεντρικῆς Εὐρώπης	187 — 188

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

'Ανατολική Εύρωπη

Α'. Πολωνία. Β'. Φινλανδία. Γ'. Εύρωπαϊκή Ρωσία	189—206
Γενική άνασκόπησις τῶν χωρῶν τῆς Ανατολικῆς Εύρωπης	206—207

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Βόρειος Εύρωπη

I. Σκανδιναυϊκή Χερσόνησος

Α'. Νορβηγία. Β'. Σουηδία	208—215
---------------------------	---------

II. Δανική Χερσόνησος

Δανία	215—217
Γενική άνασκόπησις τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εύρωπης	217—218

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Γενική ἀνασκόπησις τῆς Εύρωπης	219—236
'Η Ελλάς ὡς Μεσογειακὸν καὶ Εύρωπαϊκὸν Κράτος	236—237
'Ο Ελληνισμὸς τῆς σήμερον ἐν Εύρώπῃ	238
Πίναξ τοῦ 'Ελληνισμοῦ Εύρώπης κλπ.	238
Πίναξ τῶν Χωρῶν τῆς Εύρώπης	239—241
Πίναξ περιεχομένων	242—243

Ἐπιμελητὴς ἐκδόσεως M. ANTONAKΗΣ (Ἄπ. Λ. Σ. ΟΕΣΒ 981/4-4-59)

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

‘Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. ‘Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Η', 1959 (VII) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 17.000 — ἀριθ. Συμβ. 949/13-4-59

Ἐκτύπωσις Βιβλιοδεσία Γ. Σ. ΧΡΗΣΤΟΥ & ΥΙΟΣ — X.E.E.N.

